

13

BIBLIOTECA
DEL REAL MONASTERIO
DE HUERTA.

Núm. 309.

Achillis Statij Lusitani

In Q. Horatij Flacci poëticam

Commentarij.

AD IOANNEM QVARTVM

LVSITANIAE

PRINCIPEM AV

GVSTISSIMVM.

ANTVERPIÆ,

Apud Martinum Nutium.

Cum gratia & priuilegio.

1553.

IΩANNI QVARTO LVSI-
TANIÆ PRINCIPI AVGVSTISS.
IΩANNIS TERTII INVICTISS.

LVSITANIÆ REGIS
FILIO HÆREDI,

Achilles Staius

S. P. D.

*V*bitanti mihi, vel verenti potius
IΩANNES PRINCEPS
AVGVSTISSIME, quonam po-
tissimum officij genere tum patriæ,
tum tibi, qui illam olim imperio tene-
bis ac reges, studium voluntatemque
erga vtrumque meam declararem; & maturum iam esse
viderem, quum mihi testificandum hoc foret, quòd tu fe-
licissimis ætatis tuæ progressionibus ad pubertatis annos
iam peruenisses, per quos tibi, vt cætera taceam momenta
atque optimæ naturæ tuæ bona, liceret de tuorum inge-
niis iudicare, & eorum scriptis affici delectarique iam
posses: quod potui, quodque habui nunc certè vel maxi-
mum, id edendum quamprimum, & clarissimo nomini tuo
dedicandum esse censui. Quid enim agerem? Expecta-
rèr ne, dum argumentum scribendi aliud maius teque di-
gnius essem nactus? At nimis hoc longum mihi ac serum
esse videbatur ardenti, idque vnum dies noctesque cogi-

tanti, quibus te modis adirem, quaque re maximè me de
tuis vnum tibi addictissimum benevolentissimumque co-
gnosceres. Ergo de lucubrationum mearum aceruo hos
in Q. Horatij Flacci poetica commentarios legi, ti-
bi que, si non aspernabere, mittendos esse iudicavi. Ne-
que verò dubito, quum te nomen ipsum certè Horatij poë-
tæ suis illis temporibus sanè percelebris, ipsique Cæsari ac
principibus viris omnibus longè carissimi teneat. quod
quum accidet, tum nostra etiam simul hæc ipsa leges, quæ
& à tuo, & tibi propriè scripta fuere. Quibus in scriptis
atque ipso illo Horatij libro permulta insunt, quæ ad am-
plificandam, & pro dignitate tractandam IΩANNIS
TERTII Regis Inuictissimi ac Potentissimi Patris tui
gloriam claritatemque nominis pertinent, & ad tui quo-
que splendorem atque amplitudinem mox profectò perti-
nebunt. Fiet enim aliquando tandem à nostris hominibus
ipsa rerum ab illo gestarum copia & magnitudine cōmo-
tis incitatisque, ad scribendi quasi quoddam certamen con-
cursus vndique: quum tot res domi præclarè ab illo insti-
tutas, tot Asiæ populos, tot Africæ tam, Deus bone, im-
manes atque efferas gentes, tum armis domitas, tum quæ
insigni illius pietate & æquissimis adductæ legibus atque
imperii sponte sese dedidère, quum tot tamque vastas e-
asque opulentissimas toto ferè oceano sparsas insulas illius
primùm inuentas auspiciis debellatasque, tot regna alibi,
tot in vltimis terris captas & expugnatas vrbes, literis
omnes pro se quisque mandabunt. Quæ quum illi aggre-
dientur scribere, præclarè tum demum rerum maximè

memorabilium historiam pertexent atque conscribent, si
(utcumque id fecerint illi, versibus, an liberiore illo altero
orationis genere) si plurimis, inquam, Doctissimi homi-
nis consiliis & præceptis utentur, & ad illius leges &
quasi normam quandam scripta sua dirigent ac tempera-
bunt. Quo tandem perfectò & peractò opere, huc se quo-
que exercitati illi habilioresque tum vertent, & ad eas res
quas tu iam terra marique longè præclarissimas gesseris,
scribendas conferent. Interea tamen delectare te labor hic
potest meus, quòd ad artem omnium, mea quidem senten-
tia, longè pulcerrimam spectat, quamque tu, sat scio, cum
cæteris liberali homine dignis artibus summè colis &
amplecteris; & auito paternoque exemplo alere
fouereque non desines. Me verò ipsum si pa-
trie, si tui amantissimum, si cuius ope-
ra tu in re vel publica, vel priua-
ta rectè utare, dignum pu-
tabis, non fallam
opinionem
tuam.

Vale.

PROOEMIUM.

E arte Poëtica librum plerique, nonnulli verò potius Epistolam hanc ad Pisones scriptam contendunt esse, ac illam alteram damnant prorsus inscriptionem; quod utrumque tamen & ratio & auctoritas tuetur. De arte namque poëtica librum inscribi posse, & Quintilianus Rhetor, & Diomedes, & Priscianus grammatici, locupletes auctores sunt. quam ipsam inscriptionem tres illi manuscripti libri præ se ferebant, & res ipsa quoque De arte poëtica inscriptionem postulat. Ordo enim ipse & ratio, quam in tradendis poëticæ præceptis Flaccus tenet ac seruat, cur artis nomine digna non sit? At illa altera non omnino non probabilis opinio sua quaedam habet firmamenta. Carisius enim Grammaticus celebris ac per antiquus, quæ quid hoc è libro citat, Horatium Epistolarum appellat: quod ille semel atque iterum fecit in secundo. hanc probabilitatem auget antiquissimus liber exaratus manu, in quo in Epistolarum volumine separato à cæteris, hæc tanquam Epistola primo quidem loco ponitur. ac illa frequens ad Pisones adlocutio (eos enim appellat sæpius) ab Epistolarum genere, etsi è Cilla quidem in alterius generis scriptis non insolens, non solum non abhorret, sed illa in appellando familiaritate epistolam ut credamus esse, penè etiam cogit. Fac igitur Epistolam esse, num aut Epistolam, aut librum de arte poëtica propterea non appellabo? orationes suas libros nonnunquam Cicero nominat, longissimas Epistolas de grauisimis rebus scriptas non etiam libros appellem? Sunt Epistolæ quædam generis, ut quidem vocant, Διλογικῆς, has & longissimas & breuissimas olim scripsere doctissimi homines, hodieque etiam scribunt. quo in genere fuere Terentij Varronis ad res per epistolam quesitas responsa, quæ Carisius nonnunquam citat, nos desideramus. Nuper autem Petrus Bembus, vir ornatissimus, & eloquentissimus, dum ad Francisci Pici Mirandulæ ab se disidentis literas res-

det

det, de imitatione librum confecit. Quare vel epistolam hanc, vel etiam librum De arte poetica licet appelles. quod utrumque cum iis de causis, quas exposui, pro eodem haberent eruditissimi homines, operis inscriptionem variare non dubitarunt.

Qui fuerint autem Pisones hi, quibus hæc Horatius scripserit, non planè constat. Gens enim ipsa & Pisonum domus ac familia etsi quidem nota est illa, qui tamen hi sint propriè ex eadem gente, non liquet. Eundem alij aiunt esse Pisonem hunc, quem etiam P. Ovidius Naso laudavit illo (de cuius auctore tamè ambigitur) poemate. In scripto libro in ipsius extrema ora membrane paulò quidem recentiore manu, & verbis etiam penè barbaris sic erat annotatum, Ad declarationem sequentis operis est sciendum, quòd in vrbe Romana antiquitus fuerunt plures dignitates, inter quas maxima habebatur æditua, & dicebatur æditua ab æde Concordiæ. ibi enim opifices illius dignitatis sedebant, & carmina iudicabant. Cuius opifices erant Piso pater, & Pisones filij eloquentissimi, & non satis elucide sapientes carmina diiudicabant, aliquantulumq; artis expertes carmina recitatione digna condemnabant, & è contrario carmina condemnatione digna recitabant. quod videntes poeta, de iis conquesti sunt, & eorum depositionem obtinuerunt. Illi verò de depositione condolentes, venerunt ad Horatium quasi ad patronum, & orauerunt eum, vt aliquod breue & vrile opus componeret, in constructione cuius libros recitatione dignos scirent cognoscere, vt alios prauos scilicet comburerent. Horatius verò tantorum virorum petitioni satis volens facere, incepit hoc opus. Materia eius est, Piso pater & Pisones filij, Intentio sua est instruere illos ad carmina bene cognoscenda. Finis siue vtilitas est, vt perlecto libro sciamus cognoscere, qui libri sint recipiendi, & qui non. Quæ etsi videntur inepta, vti monui, pleraque, de ædituis tamen quod hic scribit, non est id quidem omnino nihil. Ædituos enim siue poetas ipsos, siue poetarum censors dici non-

nun

nunquam indicant illi Horatij versus in secundo Epistolarum libro Epist. ad Augustum,

33 Sed tamen est Operæ pretium cognoscere, quales

33 Aedituos habeat belli spectata domique

33 Virtus, indigno non committenda Poëtæ.

Vbi Porphyrio, his, quæ ineptus hic scriptor, non sanè multum dissimilia de aedituis scripsit.

Poëtica aliud ac metrica, ac hypocritica. Cuius illud imprimis officium ac munus est, condendi & fabricandi quodammodo poematis artificium docere: & quot in eo peccetur modis, indicare. id quale sit, quum ex hoc ipso libro, tum verò plenissimè ex altero quodam Aristotelis de arte poëtica cognosci potest. Probus Grammaticus in Catholicis, artem poëticam rem atq; opus ipsum dum teditur, appellat. Eius enim hæc sunt de metaplasms verba, Quamvis suprà diximus poëtis esse licentiam metaplasorum rationibus naturas siue literas inuertere syllabarum, tamen superfluum esse non iudico de ipsis metaplasms (qui necessarij huic arti valde sunt) disputare: sine quibus exitus faciles, quum in artem venerint poëticam, inueniri non possunt. Metrica pars quædam Grammaticæ est, de literis, de syllabis, de temporibus, ac de Carminum generibus tota. Hypocritica cum ad omnem poësin, tum verò maximè ad Comædiarum & Tragædiarum pertinet actiones. vultus enim illi omnes, omnis etiam gestus ac vocis ratio, omnis pronuntiandi varietas spectatur. quam hypocriticam videlicet in partes tris mihi videor posse diuidere, in eam, quæ eius grammaticæ partis, quæ ἐναγώνιστος dicitur, pars est: in scenicam siue dramaticam, ac postremò rhetoricam siue oratoriam. Ad ipsam poëticam applicantur hæc posteriores duæ, eique inseruiunt ac subiiciuntur tanquam ὑπὸ κληροῖ. quare sunt hæc diligenter inter sese discernende, vt quid hinc ab Horatio susceptum sit, intelligamus.

De Poëtica non vnus de Græcis Aristoteles scripsit: eadem enim de re quoque conscripsit Aristoteles quidam Rhodius, cuius in vocis ἑρμηνεία interpretatione meminit Ammonius. Latine autem præter Horatium etiam Terentius Scaurus, si non hi fuerunt Scauri in Horatij Poëticam Commentarij potius. Nam Varronis hoc de genere quæ sunt, aut fieri potius, non de arte poëtica, sed aliter inscripta fuisse commemorantur. τὰ μετρικὰ, & Aristoteles, & Ephestion de Græcis, Latine verò & Terentianus, & hoc multò prior Ennius quidam, non ille poëta, sed grammaticis alter, cuius in libro de claris Grammaticis Tranquillus principio libri ipsius mentionem facit.

Quoniam verò de ordine, quo sit vsus Horatius hoc in libro, plerique dubitant, nec res aptè ipsas inter se queunt connectere, conabor equidem breuiter, qui demum is sit, quoque filo sint quasi texta ac deducta omnia demonstrare. Est is verò non sanè ab eo quem sequutus est Aristoteles artem quoque tradens poëticam, multum alienus atque diuersus. Apud illum enim Poëseos siue Tragædiæ partes (nam si postremas parteis duas excipias, per quatuor reliquas licere arbitror vtrumq; confundere: & nos quidem etiam confundemus) apud illum, inquam, partes aliæ sunt tanquam species & genera, quæ ferè sex numerantur ab Aristotele, μῦθος, ἦθος, λέξις, ἠράνοια, μελοποισία, ὄψις; quas ille omnes in pauciora conferens, sub illa colligit, ἄ, ὄς, οἷς. Imitatur enim Poëta, id est, effingit atque exprimit aliquid comminiscens, quod effingit & propositum habet, id vnum ex illis est, fabula. Imitatio verò his ferè modis conficitur, moribus, ingenio, atque indole exprimenda, verbis quàm aptissimis ad rem legendis, conformandis animo sententiis. Quibus autem rebus ac instrumentis agi ac representari solet fabula, eæ verò reliquæ res duæ sunt, melopoeia ac scena ipsa, siue apparatus ille omnis & ornatus rerum. Aliæ verò partes magnitudinis siue quantitatis, quæ ab illo

κατὰ τὸσούτῳ dicuntur, quòd is totius poëmat̄is longitudo absoluitur & continetur, ille nimirum quatuor, τρέλογος, ἐπισόδειος, ἔξοδος, χορικός, quas etiam superiores illæ complectuntur. Deinde verò ad extremum, quo modo iam dictis & explicatis rebus omnibus utendum sit, quæ vitia incidere, quæ reprehensiones possunt existere: quæ quum parum iustæ erunt, quomodonam tandem sint diluendæ ostendit, & qua macule leues illæ deleantur, spongiam quasi quandam præbet. Horatius quoque has & illas partes quadamtenus persecutus, non tam quidem distinctè, tamq̄, signatè, quàm Aristoteles ipse, sed poëtico quodam more artem occultans ac regens ipsam, est persecutus: hasq̄ atque illas, quum commodum visum esset, etiam commiscuit atque confudit. In extremo verò libro, & quæ demum sit optima scribendi ratio, docet: & suorum temporum vitia reprehendit, quæ quò minus boni poëtæ reperirentur, effecissent. Sed hæc nos in ipso opere singula persequentes, monstrare conabimur. Id verò monendum imprimis duco, Flacco multò maximæ curæ fuisse, quæ pertinerent ad μύθος, ἦθη, λέξις, ea tradere. quæ verba Græca Varro apud Nonium Marcellum
 » mibi Latine videtur interpretari, quum ait: In argumentis Ce-
 » cilius poscit palmam, In ethefin Terentius, In sermonibus Plau-
 » tus. Idem tamen Varro, ut videre est apud Sospatrum
 Carisium, & ἦθη quoque & τὸσούτῳ in extremo .s.
 lib. de sermone Latino Græcè nominavit,
 & interpretatus hoc alterum,
 tum passionem animi,
 tum affectum
 dixit.

Q. Horatij Flacci de arte poëtica
liber ad Pisones,

Cum Achillis Statii Commentariis.

V M A N O capiti ceruicem pictor equinam
Iungere si velit, & varias inducere plumas,
Vndique collatis membris, vt turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne;

Spectatum admissi risum teneatis amici?

Credite Pisones, isti tabule fore librum

Per similem, cuius, velut ægri somnia, vanæ

Fingentur species, vt nec pes, nec caput vni

Reddatur formæ. —

Humano capiti) Hæc ad partem Poëseως primam pertinent, argumen-
tum ipsum videlicet & fabulam illam vnā, quam hūc verbis definit Ari-
stotel. in Poëtica: Μυθὸς ἰστὴν εἰς οὐχ ὡσαύτῃ τινὸς οἰονοῦσι, ἰὰρ πῶς ἐνὰ ἧ: πολλὰ
γὰρ καὶ ἀπερα ἔθ' γίνασθαι συμβαίνει, ἐξ ὧν ἐνὶ ὧν οὐδὲν ἰστὴν ἔμ. οὕτω δὲ καὶ πράξεις
ἴνός πολλαὶ εἰσὶν, ἢ ὧν μία οὐδὲν μία γίνεσθαι πράξις. ἀλλ' ἂν περὶ μίαν πράξιν
ἕκαστη λέγομεν τὴν οὐδὲν ἰστὴν οὐδὲν, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ἰλιάδα. Sed idem bre-
uius, magisq; ex generis natura sic antè definiit, λέγω γὰρ μύθον τῶτον τὴν
σύνδισιν τῶν πραγμάτων. Quid autem huiusce monstri descriptione, ac
specie tam varia, tamq; multiplici Flaccus præcipiat, multis verbis in-
terpretes aliq; docuere; à quibus nec ille quidem Locus est prætermisus
in Aristotelis Poëtica, in quo vir ille summus in omni genere discendi
docendiq; magister, vnā totam similemque sui vult esse fabulam, Poë-
tica, vt quidem ipsi & Albino videtur, materiam. Ego verò his verbis
etiam Horatium canere puto, atq; edicere, sint vt verisimilia quæ Poëta
cantarit. quæ vis est & sententia verborum Aristotelis in Poëtica illorū,
προαιρέσει δαί τι ἂν θνατὰ καὶ ἐπιόχα μᾶλλον, ἢ θνατὰ καὶ ἀπιθανὰ, ὅσοι τε λό-
γος μὴ συνίστασθαι ἐκ μετῶν ἀλόγων, ἀλλὰ μάλιτα μὴδὲν ἔχειν ἀλογον. Nam qui
versus hos Horatianos coniungunt cum loco illo altero, in quo idem
Aristoteles instar iusti perfectiq; non vasti nec immodicè excrefcentis
animantis, fabulā vult esse non nimis magnā, neq; verò etiam breuem,
nimisq; contractam, q̄ id faciant aptè, quamq; ad rem etiam appositè,
ipsi profectò viderint. Ego verò si quid erit apud alios veteres tum
Græcos, tum Latinos scriptores, vnde sperem lumen aliquid & verbis
& sententiis Latianis afferri posse, non sum sanè, quo ad potero, præ-

termiffurus . Itaq; M. Fabius Quintilianus in .viii. de ornatu disputans orationis, eadem vsus fimilitudine horum etiam partem verfuum operi inferuit fuo . Sunt, inquit, inornata & hæc : quod malè difpofitum est, id ἀνομόμοτον : quod malè figuratum, id ἀσχημάτον : quod malè collocatum, id κακοσύνδετον vocant . Sed de difpofitione diximus . de figuris & compositione dicemus . κοινισμόσ quoque appellatur quædam mifta ex varia ratione linguarum oratio, vt fi Atticus Dorica, Ionica, Æolica dicta confundat . Cui fimile vitium est apud nos, fi quis fublimia humilibus, vetera nouis, Poëtica vulgaribus mifceat . Id enim tale est monstrum, quale Horatius in prima parte libri de Arte Poëtica fingit,

Humano capiti cervicem pictor equinam

Iungere fi velit. — & cætera ex diuerfis naturis fubiiciat.

Huius quoq; loci vmbra retinent verfu apud Prudentium in fecundo contra Symmachum, illi,

At vos pictorum docuit manus afimilatis

Iure Poëtarum numen componere monftris.

Aut lepida ex veftro fumpfit pictura facello,

Quod variis imitata notis, ceraq; liquenti

Duceret in faciem, fociiq; Poëmatis arte

Aucta coloratis auderet ludere fucis.

Sic vnum feftantur iter, & inania rerum

Somnia concipiunt, & Homerus, & acer Apelles,

Et Numa, cognatumq; volunt pigmenta Camæne,

Trinaq; conflauit fallendi idola potestas.

Hæc fi non ita funt, edatur cur facra nobis

Ex tabulis cerisq; Poëtica fabula conftet.

Et paulò pòft,

Define, fi pudor eſt, gentilis ineptia tandem

Res incorporeas fimulatis fingere membris.

Define terga hominis plumis obducere fruſtra.

Fertur auis mulier, magnusq; eadem dea vultur.

Huius Horatiani monftri fimile illud alterum Homericum, πρόσθε λίωρ, ὄπισθεν δὲ δράκων, μία δὲ χίμαιρα. Iungere fi velit) Verbū ipſum Iungendi fic in rebus diſſimillimis uſurpari ſolet. Iungis, inquit idem alibi, pugnantia ſecum Frontibus aduerſis. Et Martial. in .7. de Polyphemo,

— Quòd fi fera monftra duorum

Iunxeris, alterius fiet vterque timor.

M. Tullius in. 1. de Nat. Deorum, eodem vsus est verbo in re simillima:
 Quòd si, inquit, fingere nobis & iungere formas vclimus, qualis ille
 maritimus Triton pingitur, natantibus inuehens beluis, adiunctis hu-
 mano corpori, nolis esse. Et varias inducere plu.) M. Tull. vt Pruden-
 tius quoq; obducèdi verbo est vsus in hoc genere, & pluma obductas
 animantes dixit, sic enim est apud illum in. 2. de Nat. Deor. Quarū aliæ
 coriis testæ sunt: aliæ villis vestitæ: aliq; spinis hirsutæ: pluma alias, alias
 squama videmus obductas. Turpiter) ἀλόγως. Atrum Desinat in piscem)
 Virgil. in. 10. Æneid. nauis speciem ac figurā similibus verbis expressit,

— Cui laterum tenuis hispida nanti

Frons hominem præfert: in pristin desinit alius.

Cuius velut ægri somnia vana fingentur species) Vetustus vnus ex iis,
 quos adhibebam, liber, Ægris habuit, non ægri, ægris ipsis. à quo qui-
 dem ipso non sanè multum abhorret hoc alterū Virgilij lib. Æneid. 4.

— An qui amant ipsi sibi somnia fingunt?

Lactant. Firmianus in lib. de ira Dei de Leucippo eadē penè loquitur.
 Qui profectò, inquit, solus omnium cæcus & excors fuit, qui ea loque-
 retur, quæ nec æger quisquam delirare, nec dormiens possit somniare.
 Aristoteles in lib. Περὶ τῆς καθ' ὑπνονμαντικῆς, somnia quædam cōmemo-
 rat, quæ ἐπίρβαζα ipse appellat, ex hoc fortè genere, quæ ferè interpre-
 tantur omnes, quorū in ipsis haud est principiū. Persius ad Horatianū
 hoc credo alludēs Saty. 3. dixit, Ægroti veteris meditātes somnia. —

Species verò sunt ex, quæ ab Aristotele vel φαντάσματα, vel ὄψεις, vel εἴ-
 σωλα, vel ἰμφάσεις dicuntur, libro Περὶ τῆς καθ' ὑπνονμαντικῆς. Quo in libro
 etiā Philegida cuiusdam Poëmata atra bile redundantium somniis cō-
 parat, nō quia nec pes, nec caput, sed quòd cohererēt inter se maximè,
 essentq; sui simillima, aliāq; ex aliis ita penderēt, vt præciperētur animo
 etiam non dicta. Ouid. in 9. Metamorph. speciem quoque somniantis
 notat, quam videt aliquis per quietem. Est enim sic apud illum,

Somnus abit, silet illa diu, repetit quæ quietis

Ipsa suæ speciem. —

Nec caput) Sit, inquit, sui similis res tota, sibiq; per omnia cōsentanea.
 M. Tull. in. 7. Epist. illa ad Curionem, cuius est initiū, Facile perspexi ex
 tuis literis. rem difficillimam atq; impeditam significare volens, iisdem
 ferè verbis est vsus: Sulpitij tibi operā intelligo ex tuis literis non mul-
 tum opus fuisse, propter tuas res ita contractas, vt quemadmodū scri-
 bis, nec caput, nec pedes. Equidem vellem vti pedes haberent, vt ali-
 quando redires. Item Plautus in Asinaria,

CE. Ego caput huic argento fui hodie reperiundo.

LI. Ego pes fui. AR. Quin nec caput, nec pes sermonis apparet:

Nec quid dicatis, nec cur me laudatis, scire possum.

Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.

Scimus, & hanc veniam petimusque, damusque vicissim.

Sed non vt placidis coëant immitia : non vt

Serpentes auibus gementur, tigris agni.

Et obiicit simul, & respondet Horatius. Non eò, inquit, hæc à me dicuntur, quominus liceat aliquid fingere; illis verò licebit hoc facere, atq; adeò si Poëtæ se & pictores dici haberiq; volunt. Sunt enim illi quatenus fingunt, non autem quòd versus faciunt, Poëtæ. Id ira esse grauissimus auctor Aristoteles in eo libro quem de Poëtica reliquit, dilucidè docuit. Esse verò simillimos inter se Poëtæ & Oratores, & habere multa communia alio quopiam loco sumus ostensuri. Poëtis igitur libertatem nò adimit (est enim, vt ait Lucianus, *ἡ ποιητικὴ φῦλος ἐλευθέρου*) sed infolentem quandam & absurdam licentiam. Pictoribus atque Poëtis Fingendi rationem ostendit Horatius, modumq; quatenus è poëticæ præceptis fingendum sit, statuit. Itaque Poëtæ nò minus, neque plus etiam quam pictori licet. Pictura verò, vt scribit M. Vitruuius in. 8. imago fit eius quod est, seu potest esse: vt hominis, edificij, nauis, reliquarumque rerum, è quarum formis certisq; corporum similibus figurata similitudine sumuntur exempla. Si fit igitur imago in pictura vel eius quod est, vel quod esse potest: certè quoque in poësi, si non ea quæ sunt, at ea quæ potuerunt esse, versibus exprimentur. Et hanc veniam petimusque damusque vicissim) Alij alijs multarum rerum fictiones Poëtæ permittunt, probabiles tamè: nam nec si erunt admirabiles, futura propterea sunt ab hominum opinione alienæ atque abhorrètes. Etenim in Tragediis est ipsum quidem quod Aristoteles vocat *ἄνακτορον*, nequaquam tamen inopinabile, nec hominum naturæ nò consentaneum, quantumuis rarum atque insolens. Et hanc veniam damusque petimusque vicissim) Hoc ipsum, inquit, nobis inter nos annuimus pariter atque cōcedimus. Imò verò si, quemadmodum suprâ p̄sui, Poëtæ volumus haberi, ita fieri necesse est. Hæc enim Horatij verba verecundiam præ se ferunt quandam & pudorem in audendo. Veniam dare & si quidem sæpe ab aliis dicitur, Lilius tamè omnium ad hunc locum appositisimè accommodatissimèq; dixit in præmio, Quæ ante conditâ eondendamve urbem, poëtis magis decora fabulis, q̄ incorruptis rerum gestarum monumentis traduntur, ea nec affirmare, nec refellere in animo est. Datur hæc venia antiquitati, vt miscendo humana diuinis, primordia vrbium augustiora faciat.

Sed non vt placidis coëant immitia) Monstrum nascatur necesse est, quale superius ex homine equoq; confusum, si species omnino diuerfas inuita & repugnante Natura cōiungimus. Coire enim & geminari huius loci verba pertinent, vt ego quidem existimo, ad coitionem animantium ac procreationem. Porphyrius in Isagoge in re simillima verbis vtitur si-

milimis, ἢ συνῆναι & ἢ συντίθεισ. Eius verba hunc ad explicandum locum etiam accommodata sunt, ἵτι διαφορὰ μὴ συντίθεισ μετ' ἄλλης διαφορᾶς. λογικὴ γὰρ καὶ δύνητορ συντίθεισ εἰς ὑπόθεσιν ἀνδρώπεσ, εἶδ' ἢ εἶδει, ἢ συντίθεισ, ὡς ἀπογινῆσαι ἀλλότι εἶδ' ἢ. τίς μὴ γὰρ ἵππος τινὶ ὄνῳ ὄνασιν εἰς ἡμίονε γίνησιν; ἴστω ἢ εἰς ἄλλωσ ὄνῳ συντίθεισ, ὅκ ἢ ἀποτελείσιν ἡμίονομ.

Debent igitur in poësi non minus ἰμοειδῆ esse omnia, quàm in rerù illa ad procreandum simile commitione, vt coëat par, iungaturq; pari.

Tigribus agni) Eò probabilius est, quod de coitione & admittura animantium dissimilium intelligenda hæc esse dixi, quòd idem in Epodo ἢ εἰδοναῖρ significare volens eosdem penè animantium congressus adhibet. sic enim loquitur Ode decima sexta,

Nouaῖ, monstra iunxerit libidine

Mirus amor: iuuet vt tigreis subsidere ceruis:

Adulteretur & columba miluio.

Sed liceat etiam cui libebit, partes illas diuersas totaq; natura dissidentes monstroso vno in corpore coëuntes intelligere.

Inceptis grauibus plerumque, & magna professis,

Purpureus, latè qui splendeat, vnus & alter

Affuitur pannus: cum lucus, & ara Dianæ,

Et properantis aquæ per amœnos ambitus hortos,

Aut flumen Rhenum, aut pluuius describitur arcus.

Sed nunc non erat his locus: & fortasse cupressum

Scis simulare. quid hoc? si fractis enatat exspes

Nauibus, ære dato, qui pingitur? amphora cœpit

Institui currente rota, cur vrceus exit?

Denique sit quod vis simplex duntaxat, & vnum.

Non potest omnino varium nõ esse longum opus, quod instituimus: sed videndum etiã atq; etiam, vt illa rerù varietas, ab eius rei quæ princeps est & ad quam cætera referuntur, magnitudine totaq; ratione nequaquam dissentiat. id enim demum est vnam esse fabulam suisq; perpetuò similem, cum quæ interponuntur episodica, & secum ipsa aptè, & cū principe cohareret actione, nec incòmodè res tota trahitur, vt illæ quasi scopæ temere dissoluantur. Neq; verò quicquam ab Aristotelica differt hæc præcipiendi ratio. Quæadmodum enim tria proponit Aristoteles, eaq; continentia & spectanda simul Poëtæ magnitudinem siue longitudinem, ordinem, & ipsam deniq; siue vnionem, siue, vt ita dicam, vnitatē fabulæ, sic eadem illa sunt ab Horatio his comprehensa versib. Etenim magnitudinē assequendis atq; inferendis episodici præstari, ordinē quoq;

vult adhiberi, addens illa, Sed nunc non erat his locus. Ipsius aut vni-
nem fabule postremus omnium versus à Poëta postulat. Aristo. in Poë-
tica verba sunt, ἴτι δ' ἰστέι τὸ καλὸν, καὶ ζῶον, καὶ ἄσπερον πρᾶγμα, ὃ συνέκικριεν ἐν
τινῶν, οὐ μόνον ταῦτα τε ἄξιμίνα δ' ἔχειν, ἀλλὰ καὶ μέγιστον ὑπάρχειν μὴ τὸ τυχερὸν
τὸ γὰρ καλὸν, ἐν μεγέθει καὶ τάξει ἐστὶ. διὸ οὕτε πάμμικρον αὐτὶ γένοιτο καλὸν ζῶον.
συγχύτῃ γὰρ ἢ θεωρία ἴγυς, τὸ ἀναισθητῶ χρόνῳ γινόμενον. οὕτε παμμέγιστος, οὐ γὰρ
ἄρα θεωρία γίνετῃ, ἀλλ' οὐχί τῆς θεωρίας τὸ ἔρ, καὶ τὸ ἄλορον ἐν τῇ θεωρίας, οὐκ ἐν
κωρίων σαδίων ἐν ζῶον. ὡς δ' ἀ καθάπερ ἐπὶ τῶν σωμάτων, καὶ ἐπὶ τῶν ζῶων ἔχειν
μὴν μέγιστον, τὸ δ' εὐδύνοτον εἶναι, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν μύθων ἔχειν μὴ μῆν, τὸ δ'
εὐμνημόνητον εἶναι τὸ μῆκος. ὃ δὲ μῆκος ὄρθρον πρὸς μὴν τοὺς ἀγῶνας, καὶ τὴν αἰσθη-
θισμὸν οὐ τῆ τέχνης ἐστὶν. ἐπὶ γὰρ ἴσα ἰσάκων τραγωδίας ἀγαθὴς, πρὸς κλεψύδραν ἄμ-
ήγων ἴσον. ὡς αἶρε ποτε καὶ, ἀλλό τε φασίμ. ὃ δ' καὶ αὐτὴν τὴν φύσιν τῶ πρᾶγματος
ὄρθρον, αὐτὸ μὴν ὁ μίσην, μίχηρ τὸ σύνδηλον εἶναι, καλλίωμ ἐστὶ κατὰ τὸ μέγιστον. ὡς δὲ
ἀπλῶς διορίσθητες ἐπὶ πᾶσι, ὅσων μὴ γίθῃ κατὰ τὸ εἶκος, ἢ τὸ ἀναγκασίον, ἐπιφείβῃ γινόμε-
νων συμβαίνει εἰς εὐτυχίαν ἐν δυστυχίας, ἢ ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν μεταβάλλεται, ἵσως
πρὸς ὅρος ἐστὶ τῶ μεγέθους. μύθος δ' ἴσην εἶς, οὐχ ὡς αἶρε τινος οἰοντῃ, ἰδὸν πρὸς ἕνα ἢ, πολ-
λὰ γὰρ καὶ ἄπειρα ἔθ' ἔχει συμβαίνει ἐξ ὧν ἰνίωμ οὐδ' ἐν ἴσην ἐν, οὕτω δὲ καὶ πράξις
ἴσως ἐστὶν. ἐξ ὧν μία οὐδ' αἶμα γίνετῃ πράξις. & quæ sequuntur. In his itaq; ver-
bis tria ponuntur illa quæ dicebam, τὰ τε ἄξιμίνα, τὸ μέγιστον, ὁ μῆδος ἐστὶ.
Quoniam verò magnitudo sine episodius, iustq; rebus quæ sint ad ornan-
dum & amplificandum poëma comparata, esse nõ potest, non sint illæ
dissimiles eius quod est in opere præcipuum, nam si quis naufrago in ra-
bula nõ cupressum, sed vel piscem, vel æstū maris, vel quiduis aliud eius
generis appinxisset, laudabilis fuisset eius ars & pictura ceterarū rerum
sibi consentanea. Demetrius Phalereus agens περὶ τῆ συγκρούσεως, quiddā
scribit huic loco simillimū. Sunt enim illius hæc, ὅστι δ' ἐν πράγμασι τὸ μέγισ-
τον περιπέτῃ, ἄμ μεγάλη καὶ διαπεριπέτῃ πεισομαχία ἢ ναυμαχία, ἢ περὶ οὐρανῶν, ἢ περὶ
γῆς ὁ λόγος. ὃ γὰρ τῶν μεγάλων ἀνοσῶν πρᾶγματ' εὐδὺς καὶ λίγοντα οἰετῃ μεγά-
λως λίγων πλατανώμενον. εἰ γὰρ οὐ τὰ λιγόμενα σποπῶν, ἀλλὰ πῶς λίγοντῃ. ἔστι γὰρ
καὶ μεγάλα μικρῶς λίγοντα ἀπεριπέτῃ ποιᾶν ἔθ' πρᾶγματι. διὸ καὶ δεινούς τινες φά-
σιμ ὡς αἶρε καὶ δειποσοπῶν δεινὰ, οὐδὲ δεινῶς λίγοντα. νεκίας δ' ὁ ζωγράφος καὶ
τῶ ὁ εὐδὺς εἰλεγε εἶναι τῆ ζωγραφικῆς τέχνης οὐ μίσηρον μέρος τὸ λαβόντα ἕλην εὐμει-
γίθη γραφῶν, καὶ μὴ κατακυματίζων τὴν τέχνην εἰς μικρὰ. εἶθ' ὀρνίθια ἢ ἄνθρω. ἀλλ'
ἰππομαχίας καὶ ναυμαχίας. ἐνθα πολλὰ μὴν σχήματα δειξάνη ἄμ τις ἐπὶ πῶν, τῶν μὴ
θειόντων, τῶν δὲ ἀνθισαμένων ὀρθῶν, ἀλλῶν δὲ ὀκλαζόντων. πολλοὺς δ' ἀκουστίθοντῃ
πῶς. πολλοὺς δὲ καὶ ἀπιπῶντας τῶν ἰππέων. ὡς γὰρ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν μέρος εἶναι
τῆ ζωγραφικῆς τέχνης, ὡς αἶρε οὐδ' εὐδὺς τῶν ποιητῶν. οὐδ' ἐν ὄντι δαυμασῶν εἰ τῆ βί-
λογοις, καὶ ἐν πρᾶγματῶν μεγαλοπερίπετα γίνετῃ. Confictorū igitur varietas epis-
odiorū non omnis est vitanda, sed habenda imprimis est, ppositi ratio,
quò sint illa referenda atq; aptanda omnia. Purpureus latè) In expli-
canda Horatij Poëtica facturus id sum, quod ferè semper meo more &
proprio quodam instituto feci, vt qui versus appellabuntur ab antiquis
vel grammaticis, vel interpretibus è libro hoc poëtice, cum illorū etiam
verbis, atque vt illos vel calamo scriptos, vel impressos legero, ponam

finul ac tester. Maurus Seruius Honoratus in.x. Æneid: illud explanans Virgili, Fortè ratis &c. duos hosce primos versus citat his verbis, quæ in peruetusta membrana sic legebam, Descriptio per parabasin facta, non enim à superiorib. pendet, sed antedictis adiungitur, vt, Insula Sicanium iuxta latus. Has autem descriptiones esse raras & aptas conuenit: sicut etiam Horatius docet in arte poetica dicens:

Purpureus latè qui splendeat vnus & alter

Adfuitur pannus. —

Cum lucus, & ara Dianæ.) Hæc est illa locorum dilucida & significans descriptio, de qua Quintil.in.ix. Menander non ille poëta, sed rhetor de hymnorum ratione præcipiens, verbo vtitur ad hunc locum accommo- datissimo, προβαυγράφει: & his ferè similia scribit: μέτρον μὲν τοι ᾄδῃ κλητὴ κῶν ἕμνων, ἐν μὲν ποιήσει ἐπιμκκίσιον, ἅμα μὲν γὰρ πολλῶν τόπων ἰκίνοίς ἕξεισι, ὡς παρὰ τῆ ἐπιφοί κῆ, ἔθ᾽ ἀλκμάνι πολλαχῆ εἰρίσικονι. τῆ μὲν γὰρ ἄρτιμι, ἐν κυρίων ὀρίων, κυρίων δὲ πόλιων, ἐτι δὲ ποταμῶν ἀνακαλᾶ. τῆ δ᾽ ἀφροδίτη κῆς πρὸ συρίας πολλαχόθι ἀνακαλᾶ. οὐ μόνον γὰρ ἀλλὰ κῆ, τόπος αὐτῆ ἕξει διαγράε φει. οἶον ἢ ἀπὸ ποταμῶν καλᾶ ὕδωρ κῆ, ὄχθαε. κῆ, ὅς ὑποπιφικῶς λαμῶνας κῆ, χόρος ἐπὶ οἷς ποταμοῖς γινόμενος, κῆ, τὰ τοιαῦτα προβαυγράφει. κῆ, ἐ ἀπὸ ἱερῶν ὡσούτως. ὡς ἀνάγκη μακροῦς αὐτῆ γένιαε ὅς κλητικῶς ἕμνες. οἷς δὲ συγῆ γραφῆσι βραχυτέρων τῆν περὶ ταῦτα διατριβῆν ἀναγκᾶσι, ὅτε γὰρ ἐν ᾄδῃ πολλῶν τόπων κῆ, χωρίων ἀνακαλῆσι. ὅτως ἐφ᾽ ἑκάστῃ μετὰ διαγραφῆς, &c.

Et properantis aquæ,) Verbum propero illum cursum, celeritatem, strepitum, atque aquarum murmur declarat. Aliis locis idem verbo trepidare eodem modo vtitur, in.2. Carminum ad Q. Delium,

Quo pinus ingens, albaque populus

Vmbra hospitalem consociare amant

Ramis, quo obliquo laborat

Lympha fugæ trepidare riuo.

Dicitur autem properare in rebus minutis & de molli quadam fuga. Horatius in libro Epodon.

— *Vt iuuat pastas oues*

Videre properantes domum.

Aut flumen Rhenum.) Sic flumen Rhenum dixit, quemadmodum in .4. Carminum in Drusi laudibus, Metaurum flumen. nam & Rhenus alioqui dicitur & Metaurus.

Testis Metaurum flumen, & Hasdrubal,

Legebatur etiam in quibusdam membranis Flumen Rheni.

Aut pluuius describitur arcus.) Quomodo illū Virgil. describit in.4. Æne.

Ergo Iris croceis per cælum rosida pennis

Mille trahens varios aduerso Sole colores. Et in.5.

— *Ceu nubibus arcus*

» *Mille trahit varios aduerso Sole colores.*

Ac post eodem libro.

» *Illa viam celerans per mille coloribus. —*

Sed nunc non erit his locus) Aliena omnino sunt hæc, quæ sic ducis epistodia, minimeq; opportuna, quæ ἀτόπως huc & importunè irruerunt, & quod de præmiis quibusdam dixit Fabius, à materia longè ducuntur.

Et fortasse cupressum scis simulare) Hoc vnum nosti κέπετρον, quod omnibus appingas tabulis, omnibusque inculces locis. Quid hoc? ad quid istuc? Si fractus enatat ex spes Nauibus) Quid naufrago cum cupresso? Appinxisses potius vel fauiens mare, vel eiecta ad littus nauium fragmenta: vel vtroque similis aliud, atque cum re & argumento coniunctius. Parem huic ineptiam irridet in Satyra Persius naufragi mendicantis & cantantis etiam,

» *Men' moueat quippe, & cantet si naufragus, assem*

» *Protulerim? cantas cum fracta te in trabe pictum*

» *Ex humero portes? —* Idem verò Persius hunc omnino spectans atq; exprimens locum, Satyra .6. hoc modo scribit:

» *At vocat officium trabe rupta Brucia saxa*

» *Prendit amicus inops, remq; omnem, surdaq; vota*

» *Condidit Ionio, iacet ipse in littore, & vna*

» *Ingentes de puppe Dei: iamq; obuia mergis*

» *Costa ratis lacera, nunc & de cespite viuo*

» *Frangere aliquid, largire inopi, ne pictus oberret*

» *Cerulea tabula. —* Hæc verò tabula votiua fuit, in qua naufragus pingi se, suosq; casus voluit, quo de genere tabularum intelligenda ea est, ad quam versus Horatianus ille in .2. Sermonum pertinet,

— *Quo fit, vt omnis*

» *Votiua pateat veluti descripta tabella Vita senis. —*

» Plinius Cupressum ascititium quiddam ad commendandam & ornandam picturam olim fuisse narrat: Trahitur cupressus, inquit, in picturas opere historiali venatus, classetq; & imagines rerum tenui folio & vi-
» rente superficie vestiens. In antiquis codicibus quibusdam ex spes, in aliis
» ex spes, posterius retinendum. Eodem est vsus verbo poeta elegantiss. Ouidius in .14. Metamorph.

» *Solus inops, ex spes, leto, pænæque relictus.*

Et Persi. Saty. 2.

» *Iam dabitur iam iam, donec deceptus & ex spes*

Ne quicquam fundo suspiraret nummus in imo.

Currente rota) Currens ab eodem rota iterum dicitur in.3. Carm.

Ne currente retro funis eat rota.

Cur vrceus exit?) Verbum in arte fingendi proprium exire. Istò credo respiciens in Sat. Persius, eodem est vsus verbo:

Non ego quum scribo, si forte quid aptius exit,

(Quando hæc rara avis est) si quid tamen aptius exit,

Laudari metuam. —

Atq; hunc deinde sequutus Quintil.in.12. Et si quid, inquit, exierit num-
ris aptius, fortasse non possit, sed tamen si quid exierit, non erit Atticum.

Deniq; sit quod vis, simplex duntaxat, & vnum) Tertium hoc est ad ipsius vnionem fabulae pertinens. Sed fabulam non vnã solũ, simplicem præterea vult esse, quam suscipit Poëta. Nec enim existimo temerè illum vtrumq; coniunxisse & simplex, & vnum. Sed nos de re maximè necessaria, & in qua penè tota vis artis poëtice sita est, copiosius ac explicatius disputemus. Fabula $\mu\epsilon\tau\alpha\theta\epsilon\tau\iota\kappa\eta$, & actio $\pi\rho\acute{\alpha}\xi\iota\varsigma$, pro eodem ferè ab Aristotele solent vsurpari. nam vel egisse aliquem, quod omnino non egerit, Poëta fingit, & canit: vel cum egerit quicquam, maius id tamè aut ipsum per se, aut adiectus & quasi appositis afflictisq; aliis amplius efficit poëta & grandius. Itaque neque actionem sine fabula, nec fabulam poëta sine actione vnquam ponet, atque tractabit. Est enim actionis imitatio fabula. Est autem fabula, vt & Demetrius Phalereus, & Albinus tradidère, poëte materia: hanc ille dum tractat & exsequitur, simul etiã imitatur, id est, fingit ea quæ ferè solent euenire in vita, in consuetudine, & rerum natura sic ferente. Qua re differt ab historico poëta. Ille enim rerum scriptor & narrator quæ gesta sunt, siue vnquam illa euenierint, siue non euenierint, exponit, nec ad vitam & mores quicquã refert, nisi rarò fortè digrediens: Poëta verò nõ quæ gesta sunt ferè, sed quæ geri potuerunt, & gesta credi possunt, vel veri quadã similitudine, vel necessitate etiam rerum cogente ac singula deinceps deducente cõminiscitur. Illa verò & ad vitam, & ad mores, vt supra posui, referri vult, & latè in omnium actiones patere.

Non enim quum pium Æneam suam Virgil. facit, tam vult poëta quæcunque piè fecerit, Æneam fecisse, quã omnes homines vel certè præstantissimos viros eadem virtute & studio parem animũ pietatemq; præstare. Quã sanè ob rem est ipsa historia poësis grauior, magisq; vt ait Aristoteles, etiam philosophica: & illa potius, quæ dicuntur vniuersalia, tractat & suscipit, quã quæ sunt priuata, & propria, & ad historiam magis pertinentia. Cum constet igitur esse fabulam poeticæ materiam, ea vel vna est & simplex, vel vna & connexa. vna fabula quæ sit, Aristoteles his ferè verbis ostendit, $\mu\epsilon\tau\alpha\theta\epsilon\tau\iota\kappa\eta\ \delta\epsilon\ \beta\epsilon\tau\iota\mu\epsilon\tau\alpha\theta\epsilon\tau\iota\kappa\eta\ \acute{\omega}\sigma\pi\epsilon\iota\tau\ \tau\iota\upsilon\varsigma\ \sigma\theta\alpha\upsilon\tau\eta\varsigma,\ \epsilon\iota\mu\ \pi\epsilon\iota\pi\iota\ \iota\upsilon\alpha\ \eta\ \eta,$

$\pi\omicron\lambda\lambda\acute{\alpha}\ \gamma\alpha\rho\ \kappa\alpha\theta\ \acute{\alpha}\pi\epsilon\rho\alpha\ \beta\epsilon\tau\iota\ \gamma\acute{\iota}\nu\epsilon\iota\ \sigma\upsilon\mu\beta\alpha\iota\upsilon\epsilon\iota\ \epsilon\zeta\ \acute{\omega}\rho\ \iota\upsilon\gamma\iota\omega\mu\ \delta\upsilon\delta\iota\mu\ \iota\varsigma\ \mu\ \epsilon\pi\ \epsilon\upsilon\tau\omega\ \delta\epsilon\ \kappa\alpha\theta\ \pi\rho\acute{\alpha}\xi\iota\varsigma$

$\epsilon\alpha\varsigma\ \epsilon\iota\theta\varsigma\ \omega\lambda\lambda\alpha\iota\ \iota\upsilon\sigma\iota\mu\ \eta\ \beta\epsilon\tau\iota\ \acute{\omega}\rho\ \mu\iota\alpha\ \delta\upsilon\delta\epsilon\iota\mu\iota\alpha\ \gamma\acute{\iota}\nu\epsilon\iota\tau\ \pi\rho\acute{\alpha}\xi\iota\varsigma$. Et aliquantò pòst: $\chi\epsilon\iota\ \delta\upsilon\mu$

31 οὐ κατὰ πῶρ ἐν ταῖς ἄλλαις μιμητικαῖς ἢ μία μίμησις, ἐνός ἐστίν, οὕτω καὶ τῶν μύθων,
 32 ἢ ἐπὶ πράξεως μίμησις ἐστὶ μίας τε εἶναι καὶ ταύτης ὅλης, καὶ τὰ μέρη συνίσταται τῶν
 33 πραγμάτων οὕτως, ὥστε μετὰ τὸ δυνάμειν τινὸς μέρους ἢ ἀφαιρέσειν διαφέρει καὶ, καὶ
 34 νῦν δὲ ὅλον, & reliqua. vnam & simplicem, siue simplicem tantum, vnam &
 35 connexam siue connexam propriis definitionibus declarat Aristoteles,
 36 cuius verba subiicio, εἰσι δὲ μύθων οἱ μὲν ἀπλοῖ, οἱ δὲ περιλεγμένοι, καὶ γὰρ αἱ
 37 πράξεις, ὧν μίμησις οἱ μύθοι εἰσιν, ὑπάρχουσιν ἐνδὺς οὖσαι θιαυτῆ. λέγω δὲ ἀπλῶν
 38 μὲν πράξεων, ἧς γινόμενός ὡσαυτ ὄρισται συνεχῆς καὶ μίας ἀνεῦ περιπετίας ἢ ἀναγνωσ
 39 ρισμῶ ἢ μεταβάσεως γίνετ. περιλεγμένη δὲ ἴσ' ἢς μετὰ ἀναγνωρισμῶ ἢ περιπετίας,
 40 ἢ ἀμφοῖν ἢ μεταβάσεως γίνετ. Si est igitur, quemadmodum ex his atque aliis
 in eo libro Aristotelis verbis colligo, fabula vna altera & simplex, altera
 vna & connexa, hanc autem priori antefert Aristoteles, & poetas sequi
 mauult & amplecti, cur vnam tamen & simplicem potius hic Horatius
 probat? Existimo ego sic eius accipienda esse verba, vt cum simplex ἀ
 41 πλῶς μύθῳ, alia sit quæ comparetur cum connexa περιλεγμένῳ μύθῳ, alia
 42 quæ cum duplici fabula διπλῶ μύθῳ, hanc autem plerique posthabeant
 43 simplici, non prioris illius diuisionis fabulam simplicem, sed posterius hu
 44 ius Horatium intellexisse. Quid autem simplex, quid cōnexa, aut duplex
 45 sit fabula, discendū ex illo libro Aristotelis de poetica. Sin hoc fortē non
 46 satisfacit, dici etiā potest illud, simplices quoq; ab Aristotele fabulas signi
 47 ficari quasdam non vnas, easq; ab ipso dici ἐπιθεώσεως. non vnas autem
 48 propterea intelligi dico, quod in iis episodica non cohærent, nec aliis alia
 49 sunt consequentia. Aristotelis verba, vt quidem sunt hodie, subiicio, τῶν
 50 δὲ ἀπλῶν μύθων αἱ ἐπισοδιώδεις εἰσὶν χίρσαι, λέγω δὲ ἐπισοδιώδη μύθον, ἐν
 51 ᾧ τὰ ἐπισοδία μετ' ἄλληλα οὕτ' ἐνὸς οὕτ' ἀνάγκη εἶναι. & quæ sequuntur. Aut
 52 igitur simplicem vult esse fabulam atque vnam, non duplicem, id est, in
 53 qua binæ sint περιπέτεια contrariæ, siue διωλὴ σύσεως: aut simplicem atq;
 54 vnam fabulam, non simplicem tantum ac non vnam etiam, id est, ἐπισο
 55 διώδη. In satis vetusto libro sic legebatur, Deniq; sit quiduis, nō quoduis.

*Maxima pars Vatum, pater, & iuuenes patre digni,
 Decipimur specie recti. breuis esse laboro,
 Obscurus fio. sectantem leuia, nerui
 Deficiunt, animique: professus grandia turget.
 Serpit humi tutus nimium, timidusq;u procellæ.
 Qui variare cupit rem prodigialiter vnam,
 Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum.
 In vitium ducit culpæ fuga, si caret arte.*

Hæc altera est siue ἀποσοφῆ, siue προσφώνησις ad Pisones, eosq; de po
 56 etarum hoc errore, & in interponendis episodius inscitia commonefacit.

Poëtae, inquit, & si quidem peccant in eo, quod non recte faciunt, peccant tamen eius quod est rectum specie quadam delusi, & inopia potius infirmitateq; iudicij. Hoc Græci vitium κακόλογον vocant, quo de Quintilianus in. 7. hæc: Deniq; κακόλογον vocatur, quicquid est ultra virtutem, quoties ingenium iudicio caret, & specie boni fallitur, omniumq; in eloquentia vitiorum pessimum. nam cætera quum vitentur, hoc petitur. Est autem tantum in eloquentione. itaq; vt in repub. vtilitatis specie peccari sæpe scribit Cicero, sic in poetica virtutis harū alicuius. Cum enim probari illud opus quod est varium & episodius aptè distinctū, vnum tamen animaduertant, varietatem imprimis relicta illa vnitate (teram enim id verbum sæpius) inscienter quidem turpiterq; consecantur. ac eò fit, vt monstri similia, aut mera potius monstra & prodigia in lucem proferant. quod non in hac re modò, sed in cæteris etiam quæ laudabiles sunt, vsuuenire solet. Aberramus enim ferè ab ipsis virtutibus, & in proxima vitia vel errore mentis, vel imbecillitate ingenij sæpe delabimur. cuius rei plusscula ab eo ponuntur exempla. Qui variare cupit) De varietate sunt hæc, episodiusq; intelligenda: è quorum dissimilitudine varium fit ipsum poëma, quod Cic. vocat in. 2. de Finibus, & illa varietate, si non est prodigialis, delectat. Breuis esse laboro) Laudabilem illam breuitatem Græci αἰ βραχυλογία, αἰ συνβύσιον appellat. Hoc malè imitantes, inquit Fabius, obscuritas sequitur. Nihil enim est in historia, vt ait Cicero, pura & illustri breuitate dulcius. Fabius Quintil. lib. 9. in figuris verborū hanc huius loci nullo nomine numerat. Eius enim verba sunt eiusmodi, συνθις κίωσιμ vocant, quæ duas res diuersas colligat, Tam deest auaro quod habet, quàm quod non habet. Hinc diuersam volunt esse distinctionem, cui dant nomen περσφασιασθλιν, qua similia discernuntur, quum pro astuto sapientem, pro confidente fortem, pro illiberali diligentem: quod totum pendet ex finitione, ideoq; an figura sit dubito. Cui contraria est ea quæ ex vicina transit ad diuersa, aut similia, Breuis esse laboro, obscurus fio.

Sectantem leuia nerui Desiciunt animique) His, inquit, qui genus dicendi politum tersumq; & quoddam quasi molle aurum consecantur, accidit vt neruos, animos, robur, & vim ferè non habeant. Hunc nos antea locum totum in explanationibus in lib. De optimo genere oratorum, copiosius explicauimus. Leuia verò quæ dicit Horat. ea λθα Græcè dicuntur, translatio facta est ab iis rebus, quarum asperitatem tangendo ac tractando, vel mollitudinem & leuorem haurimus. Ei quod λαον dicitur, contrarium est τραχὺ, & ab Aristotele in Qualitatis Categoria simul vtrunq; ponitur, & leuitatem Cic. in. 3. De orat. refert ad tactum. In ipso, inquit, tactu esse modum & mollitudinis & leuiratis. Quamq; etiam à viis facta translatio videri possit, quæ Græcis, vel λθαι vel τραχῆς dicuntur. Sic enim Theodoretus loquitur in. 6. de prudentia Concione, εἴς μίμ γάρ, inquit, ποδληθὺς ὄς πόδας κθ, τὸ λαον αὐθίς ὑποδλίνουσι, κθ, ἤν τραχυτέρω ἀποτρίχε χωρίωμ, φέριτθ δὲ ὑπὸ πόδωμ. Leuitatem verò hanc orationis λθότητα Phalaræus appellat, eamq; duplicem videtur facere, alteram quidem compo-

fitionis & coagmentationis ipsius, alteram verò singulorum verborum,
 priorem illam orationis ipsius leuitate in vitanda ferè collifione ac con-
 curfu vocalium ponit Phalareus, quod ipsum mollit ac eneruat oratione,
 & est vehemèti, acri, & illi mafculo, vt ita dicam, generi planè cōtrarium.

Demetrii verba in extremo lib. πδδ ἱρμικίας ἡς sunt: ἢ δὲ λεότης ἢ πδδ τῆν
 σύνδισιμ δὲ κίχρηται μάλις αὐτῶν ἰσχυράτες φυλαξάμενοι τῆν σύγκρησιμ τῆν
 φωνέντων, ὅν μάλα ἐπιτήθεια ἔστι ἕδ δεινῶ λόγῳ. πόλλα γὰρ ἐκ τῆς συμπλήξιως
 ἄρ αὐτῶν γίνονται δεινότερα. & quæ sequuntur. ad quæ addi aptariq; possunt
 alia illa Halicarnasei de leuitate hac & continuatione verborū, dum Saps-
 plus in nōnullis, quos adducit, versibus elegantiam laudat & venustatē,

Ταύτης τ' ἕξιως ἢ ἐνέπεια κῆ, ἢ χάρις ἐμ τῆ συνειρία κῆ, λεότητι λέγει τῆν ἀρμο-
 νίῳ. παρὰ κείται γὰρ ἀλλήλοις τὰ ὀνόματα κῆ, συνύφεται κατάτινας οἰκνηότητας
 κῆ, συζυγίας φυσικὰς τῆν γραμμάτων. τὰ γὰρ φωνήντα ἔστι ἀφώνοις τε κῆ ἡμι-
 φώνοις συνάπτει μικρὰ δ' αὖ δὲ ὅλης ὠδῆς. ἕδ προτάσσεται τε κῆ ὑποτάσσεται.
 ἡμιφώνων δὲ πρὸς ἡμιφώνων, κῆ φωνέντων πρὸς ἀλλήλα συμπλήσιως ἐστὶ διαβαλῆσθαι
 ἑὸς ἡχῶς ὀλίγα πάνυ εἰσίμ. Intelligo ex his verbis laudari versus illos do-
 ctissimæ fæminæ ab lenitate etiam, quæ efficitur aut nunquam, aut certè
 rarò collidendis atq; inter se committendis vocalibus. Id enim mihi ex-
 tremas verba videntur significare. at quas ille φωνέντων πρὸς ἀλλήλα συμ-
 πλώσιως vocat, à Demetrio & συγκρούσιως & συμπλήξιως etiam dicuntur. Po-
 steriorem verò singulorum verborum leuitatem dicit idem Demetrius,

cum sunt in singulis verbis vocales vel omnes, vel certè plurimæ. Verba
 Demetrii sunt: παρὰ δὲ ἔστι μουσικοῖς λέγεται τὸ ὄνομα λῆορ, κῆ ἴτερον ἢ τραχὺ,
 κῆ ἄλλο ὑπαγίς, κῆ ἄλλο ὀγκρὸν. λῆορ μὲν ὄν ἔστι ὄνομα τὸ διὰ φωνέντων ἢ
 πάντων, ἢ διὰ πλεόνων ὄν αἴσι, τραχὺ δὲ ὄν βίβρωικ. nimirum durior vox
 est βίβρωικ, quòd illam semiuocalis ἔ asperat interiecta. quæ quia rarior
 est etiam in illis, quos probat Halicarnaseus, versibus, commendat etiam
 ab hac altera leuitate, quum dicat raras esse semiuocalium, earum præ-
 fertim quæ orationis elegantiam exasperent, connexiones. Sic enim ait,
 ἰγὼ γ' ὄν ὄλημ τῆν ὠδῆν ἀνασχοπούμενος πέντε ἢ ἕξ ἴσω ἔτρον ἐμ ἔϊς ἑὸν ἑὸς ὄνο-
 μασι κῆ ἑμῆσσι κῆ, ἔϊς ἄλλοις μορίοις ἡμιφώνων τε γραμμάτων συμπλοκὰς τῆν
 μὴ πεφονότων ἀλλήλοισι κεράννυθ, κῆ ὄν δὲ αὐτὰς ἐπὶ πολὺ τραχυνούθσι τῆν ἐν-
 πιαρ ὑρίσκω. Horatius, vt quidem opinor, vtramq; leuitatē mihi videtur
 requirere, & verborum singulorū, & orationis totius. quamq; verba illa
 Nerui animiq;, de hac potius intelligendum hunc esse locum ostendunt,
 & quòd cum prioribus illis Phalarei verbis omnino cōsentiant, & quòd
 Quintilianus, si quidem nitōris nomine leuitatem orationis intelligi vo-
 luit, eum ad orationem totam refert, prudenterq; monet, caueamus vi-
 rium proximum, ac ne præ studio virtutis vnus incurramus in vitium
 exilitatis & infirmarū virium. Quintiliani verba sunt in. 12. Sed & copia
 habet modum, sine quo nihil nec laudabile, nec salutare est, & nitōr ille
 cultū virilem, & inuentio iudicium. Sic erunt magna non nimia, sublimia
 non abrupta, fortia nō temeraria, seuera non tristia, grauia nō tarda, læta
 non luxuriosa, iucunda non dissoluta, plena nō tumida. Similis in cæteris

ratio est. Tutissima ferè per medium via, qua vtriusq; vltimū, vitium est. Quæ sunt oīa toti huic loco consentanea. Habebat ex ijs, quibus vtebar, liber vnus lenia, nō leuia: nec ab re quidem. sunt enim ferè lenia sine neruis, sine vi, sine lacertis. ac λῆος quidē ipsum lene quidam interpretantur. probabiliore hanc posteriore m lectionē facit eadem penē sentētia iisdem ferè verbis à Cic. in Bruto expressa. verba illius hæc, Festiuitate igitur & facetiis, inquam, C. Iulius, L. F. & superiorib. & æqualibus suis omnibus præstitit, oratorq; fuit minimè ille quidem vehemens, sed nemo vnquam vrbantate, nemo lepore, nemo suauitate conditior. sunt eius aliquot orationes, ex quibus sicut ex eiusdem tragædiis lenitas eius sine neruis perspicui potest. Eodē C. Cæsarī accedit auctoritas, qui in his versibus qui de Terentio scripti ab eo feruntur, lenia illius scripta, sine vi tamen Comica fuisse dolet. sic enim ait:

Leuibus atq; vtinam scriptis adiuncta foret vis

Comica. —

Quisquis autē fuit ille, qui Mecænatis obitum deslet, nec enim Virgilium hunc esse magnoperè confirmem: is inquam ipse & lenire, & leue in eodem genere simul dixit. Est enim illic versiculus hic:

Lenisti morfu lenia fila parum.

Quod cum aliis etiam concurrat, qui putem eadem leuia & diducta dici. Nervos autem in suis scriptis desiderari à quibusdam, scribit idem in .2. Sermonum, Satyra. 1. his verbis

— Sine neruis altera quicquid

Composui pars esse negat. —

Qua ipse in Satyra eadem est vsus dicendi ratione,

— Cupidum, pater optime, vires, inquit, Deficiunt, —

At verò animos quòd addit, potest id quoq; de vno dici, quem animi ipsi deficiant, id est, spiritus & alacritas ipsa, quemadmodū μεγαλοδυνίαν nō nunquā δυναμι græcè significant. Cic. in Pisonem, de vno profectò dixit animos: Cū tibi nuper, inquit, animos inflasset. atq; idē Hor. in. 4. Car.

Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?

Vel cur his animis incolumes non rediere genæ?

Et in. 1. Epist. ad Mecænatem:

— Parios ego primus Iambos

Ostendi Latio, numeros animosq; sequutus

Archilochi. — Et in Epist. ad Senam,

— Hic onus horret

Vt paruis animis, & paruo corpore maius.

Professus grandia turget) Qui plena & grandia consecratur, & ad latidabilem illam orationis aspirat amplitudinem, turget atq; intumescit, &

in illud vitiosum inflatum prolabitur genus. Non alienus huic & alter
 „ ille apud Ciceronem locus in Bruto, Quoniam ergo, inquit, oratorum
 „ bonorum (hos enim querimus) duo genera sunt, vnum attenuatè, pres-
 „ sectè dicentium: & si id melius est quod splendidius ac magnificentius, tamè
 „ in bonis oia quæ summa sunt, iure laudantur. Sed cauenda pressa illi ora-
 „ tori inopia & ieiunitas, amplo aut inflatum & corruptum orationis genus.

Serpit humi.) Qui inflatum & corruptum illud orationis vitauerunt
 genus, incidunt in illud alterum nihilominus vitiosum vituperandumq;
 humile atque abiectum. Quo de genere C. Plin. Secund. lib. 9. Epist. Sic
 „ ad Lupercum scribit: Debet enim orator erigi, attolli, interdum etiam
 „ efferuescere, efferri, ac sæpe accedere ad præceps. Nam plerumque altis
 „ & excelsis adiacent abrupta, tutius per plana, sed humiliter & depressius.
 „ Item frequentior currentibus quam reptantibus lapsus, sed his non la-
 „ bentibus nulla laus, illis nonnulla etiam si labantur. Quæ si non nihil
 „ pugnare videntur cum Ciceronis sententia, qui etiam attenuatè pressectè
 „ dicentes, laude tamen dignos putauit, hic alter indignos iudicat: accipi
 „ tamen vtrumq; comode, & probari dictum potest. Plinius verò reptan-
 „ di verbo huic serpendi Horatiano simillimo est vsus. In qua ipsa Epistola
 „ est operæ pretium videre, quæ proxima virtutibus orationis opponat vi-
 „ tia, tumida videlicet sublimibus, audentibus improba, nimia plenis, im-
 „ modicum grandi, alto enorme. Humus autem vox elegans atque vsita-
 „ ta in hoc humilitatis & abiectiois genere. Idem post:

„ *Hic dum vitat humum, nubes & inania captat.*

„ *Virgil. Tentanda via est, qua me quoque possim*

„ *Tollere humo, victorq; virum volitare per ora.*

Quem imitatus Horat. in. 3. Carm. ait,

„ *Cætusq; vulgares, & vdam*

„ *Spernit humum fugiente penna.*

Tutus nimium timidusque procellæ) Qui nauigant quoq; procellæ me-
 tuentes ad littus accedunt propius æquò, dum se alto timent credere, at-
 que committere. hoc altum vrgere, illud verò, littus nimium premere,
 dixit in. 2. Carminum ad Lycinium, cuius Lyrici sunt:

„ *Rectius viues Licini, neque altum*

„ *Semper vrgendo, neque dum procellas*

„ *Cautus horrescis, nimium premendo*

„ *Littus iniquum.*

Qui variare cupit.) Pertinent hæc ad eandem omnino sententiam, qui
 descriptioni & elegantissimæ illi episodiorum student varietati, mirum
 quàm sæpe in eo errant, si artem non adhibent, si sedulo non cauent, si
 nō prudenter apteq; vt id faciant, elaborant, Ex hac temeritate prauaq;
 &

& præpostera ratione tractandi monstra existunt, neq; credibilia, neque verò ferenda. Res enim alienissimas inter se dissimilesq; cogunt tamen coire, maleq; cōsarciant, veluti qui Delphinum versantē in syluis, aprum fluctibus innatantem pinxerit in tabula, nimirum in vitium neglecta aut ignorata potius arte eunt proni atq; præcipites, neq; quod est optimum norunt tenere: atq; hoc alterum Dum vitant stulti vitium, in cōtrarium currunt. Plutarchus in Demosthene simile quoddam prouerbum tractū ex Delphini natura ponit, cum Demosthenis & Ciceronis orationes velle negat cōparare, idq; est, Delphinus in sicco. id significans videlicet, vel inuitum se id omnino facturum fuisse, vel dissimilitudinem orationum vtriusq; ostendens. id autem verbum Ionis cuiusdam esse affirmat.

» Verba illius sunt: τὸ δὲ ἐν τῷ λόγῳ ἀντιεπιτάσσων καὶ ἀποφαίνεσθαι πῶτις ἄλλοι
 » ἢ Διονύσιος ἢ Ἰππῶν, ἰδὲ ἄλλων. κακὰ γὰρ, ὡς φησὶν ὁ ἴατρος, διελφίνος ἢ χίρσος βίβα. ἢ
 » ὁ περίτῳ ἢ ἄσασιν κικίλιος ἀγνοήσας ἰνιαννίος ὁ σύγκρισσις. & quæ sequuntur.

Æmilium circa ludum faber Imus & vngueis

Exprimet, & molleis imitabitur ære capillos.

Infelix operis summa, quia ponere totum

Nesciet. hunc ego me, si quid componere curem,

Non magis esse velim, quam prauo viuere naso,

Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.

Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam

Viribus: & versate diu, quid ferre recusent,

Quid valeant humeri. cui lecta potenter erit res,

Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.

Ordinis hæc virtus erit, & venus, aut ego fallor,

Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici

Pleraq; differat, & præsens in tempus omittat.

Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor.

Non est hominis cuiusque, neque virium quarumcunque, longum opus instituire, idq; omni ex parte perfectum ingenio & elaboratum industria ad exitum perduxisse. Etenim vt id exemplo doceam, sculpsit aliquis vt partes in effingendo humano corpore quasdam summa arte expresserit, at totum certè nequaquam potuit. Qui tandem istuc? quia quum varium id esset ac multiplex, oculi, manus, vngues, capilli, ac reliquæ partes, ille non id quod norat ac poterat, tantum effinxit, sed totum complecti voluit ac persequi: eoque factum est, vt pars vna de multis, quan-

tumuis bene efficta, artificiosèq; ducta: collata tamen cum cæteris impo-
 litè factis, venustatem atque elegantiam amittit suam. Itaque poetæ id
 prorsus accidit, vt quum longum ac difficile aggregiatur opus, quod va-
 riarandum, multisq; rebus, iisq; sit insignibus distinguendum, & quasi co-
 agumentandum, nonnunquam id quidem ille præclarè faciat, sæpe tamen
 idem cadat, sæpe illum oratio deficiat, sæpe etiam rerū ordo fallat. Aliud
 enim est Iliada totam ipsam texere, aliud illius partes aliquas per se ac se-
 paratim perfequi. *Æmilium circa ludum*) Emulium quædam exempla
 ria sine diphthongo ac per u vocalem. Credo ego ludum Æmilium æmi-
 lianum dici, sic videlicet, vt Æmilia tribus, Iulia porticus, & vmbra Pom-
 peia dicitur à Nasone. *Faber imus*) An fabro illi nomen Imo fuerit, an
 verò locum sic indicet, vt imus faber sic dicatur, vt Ianus imus ab eodem
 dicitur in .1. Epist. ad Meccenatem:

„ *Hæc Ianus summus ab imo Perdocet.* —

nihil sanè habeo, quod in alterutram partem magnoperè confirmem.

„ *Et molleis imitabitur ære capillos*) Exempla manu scripta omnia, Et mol-
 lis. quod ipsum ex grammaticorū animaduersione ac traditione notum.
 Sic autem molles vngues dicuntur, vt à Martiale molles honores, in pri-
 mo totius operis epigrammate, quod ad earum laudem artium pertinet,
 quæ pingendi sunt atque effingendi. Hunc versiculum Seruius Maurus
 adducit vna minus particula, interpretans illud Virg. in. 6.

„ *Excudent alij spirantia melius æra.*

Sed in antiquissima Seruij membrana sic legebatur hic versus,

„ — *Et mollis imitabitur æra capillos.*

Græcè fortasse magis quàm Latinè dictum, κατὰ τὴν ἑλλητικὴν τὴν κατὰ. Ve-
 rùm Horatius illo altero modo in. 2. Epist. est ad Florum locutus. Ait em̄,

„ *Argilla quiduis imitabitur vda.* *Infelix operis summa*) Non

enim potuit cæterarum partium elegantiam æquare. Sic autem infelix,
 vt Græcè quoque dicitur ἀδελφ in hoc genere. Dionysius Halicarn.

„ καὶ ἱ φιλοθεφία ἀπαγγελλόμενοι, καὶ τὰς διαλεκτικὰς ὑπερφρόντις τέχνας ὄντας
 „ εἰσὶν ἀδελφοὶ περὶ τὴν σύνδισιν τῶν ὀνομάτων, & quæ sequuntur.

„ *Quia ponere totū Nesciet*) ἄλομῆ, cùm cetera sint politissima arte perfecta,
 „ extremū rude & infabrefactū relinquitur. Ponendi aut verbo sic est vsus
 in pingendi arte, vt alibi quoq; de pictoribus & statuariis in. 4. Carm.

„ — *Neque tu pessima munerum*

„ *Ferres, diuite me scilicet artium,*

„ *Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas,*

„ *Hic saxo, liquidis ille coloribus,*

„ *Solers, nunc hominem ponere, nunc Deum.*

Et A. Persius Satyr. 1. de scriptoribus μιζοφορικῶς:

Ecce modo heroas sensus asferre videmus,
 Nugari solitos græcè, nec ponere lucum
 Artifices, nec rus saturum laudare.

Quam prauo viuere naso) Libri omnes manu scripti, quam naso viuere prauo, partibus inter se duabus sedes mutantibus.

Spectandum nigris oculis, nigroque capillo) Nigri oculi capilliq; formam commendant & venustant mirificè. Idem in Odis :

Et lycum nigris oculis nigroq; Crine decorum.

Nigros oculos in amica Formiani doctiss. Poëta Catullus desiderat:

Salue nec minimo puella naso,

Nec bello pede, nec nigris ocellis.

Sumite materiam) Vtar hic Bruti verbis in Epistola ad Antonium, horum sanè simillimis Horatij: Tu etiam atq; etiam Poëta vide quid suscipias, quid sustinere possis: & quantū ferre possis, tantum tibi oneris imponi patiare. Sumere autem idem est quod suscipere. Idem enim in. i. Epist. ad Florum eodem verbo hoc ipso in genere est vsus,

Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?

Sumunt etiam regionem quam tueantur Magistratus. Cic. in Epist. ad Terentiam, Italiae regiones descriptæ sunt, quam quisque partem tueatur, nos Capuam sumpsimus.

Quid ferre recusent, Quid valeant humeri) Idem in Epist. ad Augustum,

— Sed neque paruum

Carmen Maiestas recipit tua, nec mens audet

Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.

Cui lecta potenter erit res) Quod ferre valeant humeri, & cognita per spectatq; materia, & exploratis propriis viribus. Potenter autem valet κατά λόγους, pro virium modo suarum. Eodem penè modo Quintilian. in. xij. cap. x. Tum, inquit, propter qd' maximè repertus est vsus orationis, vt dicat & vtiliter, & ad efficiendum quod intendit, potenter. Verbo quoq; suffiendi in hoc genere idem est vsus, qualia eius illa sunt, causis sufficere, & Brutū rerum ponderi suffecisse. M. Tullius in. i. de legibus, satisfaciendi verbo simile quiddam mihi dixisse videtur. Sic enim loquitur apud illum Atticus: Abest enim historia literis nostris, vt & ipse intelligo, & ex te persæpe audio. potes autē tu profectò satisfacere in ea, quippe cum sit opus, vt tibi quidem videri solet, vnum hoc oratorium maximè. C. quoque Salustius, quum animum ipsum abundè pollentem, potentemq; & clarū esse, neque fortunæ egere dicit, non his similia prope dicit: Hi vero qui quod suscipiunt præstant, ἰκανοὶ & αὐτάρκεις dicuntur. Ipse in. 3. Carm. ad Mecernatem potentem sui dicit, sorte sua cōten-

tum, quib; proba se pauperie tuerur. Verbum si latinum putarem suffi-
 enter, hoc illud alterum potenter interpretarer commodissime.

Nec facundia deseret hunc) ἢ ἐν τοῖς νοήμασι διονομασία καὶ ἢ εὐμορφία ποιεῖ
 τὰ ὀνόματα, Dionys. Halicarnas. Id est, Luculentè id & politè etiam scri-
 bet. Est enim virtus vtraque poëtae necessaria & honorifica. Hæc verò
 Horatiana cum Ciceronis verbis omnino congruere videntur. Cic. em̄
 in Bruto de veterum Carminib. ac de Ennio agens Poëta, hæc scribit.

22 Sed ipse dicit cur id faciat: Scripsere, inquit, aliñ rem versibus, & luculentè
 23 quidem scripserunt etiam, si minus q̄ tu politè. Sed quod lucidum appel-
 lat ordinem eodem quoque epitheto affectit Ausonius in oratione qua
 24 Gratiano Imperatori gratias agit, Cuius, inquit, orationis ordo lucidior?
 & quæ sequuntur. Ordinis hæc virtus erit, (C' venus) Quoniam statim
 mentio facta est ordinis, & ipsa episodiorū interpositio nisi ritè fiat ac or-
 dine, totius operis splendori officit ac incommodat, præceptum hoc lo-
 co de instituenda οἰκονομία ordineq; nostro scribendi adiungendo ponit.

Virtus C' venus) Fier, inquit, rectè id ac lepidè, si quid quocq; loco di-
 cendum ac ponendum sit, probè norimus. Aptæ enim opportunæq; rerū
 in poëmate distributio ac digestio, præclarum sanè, atq; opus ipsum facit
 imprimis admirabile. adeò magnum est illud, τὸ οἰκονομῆν. Venerem autè
 gratiam nimirum ipsam & elegantiam intelligimus. quomodo Quin-
 tilianus Venustum definit, venustum esse quod cum gratia quadam &
 venerè dicatur, Græci τὴν ἀφροδίτην sic ferè ponunt. Halicarnasæus περὶ
 25 συνθέσεως ὀνομάτων agens de verborū genere, his ferè verbis vtitur, ἕτεροι
 26 δὲ εὐκαταφρονεῖται καὶ ταπεινὰ λαβόντες ὀνόματα, συνθέντες δὲ αὐτὰ καὶ περιήσως
 27 πολλὴν τὴν ἀφροδίτην ἔθ' λόγῳ περιέδουκα. Ut iam nunc dicat) Quod est
 iudicij ac prudentiæ propriū, non vt se quidq; dabit ac offeret, continuò
 ponere, temerèq; fundere. Pleraque differat) Referuet in alium locum,
 & episodio alibi complectatur. Præsens in tempus) κατὰ τὸ παρόν. cui-
 iusmodi illud quoque est apud eundem in .2. Carm.

22 Lætus in præsens animus, quod ultra est

23 Oderit curare. — Vel præsens in tempus id sit, referuet
 ac differat in locum alium, ac tempus commodius. Cic. in .2. Episto. ad
 Atticū, Nam eiusmodi sunt iis versus vt in tempus ab inimico Pompeij
 24 scripti esse videantur, id est, attemperatè ad id tempus.

Hoc amet, hoc spernat) Quod ad delectum rerum ipsarum faciendum
 pertinet. Seruius Maurus hunc Horatij versum aliter intellexit, & ad po-
 25 ètæ ipsius interpositionem personæ pertinere voluit. Interpretas enim
 illud Virgilij in secundo Georgicorum,

Me verò primū dulcis ante omnia Musa,

26 sic ait: Diu quæsitum est, vtrum philosophiæ, an rusticitatis vita esset fe-
 27 licior, Vnde nunc dicit primam esse philosophiam, post ipsam rusticam
 28 vitam. Suam autè personā pro quocūq; ponit. Sic paulò post, Aura mihi.

22 Sic in .1. Non illa quisquam me nocte per altum Ire. —

„ In.3. *Nec mihi tum molleis sub diuo ducere fomnos.*

„ Et hoc est quod dicit Horatius in arte poetica,

„ *Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor.*

Sed in perueteri codice Seruii versus hic Horatianus sic se habebat,

„ *Hoc amet, hoc spernat, quod prompsit carminis auctor.*

legendum fortè fit, quod prompsit, id est, edidit. Idem alibi,

„ *Condo & compono, quæ mox depromere possim.*

Promissi carminis) Libet hic mihi nõ quod fit ipse pollicitus Poëta promissum carmen intelligere, sed longum ac prolixum opus. Ipse, pmissum carmè iterũ dicit i Epodo, sed vtro modo, lector viderit. sic. n. est Ode. 14.

„ *Deus deus nam me vetat*

„ *Inceptos, olim promissum carmen, Iambos*

„ *Ad umbilicum adducere.*

Prudentissimè verò in tota hac ordinãdi distribuendiq; ratione Homerũ fuisse versatum, ostendit Aristoteles in Poëtica. cuius verba huic loco nõ aliena subhicio : περι δὲ τῆς διηγηματικῆς, καὶ ἐν μέτρῳ μιμητικῆς ὅτι δὴ οὗτος μὲν

„ Δεὸς καὶ δῆτις ἐν τῷσὶ τραγῳδίας συνιστάναι δραματικούς, καὶ περὶ μίαν πράξιν ὁ-
 „ λην καὶ τέλειαν ἔχουσαν ἀρχὴν, καὶ μέτρον, καὶ τέλος, ἢ ὡς περὶ ζῶον ὅλον, ποιεῖ τὴν
 „ οἰκίαν ἡσθονῆν, δὴ ὅλον. καὶ μὴ ὁμοίως ἰσορίας τὰς συνῆδεις εἶναι. ἐν αἷσιν ἀνάγκη οὐχ ἔ-
 „ μίσησιν πράξεως ποιεῖσθαι ἀκλῶσιν, ἀλλ' ἰνὸς χρόνου ὅσα ἐν τοῦτο συνίβη περὶ ἓνα ἢ
 „ πλείους, ἢ ἕνασιν, ὡς ἴτιχιν, ἔχει πρὸς ἀλλήλα. ὡς περὶ γὰρ κατὰ οὗτος αὐτοῦ χρό-
 „ νου ἢ τ' ἐν σαλαμῖνι γίνετο ναυμαχία, καὶ ἢ ἐν οἰκίᾳ κερχιδονίων μάχη, οὐδ' ἐν
 „ πρὸς τὸ αὐτὸ συντίθενται τέλος, οὕτω καὶ ἐν ἑσὶ ἐπιφῆσιν χρόνοις ἰνὸς γίνεται βάσις
 „ ρομ κατὰ θετῆρον δὲ ἢ οὐδ' ἐν γίνεται τέλος. σχεδὸν δὲ οἱ πολλοὶ τῶν ποιητῶν τὸ
 „ δρῶσι. Διὸ ὡς περὶ ἰπομῆν ἡσθ καὶ ταύτην διασείσει. ἢ ἄν φανείη ὁμῆρῳ παρὰ τοὺς
 „ ἄλλους, ὅτι μὴ δὲ τῶν πόλεμον καὶ περὶ ἔχοντα ἀρχὴν, καὶ τέλος ἐπιχαρῶσαι ποιεῖ
 „ ὅλον. λίαν γὰρ ἄν μίγας, καὶ οὐκ εὐσύννοπῳ ἑμιλλῆν ἴσας. ἢ ὅτι μὲν γίνοιτο μετρίαν
 „ ζοντα, καταπεπλεγμένον τῆ ποιικιλίᾳ. νῦν δ' ἐν μέτρῳ ἀπολαβῶν ἐπιθελίοις κί-
 „ χρητῶν αὐτῶν πολλοῖς, οἷον, νεῦν καταλόγῳ, καὶ ἄλλοις ἐπιθελίοις, οἷς διαλαμ-
 „ βάνει τὴν ποίησιν. Ex quibus eius verbis intelligimus, si queadmodũ illis fie-
 „ bat historis, res tempore non ordine ac genere coniunctas poëta versis-
 „ bus connectat, oriturum illud monstrum horrendũ, ingens, de quo iam
 „ suprà, a quo differat id quod idem appellat ζῶον ἐν ὅλον.

In verbis etiam tenuis, cautusque serendis.

Dixeris egregie, notum si callida verbum

Reddiderit iunctura nouum: si fortè necesse est

Indiciis monstrare recentibus abdita rerum: &

Fingere cinctutis non exauaita Cethegis

Continget, dabiturque licentia sumpta pudenter.

*Et noua, fictaque nuper habebunt verba fidem : si
Græco fonte cadant parcè detorta. quid autem
Cæcilio, Plautoque dabit Romanus, ademptum
Virgilio, Varoque ? ego, cur acquirere pauca
Si possum, inuideor ? cum lingua Catonis, & Enni
Sermonem patrium ditauerit : & noua rerum
Nomina protulerit ? licuit, semperque licebit,
Signatum præsentè nota producere nomen.*

Hæc de verborū genere præcepta traduntur, quibus vti poëta debeat, id est, ea parte, quam secundam poëseos fecimus, & Aristot. λέξις appellat, Eam ille definiens ait, λέγω δὲ λέξις ὡς αὐτὴν τὴν ἡμῶν μέτρων σύνθεσιν. à Latinis hæc elocutio dicitur. Etenim quum de materia deq; rerum ipsarum ordine & quadam quasi dispensatione, quod sibi visum est, satis præcepisset, hæc nimirum pars reliqua esse videbatur. Sit igitur, inquit Poëta, & tenuis, & cautus in serendis verbis. quanquã hæc Horatij poëtam ipsum appellantis & alloquentis verba videntur esse, nec tam præcipientis vt tenuis cautusq; sit in serendis verbis, quam confirmantis potius & hortantis in eo etiam sit vt audentior. Tenuis enim & cautus is ab eo dicitur, qui nihil in oratione nisi tritum, vsurpatum, probatū ac vulgatum ponit, quod nemo iure reprehendat. Tenuia enim sunt & humilia, vt ait Aristot. quæ sunt vsitata & vulgaria. Cuius generis sunt poëmata & scripta quæcunq; tenui, vt dicuntur, deducta filo. quanquã pertinet id quodque ad laudem. quod quia ignorarunt illi, qui de eo aliquid tradiderunt, ponam hic versus Ausonij Poëtæ, quæ multò aliud ac isti volunt tenui illo subtiliq; filo significant. Ille igitur sic in Mosella,

- » *Tempus erit, quum me studiis ignobilis ori*
- » *Mulcentem curas, senijque aprica fouentem*
- » *Materiem commendet honos, quum facta viritim*
- » *Belgarum, patriosq; canam decora inelyta mores,*
- » *Mollia subtili nebunt mihi carmina filo*
- » *Pierides, tenuiq; aptas subtegmine telas*
- » *Percurrent, dabitur nostris quoq; purpura fufis.*

Ac Horatianum illud, Tenui deducta poëmata filo, non est id quidem prioris illius generis, quemadmodum Erasmo est visum, sed huius potius alterius. Quod autem serendis dixit, existimo id ad orationem esse continuam referendum, quæ verbis est ipsa quasi confita. Cur enim hoc loco serere nouare intelligam, quum eum qui cautè tenuiterq; verba se-

rat & iungat in oratione audere iubeat, & nouare non timide. Ita verò fata hic verba dicuntur, quemadmodum ab Scæuola Albutij curiositatem nimiamq; diligentiam irridente lepidè composta lexes dicuntur, & vt apud illum sequitur, Vt tesserulæ omnes, Arte pauimento atque emblemate vermiculato.

Dixeris egregiè Priscian. in . 18 . de impersonalium constructione, hos Horatij citans versus, ait. Horatius de arte poetica,

» *Dixeris egregiè, notum si callida verbum*

» *Reddiderit iunctura nouum.* Id est, poteris dicere egregiè. Sed ea quæ sequuntur, Notum si callida verbū Reddiderit iunctura nouum, difficilia sunt ad interpretandum. Nouum enim verbum cum fieri dicat ipsa iunctura, de translatione pleriq; id accepterunt: nonnulli etiã de ipsorum compositione verborum. Sed malim eiqdem de compositione dictum intelligere. Nos verò aliquantò altius repetentes, rem totam planius exponamus. Cum dictionis ipsius (sic enim τὸν τόπον λεκτικῶν ab Halicarnasseo dictum, latinè exprimi potest commodissimè) cum dictionis, inquam, ipsius partes duæ sint, ἐκλογὴ τῶν ὀνομάτων, delectus hic verborū latinè dicitur, ac ἡ σύνθεσις ὀνομάτων, (collocatio hæc dici & constructio verborum solet) hoc autè in loco de collocatione & constructione ipsa nihil præcipere videatur Horatius: de singulis hæc simplicibusq; verbis profectò sunt intelligenda. Simplicium aut separatorumq; verborum tria ferè genera traduntur, propriorum, nouatorū, & translatorum. non sunt igitur nouata translata. at hic nihil aliud nisi nouitatem Flaccus inculcat, & ad eius nos hortatur studium, atq; instruit, quo fit id modo rationeq; faciendum. Quare non sunt intelligenda translata, quæ verba iunctura nouauerit, cum translata, nouata non numerentur. Nouata verba plura aliq; quàm aliq; fecerunt. Cicero duo genera in . 3 . de Orat. nouatorum siue fictorum verborum dixit esse, vel coniunctione, vel nouitate facta. In partitionibus autè oratoriis, quadripartita ea esse voluit. Et nouata, inquit, aut similitudine, aut imitatione, aut inflexione, aut adiunctione verborum. Sed sint illa fortè priora tria membra ad nouitatem superioris diuisionis membrum posterius referenda. Neq; verò similitudine nouata, sunt ipsa translata. Cuius totius Ciceronianæ diuisionis partes, quoniam interpretes pleriq; nō intelligunt, exponam ipse verè, vt puto, quid vnumquodq; sit eorum. Nouata similitudine dicuntur, facta videlicet ad eorum quæ sint v̄sitata & nota, similitudinem. De

» quibus hæc Demetrius Phalereus περὶ συνθέτων ὀνομάτων scribit, ὁμοχασίον
 » πρῶτον μὲν τὸ σαφὲς ἐν ἑαυτοῦ ποιοῦμένῳ ὀνόματι καὶ συνθέτου, ἕπειτα τῆς ὁμοιότητι
 » πρὸς τὰ κείμενα ὀνόματα. ὡς μὴ φρυγίην ἢ σκυδίξιν τις λέξει μεταξὺ ἑλληνικοῦ
 » ὀνόμασι. ποικίλον μὲν βίη δὲ τὰ μὴ ὀνομασμένα, οἷον τὰ τύμπανα καὶ τὰ ἄλλα τῶν
 » μαλ' ἀκωῶν ὄργανα, κιναιδίας εἰσῶν, καὶ Ἀριστοτέλους τὸν ἰλιφαντισίην, ἢ παρὰ τὰ
 » κείμενα παρονομάζοντα αὐτῶν. οἷον ὡς τὸ σκαφίτηντις ἔφη τὸν τῆν σκάφην ἔρισ-
 » θῆντα, καὶ Ἀριστοτέλους τὸν αὐτίτην οἷον τὸν μόνον αὐτὸν ὄντα. Quo ex genere

videri

videri potest esse fictio illa nominis, quam in Virgiliano illo versu,
 Casa firmabant fœdera porca, Fabius annotauit. Non enim porco di-
 xit poeta, quòd vile id esset, id est, minimè μεγαλοπρεπής. Nouata verò
 imitatione quæ propriè facta dicuntur, sic ab eodem Phalereo definiuntur,
 τὰ διὰ πεπονημένα ὀνόματα, ὀρίονται μὲν τὰ κατὰ μίμησιν ἰκφυρόμενα μὲν πάθος
 ἢ πρᾶγμα. Itaque in illis Græcus ὁμοίωτα, in his μίμησις dixit: vt dubi-
 tati iam non possit, quæ similitudine, quæ imitatione nouata dicuntur.
 Posteriora hæc ab ipsa actione atq; ab imitatione rerum non abhorren-
 tia Quintilianus nominat. Inflexione verò nouata dicuntur, inclinata,
 ac tam à verbis, quàm à nominibus deriuata: qualia sunt beatitas, & beas-
 titudo, à beando: & Syllaturit, & fimbriatum, & fibulatum, à Sylla, fim-
 bria, fibula. Adiunctione nouata dicuntur composita, τὰ σύνδικτα, τὰ συνγε-
 κίμνα, siue τὰ συμπλεγμένα, siue etiā τὰ διπλά: quæ ipsa sunt hæc, quæ facta
 iunctura siue coniunctione dicuntur. Chirius Fortunatianus per conge-
 minationem nouata dixit. Cuius id verbum facit, vt suspicer apud Cice-
 in Orato. partition. quo loco verba illa leguntur hoc modo, Iuncta, fas-
 cta, cognominata, legendum aliter congeminata. Chirius verò tria tan-
 tum genera posuit nouatorum: quatuor, vt plurima, Cicero: tria Horat.
 Etenim Chirius ex græcis translatis noua latina, per congeminationem,
 per deriuationem deniq; nouata. Cicero verò & posteriora duo hæc, &
 illa, & similitudine, & imitatione nouata complexus, de græcis facta præ-
 termisit. Horatius deriuata præteriens, efficta ex Græcis, noua planè &
 ficta, & adiunctione nouata tantùm cōprehendit. Ego verò sex esse no-
 uatorū genera verborū constituenda arbitror, noua planè & ficta: cuius-
 modi fuerunt noīa rebus primū olīm imposita, similitudine, imitatione,
 inflexione, adiunctione verborum, ex Græcis demū efficta & nouata
 verba. Itaque Cicero ea tantū genera posuit, quæ licere voluit, quæq;
 minus habere videbantur nouitatis ac licentiæ. Horatius verò cum Pos-
 eta plus Oratore licere iudicaret, ea imprimis est genera persecutus, quæ
 minus libera, minusq; etiā videbantur audenda. Quæ F. Quintilianus fere
 omnia in .8. complexus est cap. de ornatu. Fingere, inquit Fabius, vt pri-
 mo libro dixi, Græcis magis concessum est, qui sonis etiam quibusdam &
 affectib. non dubitauerunt nomina aptare: non alia libertate, q̄ qua illi
 primi homines rebus appellationes dederunt. Nostri autem iungendo
 aut deriuando, paulū aliquid ausi, vix in hoc satis recipiūtur. Nam me-
 mini iuuenis admodum inter Pomponium & Senecam etiam præfatio-
 nibus esse tractatum, an gradus eliminat, apud Accium in tragœdia dici
 oportuisset. At veteres, ne expectorat quidem timuerunt. Et sanè eius-
 dem notæ est, exanimat. At in tractu & declinatione talia sunt, qualia
 apud Ciceronem beatitas & beatitudo: quæ dura quidem sentire esse, ves-
 rum tamen vsu putat posse molliri. Nec à verbis modò, sed à nominibus
 quoq; deriuata sunt quædam. Vt à Cicerone Syllaturit, & ab Asinio fim-
 briatum, & fibulatum. Multa ex Græco formata noua, ac plurima à Ser-
 gio Flauio, quorū dura quædam admodum videntur: vt ens & essentia:

quæ cur tantopere aspernemur, nihil video : nisi quòd iniqui iudices aduersus nos fumus. Ideoq; paupertate sermonis laboramus. Et quæ sequitur. Audiui qui referrent ad diligentem verborum collocationem huiusce loci præceptum, vt vulgaria & abiecta verba, sed aptè tamè collocata, & numeris adstricta mirabiliter splendescant & placeant, adeò magnum id est, quòd cõiunctio verborum siue iunctura efficit. Cuius rei multa Dionysius Halicarnas. *περὶ συνθέσεως ὀνομάτων*, exempla & præcepta colligit. Sed ne iunctura, p ipsa illa iunctione verborum, quomodo à Cicerone etiam dicitur, ac collocatione ponatur, impedit ipsa Horatijs mens & sententia de nouandis verbis atq; fingendis. Quintilian. iuncturæ quoque verbo vititur, sed aliter quidem accepto. Sine iunctura, inquit Fabius, deformiter sonat, vt si cum hominibus notis loqui nos dicimus, nisi hoc ipsum Hominibus, medium sit, in præfata videmur incidere : quia vltima prioris syllabæ litera, quæ exprimi nisi labris cõsuntibus non potest, aut insistere nos indecentissimè cogit, aut contiguata cum insequente, in naturam eius corrumpitur. Proximum huic est Græcum verbum *συνκρίσις*, quo Halicarnasseus, illam quæ dixi verborum iunctionem significans, vititur. Ipse verò Horatius post hoc ipso in libro pro ipsa verborum numerosa continuatione est vsus,

Ex noto, inquit, fictum carmen sequar, vt sibi quiuis

Speret idem, sudet multum, frustra q; labore

Ausus idem, tantum series iunctura q; pollet.

Perfius iuncturæ quoque verbo significare videtur pedum ipsorum in dimetiendo connexionem ex diuersis vocum diuersarum partibus: Sunt hæc eius verba Satyra . 1.

Quis populi sermo est? quis enim, nisi carmina molli

Nunc demum numero fluere, vt per leue seueros

Effundat iunctura vngues? —

Callidam verò iuncturam hanc & compositionem esse debere, ppter ea dicit, vt intelligamus, nequaquã id esse temerè faciendum, sed aptè, artificiosèq; qui ab Aristot. in . 3. Rhetor. dicitur *εὐσύνθετος λόγος*. ait enim, *ὅτι δ' ἀνδρῶν οἱς διπλοῖς χρωσται, ὅταν ἀνόνημον ἢ, καὶ ὁ λόγος εὐσύνθετος*. Qua ex cõiunctione siue iunctura virtutes existunt illæ, quas tres compositi verbi Phalereus enumerat, varietas, magnitudo, breuitas.

Si forte necesse est Indiciis monstrare recentib.) Hoc verò de cudendis planèq; nouãdis intelligi monstri debet. Ne religione quadam impediamur, quò minus nouemus aliquid, & faciamus ipsi, quum nos egestas linguæ ac ipsa coget necessitas. Quod eò fortasse libetius, vt id quoq; faciant & conetur alij, monet, quòd in eo ipse dexter ac mirus esset. etenim illum Quintilianus in . 10. & variis figuris, & verbis felicissimè audacem esse dicit. Ipse verò Horat. de Romano iam demum culto ac polito scriptore:

Nam spirat tragicum nimis, & feliciter audet.

Indicia quidē voces ipsæ nouæ dicūtur, ad res indicandas inuentæ atq; allatæ. Verbo quidē ipso Quintilianus in hoc genere est vsus in primo cap. 8. Pransus atq; potus, inquit, diuersum valent, quàm indicant. Et in. xij. cap. 10. Non enim trahentur his illi sapientes, propriè & signifi- canter rem indicare, probatione colligere satis est. Verbum huius generis græcum est σημαίνειν, nomē latino respōdens σημαῖον: quo vsus est Aristot. libro. 6. περὶ ἑρμηνείας οὐδέ τι φωναὶ αἰ αὐταί. ὅρ μίντοι ταῦτα σημαῖα πρῶτω, ταῦτα πᾶσι παθήματα τῆς ψυχῆς. Quanq̄ etiam σημαῖα signa illa dicantur pronūtiationis ac gestus ipsius. Quo modo accepit idem Aristoteles in poetica in extremo penè libro. Recentia verba dicūtur à Fabio paulò antè ab aliis inuenta: ait enim in. 8. cap. 3. Nam quæ vetera nunc sunt, fuerunt olim noua, & quædam in vsu perquam recentia. Messala primus reatum, munerarium Augustus primus dixerunt, &c. Abdita rerum, &) Abundat, & particula in fine carminis, nec enim erat vlllo in manuscripto codice. & sententia, si detrahatur, multò profectò est aptior. Abdita rerum autem dicūtur res penitus abditæ ac retrusæ, quæq; ad ipsius nature vim penitus cognoscendam pertinent, necdum satis latinis sunt literis explicatæ. de quibus differens Lucretius, multa quoq; ipse inuenit, & finxit, idq; se necessitate adactum facere, non vno loco testatur. Cinctus nō exaudita Cethegis) De industria fecit, vt vocis ἀρχαῖσμος cinctus, vetustatem ipsam indicaret, in qua significanda Cethegorū & Catonū solet vti nominibus, vt in primo Epist. ad Florum,

Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,

Quæ prisca memorata Catonibus, atq; Cethegis,

Nunc situs informis premit, & deserta vetustas.

Est hic verò militaris habitus, quo sunt vsi primum Gabinij succinctis ad bellū togis vadentes. Sed & Ouid. cinctutos Lupercos dixit in Fast.

Semicaper coleris cinctus Faune Lupercis.

Continget) Licebit, dabitur. Quintilianus in. 10. cap. 9. Dicet scripta q̄ res patietur plurima. & vt Demosthenes ait, si continget, & sculpta.

Par huic græcum est verbum ἐνδύχουσαι. Xenophon in Hierone,

Τοῖς μὲν γὰρ ἰδιώταις, ἕξει τὰς σαπένας συντιμνεν εἰς τὰ καθημέριον ὅπην βούλοντες,

ἔῃς δὲ τυράννοις οὐκ ἐνδύχουσαι. Et Aristot. in. 2. Rhetor. διότι ἐνδύχουσαι μὴ

τὰ βέλτερα συμβεβηέναι γινώσκοντες. Eiusdem penè significationis est etiā

verbū aliud γίνουσαι nonnunquam. Idem Xenophō paulò antè hæc ipsa,

οὐδέ γε δᾶπλον γίνεται ἢ τυράννω ἢ ἰδιώτη ὅρ ἐπιδύμω.

Dabiturque licentia sumpta pudenter) Nō abhorret hæc ab Aristot. sententia. etenim ille in Poëtica omnem hanc singulorum verborū varies

tatem persecutus, ait: ταῦτα δὲ ἕξαγγίλλεται λέξαι ἢ καὶ γλώττοις, καὶ μιζοφο-

ρῆσι, καὶ πολλὰ πάθη τὴν λέξιν ἐστὶ. διδομεν γὰρ ταῦτα τοῖς ποιηταῖς. Quam

verò moderationē adhiberi hac in re velit, eam ille licentiæ ac pudoris

quasi temperatione quadam ostendit. Licentiæ verò ac impudentiæ ver-

bis vtitur Cice. in. 3. de Oratore de metaphora differens, cuius verba

„ quia sunt huic loco aptissima, à me iam ponuntur : Abutimur sæpe etiã
 „ verbo non tam eleganter, quàm in transferendo : sed etiam si licentius,
 „ tamen interdum non impudenter, vt cum grandem orationem pro
 „ magna, minutum animum pro paruo dicimus . Pudenter autẽ ac pu-
 „ dens, vt moderatũ ac moderatẽ, sic ferẽ ab optimis scriptoribus accipi
 „ vsurparitq; video. à Catullo in Hendecasyllabis ad Aurelium,

„ *Aureli, veniam peto pudentem* Et aliquanto post,

„ *Hoc vnum excipio, vt puto pudenter.*

Et Afranius, vt quidem citat Carisius, in Emancipato, Malo pudenter
 mentientẽ. Aut sic pudenter accipiamus, vt in translatione verecundẽ.
 Verecundẽ enim nos alienis vti vult Cicero : quã verecundiã præ no-
 bis ferentes, verbum durius translatũ, aut nouatum præposito verbo
 mollimus, vel cum, vt ita dicam, vel, vt ita liceat dicere, præponimus.
 Sumpta igitur licentia pudenter dicatur, vel præposito quasi sulca ver-
 bo, vel etiam parcẽ nec audacter sumpta. quod enim verecundẽ, id ferẽ
 „ parcẽ moderatẽq; fit etiam . Ergo, inquit in Orat. Cicero, Ille tenuis
 „ Orator modò fit elegans, nec in faciendis verbis erit audax, & in trans-
 „ ferendis verecundus & parcus. ac Fortunatianus, Vt nouemus, inquit,
 „ verba, quæ tamen parcius debemus attingere . Sed est eodem iterum
 „ modo locutus Horat. in. i. Epist. ad Sæuam,

„ *Distat sumasne pudenter, An rapias.* —

Fictaque nuper) Quæ à Quintiliano recentia dici, supra demonstraui.
 Habebunt verba fidem) Probabuntur. Simile huic illud Martialis,

„ — *Accepit fabula prisca fidem.*

Græco fonte cadant parcẽ detorta) Ex Græcis ficta & formata, quorum
 exempla supra posui. parua mutatio tẽporis in verbo Cadant, in non-
 nullis manuscriptis libris, Cadent, erat. Quid autem) Posterior particula
 Autẽ, ad indignationẽ pertinet, qd̄ multis sanẽ exemplis, pbari potest.

Virgilio Varoque dabit) Illis sicut his non licebit? Nihil tam iniquo ani-
 mo tulisse videtur Horatius, quàm illius temporis hominũ fastidium
 in cõtēnendis nouis scriptoribus, cum veteres contra extollerent, &
 admirarentur. In hanc ferẽ sententiam nec minus acerbẽ etiam multa
 scribit idem in. 2. Epist. ad Augustum. Virgilius aut̄ & Varus poëtæ præ-
 stantissimi Augusto fuerunt longẽ carissimi. Dilecti (ait idem in Epist.)
 „ tibi Virgilius Varusq; poëtæ. Sunt verò Virgilius & Varus, nõ Vergilius
 „ & Varius scribenda nomina, siqua fides est antiquissimis abhibenda co-
 „ dicibus. Nam & Virgilio, vt ille ait, nomẽ nobile virga dedit, & numis-
 „ ma quod cum poëtæ ipsius effigie perantiquum sum nactus, ita scriptũ
 „ præ se fert poëtæ nomen. Si possum inuideor) In antiquis, Si possum,
 „ leui mutatione. Inuideor de eorum est genere verborũ, quæ ex græcis
 „ conficta sunt. est enim id græcẽ φθονοῦμαι. Xenophō in Hierone, νικῶν
 „ γὰρ οὐκ ἄν θαυμάσεις, ἀλλὰ φθονοῖς, ὡς ἀπὸ πολλῶν οἰκῶν τὰς λαπάνας ποι-
 „ οῦμαι. Ab inuideor factũ etiam passiuũ inuidendus. Horat. in. 2. Carm.

„ Auream quisquis mediocritatem
 „ Diligit, tutus caret obsoleſci
 „ Sordibus tecti, caret inuidenda
 „ Sobrius aula. Et in . 3.
 „ Cur inuidendis postibus, & nouo
 „ Sublime ritu moliar atrium?

Cùm lingua Catonis (& Enni) In manuscripto quodam, Cur lingua Ca
 ronis, &c. Non mala quidem sanè sententia. Cur illi ditauerint, mihi si
 possim, non liceat? M. verò Porcius Cato ab Ennio est, vt ait Plinius de
 viris illustribus, Græcis literis institutus. Et noua rerum nomina protulerit)
 Proferre verbum ad nouitatē pertinens, & ad hanc ὀνομαστικῆς siue ὀνο
 ματοποιίας. Idem enim pōst,

„ Quam si proferres ignota indicta, primus.
 „ Et in . 2. Epist. ad Florum, pro eruere,
 „ Proferet in lucem speciosa vocabula rerum.

Nomina verò, verba ipsa dicuntur omnia, quemadmodum Græcè etiam
 dicuntur ὀνόματα. Signatum præſente nota producere nomen) Translatio
 ab re nummaria. Præſens verò nota, noua est accipienda. Virgil. in. 5.

„ — Miserum inter amorem Præſentis terra. —
 Phauorinus apud Gellium præſentib. verbis adolescentē quendam lo-
 qui iubet. Præſente nota signatis in eadē translatione opponi poſſunt
 „ publica moneta signata. Fortunatianus in. 3. Vir perfectissimus, inquit,
 „ dixit, verbis vtendum est, vt numis publica moneta signatis. Vſus ea-
 „ dem est translatione Iuuenalis Saty. 7. de poëtis hæc scribens,
 „ Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
 „ Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
 „ Communi feriat carmen triuiale moneta.

Producere quoq; verbum nō minus ad nouitatem significandā pertinet,
 quàm proferre, de quo suprâ Horat. in eadem illa ad Florum Epist.

„ Asciscet noua, quæ genitor produxerit vsus.
 Hic tamen in manuscripto non producere, sed procudere. Ferri & pla-
 cere etiam vtrumque potest.

Vt syluæ foliis pronos mutantur in annos,
 Prima cadunt: ita verborum vetus interit ætas:
 Et iuuenum ritu florent modo nata, vigentque.
 Debemur morti nos, nostraque: siue receptus
 Terra Neptunus, classeis Aquilonibus arcet

Regis opus, sterilisque diu palus, aptaque remis
 Vicinas vrbeis alit, & graue sentit aratrum:
 Seu cursum mutauit iniquum frugibus amnis
 Doctus iter melius. mortalia facta peribunt,
 Nedum sermonum stet honos, & gratia viuax.
 Multa renascentur, quae iam cecidere: cadentque
 Quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
 Quem penes arbitrium est, & ius, & norma loquendi.

Ab exemplis & auctoritate maiorum licere verba nonnulla innouare ac fingere, superioribus illis versibus, nunc à similibus, iisque partim quidem paribus, partim verò etiã aliter cõparatis id ipsum probat & conficit. Sed priore similitudine ceteri poëte variè sunt vsi, alius in hoium ortu interitusq; perpetuò declarãdo, is est Homerus, cuius in Iliad. 2. Versus hi sunt,

- „ Οἴηπερ φύλων γενεή, ρήιδε καὶ ἀνδρῶν.
 „ Φύλα, τὰ μὲντ' ἀνεμῶ χαμάδιῳ χέει, ἅμα δέθ' ὕλη
 „ Τηλεθώσσα φνει, ἔαρῳ δ' ἐπιγίνεται αἶϋρα.
 „ Ὡς ἀνδρῶν γενεή, ἢ μὲν φύει, ἢ δ' ἀπολύγει.

Alius dum formæ ipsius & excellentis pulchritudinis boni quidem caduci fragilitatem miseramq; conditionem exprimit, is est Virgilius.

Pronos mutantur in annos) Proni nimirum dicuntur anni, quos Sol in signifero orbe illo declinui & commentitio, spatio quasi quodam decurso conficit. Par quoq; ratio mensium, ad quos ipse in. 4. Carm. idem addidit,

- „ Rite Latona puerum canentes,
 „ Rite crescentem face noctilucam,
 „ Prosperam frugum, celeremq; pronos
 Voluere menses.

Prima cadunt) Id est Græcè φυλλορέων, Quo verbo & Aristot. in libris ἀναλυτικῶν ὑστέρων, & Eustathius explanās Homericos illos versus vtitur, & quid id sit, Eustathius docet. Debemur morti nos nostraque) Citantur hi tres versus à Prisciano, eò scilicet, vt ostendat inueniri apud Horatium nomen Palus, udis, us, vltima correpta syllaba. sed in manuscriptis ferè omnibus Prisciani libris, Debemus, legebatur.

Receptus Terra Neptunus) Fabius Quintil. in. 8. cap. 6. hæc Horatiij verba pro μετωνομίας siue ὑπαλλαγῆς exemplo ponit. Achilles Statius Alexandrinus in. 1. de Leucippes & Clitophontis amoribus portus huiusmodi siue stationes duas, alteram verno, alteram hiberno tempore, mari etiam intro admissò recipiendis tutandisque manibus idoneas in vrbe Sidone fuisse

fuisse cōmemorat. Sterilisq; diu palus) Aduerbiū diu eam vim habet hoc loco, quam ferè græca aduerbia præpositis articulis. ἢ πάλαι, ἢ πολλὸν χρόνον. ita vero sterilis palus ab Horat. dicitur, vt ab Homero ἀτρυγίη ὁ ἴψυμ mare. Id vetustas ipsa facit, vt eadē rerū facies durare diu nō possit. qua de re verba faciēs Pythagoras apud Ouid. in. 15. metamorph. ait,

” Quodq; fuit campus, vallem decursus aquarum

” Fecit, & eluue mons est deductus in æquor,

” E q; paludosa siccis humus aret arenis.

Doctus iter melius) Auerfus & de pristino cursu aliò deductus. Docēdi verbo in hoc genere idem vtitur in. 1. Epist. ad Villicum, his versibus,

” Addit opus pigro riuus, si decidit imber,

” Multa mole docendus aprico parcere prato.

Mortalia facta peribunt) Coniugata nimirum hæc sunt, quæ dicuntur, si non verbo, at certè sententia. quod perinde est, ac si dixisset, mortalia facta morientur. eleganter verò & eadem verborum inclinatione & sententia dixit Lucianus δυνῆτα τὰ τῶν δυνάτων.

Nedum sermonum stet Honos & gratia viuax) A maiori cōclusum. Quæ diuturniora videntur, ea tamen ætas conficit: permaneant autem hæc integra diuq; victura, quæ multò sunt infirmiora?

Multa renascentur) Cōuenit hoc cū eo quod in eius est epist. ad Florum,

” Obscurata diu populo, bonus eruet. —

Accommodari ad hæc potest illud Statij Papinij è primo Syluarum,

” Sic rerum series, mundi q; reuertitur ætas.

Si volet vsus) Vfus & ratio vsitata sunt ac trita veteribus Grammaticis vocabula. Rationi ferè apud illos Vfus opponitur. etiam consuetudinē vsum ipsum nonnunq; Carifius appellat. Certè Cicero hoc est vsum verbo eodem prorsus modo, in. 14. oratione in Antonium: His enim, inquit, vitii affectos & talibus, malos & audaces appellare cōsuetudo solet. à Græcis hæc συνήθεια dicitur. Aristoteles in Poëtica τὸ ἔδος τῆς λέξεως nominat. quo sanè more & consuetudine multa excusare potest poëta. id est autem apud Ciceronem populariter loqui.

Quem penes arbitrium est, & ius, & norma loquendi) Translationes ipsæ verborū notæ sunt. Pertinet ad hanc quoq; sententiā, quod apud Gellium Phauorinus in adolefcēte nimis antiquè & obscurè loquēte reprehendit. Id est apud illum in primo cap. 10. Sed quod normam dixit, tantum verò etiā Phalereus consuetudini tribuit, vt in translationib. quæque quasi pro regula ac norma quadam haberi velit. τὸ τὸν ἰγὼ, inquit, κανόνα τίθειμαι τῆς ἐν λόγοις μεταφορῆς, τὴν τῆς συνήθειας τέχνην, ἢ τε φύσιν.

Res gesta regumq;ue, ducumq;ue, ac tristia bella;

Quo scribi possunt numero, monstrauit Homerus.

*Verfibus impariter iunctis querimonia primum,
 Post etiam inclusa est voti sententia compos.
 Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
 Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.*

De verbis quidē quantū vel ad Pisones ipsos, vel ad monendos illius temporis Poetas satis esse duxit, tantum quoq; posuit. Nunc verò de poëmatū generib. quæ sit cuiusq; propria materia, quis χαρακτήρ, siue, vt Aristot. vocat, τὸ ἀρμόσιον, exponit. ne videlicet errore turpissimo res huius generis proprias, illo altero alienissimo persequamur. Credo ego quæ Q. Lelius, referente Sosipatro Carisio, de vitiis & virtutibus poëmatum scripserat, hoc de genere fuisse. Res gestas igitur & fortia facta regum ducumq; cui carminis generi mandare oporteat, Homerum poëta præstantissimum bellum Troianum illud, & Vlyssi errores ærumnasq; præclaro sanè epici carminis exemplo docuit. Cur hoc autē genere potius, quàm quouis alio, causas in poëtica reddit Arist. his verbis

- Ἐπὶ δὲ μέτρον τὸ ἠρωϊκὸν ἀπὸ τῆς περὶ ἡρώων ἡρώων. εἰ γὰρ τις ἐν ἄλλῃ τινὶ μέτρῳ
 Διηγηματικὴν μίμησιν ποιῶν, ἢ ἐν πολλοῖς, ἀπειρῶς ἄρ φαινέται. τὸ γὰρ ἠρωϊ-
 κὸν σασιμώτατον καὶ ὀγκωδέστατον τῶν μέτρων ἐστίν. διὸ καὶ γλώτταις καὶ μεταφο-
 ραῖς δέχεται μάλιστα. περὶ γὰρ καὶ ἡ διηγηματικὴ μίμησις τῶν ἄλλων. τὸ δὲ ἰαμι-
 βικόν καὶ τετραμέτρον κινητικὰ καὶ τὸ μὲν ὀρχησικόν, τὸ δὲ πρακτικόν. ἔτι δὲ ἀ-
 πώτερον, εἰ μὴ νοῖσι τίς αὐτὰ, ὥσπερ χαίρημων. διὸ οὐδεὶς μακρὰν σύσσει ἐν ἄλλ-
 ῳ πεποιήκει, ἢ τῶν ἠρώων. ἀλλ' ὥσπερ ἔπος μιν, αὐτὴ ἡ φύσις διδάσκει τὸ ἀρμόσι-
 ον αὐτὸ διαίρησθαι. Plutarchus quoque in libello de Musica Homerum
 huius primum generis repertorem fuisse dicit, vt Orpheum Lyrici.
 Ὀμήρου μὲν τὰ ἔπη, inquit, Ὀρφείως δὲ τὰ μέλη. Fabius in. 10. de Stefichoro
 poëta lyrico scribens, quæ sit epici poëmatis propria materia declarat,
 Stefichorus, inquit, quàm sit ingenio validus, materiæ quoque osten-
 dunt, maxima bella, & clarissimos canentem duces, & epyci carminis
 onera lyra sustinentem. & Horat. de Pollione in .1. Satyr. 10.

— Pollio regum

Facta canit, pede ter percusso forte epos acer

Vt nemo Varus ducit. —

Et tristia bella) Tristia bella Horat. dixit, Virgiliū, credo, imitatus in Sileno

Hæc ego (namq; super tibi erunt, qui dicere laudes

Vare tuas cupiant, & tristia condere bella)

Atque in. 7. Æneid. lachrymabile bellum similiter vocat,

Sive Getis inferre manu lachrymabile bellum,

Hircanisve, Arabisve parant! —

Horat. in. 1. Carm. bellum lachrymosum dixit.

Quo scribi possint numero) In manuscriptis aliquot, Quo inscribi pos-
 sint

sint numero, vt sit quo in numero, quod est quidem putidiusculum: vna verò voce Inscribi, ne sic Horatiũ scripsisse putem, facit eiusdem ver-
sus in Epistola quadam ad Florum, ille,

Quis sibi res gestas Augusti scribere sumat?

Itaq; versibus scribi res gestas ab eodẽ, & cæteris, nõ inscribi dicuntur.

Versibus impariter iunctis querimonia primum) Solipater Carisus lib. 2.

Impariter, inquit, Horatiũ Epistolarũ, versibus impariter iunctis. Vbi

Terent. Scaurus in Comment. in artem poeticam, lib. 10. Adverbium,

inquit, figurauit. Elegia verò vnde dicta sit, multis id quidem verbis

Diomedes ostendens, hunc tamẽ eius olim proprium fuisse χαρακτήρα

demonstrat, mortuos videlicet in ipsa pompa ac funere deslere. Græci

μέλα dicta fuisse narrant elegidia, quòd in Lesbò Musas ipsas ad fu-

nera conuenire & lamentari solitas Mysimblus scripserit. Ouidius no-

minis originem notationemq; demonstrans, in ea Elegia, qua Tibulli

mortem deslet, sic scribit,

Flebilis indignos Elegia solue capillos,

Ab nimis ex vero nunc tibi nomen erit.

Et in Saphus ad Phaonem Epistola,

Fleendus amor meus est, elegi flebile carmen,

Non facit ad lachrymas Barbytos vlla meas.

Impariter autem iunctos versus, quòd dicit, variè quoque cæteri Poë-

tæ elegos ipsos bellis omnino circuitionibus indicarũt. Qua de re apud

Nasōnem tota est prima Elegiarum omnium. Et in 3. versus illi,

Venit odoratos elegeia nexa capillos,

Et puto pes illi longior alter erat.

Stattius verò, lib. 1. Syluar. in Stellæ & Violantillæ Epithalamio,

— *Sed præcipuè qui nobile gressu*

Extremo fraudatis opus. —

Post etiam inclusa est voti sententia compos) Id est, res omnino querimo-

nia contrariæ. Sed est in antiquis libris verborum summutatus ordo,

Sic, Post etiam voti inclusa est, &c. Grammatici certant) Ea de re Te-

rentianus, quod ab aliis acceperat, tradidit hisce versiculis,

Pentametrum dubitant quis primus finxerit auctor,

Quidam non dubitant dicere Callinoum.

Alij Polymnestum, ali j Theoclem Naxium, siue Eretrienfen auctorem

faciunt: verũ Plutarch. quosdam ad Archilochum referre auctorem

scribit in libr. de Musica. Αλλά μήν, inquit, και Αρχίλοχος τὴν τῶν μέτρων

ῥυθμοποιίαν προσεξέυρει, ἢ τὴν εἰς τοὺς οὐχ ὁμογενῆς ῥυθμοὺς ἵνασιμ, καὶ τὴν παρ-

ραναταλογίην, καὶ τὴν περὶ ταῦτα κροῦσιν, πρώτῳ δὲ αὐτῷ τὰτε ἰσομετρία καὶ τὰ

πεντάμετρα, καὶ τὸ προκριτικόν, καὶ τὸ προσοδιακόν ἀποδίδεται, καὶ ἢ τοῦ πρώ-

του αὔξησης, ἢ τῆν ἰνίαν δὲ καὶ τὸ ἰλεγεῖον, &c. Ipse verò Plutarch. siue Terpan-

drum,

drum, siue Clonam potius auctorem fuisse mihi videtur affirmare. eius
 in eodem libro verba sunt, ὁμοίως δὲ τερπάνδρα κλονᾶν τὸν πρῶτον συνησά-
 μνον τοῦς ἀλωδικούς νόμους καὶ τὰ προσώδια ἰλιγίωσσι καὶ ἰσῶν ποιητῶν γε-
 νέναι, καὶ πολύμνησον τὸν κολοφόνιον τὸν μετὰ τοῦτον γινόμενον, τοῖς αὐτοῖς
 χρῆσασθαι ποιήμασιν.

Sub iudice lis est) Translatū hoc à Iure ciuili, vt verbū quoq; ipsum, Cer-
 tare, quo hīc vtitur. In .2. enī Serm. Sat. 5. in hoc genere certādi verbo
 vtitur, *Magna minor ve foro si res certabitur olim.*

Quæ verò sub iudice lis esse ab Horatio dicitur, eam litem pendentem
 Iureconfulti vocant.

*Archilochum proprio rabies armauit Iambo,
 Hunc focci cepere pedem, grandesque cothurni,
 Alternis aptum sermonibus, & populareis
 Vincentem strepitus, & natum rebus agendis.
 Musa dedit fidibus Diuos, puerosque Deorum,
 Et pugilem victorem, & equum certamine primum,
 Et iuuenum curas, & libera vina referre.*

Archilochus atrocissimis & infestissimis est vsus iambis ipsis in Lycam-
 ben socerum, cuius iamborum & Pausanias in .7. Achaic. & Aristot. in
 .3. Rhet. & Herodotus, & Plutarchus meminere. Socerum Archilochi
 Lycamben facit Horatius in primo Epist. ad Mecænatem. ait enim,

*Temperat Archilochi Musam pede mascula Sappho:
 Temperat Alcæus, sed rebus, & ordine dispar.
 Non socerum querit, quem versibus oblinat atris,
 Nec sponsæ laqueos famoso carmine nectit.*

Cicero in .2. Epist. ad Atticum, Archilochia edicta Bibuli, pro acerbis &
 contumeliosis dixit. Quintiliani verò de Archilochi ipsius Iambis verba
 sunt in .10. Itaq; ex tribus receptis Aristarchi iudicio scriptorib. Iambo-
 rū, ad ἴσην maximè pertinebit vnus Archilochus. Summa in hoc vis elo-
 cutionis, cum validæ, tū breues vibrantesq; sententiæ, plurimū sanguinis
 atq; neruorū, adeò vt videatur quibusdā quòd quoquā minor est, ma-
 teriæ esse, non ingenij vitiū. Et Terentiani de Archilochio Iambo hæc,

*Adesto iambe præpes, & tui tenax
 Vigoris, adde celer pedem,
 Nec alterius indigens opis veni,
 Sed ipse verus integerq; gestiens:*

*Adusta felle qualis antè carmina
Dabas amarus, vltor impotens tui.*

Hunc focci cepere pedè) Deriuatus deinde est i comœdias & tragœdias. Alternis aptum sermonib.) Loci sunt insignes de iambico pede apud scriptores grauiſſimos, Aristotelem, Demetrium Phalereum, Ciceronem, Horatium, Quintilianum, inter quos id omnino conuenit, esse iambum orationi simillimum, & suapte natura in cottidianum sermonem incurrere. Aristot. in poetica. Λίξως δὲ γινόμενης, αὐτὴ ἢ φύσις τὸ οἰκῶν μέτρον εἶναι. μάλιστα γὰρ λευτικὸν τῶν μέτρων τὸ ἰαμβῶον ἔστι. σημάδιον δὲ τοῦτου, πλεῖστα γὰρ ἰαμβῶα λέγονται ἢ τῆ διαλείπῳ τῆ πρὸς ἀλλήλους, ἢ ἀντιπρὸς ἀλλήλους, καὶ ἰαμβοῖντες τῆς λευτικῆς ἀρμονίας. Et in. 3. Rher. ad Theodect. ἰδὲ ἰαμβῶ αὐτὴ ἴσιν ἢ λίξις, ἢ τῶν πολλῶν. διὸ μάλιστα πάντων τῶν μέτρων ἰαμβῶα φθίγγονται λέγονται. Demetrii verba sunt, ἰδὲ ἰαμβῶ εὐτελής, καὶ τῆ τῶν πολλῶν λίξις ὁμοῖοι, πολλοὶ γὰρ μέτρα ἰαμβικὰ καλῶσιν οὐκ εἰδότες. Cicero in. 3. de Orat. Iambum & Trocheum frequentem segregat ab oratore Aristoteles Cautule vester, qui natura tamen incurrunit ipsi in orationem, sermonemque nostrum, sed sunt insignes percussiones eorum numerorum, &c. Et in Orat. Et sunt enim qui iambicum putent, quod sit orationi simillimum, qua de causa fieri, vt is potissimum propter similitudinem veritatis adhibeatur in fabulis, quod ille dactylicus numerus exametrorum magnis loquentia sit accommodatior. Quintiliani verba sunt in. 9. Et Herous, qui est idem dactylus, Aristoteli amplior, Iambus humanior videtur. Sed quemadmodum λευτικὸν iambum dicit Aristoteles, quod orationi & sermoni sit aptissimus, sic quoque Demetrius hunc λογικὸν eadem de causa, ceteros οὐ λογικὸς esse dicit. Vt hic autem sermones alternos, sic in Epist. ad Augustum versus alternos idem appellat,

Fescenina per hunc inuenta licentia morem,

Versibus alternis opprobria rustica fudit. Id est, versibus quos inter se mutuò reddebant & respondebant inconditos. Apud Ouid. tamen in epist. Sapphus ad Phæonem versus elegiaci sic indicantur,

Forsitan & quare mea sint alterna requiris

Carmina, cum lyricis sim magis apta modis.

Et populares vincentem strepitus) Celeritas (vt scribit Aristot.) acumen soni gignit, tarditas grauitatem: Iambi verò numeri sunt celerissimi (dicuntur enim citi ab eo) & acutissimi. propterea & audiendi sensum multò ceteris acris ferientes. Vincunt igitur populares strepitus, id est, audiuntur multò facillimè. Sed quoniam hunc locū ab interpretibus vido vel præteriri, vel non intelligi, & vincendi verbum aliò ac huius loci requirit sententia, detorqueri: adscribam simillimos horum versus eiusdem alios in Epist. ad Augustum,

Scriptores autem narrare putaret a fella

Fabellam surdo. nam quæ pervincere voces
 Eualuere sonum, referunt quem nostra theatra?
 Tanto cum strepitu ludi spectantur, & artes,
 Diuitiæque peregrinæ, quibus oblitus actor,
 Cùm stetit in scena, concurrat dextera laeva.
 Dixit adhuc aliquid? nil sanè. quid placet ergo?
 Lana Tarentino violas imitata veneno.

Etenim pervincendi verbo in his versibus, vt vincendi hoc loco utitur. Eodem ferè modo Cicero ipso hoc verbo in. 5. de finibus utitur in his verbis. Quo in loco, ad fluctum, aiunt, declamare solitum Demosthenem: vt fremitum assueceret voce vincere. Ad hunc ipsum theatralem sonitum pertinent illi quoque versus Martialis. in. 9.

Mitiior in magno clamor furit amphitheatro
 Vincenti parmae cùm sua turba fauet.

Rebus agendis) Τοῖς δράμασι, αὐτὸς πρὸς τὴν μίμωσιν, αὐτὸς πρὸς τὰς μίμωσας δραματικὰς. Musa dedit fidibus) Traditur lyriçi ποιήματος χαρακτήρ, ὁμνῆσque materia. Musa verò ab Horatio ferè dicitur literarum dea aliis qua & præses, vt agrorum Ceres. Idem pòst,

Grauis ingenium, Grauis dedit ore rotundo

Musa loqui. — Et in primo Epist.

— Fidibusne Latinis

Thebanos aptare modos studet auspice Musa?

Et in Virgilianis, vt putantur, Iulibus in cantu Syrenum,

Illarum voces, illarum musa mouebat

Omnia. — Fidibus) Lyricis versibus. Fidicines ab

Horatio lyriçi poetæ dicuntur, in primo Epist. Ad Mecœnatem,

Hunc ego non alio dictum prius ore, Latinis

Vulgari fidicen. —

Puerosque deorum) Τῶν θεῶν παῖδας. Idem alibi,

Dicam & Alciden, puerosque ledæ.

Atque alibi,

Rite Latona pueros canentes.

Sed sunt hæc propria

τῆς ὑμνογραφίας. Qua de re Menander agens Rhetor, iisdem penè verbis Græcè dixit, πεπλασμένοι δὲ ὄντων σωματοποιῶμεν, καὶ θεῶν, καὶ γονῶν θεῶν ἢ δαιμόνων. Et in Historia Polybius vtrumque similiter coniunxit. ait enim, ἅμια δὲ κατὰ σοφίην οὐ δυνάμει λαμβάνειν, οὐδ' ἔξοδον τοῦ φύλου, θεῶν, καὶ θεῶν παῖδας εἰς πραγματικὴν ἱστορίαν παρασάουσι.

Et pugilem victorem, & equum certamine primum) Duo complexus est genera sacrorum certaminum, quæ solent hoc genere carminis maxime celebrari, equestre, & athletarum, qualia ferè omnia fuerint Olympica. Xenophon in Hierone tria genera cõmemorat, & vix certè plura sunt reliqua. eius verba sunt, ἰγνόνθῃ ὅτι οὐκ ἴσμεν ἱμφοριώματα λυσιτελείερα ἢ ὅσα ἀνδρῶποι ἀδλωρ ἀνδύνται. ἱρᾶσ ἰρ ἰπποικῶσ κῆσ γυμνικῶσ κῆσ χορρικῶσ ἀγῶσιρ, ὡσ μικρὰ ἀδδλα μὲγᾶλασ διαπᾶνασ, κῆσ πολλοῦσ πόνεσ, κῆσ πολλὰσ ἰπιμυλίας ἰξᾶγεται ἀνδρῶπωρ; Sunt igitur equorum, Athletarum, literatorũ certamina ferè omnia Olympica. ea Simonides in epigrãmate quinque numerat. Sed illustrabunt, opinor, hunc locum versus omnino similes, eademq; penè exprimentes illi eiusdem è. 4. Car. Pindarũ collaudantis,

Seu deos, regesq; canit, deorum
Sanguinem, per quos cecidere iusta
Morte Centauri, cecidit tremenda
Flamma Chimææ:

Siue, quos Elea domum reducit
Palma cælestis: pugilemq; equumq;
Dicit, & centum potiore signis
Munere donat.

Flebili sponse iuuenem' ve raptum
Plorat, & vireis, animumq; moresq;
Aureos deducit in astra, nigroq;
Inuidet Orco.

Pugilem victorem) τὸν ἀδλιτῆρ. Quid autem interpretum cuidam venit in mentem vt Victorem, ad equum, non ad pugilem retulerit? nam si hoc, quò tandem referendum est id quod sequitur, Certamine primũ?

Et equum certamine primum) ἀγωνιστικοῦ ἱπποῦσ appellat Pausanias, qui ad certamen illud adhiberentur Olympicũ. Theognis equam certatrice Græcè ἀιδλιτῆρ. ait enim ἱπποσ ἰγῶ καλῆ κῆσ ἀιδλιτῆρ. Virgil. in 3. Georg. equum imprimis illum probat, qui victus doleat, gloriatur aut victor,

Et quis cuique dolor victo, quæ gloria palma.

Nec si victor equus appellaretur, dura esset hæc Metonymia, vt illi videtur, cum & à Virgilio victum mollissimè dici videamus.

Et iuuenem curas) Amores. Virgil. in Gallo,

Galle, quid insanis? inquit. tua cura Lycoris
Perq; niues alium, perq; horrida castra secuta est.

Et Horat. in. 2. Carm. in Barinen.

Pulcrrior multò, iuuenumq; prodis

Publica cura.

Libera vina) Conuiuia. liberi enim ferè sumus in conuiujs. Cic.in.2.de Orat. Quartum obsecnitas non solùm non foro digna, sed vix conuiuio liberorum.

*Descriptas seruare vices, operumq; colores,
Cur ego, si nequeo, ignoroq;, poëta salutor?
Cur nescire pudens prauè, quàm discere malo?*

Nimirum sapere hoc est, hæc inquam vera poëtæ laus, propriam cuiusque generis nouisse materiam. nec temere distincta genera confudisse rebus. *Descriptas seruare vices*) Describendi verbum translatum à pictura, quanquam descriptæ vices ita esse dici possunt, vt regiones quoque descriptæ, quam quisque tueatur, à Cicerone dicuntur. & à Quinto Cicerone in Cōmentario de petitione Consulatus, suum cuiusque descriptum munus ac dispositum. Vices autem munera ipsa dicuntur, & officia propria rei cuiusque, quo verbo ad hunc sanè locum accommodatè Quintil. est vsus in præmio lib. primi, Nam cæteri ferè, inquit, qui artem orandi literis tradiderunt, ita sunt exorsi, quasi perfectis omni alio genere doctrinæ, summam in eloquentia manū imponerent: siue contentmentes tanquã parua, quæ prius discimus, studia: siue non ad suum pertinere officium opinati, quando diuisæ professionū vices essent. Maslo enim diuisæ, quàm diuersæ legere, quod in hoc genere idem omnino valet quod verbum describere. *Operumq; colores*) Sumptum id quoque à pingendi arte, non em̄ eodem colore sunt opera depingenda omnia. itaq; quã metaphorã inceptarat, eam perpetuauit elegatissimè. Nam & opus & color illius quoque sunt artis propria. *Poëta salutor*) Hūc salutandi & appellandi inter se morè poëtarū irridet idem in.2.Epist.ad Florū,

Discedo Alceus puncto illius: ille meo quis?

Quis mihi Callimachus? si plus adposcere visus,

Fit Mimermnus, & optiuo cognomine gaudet.

Cur nescire pudens prauè) Quæ malum est istæc amentia? ignorare, quàm doceri malumus? nosne, quod est scripturis imprimis vtile & necessarium, pudeat discere? O prauum & rusticum pudorem! ô stultū & improbum dignumq; notari! Idem post,

— *Mihi turpe relinqui est,*

Et quod non didici, sanè nescire fateri.

*Versibus exponi tragicis res comica non vult,
Indignatur item priuatis, ac prope socco*

*Digni carminibus narrari cœna Thyeste.
Singula quæque locum teneant sortita decenter.
Interdum tamen & vocem Comœdia tollit,
Iratusque Chremes tumido delitigat ore,
Et tragicus plerunque dolet sermone pedestri.*

Iterum atque iterum & sæpius monet, ne genera permisceamus, & conturbemus inscientissimè. quod quidem faceremus, si quod est comicum, tragœdia committeremus. Nam & in tragœdia, vt inquit Cicero in principio libri de Opt. gen. orat., comicum vitiosum est, & in comœdia turpe tragicum. Quintilianus verò in. x. cap. De imitatione, versus hos Horatianos, ac verba Ciceronis illa ante oculos mihi videretur habuisse hæc scribens, Id quoque vitandum in quo magna pars errat, nec in oratione poëtas nobis & historicos, in illorum operibus oratores aut declamatores imitandos putemus. Sua cuique proposita lex, suus decor est: nec Comœdia in coturnos assurgit, nec contra Tragœdia socco ingreditur. Exponi autem Græcè est *ἰκτιθῆναι* & *ἰκφίρειναι*. Arist. in Poët. κῶμ. γὰρ ἄρ' ἰκτιθῆναι ἢ μισοκῶμ. τι διὰ τῶν μέτρων ἰκφίρειναι, οὕτω καλῶν ἰσώδασιν.

Indignatur item priuatis) Aliud verborum genus desiderat res graui-
fima tragicæ. Nullum enim scripti genus tragœdia maius aut grauius. Ouidius in secundo de Tristibus,

Omne genus scripti grauitate Tragœdia vincit.

Vtinam extarent hodie libri illi Didymi τραγωδων μινος λεξιων, quorum Macrobius in. 5. Satur. meminit. intelligeremus enim melius ex illis quæ tragœdiæ phrasıs esset, ac rebus apta dictio. Ac propè socco, *Digni carminibus*. Humile siquidem est & abiectum genus verborum in comœdia, adeo vt dubitarint nonnulli, esset poëma comœdia, necne. Qua de re sunt elegantissimi versus Horatiani in primo Sermonum, Satyra quarta,

*I dcirco quidam Comœdia, necne poëma
Esset, quesiuere: quod acer spiritus, ac vis
Nec verbis nec rebus inest: nisi quod pede certo
Differt sermoni sermo merus. at pater ardens
Sæuit, quod meretrice nepos insanit amica
Filius: vxorem grandi cum dote recuset,
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet ante
Noctem cum facibus. Nunquid Pomponius istis
Audiret leuiora pater, si viueret? ergo
Non satis est puris versum per scribere verbis,*

Quem si dissolvas, quiuis stomachetur eodem

Quo personatus pacto pater. —

Singula quæque) Lucretius ipse quoque sic loquitur,

Atque ideo fit, uti non tam diducta repente,

Inter se possint primordia singula quæque

Singula per cuiusque foramina permanare.

Interdum tamen) Non quin grandioribus aliquando verbis affurgat Comædia, in iis rebus præsertim, quæ Comædiæ sunt cum Tragædia communes. Sunt autem communes affectus, ira, dolor, qui in vtro erût scripti genere, colore semper verborum habebunt suum. Id enim est, quod verbis illis suis, quæ supra posui, subiicit statim Quintilianus: Ha-

bet tamen, inquit, omnis eloquentia aliquid commune. id imitemur, quod commune est. *Sermone pedestri*) Græcè verbum de verbo si exprimimus $\pi\iota\sigma\lambda\omicron\gamma\omega$, nec tamè profam orationè omnino intelli-
luit, sed ei simillimam metricam, is est sermo comicus & tenuis: quan-
is, quo Satyrici vtuntur, pedestris etiam est atque humilis. Idem in ea
Satyra, è qua superiores sunt illi versus,

— Nec si quis scribat vti nos

Sermoni propria, putes hunc esse poëtam.

Ac Satyricum genus hoc, pedestrem musam vocat idem in. 2. Ser. Sat. 6.

Ergo vbi me in montes, & in arcem ex vrbe remouit,

Quid prius illustrem Satyris, musaq; pedestri?

Telephus & Peleüs, cum pauper & exul vterque,

Proiicit ampullas, & sesquipedalia verba,

Si curat cor spectantis tetigisse querella.

Non satis est pulcra esse poëmata, dulcia sunt:

Et quocunque volent animum auditoris agunto.

Tres priores versus variè leguntur & distinguuntur. alij enim simul coniungunt & interrogationis afficiunt nota, ea quidem sententia: Cur Telephus & Peleus calamitatibus afflicti, ampullas tamè verborum iaciunt, & eorum etiam in summis malis insolens est ac tumida oratio?

Quam vt sententiam efficerent, cum, particulam in, cur, mutarût videlicet, refragantibus verustissimis quibusque codicibus. Sed quod proiicere, idem quod abiicere siue reicere significare nõ posse sunt arbitrati, ideo mihi lectionem videntur mutasse veterem, quæ tamen sit omnino retinenda. Sed est profectò id quoque proiicere, vt quæ abiicimus, ea quoque dicamur commodè latinè proiicere. Virg. in. 6.

Proiice tela manu sanguis meus. —

Ampullas) A quò deduxit idem verbum Ampullari in. 7. Epist. ad Florū,

Nec tragica desecuit & ampullatur in arte.

Et sesquipedalia verba) ἀμαξιαία quæ dicuntur, vel est ad pronuntiatio-
nis moram potius referendum. Si curat) Sic plerique manuscriptorū
libri. quidam secunda persona, curas: quod si malis, non cum superiorib.
sed cū sequentibus duobus coniungi debet. mihi verò prior lectio mul-
tò arridet magis. Non satis est pulcra esse poemata, dulcia sunt) Locum
egregium, necdum satis, vt opinor, à quoquam intellectum. Videntur
enim quæ pulcra sint, ea esse quoque dulcia debere, sed non sint tamē.
Etenim pulcra dicuntur illa, quæ possint ab alia quauis re potius lauda-
ri, quàm ab orationis & verborum apta ad rem eleganti variâq; com-
plexione quasiq; modulatione quadam, id est sententiarū varietate. Vt
enim oratio sit ipsa per sese splendida, abesse tamen ab ea & mores, &
sententiæ possunt. Pulcra enim poemata, quæ hic dicuntur, credo ego
Aristotelem eadem penè sententia λαμπρὰν λέξιν Græcè dicere, quam in
ignauis quibusdam & quasi segnescentibus operis partibus, vbi nihil est
neque moratum, neque sententiosum, adhibendam moner. verba illius
hæc sunt, τῷ δὲ λέξει δὲ διαπονεῖν ἐν τοῖς ἀργοῖς μέρουσ, καὶ μήτε ἀθροῖς, μήτε
διανοητικῶς. ἀποκρύπτει γὰρ πάλιν ἢ λίαν λαμπρὰ λέξις τὰ ἄθρη, καὶ τὰς διανοίας.
Sed ponam hic versus eiusdem Sat. 10. lib. 1. in quibus pulcra dici vi-
dentur ea poemata, quæ sint asperfa salibus, & acuminibus quidem ipsis
pungant, nequaquam verò sint illis dicendi virtutibus ac ornamentis
quasi modificata,

Nempe in composito dixi pede currere versus

Lucili. quis tam Lucili fautor ineptè est,

Vt non hoc fateatur? at idem, quòd sale multo

Vrbem defricuit, charta laudatur eadem.

Nec tamen hoc tribuens, dederim quoq; cetera. nam sic

Et Laberi mimos, vt pulchra poemata, mirer.

Ergo non satis est risu diducere rictum

Auditoris: & est quedam tamen hæc quoq; virtus.

Est breuitate opus, vt currat sententia: neu se

Impediat verbis lassas onerantibus aures.

Et sermone opus est modo tristi, sæpe iocoso,

Defendente vicè modo rhetoris, atq; poetæ. Et quæ sequitur.

Quintil. collidentium inter se vocalium cum voluptate tamen quadam
exemplum ponens, pulcram orationem dicit speciosam & ostentationi
seruientem. Et nonnunquam, inquit, hiulca decent, faciuntq; ampliora
quædam, vt pulcra oratione acta omnino iactare. Vt sint igitur pulcra

non

nonnunquam poemata: desideratur tamen etiam cultus & figurarum
 varietas, tum verborum, tum sententiarum. Facit ad hunc quoque locum
 magis intelligendum imago ac similitudo illa, quæ est apud Aristot. in. 3.
 Rhetor. versus ille poetarum simillimos esse dicit iis, qui egregia quidem
 forma sint, nullo tamen ornatu præditi. ut enim formosi alioqui & ve-
 nusti sint, nudi tamen omni ornatu & veste detracta non iidem apparerent,
 ita quoque versus poetarum ascitis illis ornamentis sententiarum, nume-
 rorum, suavitatis & elegantiae depositis, quasiq; elatis aut extritis, pulcri
 quidem ipsi per sese & recti, nequaquam tamen elegantes ac dulces con-
 tingunt auribus. Aristotelis verba sunt in eo libro, και ἡ εἰς τὰ μίτρα τῶν
 ποικιλῶν, ὅτι εἰσὶ τοῖς ἀνευ κάλλους ὡραίοις, οἱ μὲν γὰρ ἀπανθίσσαντις: τὰ δὲ δια-
 λυδίντα, οὐχ ὁμοία φαίνονται. Pulcrum etiam sine ornatu esse aliquid posse
 probant elegantissimi Senarum illi, quibus Terentius in Phormione pul-
 cram omnino virginem sine pigmentis & ornatu describit,

— *Imus, venimus,*

Videmus: virgo pulchra: & quò magis diceret,

Nihil aderat adiumenti ad pulcritudinem:

Capillus passus, nudus pes, ipsa horrida:

Lacrumæ, vestitus turpis, ut, ni vis boni

In ipsa inesset forma, hæc formam extinguerent.

Venusti quoque Cæsaris Commentarii rerum suarum à Cic. dicuntur, nudi
 tamen, ut idem ait, & omni ornatu orationis quasi veste detracta. Du-
 plex est igitur elegantia, vel rerum & verborum fortè singularum, vel
 verborum coniunctorum & sententiarum. illa pulchra ipsa efficit poemata,
 hæc etiam reddit dulcia. Id ipse quoque post, dulce, verbum signifi-
 care voluit, cum dixit,

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.

Sed præter cætera insignis est apud Dionysium Halicarnasenseum locus,
 qui aut idem omnino est, aut huic Horatiano certè simillimus. Nam ut
 Horat. à pulcro dulce fecernit, ita Dionysius τὸ ἡδὺ ἀπὸ τοῦ καλῶ: & ut
 hoc loco miramur res easdem penè distinctas esse, sic illorum distinctio
 græcorum verborum mira quibusdam videbatur. Sed nos elegantissi-
 mi doctissimiq; scriptoris verba subiiciamus, Δουκὲ δὲ μοι δύο ταῦτα εἶναι

τιμικώτατα, ὧν ἐφίσησαι δὴ τὸς συντιδίντας εἰ μίτρα καὶ λόγους, ἢ τι ἡδονή, καὶ τὸ
 καλόν. ἀμφοτέρω γὰρ ἐπισηκτὰ ταῦτα ἢ ἀκούσθησιν ἢ ἀσχεβῶν τῇ ὁράσει. καὶ γὰρ
 κτείνω πλάσματα, καὶ γραφὰς, καὶ γλυφὰς, καὶ ὅσα δεικνυρήματα τῶν χειρῶν ἀν-
 θρωπίνων ὁρῶσα, ὅταν εὐρίσκῃ τὸ ἡδὺ ἢ τὸ καλόν, ἀρκῆται, καὶ οὐδὲν ἐπι-
 ποθεῖ. καὶ μὴ παράδοξον ἠγῆσται τις, εἰ δύο ποιῶ τέλη, καὶ χορίζω τὸ καλόν ἀπὸ
 τῆς ἡδονῆς, καὶ δὲ ἀτοπον εἶναι νομίσῃ, καὶ τίνα ἡγεῖμαι ἡδύως μὴ συγκῆσαι, καὶ κατ-
 λῶς δὲ, ἢ καλῶς μὴ, οὐ μὴ καὶ ἡδύως. φέρε γὰρ ἢ ἀλήθεια τὸ τοιοῦτο, καὶ οὐδὲν
 ἀξιώσθησιν. ac paulò post hæc ipsa, δὲ ἢ οἶμαι γενήσεται λέξις ἡδύως καὶ

23 καλὴν, τί παρὰ ἴσι τὰ κυριώτατα, ἄντα καὶ κράτιστα, μίλθου καὶ ἑνός, ἢ μετὰ βολῆ,
 24 καὶ τὸ παρακωλυθῆναι τοῖς τισὶ τοῦτοις περίωρον. τάπῃ δὲ ὑπὸ μ' τὴν ἰσολογίαν τὴν
 25 ὄραμ, καὶ τὴν χάριν, καὶ τὴν ὑπόμιαν, καὶ τὴν γλυκύτητα, καὶ τὸ πιδανόν, καὶ πάν-
 26 τα τὰ τοιαῦτα. ὑπὸ δὲ τὸ καλὸν τὴν μεγαλοπρίπειαν, καὶ τὸ βάρθου, καὶ τὴν σεμ-
 27 νολογίαν, καὶ τὸ ἀξίωμα, καὶ τὸ πιδανόν, καὶ τὰ τοῦτοις ὅμοια. Quibus in ver-
 28 bis τὸ πιδανόν vtriusque membrum partis ad id scilicet, quod ait Hora-
 29 tius, animum auditoris agunto, referri debet. Quo agendi verbo idem
 30 scriptor græcè vtitur hanc ipsam Musicam artem comparans cum col-
 31 lationis ipsius artificio. ait enim, ὡσεὶ καὶ ταύτης ἢ ἀκούθ' ἑρπύεται μὴ τοῖς μέ-
 32 λισιν, ἀγεται δὲ τοῖς ἑνδομοῖς, &c. Et quod de varietate sententiarum esse
 33 intelligendum dixi, id ille quoque his verbis, σχήμασι τε μὴ τοῖς αὐτοῖς διασ-
 34 μέναι, ἀλλὰ θαμνὰ μεταβάλλαι, καὶ τρόπους μὴ τοὺς αὐτοὺς ἐπισφείρειν, ἀλλὰ
 35 ποικίλλαι. Sed hæc & superiora illa, ab illis eius verbis, Versibus expo-
 36 ni tragicis, & quæ sequuntur, (patet enim hæc pars in hoc libro quàm-
 37 longissimè) ad ipsius pertinent orationis decorum explicandum. Est
 38 autem ipsum triplex (tot enim partes ab Aristot. ponuntur) patheti-
 39 cum, moratū, proportionabile. quibus quidem verbis vtor, quò tradam
 40 brevius atq; simplicius. Primum perturbatorum & cōmotorum effin-
 41 git orationem: Secundum ætatis cuiusque, generis, gentis, institutionis:
 42 Tertium ad res est accommodatum genus verborum. Verùm nos Ari-
 43 stotelis verba, sine quibus: hic intelligi locus omnino nequit, atq; vnde
 44 hæc expressa sunt omnia, ponamus, τὸ δὲ περίωρον ἔξαι ἢ λέξις, ἰὰμ ἢ παθη-
 45 τικὴ καὶ ἠθικὴ, καὶ τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασι ἀνάλογον. τὸ δ' ἀνάλογον ἔστιν,
 46 ἰὰμ μίτε περὶ εὐόγων αυτοκαθβάλλωσ λέγεται, μίτε περὶ εὐτελῶν, σεμνωσ, μίτ'
 47 ἐπὶ θεῖ εὐτελεσ ὀνόματι ἐπὴ κόσμου: ἐὶ δὲ μὴ, κωμωδία φαίνεται. οἶον ποιεῖ κλει-
 48 σφῶν. ὁμοίωσ γὰρ ἔνια εἴλεγε, καὶ εὐ ἰποῖον ἄν, πόντια συνῆ. παθητικὴ δὲ, ἰὰμ μ'
 49 ἢ ὑβρισ, ὀργισομένου λέξις. ἰὰμ δὲ ἀσιβῆ καὶ αἰσχρά, διωχεραίνοντων καὶ ὑλα-
 50 βουμένωσ λέγειν. ἰὰμ δὲ ἰπαιντὰ, ἀγαμένωσ: ἰὰμ δὲ ἰλιενὰ, ταπεινωσ: καὶ ἐπὶ τῶν
 51 ἄλλωμ δὲ, ὁμοίωσ. πιδανόν δὲ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἢ οἰκᾶ λέξις. παραλογίζεται γὰρ
 52 ἢ ψυχῆ, ὡσ ἀληθῶσ λέγοντ', ὅτι ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις οὕτως ἔχουσιν. ὡσεὶ οἴονται,
 53 εὐ καὶ μὴ οὕτως ἔχει, ὡσ ὁ λέγων, τὰ πράγματα οὕτως ἔχειν. καὶ συνομοιοπαθῆ ὁ
 54 ἀκούων αὐτὸ θεῖ παθητικῶσ λέγοντι, καὶ μιδίην λέγει. Διὸ πολλοὶ καταπλήθουσι
 55 τοὺς ἀκροατάσ, Νορυβῆντισ. καὶ ἠθικὴ αὐτῆ, ἢ ἐν τῶν σημείωμ διαξίσ, ὅτι ἀκο-
 56 λυθῆ ἢ ἀρμόπῆσ ἐκασῶ γίνοι καὶ ἔξαι. λέγω δὲ γίνθ μ' κατ' ἠλικίαν. οἶον πῶσ,
 57 ἢ ἀνὴρ, ἢ γέρωμ. καὶ γυνῆ, καὶ ἀνὴρ, καὶ λάκωμ ἢ δῖπαλθ. ἔξαι δὲ, κατ' ἄσ ποιοῖσ
 58 τισ θεῖ βίωσ: ὅν γὰρ κατ' ἄπαθμ ἔξαι οἱ βίοι ποιοῖ τινεσ. ἰὰμ οὖν καὶ ὀνόματα οἰε
 59 κᾶ λέγει τῆ ἔξαι, ποίησε ἠθῶ. ὅν γὰρ ταυτὰ: οὐδ' ὡσαύτωσ, ἀρθουκ' ἄν καὶ
 60 πεπαιδευμένθ ἰποῖον. At Horatius illa ipsa tradens eundem prorsus ore
 61 dinem conseruauit. nam suprā ponens illa, versibus exponi tragicis &c.
 62 Decorum id est persecutus, quod Aristot. τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασι ἀνά-
 63 λογον dixit. In quo tamen ipso adhibetur etiam τὸ παθητικόν, vt in mo-
 64 rati quoque partibus, cum motus animorū & perturbationes incidunt
 65 eiusmodi: ita tamen, vt in ira tragica differens aliquid à seipso in comi-
 66 ca. & quod vtrique admisceri solet, propterea credo inter illa medium
 67 fuisse

fuisse constitutum. quod ipsum, ut opinor, indicans Horatius statim subiecit illa, Interdum tamen & vocem comœdia tollit, & quæ sequuntur. Id etiam ipsum est, quod, ut ait Quintil. habet omnis eloquentia commune. Commisceri autem confunditur cum reliquis ipsum *παθητικόν*, ostendit Aristo. in .2. Rhet. Agens enim de sententiis, mores loquentium declarantibus, has etiam *παθητικῶς* efferri nonnunquam scribit. verba illius sunt, ὅταν ἢ ἡδῶ φαίνεται μέλλει βέλτιον, ἢ παθητικῶς ἰηρμένον ἴσιν. ἔστι δὲ παθητικῶς μὲν, ἢ τίς ὀργισθῆναι φαίνεται εἶναι, ὡς δὲ γινώσκων αὐτὸν. quæ duæ partes, mores videlicet ipsi & perturbationes, connexæ adeo inter se & coniunctæ sunt, ut generis eiusdem species ab Aristotele ponantur, τῆς ἀγωνιστικῆς λέξεως videlicet. Sic enim in .3. Rhet. scripsit, ἔστι δὲ λέξις γραφικὴ μὲν, ἢ ἀκριβοῦς ἀπὸ ἀγωνιστικῆς ἢ ὑπερηλικτικῆς. ταύτης δὲ δύο εἶδη: ἢ μὲν γὰρ ἡδονικὴ: ἢ δὲ παθητικὴ. Jam verò illa eius verba, Telephus & Peleus &c. sanè sunt ad orationis Patheticæ referenda decorum, & quæ sequuntur omnia ad illum vsque locum, Intererit multum &c. Animaduertendū id verò, moratæ orationis partes ab Aristotele plures in poëtica numerari, quatuor illæ videlicet, quæ bonos malosve mores indicat, quæ ætati naturæve cuique congruentia tribuit, quæ similes exprimit, quæ constans personæ cuiusque decorum conseruat, neque temere permutat aut perturbat quod est vniuscuiusque proprium. Verum ille in Rhetoricis libris eas tantum partes est persecutus, quæ oratori magis erant necessaria. Cum hæc igitur ad patheticum genus illud decori sint referenda, perturbationes verò ad sententiam pertineant, partem poëseos, quam *διάνοιαν* ab Aristot. adpellari diximus, est hic sanè locus huiusce partis proprius existimandus. Etenim pars illa proxima superior λέξις, quantumuis bona sint ipsa verba, per se mouere atque impellere neque legentium, neque audientium possit animos, nisi sententiis sit conformata. qua quidem re fit ut suavis existat, & ut hic Flaccus ait, dulcis oratio. Ipsius enim vi sententiæ conficitur oratio illa, quam Rhetores *ἰσχυματισμένον λόγον* appellant, cuius est haud vnū genus. Horum enim poësin commendans Plutarchus ait, ἔστι δὲ διάνοια παρ' αὐτῶν πολλοῖς ἐδίδοσαν ἰσχυματισμένην. ὅν ἔστι προαφώνησις, καὶ προσωποποιία. Sed & quæ sit ipsa sententia, quæque sint illa quæ ad eam referantur, & orationem hac varietate sententiarum quasi conditam faciunt dulcescere, intelligi id quidem potest ex his Aristotelis verbis in poëtica, τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς διάνοιας, ἢ τῶς περὶ τῆς ῥητορικῆς κείσῃ. τοῦτο γὰρ ἴδιον μᾶλλον ἐκείνης τῆς μεθόλου. ἴσιν δὲ κατὰ τῆς διάνοιας ταῦτα, ὅσα ὑπὸ τῷ λόγῳ δὲ παρὰς κενόδηται. μὲν δὲ τούτων τότε ἀποδεικνύται, καὶ τὸ λῆμα, καὶ τὸ πάδη παρὰς κενάσιν. οἷον, ἔλεος, ἢ φόβος, ἢ ὀργή, καὶ ὅσα τοιαῦτα, καὶ ἐπι μίγνῃσιν, καὶ σμικροτότητα. δῆλον δὲ ὅτι καὶ ἢ τῶς πρᾶγμασιν ἀπὸ τῆς αὐτῆς εἰδῶν δὲ χρῆσθαι. ὅτ' ἂν ἰλεονά, ἢ δεινὰ, ἢ μεγάλα, ἢ εἰκότα δὲ παρὰ κενάσιν. πολλὰ τούτων διαφέρουσι, ὅτι τὰ μὲν φαίνονται ἀπὸ διδασκαλίας, τὰ δὲ ἢ ἢ λόγῳ ὑπὸ τῷ λέγοντι τῶ παρὰ κενάσιν, καὶ παρὰ τὸν λόγον γίνονται. τί γὰρ ἂν εἴη τὸ λέγοντι ἢ γον, ἢ φανερὸν ἢ καὶ μὴ διὰ τὸν λόγον; Nam quæ postea sequuntur, & ab

Aristot. dicuntur σχήματα τῆς λέξεως, & siquidem sunt illę quodque sententia, vt illo tamen nominantur nomine, ad motum gestumq; corporis pertinent & ipsius oris habitum. quę res ad artis poetica traditiones ac pręcepta nequaquam pertinet. Est verò histronica & motoria artis propria. Est hic igitur locus intelligendus de figurata & conformata verbis sententia, tertia videlicet parte poetice.

Et quocunq; volent) In antiquis codicibus, volunt.

Animum auditoris agunt) Verbum gręcum huius facultatis, id est, eloquentię & ornata orationis proprium expressit ψυχαγωγία, quod est oblectare, animos impellere ac flectere, & quasi pascere. eo est vsus Aristot. duobus locis in Poëtica, πρὸς δὲ ταῦτοις τὰ μέγιστα εἶς ψυχαγωγῆ ἢ τραγωδία, τὸ μῦθου μίμησιν, αἵτι περιπέται, καὶ ἀναγνωρίσις. Atq; iterum, ἢ δὲ ὅτις ψυχαγωγίῳ μῦθῳ, ἀτιχρότατον δὲ, καὶ ἡμισα οὐκ ἄρα τὸ ποιητικῆς. Cic. in. 2. de Oratore. De pertractandis iudicum animis agens simillimis est vsus verbis his, Quò deduci oratione facillime posse videantur.

*Vt ridentibus arrident, ita flentibus adsunt
Humani vultus. si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi, tunc tua me infortunia ledent.
Telephe vel Peleû, male si mandata loquēris,
Aut dormitabo, aut ridebo. tristitia mœstum
Vultum verba decent: iratum, plena minarum:
Ludentem, lasciua: seuerum, feria dictu.*

Sunt hæc, vt supra posui, de ipsarum varietate sententiarum præcepta, quę non vno eodemq; sunt omnes conformandę modo, sed pro motus ac perturbationis ipsius, quò alios adduci volumus, diuersitate conficiendę ac variandę. Sed minimè quidẽ ego nunc præteribo egregium illum locum apud Cic. in. 2. de Orat. hac planè de re totũ, ac vnde hic intelligi maxime atq; illustrari potest, Hęc sunt illa, inquit, quę me ludens Crassus modò flagitabat, quę à me diuinitus tractari diceret, & in causa M. Aquilij, Caij; Norbani, nõnullisq; aliis, quasi præclarè acta laudaret, quę mehercule ego Crasse, quũ à te tractantur in causis, horrere soleo, tanta vis animi, tantus impetus, tantus dolor, oculis, vultu, gestu, digito deniq; isto tuo significari solet. tantum est flumen grauissimorum, optimorumq; verborum, tam integrę sententię, tam verę, tam noua, tam sine pigmentis fucisq; puerili, vt mihi non solũ tu incendere iudicem, sed ipse ardere videaris. Neq; fieri potest, vt doleat is, qui audit, aut oderit, vt inuideat, vt pertimescat aliquid, vt ad fletũ misericordiamq; deducatur, nisi omnes ij motus, quos orator adhiberi volet iudici, in ipso oratore impressi esse atq; inuisi videbuntur. Quòd si factus aliquis dolor suscipiendus esset, etsi in eiusmodi genere orationis

nihil esset, nisi falsum atq; imitatione simulatū, maior ars aliqua forsitan
 esset requirenda : nūc ego quid tibi Crasse, quid cæteris accidar, nescio,
 de me autē causa nulla est, cur apud homines prudentissimos mentiar.
 nō me Hercule vnuquam apud iudices, aut dolorem, aut misericordiam,
 aut inuidiam, aut odium excitare dicendo volui, quin ipse in cōmouen-
 dis iudicibus, iis ipsis sensibus, ad quos illos adducere vellem, permoue-
 rer. Neq; enim facile est perficere, vt irascatur ei, cui tu velis, iudex, si tu
 ipse id late ferre videre, neq; vt oderit eum, quem tu velis, nisi te ipsam
 flagrantem odio antē viderit : neq; ad misericordiam adducetur, nisi eū
 tu signa doloris tui, verbis, sententiis, voce, vultu, collacrymatione de-
 niq; ostenderis. Vt enim nulla materies tam facilis ad exardescendū est,
 quæ nisi admoto igni ignem concipere possit, sic nulla mens est tam ad
 comprehendendam vim oratoris parata, quæ possit incendere, nisi in-
 flammatus ipse ad eam, & ardens accesserit, Et quæ sequuntur. Hanc
 Aristoteles virtutem, & vt ita dicam, aptitudinem verborū, cum rebus
 ἀνάλογον vocat in. 3. Rhet. quæ nulla est, si vt idem ait, τὰ μαλακὰ σκληρῶς,
 καὶ τὰ σκληρὰ μαλακῶς λέγεται, ἀπίθανον γὰρ γίνονται. Callidius ipse, in accu-
 satione, non dolebat, non ardebat, re id maximè postulante, orator cæ-
 teroqui præstantissimus. Sed primi horum versus in vetusto libro pro-
 babilis admodum lectio hæc, Vt ridentibus arident, vt flentibus adsunt
 Humani vultus! Admirans enim ait, summam esse vim sententiarum, si-
 quidem etiam accedat ipsa pronuntiatio. Tunc tua me infortunia lædent)
 Lædunt in manuscriptis, quasi id dicat, tum quasi propius admotis faci-
 bus ardeo. Quo lædendi verbo mihi penè videtur expressisse, quod est
 apud Aristotelem in definitione perturbationis, τὸ φθαρτικόν. ait enim
 Aristoteles, πᾶσι δὲ ἔστι πρᾶξις φθαρτικὴ ἢ ἐδυνεῖα. est idem verò com-
 moueri & offendi. Idem in Epist. ad Augustum.

— Cūm tibi librum

Sollicito damus, aut fesso : cūm ledimur, vnum

Si quis amicorum est ausus reprehendere versum.

Lædimur quoq; in dolore. Lucret. lib. 3.

Et quasi cūm caput aut oculus tentante dolore

Læditur in nobis. —

Male si mandata loquēris) Partes tuas diligenter nō egeris. Idem post,

— Ne fortè seniles

Mandentur iuueni partes, pueroq; viriles.

Aristotel. in Poëtica quo loco de choro disserit, τὰ δὲ δόμνα videtur di-
 cere. alibi verò etiam τοὺς πεποιμένους λόγους. Aut dormitabo, aut ridebo)
 Horum alterum ad lentum spectatorem pertinet, de quo est illud apud
 eundem in Epist. ad Augustum,

Quem

Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru,
Exanimat lentus spectator, sedulus inflat.

Cuiusmodi sanè sunt illi, qui à Plutarcho in lib. de Musica ἀργῶς καὶ ἑα-
 δύμως διακῶσθαι dicuntur. alterum verò ad iridentem etiam. Est quid-
 dam apud Demetriū Phalereum, quo loco de similiter cadentibus agit,
 sanè simillimum. Qui enim, inquit, in luctu similiter cadentia, confectan-
 tur atq; adhibent, pro desiderio ac misericordia clarissimos risus ac ca-
 chinnos mouent. cuius verba, quia sunt ad præsentem accommodata lo-
 cum, subiicio, ἢ γὰρ τοῖς Ἀριστοτέλους περὶ Δικαιοσύνης ὁ τὴν Ἀθηναίων πόλιν
 ὀδυρόμενθ', εἰ μὲν οὕτως εἴπωι, πῶς αὖ τοιαύτην πόλιν εἴλωμ τῆν ἰχθύων. οἴαμ
 τὴν ἰδίαν πόλιν ἀπώλειαν. ἑμπαδῶς ἀν' εἰρηκῶς εἶν καὶ ὀδυρτικῶς. εἰδὲ παρό-
 μοιον αὐτὸ ποίησθ'. πῶς αὖ γὰρ πόλιν τῆν ἰχθύων πῶς αὖ τὴν ἑλαβον, ὅπως αὖ τὴν ἰδίαν
 ἀπὸ λαβον. ὅν μὲν δὲ πῶς αὖ κινήσει, ὅσθι εἴλωμ. ἀλλὰ τὸν καλούμενον κλαυσίγ-
 λωτα. τὸ γὰρ εἰ πένθησι παίξων κατὰ τὴν παρρημίαν ἢ τὰ τοιαῦτα ἢ τοῖς πᾶσι-
 σιν κακοτεχνῶν ὄντι. Itaq; iis, qui in scena nō steterint, aut partes suas ege-
 rint non benè, quasi minatur Horatius aut somnum, aut risum.

Tristia maestum vultum verba decent) Quòd vultum dicat, intelligo eū
 τὰ σχήματ' αὐτῆς λέξεως, quæ diximus, cum sententia eiusq; figuris simul iun-
 gere. Quod & M. Tull. fecit in iis verbis, quæ suprâ exposuimus. Si-
 gnificat enim vultus, non solum conformationis & figuram oris ipsius,
 sed & totius corporis. Cicero Cornificio scribens, O hominem, inquit,
 semper illum quidem mihi aptum, nunc verò etiam suauem, vultus me
 Hercule tuos mihi expressit omnes, non solum animum ac verba per-
 tulit. Et in. 2. de oratore, Est autem hæc huius generis virtus, vt ita fa-
 cta demōstres, vt mores eius, de quo narres, vt sermo, vt vultus omnes
 exprimantur, vt iis qui audiunt tum geri illa, fieriq; videantur. Quæ etfi
 sunt de facietis dicta, quàm sunt tamen Aristoteliorum similia illorum,
 δὲ δὲ τοῦτο μύηθους συνίσταται καὶ τῆ λέξει συναπιγράφεισθαι, ὅτι μάστιχα πρὸ ὀμμά-
 των τινδόμενον. Et in. 3. de Orat. qui locus maximè cum hoc conuenit, O-
 mnis enim motus animi, suum quendam à natura habet vultum, & so-
 num, & gestum, totūq; corpus hominis, & eius omnis vultus, omnesq;
 voces, vt nerui in fidibus, ita sonant, vt à motu animi quoq; sunt pulsa.
 Quæ verò sit delectatio ex varietate actionis & sententiarū, & cur ad-
 hiberi omnino debeat, ostendit eodem lib. Cicero his verbis, Ars enim,
 cū à natura profecta sit, nisi naturam moueat ac delectet, nihil sanè
 egisse videatur. Nihil est autem tam cognatum mentibus nostris quàm
 numeri, atque voces, quibus & excitamur, & incendimur, & lenimur, &
 languescimus, & ad hilaritatem, & ad tristitiam sæpè deducimur. Sunt
 igitur & ἡδονικῶν, & πᾶθητικῶν ambæ decori partes & Oratori & Poëtæ
 cōplectendæ, quæ admirabilem, vt ait in Orat. Cic., faciunt eloquentiā.
 Ludentem lasciuia, Seuerū seria dictu) Quid ludere, quid lasciuum, quid
 seueritas etiam sit, commodius equidem Quintiliani verbis sum osten-
 surus, quæ è. 6. lib. sunt hæc, Quanquam autem gratiæ plurimum dictis
 seue-

seueritas affert, fitq; ridiculum id ipsum, quia qui dicit, non ridet, est ras-
 men interim & aspectus, & habitus oris, & gestus nō inurbanus, quum
 his modus contingit. Id porro quod dicitur, aut est lasciuum, aut hilare,
 qualia Galbæ pleraque: aut cōrumeliosum, qualia nuper Iunij Bassi: aut
 asperum, qualia Castij Seueri: aut lene, qualia Domitij Afri. Refert his
 vbi quis vtatur. Nam in conuictibus & quotidiano sermone lasciuia hu-
 milibus, hilaria omnibus conueniunt. Ludere nunquam velimus, lon-
 geq; absit propositum illud, potius amicum, quàm dictum perdidit. De
 seriis hæc quoque sunt eiusdem: Ritus igitur oriuntur aut ex corpore
 eius in quem dicimus: aut ex animo, qui factis ab eo dictisq; colligitur:
 aut ex iis quæ sunt extrâ posita. Intra hæc enim est omnis vituperatio:
 quæ si grauius posita sit, seria est: si leuius, ridicula. Et aliquantò antè
 hæc, Iocum verò accipimus quod est contrarium serio. Ipse quoque
 Horatius post ludum seriis opponens ait,

— Ita vertere seria ludo.

Et in. 2. Carm. Seueram

tragœdiam dicit, quippe quæ nihil nisi graue continet. Ludere hoc in
 genere, cum serio nihil agimus, Græci dicunt παίσιον: à quo sunt illa
 quæ vocant παίγνια. Contrarium verò quod hic est, seuerum esse σπ-
 σάσειον, inde σπασία, ipsa nimirum seria.

*Format enim natura prius nos intus ad omnem
 Fortunarum habitum, iuuat, aut impellit ad iram,
 Aut ad humum mœrore graui deducit, & angit.
 Post effert animi motus interprete lingua.
 Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
 Romani tollent equites, peditesque cachinum.*

Format enim natura prius nos intus ad oëm Fortunarum habitum) Vt quis-
 que est affectus animo, ita ferè habitum mutat atq; oris ipsius speciem.
 vtrumque verò verba etiam ipsa non dissimilia consequuntur. Quare
 ineptè is sanè actor fecerit, qui non verbis personam tuebitur suam, &
 perturbationi, quam præ se fert, quoq; spectatorem deduci velit, non
 oratione diligenter inseruierit. Nihil est autè ad permouendum suapte
 natura valentius ac efficacius, & orationis, & rotius habitu corporis ac
 figura. id ita sese habere Arist. in Poëtica verbis huiusmodi satis osten-
 dit, ὅσα δὲ θνατὸν καὶ τοῖς σχήμασι συναπιρραζόμενον ποιῶν. πιθανώτατοι γὰρ
 ἀπὸ τῆς αὐτῆς φύσεως οἱ ἢ τοῖς πάθεισι εἶσι. δι' ὃ καὶ χαμαίνα ὀχμαζόμενος,
 καὶ χαλιπαίνει ὁ ὀργιζόμενος ἀλυδινώτατα. Id verò quàm facile factu sit, etiã
 in alienis rebus omni motus varietate affici vel poëtam, vel oratorem,
 intelligi id quidem potest ex his M. Tullij verbis in Secundo de Orat. Ac
 ne fortè hoc magnum, ac mirabile esse videatur, hominem toties irasci,
 toties dolere, toties omni animi motu cōcitari, præsertim in rebus alie-

nis, magna vis est earum sententiarum, atq; eorum locorum, quos agas tractesq; dicendo, vt nihil opus sit simulatione & fallaciis. Ipsa enim natura orationis eius quæ suscipitur ad aliorū animos permouendos, oratorem ipsum magis etiam, q̄ quemquam eorum, qui audiunt, permouet.

Fortunarum habitus) Ipse nimirum status rerum cuiusq; dicitur. Habitus verò is est, qui in illis superioribus verbis Aristotelis σχῆμα dicitur, siue sit oris ipsius, siue eius, qua vtuntur in calamitate, orationis. etenim ad vtrumq; vt referatur, per ipsius Aristotelis verba licere arbitror.

Aut impellit ad iram) Verbo est vsus proprio in hoc motionum genere. cui verbo par est etiam nonnunquam græcum ἀποβάλλειν, eo est vsus Sthenelus poeta in eo carmine, quod est apud Atheneum in. 10.

οἶνος κ̄ φρονέοντας ἐς ἀφροσύνας ἀποβάλλει.

Aut ad humum mœrore graui deducit) Propriū hoc vehementer dolentium, aut eorum etiam qui terrentur, labi præ mœrore & concideret. Virgilius in. 3. Æneid. de Andromache,

Labitur, & longo tandem vix tempore fatur.

Et Lucret. in 3. *Deniq; concidere exanimis terrore videmus*

Sæpe homines. —

Itaq; Horatius cum verborum & sentiarum præceptis, quis esse dolentium gestus debeat in tragægiis, penè etiam docet, vt terram petant & collabantur. *Pòst effert animi motus interprete lingua*) Sequiūtur hos motus & quasi προπάθειψα ipsa verba. Effert autè ita dixit, vt in Poëtica de

rebus iis eum egisset, quas imitari poetam oporteret, dixit etiā Aristotel. ταῦτα δ' ἔξαγγέλται λέξει, ἢ κ̄ γλῶτταις, &c. Romani tollent equites) Nihil verò poetæ accidere molestius, neque grauior irrogari mûlta possit.

Verò, inquit, decori leges & præscripta contempserint, eos risus spectatorum manet & illusio. Pedites autem atque equites pro populo ipso posuit, vtroq; militari verbo: pedites enim addidit ex alterius occasione verbi prioris, equites: quas ille in metaphoris occasiones præterire non ferè solet. M. Tullius in. 2. Epist. ad Attic. populum ipsum quoq; pedisequorum nomine significans, ait, Quæ mihi videtur vna concinnula clamore pedisequorum nostrorū peritura. Quòd autem dixit cacinnum tollent, eum risum indicauit, quem supra Demetrius Phalereus κλαυσίγλωσ̄ vocari docuit. is à quibusdam concussorius risus dicitur.

Horatius in. 2. Epist. ad Florum eum notans dixit,

— *Statua taciturnius exit*

Plerunque, & risu populum quatit. —

Ad hunc vsq; locum itaq; de pathetico decoro præcepta fuerūt omnia, quo de cum multa iam sint à nobis dicta atque explicata, reliquus mihi esse videtur locus insignis vnus è Dionisij Halicarnasei libro περί συνθέσεως ὀνομάτων, in quo vir præstantissimus de decoro quidem ipso simpliciter scribit, sed in eo explicando verbis vtitur Horatianis huius loci

omnibus ferè perquam similibus. Hoc verò loco id ab æquissimo le-
 ctore petimus, vt dum in laboriosissima difficillimâq; totius huius ope-
 ris parte versamur, & molem hanc pondusque grauissimum quasi susti-
 nemus, orationis nostræ longitudinem & crebris locis doctissimorum
 hominum translatas & arcessitas huc totidem ferè verbis sententias res
 rum ipsarum obscuritati condonent ascribantur. Dionysij verba sunt,
 ὁμολογεῖται δὲ κατὰ πᾶσιμ ὅτι πρέπον ἔστι τὸ τοῖς ὑποκειμένοις ἀρμόδιον προσώ-
 ποιησθαι καὶ πράγμασιν ὡςπερ ἢ ἐκλογὴ τῶν ὀνομάτων, ἢ μὴ τις ἂν εἴη πρὸς τὴν τοῖς
 υποκειμένοις, ἢ δὲ ἀπρὸς τὴν οὐσίαν, ὡςπερ δὲ καὶ ἢ ἐκ τῶν οὐσίαν. παραδείγμα δὲ τοῦτο χρὴ
 παραλαμβάνειν τὴν ἀληθείαν. ὁ δὲ λέγω τοιοῦτόν ἐστι, οὐχ ὁμοίαν συνδέσει χρώ-
 μιδα ὀργίζομενοι καὶ χαίροντες, οὐδὲ ὀλοφυρόμενοι καὶ φοβούμενοι, οὐδ' ἐν ἄλλω
 τινὶ πᾶσιμ ἢ κακῶ ὄντες, ὡςπερ ὅταν ἐνδυναμωμένα καὶ μηδὲν ἡμᾶς ὅλων ταράττει,
 μηδ' ἐκπαρυσθῆ. δειγμάτων ἢ παραδείγματος ἵκενα ταῦτα εἰρηκα ὀλίγα περὶ πολυ-
 λῶν, ἐπιμυρία, ὅσα τις αἰτία ἐπιπρὸς ἔχει, τὰς ἰδέας ἀπάσας ἐκλογίσει βεβόληται
 τὸ πρὸς τὸν ὄντα. ἐν δὲ προχειρότατον ἔχω καὶ κοινότατον ἐπιπρὸς αὐτῶ, τὸ ὅ-
 ἴον. οἱ αὐτοὶ ἄνθρωποι ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει τῶν ψυχῶν ὄντες, ὅταν ἀπαγγέλλωσι
 τὰ πράγματα οἷς ἂν παραγινομένοι τύχῃσι, οὐχ ὁμοίαν χρώμην συνδέσει πᾶσι πάν-
 των, ἀλλὰ μιμητικοὶ γίνονται τῶν ἀπαγγελλομένων, καὶ ἐν τῷ συντιθέναι τὰ ὀνό-
 ματα οὐδὲν ἐπιτιθεύοντες, ἀλλὰ φυσικῶς ἐπὶ τῷ ὄντι ἀγόμενοι. ταῦτα δὲ παρατη-
 ροῦντα δὲ τὸν ἀγαθὸν ποιητὴν καὶ ἔθρονα μιμητικῶν εἶναι τῶν πραγμάτων, ὑ-
 πὲρ ὧν ἂν ἴσως λόγους ἐκφέρη, μὴ μόνον κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ καὶ
 κατὰ τὴν σύνδεσιν. ὁ ποιεῖν εἰσὶν ὁ δαιμόνιον ὄμνηται. Et quæ sequuntur.
 Notanda verò in his verba imprimis illa, ἀλλὰ μιμητικοὶ γίνονται τῶν ἀ-
 παγγελλομένων, καὶ ἐν τῷ συντιθέναι τὰ ὀνόματα οὐδὲν ἐπιτιθεύοντες, ἀλλὰ φυ-
 σικῶς ἐπὶ τῷ ὄντι ἀγόμενοι. conueniunt enim hæc planèque consentiunt &
 cum his quæ suprâ posuimus Ciceronis verbis, & cum illis Horatianis,
 Format enim natura prius, &c.

Intererit multum, Dauus ne loquatur, an heros:

Maturusne senex, an adhuc florente iuuenta

Feruidus: an matrona potens, an sedula nutrix:

Mercatorne vagus, cultor ne virentis agelli:

Cholcus, an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis.

Pertinere hæc ad tertiam decori partè, nemo, si quidem illa quæ hac
 de re Aristotelis verba suprâ posuimus rectè consideretur, dubitare pos-
 terit: tot enim ferè partes, quot ille, & easdem hic Horatius posuit, Con-
 ditionem, ætatem, sexum siue genus, & quod est vltimum, gentè ac na-
 tionem. Hanc verò partem, quæ græcè ἡδῶ dicitur, definit his verbis
 ἡδῶν ἐστὶ δὲ ἡδῶ τὸ τοιοῦτόν, ὁ δὲ καὶ τὴν προαίρεσιν ὁποῖα τις, ἐν οἷς οὐκ ἐστὶ
 δὲ καὶ ἢ προαίρεται, ἢ φύγει ἐλέγῳ. Dionysius Halycarnassæus quo loco
 in arte περὶ λόγων ἱερασίας differit, agit etiam hac ipsa de parte quæ accurat-
 tissimè. Sed nos pauca de multis adhibebimus, & eorum maximè huic

Ioco necessaria, persequemur. Diuidit quidem ille τὸ ἴδιον in commune & proprium, hoc verò alterum referri ad commune reuocariq; debet. illud est philosophorū magis, hoc oratorū & poetarū ipsorum est proprium. ille his verbis hæc, τίποτε ἴσῃ ὁ λέγω μακρῶν χρῆ; τὸ ἴδιον φημι δι-
 22 πλῆρῃ εἶναι, κοινόντι καὶ ἴδιον πᾶσι διορίζω τὸ κοινόν, καὶ τὸ ἴδιον ἀπὸ ἀλλήλων
 23 φράσω. κοινόν λέγω τὸ φιλοσοφίας ἰχόμενον. ἴσι δὲ τὸ τί; τὸ εἰς ἀρετὴν ὡρο-
 24 τρίπομ, καὶ κακίας ἀπαλλάττω. ἴδιον δὲ λέγω τὸ ἱστορικόν. ἴσι δὲ τὸ τί; τὸ
 25 πρίσωντας καὶ προσήκοντας τοὺς λόγους ποιῆσαι περὶ τῶν ὑποκειμένων πραγ-
 26 μάτων ὅτε λέγοντι ἀνὲξ, καὶ ὅτε ἀκούοντι, καὶ περὶ ὧν ὁ λόγος, καὶ πρὸς οὓς ὁ λό-
 27 γος. ὅτι ποτὶ ἴσῃ ὁ ἀγῶν τοῖς Σιβυρίοις πᾶσι. τί οὖν περὶ βύτων λέγω; τὰ βιβλία
 28 μετὰ ἴσι δικαίωμ ἡδῶν, ἀδικίωμ, σωφρόνων, ἀκολάτων, ἀνδρείων, δειλῶν, σοφῶν
 29 ἀμαθῶν, πρῶτων, ὀργίλων. Hoc igitur alterum ἴδιον, quod est huius lo-
 30 ci proprium, certis partibus, vt idem scribit, continetur. ait enim, τὰ τοῖς
 31 νῦν ἴδια, καὶ ἱστορικὰ ἡδῶν βύτοις διακρίθη, κατὰ ἴδων, γέννη, ἡλικίας, προαιρέσεις,
 32 τύχας, ἐπιτηδεύσεις. ἰπὰ οὗτοι τόποι. Primus horum versus duabus incertis
 33 vocibus variè inconstanterq; legitur: primū sic vti posui, deinde sic, Das
 34 uisne loquatur Herosne. Deinde etiam sic, Diuisne loquatur, an Hir-
 35 rus. Qui tragicos ad comicis personis hic distingui putat, primo illo mo-
 36 do legunt. Qui verò in eadem siue tragædia, siue comædia vt discrimen
 37 personarum seruetur, præcipi putant, vtramque ferè sequuntur. Plutarchus in eo
 38 commentario in quo Menandrum cum Aristophane comparat, Herois Diuicq; personas
 39 distinguens, ad hunc sanè locum scripsit accommodatissima. Menandrum enim
 40 ipsum reprehendens, ait,
 41 ὄνδρι τὸ πρίπομ ἰκᾶσθ καὶ οἰκᾶσθ ἀποδίδωσιμ, οἷον λέγω βασιλᾶ τὸν ὄγκον, ἐμῶρι
 42 τὴν δεινότητα, γυναικὶ τὸ ἀπλῆρ, ἰδιώτῃ τὸ πείλομ, ἀγοραῖω τὸ φορτικόν. ἀλλ' ὡσπερ
 43 ἀπὸ κλήρου ἀπονίμοι τοῖς προσώποις τὰ προστύχοντα τῶν ὀνομάτων, καὶ οὐκ ἂν
 44 διακροῖσθ εἴτε ἴσῃ καὶ εἴτε πατήρ, εἴτε ἀγορικῶ, εἴτε θεός, εἴτε γράσθ, εἴτε ἥρωσ
 45 ὁ διαλεγόμενος, & quæ sequuntur. deinde verò aliquantò post. ἀλλὰ μί-
 46 γανδρῶ ὅπως ἴδωσθ τὴν λέξιμ, ὡς πάσῃ καὶ φύσει, καὶ διαδίσει, καὶ ἡλικία σύμ-
 47 μετρομ εἶναι. Vt Dauī verò nomen retineamus, penè admonemur illo,
 48 qui aliquantò post hæc sequitur, versu, in quo eadem propemodum re-
 49 peruntur, & iterantur verba,

Vt nihil intersit Dauis ne loquatur, an audax

Pythias — Esse namq; Dauī personā comicam, vel ipse præter Terentianas fabulas testis est optimus. ait em̄ in. 2. Serm. Sat. 5.

— *Dauus sis comicus, atque*

Sees capite obstripo, multum similis metuenti.

Maturus ne senex) Nota translatio. Senes maturi, immaturi adolescententes dicuntur. Idem lib. 2. Serm. Satyr. 8.

— *Rufus posito capite, vt si*

Filius immaturus obisset. — In veteri quodam libro, Maturusq; senex. An adhuc florenti iuuentz Feruidus) Dionysius Halicarnasus

22 nafeus, οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ ἦν διασώσονται νέοι καὶ πατέρες ὄντις, καὶ πρεσβύτες γε
 23 νόμιοι, ἀλλὰ γίνεται τὰ τῶν πρεσβυτέρων ἦν μαλακώτερα, τὰ δὲ τῶν νεωτέρων
 24 ἀκραιότερα. Horum quoque sermo feruidior est atque commotior.
 25 An matrona potens) In nonnullis manuscriptis, Et matrona potens. Quin-
 26 tilian. in. II. de pronuntiatione, Matronam inter comicas numerat per-
 27 sonas. In comædiis verò, inquit, præter aliam obseruationem, qua ferui,
 28 lenones, parasiti, rustici, milites, verulæ, meretriculæ, ancillæ, senes austeri
 29 ac mites, iuuenes feueri ac luxuriosi, matronæ, puellæ, inter se discernuntur,
 30 &c. Mercator ne vagus) Et Mercator, & Nauta vagus vterque dicitur
 31 tur à scriptoribus. Cultor ne virentis agelli) Eleganter eum significat,
 32 quem vel Aristoteles ἀροιστὴν dixit, vel γεωργὸν Halicarnaseus, vel alij
 33 κήπων, Simulum videlicet quendam exigui cultorem horti, vel Cori-
 34 rium illum senem, cui pauca relictæ iugera ruris erant. Colchus an Assy-
 35 rius) Malè in vetusto quodam libro Aslarius. Nunc ergo prudens lector,
 36 & illas quæ sunt apud Aristor. & illas quæ sunt apud Halicarnaseum τῶν
 37 ἰδίως partes, cum inter se vtrasque facile coniunget, tum verò cum Ho-
 38 ratianis verbis etiam connectet & aptabit, singulæque in singula quasi
 39 dispertiet ac dispensabit.

Aut famam sequere, aut sibi conuenientia finge
Scriptor: honoratum si forte reponis Achillem,
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:
Iura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox, inuictaque: flebilis Ino:
Perfidus Ixion: Io vaga: tristis Orestes.

In iis, inquit, personis, quæ longè sunt à memoria nostra remotæ, tractandis, aut iisdem tribuimus eadem, quæ cæteri, qui prius illa tractauerunt, constantè omnes tribuerunt, aut si nihil alij, nos iis quæ conuenient accomodabimus, proque decore tractabimus. Id verò in tragediis fieri maximè tradit Aristotel. vt ab aliis acceptæ res & personæ reponantur. eius verba sunt, ἐπεὶ δὲ τῆς τραγωδίας τῶν γενομένων ὀνομάτων ἀντίχονται. ac aliquantò post, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς τραγωδίαις ἰνίαις μὲν ἔμ, ἢ δὲ τῶν γενομένων ἔστιν ὀνομάτων, τὰ δὲ ἄλλα περιποιημένα, ἐν ἰνίαις δὲ οὐδὲν ὄνομα ἔστιν ἀγένητον ἀντιο. ὁμοίως καὶ ἐν τούτοις, τὰ τε πράγματα, καὶ τὰ ὀνόματα περιποιῆται. καὶ οὐδὲν ἦτορ ὑφραίνει ὥς οὐ πάντως εἶναι (ἠκτιότερ, παραδιδωμένων μύθων, περιποιῆται τὰς τραγωδίας ἐστὶν ἀντίχουσαι. Ac longè post, οὐ μὴν παραλημμένους μύθους λέει οὐκ ἔστι. λίγω δὲ, ὅτι τὴν κλυταίμνηςσαν ἀποδοῦναι ὑπὸ τῷ ὀρίσθῃ, καὶ τὴν ἱριφύλην, ὑπὸ τῷ ἀλκμαίων. αὐτὸν δὲ ἱυρίσκην δὲ καὶ τοὺς παραδιδωμένοις χρῆσθαι καλῶς. Ac deinde penè iam in extremo libro, πρὸς δὲ τούτοις ἰδὲ ἱπιτιμάται, ὅτι οὐκ ἀληθῆ, ἀλλ' ὅσα δὲ. ὅτι καὶ σοφολογία ἐστὶν, αὐτὸς μὴ οὐδὲν δὲ ποιῆν, ἱυρίπιδος δὲ ὅτι ἰσι. δὲ ὁ ταῦτα λυτῶν.

H ἦ

ἢ δὲ

» ἢ δὲ μικροτέρως. ὅτι οὕτω φάσιμ. οἶον τὰ περι Νιζωμ. & paulò ante, ἵπτι γὰρ ἴσι
 » μιμητὸς ὁ ποιητὴς, ὡσπερ ἄρ ἢ (ωγράφῳ, ἢτις ἄλλῳ εἰκονοποιὸς, ἀνάγκη μι-
 » μῶσθαι, τριῶν ὄντων τὸν ἀριθμὸν, ἢ τι ἀτ. ἢ γὰρ οἷα ἦμ, ἢ ἴσιμ, ἢ οἷα φασί, καὶ δο-
 » καὶ ἢ οἷα εἶναι δεῖ, &c. Quibus in verbis, τῶν γενομένων ἀντίχρισθαι, aut πα-
 » ρηλαμμένοι μύθοι, aut παραδιδδομένων μύθων ἀντίχρισθαι, aut denique ὅτι
 » οὕτω φασί, id est, quod Horatius famā sequi dixit. Honoratum) ἐν Ἰσοφοῶν,
 » ἐντιμὸν, sic à Cicerone in Bruto Thucydides Hanoratus fuisse dicitur.

Honorati etiam illi dici videntur, qui dis sunt cari. Terent. in Phorm.

» *Omnium, quantū est, qui viuant hominū homo honoratissimè.*

» *Nam sine controuersia à Dis solus diligere Antipho.*

» Reponis) vtitur hoc ipso verbo post eodem prorsus modo, quum ait,

» *Fabula, quæ posci vult, & spectanda reponi.*

Atque haud fatis scio, an idem etiam significare possit græcum verbum

» τῆθεῖς apud Aristot. in illis verbis, λέγω δὲ οἶον εἶ τις τὸν οἰδίπουν θεῖκ, τὸν

» σοφοκλέους ἢ ἴπσιμ ὅσοις ἢ ἴλιασ. Reponere autem dixit, quia qui famam

» sequitur, ipse rem ab alio iam tractatam (Homerus enim primus Achilles

» lem finxit eum, quem in illius admirabili poemate descriptum cernimus)

» resumit ac reperit. sumptum fortè vtrumque & ponere & reponere ab

» sculptorum & pictorum artibus. Ille verò qui primus eam personam

» finget, in quo volet genere, præstantem atque excellentem effinget. si

» quidem æquum, æquissimum: si iracundum, iracundissimū. Quod ipsum

» Aristot. his verbis in Poetica, ἵπτι δὲ μίμησις ἔστι ἢ τραγῳδία βελτιόνων,

» ἢ μῶσθαι ὡς ἀγαθῶς εἰκονογράφος. καὶ γὰρ ἱκανοὶ ἀποδιδόντες τὴν

» οἰκῶν μορφὴν, ὁμοίως ποιῶντες, καλλίως γράφουσιν. οὕτω καὶ τὸν ποιητὴν μιμῶ-
 » μιν καὶ ἐργίως, καὶ ἐαδύμους, καὶ τ' ἄλλα τὰ τοιαῦτα ἔχοντες ἵπτι τῶν ἡρώων,

» ἵπτι κείως ποιῶν παράδειγμα, ἢ σκληρότητ' δὲ. οἶον τὸν ἀχιλλεῖα καὶ ὁμηρῳ.

» Plutarchus Achillis ingenii & naturā in symposiis describens, ab Ho-
 » ratij verbis non longè recedit. sic enim scribit, οὐ γὰρ τι γλυκυδύμῳ, οὐδὲ

» ἀγανόφρων, οὐδὲ φύσει φίλοισιν, ἀλλὰ ἀπηνὸς, καὶ ἀπηνος πολλὰς νύκτας διά-
 » γων. Ergo vt Achillem & Medeam in scena pronunciemus, etiam atque

» etiā videndū. Nihil non arroget armis) At contrā Gnatho Terentianus,

» *Omnia prius experiri, quàm armis sapientem decet.*

Sit Medea ferox, inuictaque) Nec oratione quidem ipsa tantum, sed &

» gestu quoq; & motu corporis. Quintil. in. ii. de pronunciatione, Itaque

» in iis que ad scenam componuntur fabulis, artifices pronuntiandi à per-
 » sonis quoq; affectus mutuuntur: vt sit Niobe in tragædia tristis, atrox

» Medea, attonitus Aiax, truculentus Hercules.

Siquid inexpertum scenæ committis, & audes

Personam formare nouam, seruetur ad imum,

Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.

Quod in superioribus illis verbis, quæ ad id quod dixit, Aut famam

sequere

sequere, explicandum ex Aristotelis poetica citauimus, Aristoteles ipse vel ὕνομα ποιῆσθαι, vel εὐρίσκεσθαι dixit, id ego hoc loco & inexpertū aliquid scenæ committere, & personam formare nouam dici arbitror. Neque verò alienum huic loco fore existimo, si fabulas intelligamus non conuersas de Græcis, sed tum primū ab ipso poeta fictas, vt persona ipsa noua, nouam fabulam significet, à nemine prius tentatā. Sunt qui hunc Horatiū locum ad illam decori partem, quæ ὁμιλοῦν ab Aristotele dicitur, referendum putent, vt illum quoque, Aut famam sequere, ad ὁμοιοῦν. qua quidem de re quæ mea quoque sit sententia, sum aliquando pluribus verbis ostensurus. certè negari id non potest, esse hoc de retinendis oīno moribus nouæ personæ dictum & præceptum.

Personam formare nouam) Vñs est eodem verbo proximè, quum dixit, Format enim natura. &c. Quod à pictorum esse mihi videtur arte sumptum. Martialis in. 7.

” Dum mea Cæcilio formatur imago Secundo,

” Spirat & arguta docta tabella manu.

Seruetur ad imum, Qualis ab incepto processerit) Imum id vocat, quod extremum est, Græci τὸ ὑσάτοῦ. Sic post,

” Primo ne medium, medio ne discrepet imum.

” Atque idem in .2. epist. ad Florum, totum significare cum vellet,

” Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos.

” Et sibi constet) Medium his verbis significari arbitror.

Difficile est propriè communia dicere, tuque

Rectius Iliacum carmen deducis in actus,

Quàm si proferres ignota indictaque primus.

Publica materies, priuati iuris erit, si

Nec circa vilem patulumque moraberis orbem,

Nec verbum verbo curabis reddere fidus

Interpres, nec desilies imitator in arctum,

Vnde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex.

Quoniam personas vel formari nouas, vel ab aliis accipi dixit, addit etiam nō esse nullius laboris, aut laudis, quæ sint ab aliis sumpta ita tractare, vt tractatione quidem ipsa videantur tua. Tragicæ personæ sunt illæ quidē etiā Homericæ, sed eas ita tractat vel Euripides, vel Sophocles, suas vt efficiant. Id est fortè quod priore veteris parte præcepti facere iubemur, τὰ μὴ κοινὰ καὶ κοινῶς, τὰ δὲ κοινὰ καὶ κοινῶς. Neque verò tantūm ab Iliadē alterius generis poemate suam sumit fabulam atque argumentum tragœdia, sed ab alia quauis etiam tragœdia generis eiusdem ac poemata

poëmaticis. id Arist. in poëtica his verbis, *Δίκαιον δὲ καὶ τραγῳδία μᾶλλον ἄλλῃ, καὶ τὴν αὐτὴν λέγειν οὐδὲν ἴσως ἔσθ' ἐμύθη. τὸ δὲ ἔμ ἢ αὐτὴ πολλοὶ, καὶ λίσσι.*
Iliacum carmen deducit in actus) Ex rebus & personis Homericis tragediam conficis, & quasi confas melius, q̄ si idem tuum quid ederes.
Ignota indicta;) Nemini neque lecta neque dicta. Indictum enim id etiam est, quod non dictum antè. Virg. in. 6. *Aeneid.*

Nec te magne Cato tacitum indictumq; relinquam.

Publica materies priusti iuris erit) Quæ sequuntur ferè pertinent ad ipsius vim tractationis, qua fit, vt quæ diximus communia, propriè tamen quodam colore splendescant iterum tractata. Communia, inquit, igitur propriè dixeris, si quæ iam subiiciam, præstes ac serues.

Si Nec circa vilem patulumq; moraberis orbem) In manuscripto quodam Non circa vilem. Quod hoc est autem præceptum? Quis hic ab eo orbis dicitur? sanè est hic ipse verborum contextus, ipsi numeri, qui orationem quasi rotundam faciunt. Nam M. Tullius cum alibi, tum verò in Oratore in extremo libro de numeris agens ipsis, in Thucydide ornamenta comparere, orbem modò orationis desiderari dicit. Quintil.

in. 9. *Historia*, inquit, non tam finitos numeros, quam orbem quandam cõtextumq; desiderat. Est ergo orbis vel numeris confecta & astricta

oratio, vel contextus ipse verborum non tam numerosus, quam agrus & colatrens, id est oratio non dissoluta, qualis est ferè loquentium ac disputantium in dialogo, sed scripta & accurata. Vilem autè & patulum orbem vocat, qui neque verbis constat ex iis quæ sint ampla & μεγαλο

πρεπῆ, neq; numeris vnde cumq; quasi iuncta & terminata clausula, quam Demetrius Phalereus ἀνεμίμη vocat. Cuiusmodi esse illa omnino quæ ab eo διαλογικῆ dicitur, id est, sermo ipse merus. verba illius sunt, διαλογ

γικῆ λέξις ἢ περιόδου, ἢ ἐπι ἀνεμίμη, καὶ ἀπλουσιέρα τῆς ἑπιτοριμῆς, καὶ μάλο

ἰμφαίνουσα ὅτι περιόδου ἔστι. Vilem quidem, ὑπέλιπ, aut ἄσμενον: idem & Halicarnaseus. orbem autem περιόδου κύκλον nominat. Nisi orbem patulum intelligere velis, rem & scribendi materiam vulgarem, vt poëta ad exquisitum quoddam se genus scribendi cõferat, quod patulum ob-

uiumq; cuius non sit. simile enim hoc illius esse videtur de Tityo quod scribit in epist. ad Florum,

Quid Tityus? Romana breui venturus in ora,

Pindarici fontis qui non expalluit haustus,

Festidire lacus, & riuos ausus apertos.

Alij à quodam saltandi genere transfatum esse putant, sed nihil probat: nos quid id planè sit, nondum compertum habemus. Est verò præceptum hoc, vt ego quidem interpretor, de conuersione, quam μεταβολὴν Halicarnaseus vocat, quæ quidem ipsa multiplex est: nam vel poëta hac, vel oratores vtuntur. Poëta, cum vel pedes, vel genera mutat poematum, quæ non multis est apta propterea. Epici enim ac pleriq; alij

nisi forte melici, neutrum ferè mutant. Oratores pedes ipsos, quibus al-
ligant orationem, commutant ac variant. quâ sanè soli penè sunt, & à
poetis seiuncti. at quâ sententias etiam mutant, & verba, cū poetis ha-
bent communem μεταβολήν. quanquam etiam pedes cum pedibus qua-
tenus liceat commutare poetas, eleganter eruditeq; Iouianus Pontanus
in Ἀἴτιο demonstrauit. Quæ sit hæc verò μεταβολή, ex his quæ è libro
Halicarnasei περι συνθέσιωσ ὀνομάτων hic subiçio, sciri, opinor, satis po-
test. scribit enim sic, ἦν δὲ μοι τρίτον Διῶρημα τῆν ποιῶντων τὴν καλὴν ἄρμο-
νίαν ἢ μεταβολή: λίγω δὲ οὐ τὴν ἐν τῆν κρηπόνω ἐπὶ τὰ χεῖρω, πάνυ γὰρ εὐκλει-
δουσί γε τὴν ἐν τῆν χειρόνων ἐπὶ τὰ κρηπῶ, ἀλλὰ τὴν ἐν τοῖσ ὁμοίησι ποιησίαν.
κόρον γὰρ ἔχει καὶ τὰ καλὰ πάντα, ὡσαυτ καὶ τὰ ἡλία μίνοντα ἐν τῆ ταυτότητι.
ποιηκλόμνα δὲ ἐν τῶσ μεταβολῶσ ὡσ αὐὶ καινὰ μένη. ἐν τοῖσ μ' οὐρ τὰ μίτροσ,
καὶ τὰ μέλι γραφουσιμ, οὐχ ἅπαντα ἔξεισι μεταβάλλειμ, ἢ οὐχ ἅπασιμ, οὐδ' ἐφ' ὅσμ
βούλονται αὐτίκα, τοῖσ μ' ἰποποιῶσ μίτρομ οὐκ ἔξεισι μεταβάλλειμ, ἀλλ' ἀνάγκη
πάντασ εἶναι τοῦσ εἰχουσ ἰξαμίτροσ, &c. Deinde post illa etiam eiusdem
hunc Horatiij locum omnino illustant, παράδειγμα δὲ αὐτῶσ ποιῶμαι πᾶσ
σαμ ἠὲ τὴν ἠρολότου λέξιμ, πᾶσαμ τὴν πλάτωνσ, πᾶσαμ δὲ τὴν δημοσθένειουσ.
ἀμήχανον γὰρ τὴν τούτων ἰτέρουσ ἰπμοσθεσίσ τε πλιῶσι, καὶ ποιησίαισ εὐ-
ρωτιέταισ, καὶ σχήμασι πολυμοσθεσίσ χρησαμένουσ, λέγω δὲ τὸμ μ' ὡσ ἐν ἰστο-
ρίαισ σχηματισμῶ, τὸμ δὲ ὡσ ἐν διαλόγων χάρτι, τὸμ δὲ ὡσ ἐν λόγων ἰναγωνίωμ
χρησί. ἀλλ' οὐχ ἦν ἰσοκράτουσ καὶ τῆν ἰκνίω γνωρίωμ αἴρεισ ὁμοία ταύταισ
ἦν. ἀλλὰ καίπερ ἠδῆωσ, καὶ μεγαλοπρεπῶσ πολλὰ συνδέντισ οἱ ἄνδρουσ οὗτοι,
περὶ τῶσ μεταβολῶσ, καὶ τὴν ποιησίαν οὐ πάνυ ἔτυχεῦσιμ, ἀλλ' ἔσι παρ' αὐτοῖσ
εἰσ περιόσθου κύκλσ, ὁμοσθεῖσ σχημάτων τάξισ, συμπλοκή φωνκέντων ἢ αὐτῆ, ἀλ-
λὰ πολλὰ τοιαῦτα κόποντα τὴν ἀκρόασιμ, Et quæ sequuntur. Quòd igitur
circa vilem & patulum orbem non esse morandum præcipit, id nimi-
rum est, vt fiat illa μεταβολή ἐν τῆν χειρόνων εἰσ τὰ κρηπῶ.

Nec verbum verbo) Ita est omnino legendum, nec sunt huius verba
loci transmutanda. confirmat id antiquissimus Seruij codex. Ille enim
primum .i. Æneid. versum interpretans, hunc Flacci alterum quoque
adducens simul interpretatur. Virgilij versus est:

Oceanum interea surgens aurora reliquit.

Seruij verò verba sunt, More suo prætermisit noctis descriptioné, quâ
transisse indicat præfens ortus diei. & hoc est vnde Horatius ait,

Nec verbum verbo curabis reddere fidus

Interpres. — Quæ enim naturalia sunt, omnibus patent.

Vnde pedem proferre pudor vetet aut operis lex) In antiquo libro non
proferre, sed referre, non omnino malè, vt legatur tamen geminata per
epenthesein f litera, cuiusmodi non sanè pauca sunt apud Lucret. reddu-
cere, refficere. Est autè referre pedem, idem quod apud Virgil. reuocare
gradum. Pudor autem, quod sequitur, verbum duobus modis hoc co-
dex vetus repræsentat, vel pudor, vel pudet. & quod deinde ponitur
vetet, legitur in eodem vetar, vt illo planè modo legatur,

Vnde

„ Vnde pedem referre pudet, vetat aut operis lex.
Sed in Epist. ad Augustum, pudorem non audere suum, vt hic quoque
dixit, vetare. ait enim,

— Nec meus audet

„ Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.

Nec sic incipies, vt scriptor Cyclicus olim,

Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.

Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?

Parturient montes, nascetur ridiculus mus.

De tractandi ratione hæc sunt adhuc, & quæ sequuntur plura. Vt scri-
ptor Cyclicus) Proprium quidam scriptoris hoc esse nomen arbitratur,
alij commune faciunt poetarum quorundam. In antiquo vno codice
Siclicus mutatis aliquot literis legebatur. Cantabo) Inflatū hoc atq; ar-
rogans, sed quod sit tamen poetarū propriū. idem enim post hoc in lib.

„ Abstiniuit Venere & Baccho qui Pythia cantat.

Et in Epist. ad Mæcænatem. — Forum putealq; Libonis

„ Mandabo siccis, adimam cantare disertis.

Quid dignum tanto) Pulcra sanè præcidentis hominis irrisio, qua M. Fa-
bius Quintilian. in .1. etiam est vsus cap. 9. Occurrat mihi, inquit, forsan
aliquis, Quid hic promissor tanti operis dignum? verbis propè similibus
in historiae proœmio Dionysius dixit, ἢ τῆς ἀπαλόξωρ καὶ δαυμασῶρ ἰ-
πόσχοισι. Sed ostendit appositissimis ad id exprimendum verbis, quæ sit
tam inflati carminis futura pronuntiatio. Parturient montes) Arrogans
ter ita & splendide multa pollicentes, spem aliorū de se & expectatio-
nem ferè frustratur. id ille fabella declarat aptissime, quod à Tacha rege
est in Agesilaum dictum. Sed quanta in extremo carminis huius verbo
arte sit vsus Horatius, ostendit Quintilianus in .8. cap. 3. Risimus, inquit,
& meritò, nuper poetam qui dixerat,

„ Prætextam in cista mures rosere Camilli.

„ At Virgilij miramur illud, Sæpè exiguus mus. Nam epitheton exiguus,
aptum proprium effecit ne plus expectaremus, & casus singularis mag-
is decuit, & clausula ipsa vnusyllabæ nō vsitata, addidit gratiam. imi-
tatus est itaq; vtrumq; Horatius, Nascetur ridiculus mus. Nec augenda
semper oratio, sed submittenda nonnunquam est, &c. Prudentius in
Apotheosi, Exiguos mures Virgilium dixit imitatus. Simile huic illud
alterum prouerbium, Murem pro leone ostendere.

Quanto rectius hic, qui nil molitur ineptè:

Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Troie,

*Qui mores hominum multorum vidit, & vrbeis.
 Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
 Cogitat: vt speciosa dehinc miracula promat,
 Antiphaten, Scyllamq; , & cum Cyclope Carybdim:
 Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
 Nec gemino bellum Troianum orditur ab ouo.
 Semper ad euentum festinat, & in medias res
 Non secus, ac notas auditorem rapit: & quæ
 Desperat tractata nitescere posse, relinquit.
 Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
 Primo ne medium, medio ne discrepet imum.*

Homeri in proponendo modestiam dilaudat, quem quasi normam ac legem poetarum esse debere omnes existimant. Quanto rectius hic eodem penè Hemistichio est idem vsus in. 2. Serm. Saty. 1.

Quantò rectius hoc, quàm tristi ledere versu

Pantalabmm scurram. —

Qui nil molitur ineptè) Habet in se multū ponderis ac momenti verbum moliri, quod ab ædificiis tractum & molibus, res arduas & graues suscipere atq; aggredi significat. Nam ne plures proferat locos aliunde, vsurpat idem verbum post ipse proprie, Oppida moliri. Aristotelis Homerū laudans ipsum, sententia certè verborū est vsus eadem. scribit enim, ὁμηροῦ δὲ ἀλλὰ τι πολλὰ ἄξιον ἐπαινῆσθαι, καὶ δὴ καὶ ὅτι μόνον τῶν ποιητῶν οὐκ ἄγνοα ὁ δὲ ποιῶν αὐτοῦ. Sed libet hoc loco mihi ceteros quoque locos colligere, qui sunt in eodem Aristotelis libro ad Homerum laudem pertinētes. Primum hic: ὡσαυτὶ δὲ καὶ τὰ σεσηθῶτα, μάλιστα ποιητῆς ὁμηροῦ κῆρ. μόνον γὰρ οὐχ ὅτι ἐν, ἀλλ' ὅτι καὶ μιμήσεις δραματικὰς ἐποίησεν, οὕτω καὶ τὰ τῆς κωμωδίας σχήματα πρῶτος ἐπίσχεσεν, οὐ φόνον, ἀλλὰ τὸ γέλοιον δραματοποιήσας. Deinde: ὁ ὁμηροῦ, ὡσαυτὶ καὶ τὰ ἄλλα διαφέρει, καὶ τοῦτ' εἶσιν καλῶς ἰδῶν ἢ τοὶ δὲ τὴν τέχνην, ἢ δὲ φύσιν. οὐδέν τι γὰρ ποιῶν οὐκ ἐποίησεν ἅπαντα, ὅσα αὐτῷ συνέβη, &c. Deinde post: σχεδὸν δὲ εἰ πολλοὶ τῶν ἀρῶν. διὸ ὡσαυτὶ ἱπομνη, ἢ δὴ καὶ ταῦτα διὰ τῶν ἄνθρωπων φανερὸν ὁμηροῦ παρὰ τοὺς ἄλλους, ὅτι μὴ δὲ τὸν πόλεμον, καί περ ἔχοντα ἀρχὴν, καὶ τέλος ἐπιχειρῆσαι ποιῶν ὅλον. λίαν γὰρ ἄν μέγας, καὶ οὐκ ἐνούσιον πῶς ἐμμελῶς ἐποίησεν. ἢ ὅτι μεγάλα μετρίως ὄντα, καταπιεστικῶς πλεγματῶν τῆν ποικιλίαν. νῦν δ' ἡμῶν μέρος ἀπολαβῶν ἐπιθετοῖς κίχρηται αὐτῶν πολλοῖς, οἷον νεῶν καὶ ἀλόγων, καὶ ἄλλοις ἐπισοδίοις, οἷς διαλαμβάνει τὴν ποιήσιν.

Quem ego locum propterea totum pono, quod versus ille, Nec reditum Diomedis. & qui sequuntur aliquot, eandem propè sententiam

complectuntur, & inde quasi lucem accipiunt. Ac postremo alibi, οἷον
 ἄπασιν ὄμιρον κίχρηται, καὶ πρῶτον, καὶ ἰκανός. Horatius ipse post hoc ipso
 libro, insignem eundem, vt de Græcis quidam κλεινόν, appellat. Nemo
 itaque homerum sine laude appellauit, nemo sine honoris præfatione
 illius vnquam nomen extulit. Dic mihi Musa virum) Sunt hi versus duo
 apud Ausonium quoque in periocha libri primi Odyss. hinc, vt opinor,
 sumpti. Idem vero Horatius in. 1. Epist. ad Lollium hîdem penè verbis,

Qui domitor Troia multorum prouidus vrbes,

Et mores hominum inspexit. —

Captæ post tempora Troiæ) Est in manuscripto perueteri codice captæ
 post mænia Troiæ. lectio non sanè contemnenda, vt sit hic figura poë-
 tis non insolens, id est, post capta Troiæ mænia. Non fumū ex fulgore)
 Fumus ingenti flammæ & splendori futuro ferè antecedit, ignescit enim
 demum fumus, & in flammā quasi conuersus latè lucet & coruscat emis-
 cans. Ergo poëtæ fumū tollunt, cum in operis principio de rebus ma-
 gnis se dicturos magnificè pollicentur, expectāt aliā flammam, & quod
 sub fumo latet, & erumpet tandem, ille verò totus abit in fumos. cōtrā
 Homerum fumum quidem ille præferens, splendet post verbis & rebus
 nitidissimus. ex fumo quoq; lucem Virgilius dare existimatur, qđ prin-
 cipio Æneid. sic orditur tenuiter & obscurè, Ille ego qui quondam. &
 quæ sequuntur. deinde mox assurgit, & collucet totus erumpens in illa,
 At nunc horrentia Martis, &c. Dicto notari solent veteri ostentatores,
 & fumos vendere dicuntur. Vt speciosa debinc miracula promat) Proæ-
 mium ipsum de rebus significare quum vellet, fumum dixit: res verò ip-
 sas, & poëtæ promissa, fulgorem & miracula. Aristotelis eadem profus
 esse videtur sententia, qui paucis breuibushq; proæmiis Homerum con-
 tentum esse dicit, deinde mox aliquem cuius mores effingit, inducere.

Deinde verò, vt in Tragædiis, sic in Heroico poëmata Mirū quod vo-
 cat, cerni sæpè atq; existere. sed ego locū ipsum iam profero, ὄμιρον δὲ
 ἄλλατε πολλὰ ἄξιον ἰπαινόσσαι, καὶ δὴ ὅτι μόνον τῆν ποιητῆν οὐκ ἀγνοῶ, ὃ δὲ
 σοιῶν αὐτόν. αὐτόν γὰρ δὲ τὸν ποιητῆν ἰλάχιστα λέγειν. οὐ γὰρ ἔστι κατὰ ταῦτα μι-
 μνήσις. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῷ μὲν δὲ ὅλας ἀγωνίζονται, μιμνῆνται δὲ ὀλίγα καὶ ὀλι-
 γάνισ. ὃ δὲ ὀλίγα φρονημασάμενον, εὐδὺς εἰσάγει ἀνδρα, ἢ γυναῖκα, ἢ ἄλλοτι ἡδῶν.

καὶ οὐδὲν ἀνδρα, ἀλλ' ἔχον ἡδῶν. δὲ μὲν οὖν ἰν τὰς τραγωδίας σοιῶν τὸ δαυ-
 μασόν, μάλλον δὲ ἰνδὲχεται ἰν τῇ ἰποποιίᾳ τὸ ἀνάλογον. διὸ συμβαίνει μάλιστα
 τὸ δαυμασόν, διὰ τὸ μὴ ἔρεῖν εἰς τὸν πρᾶττοντα. Plinius secundus in. 9. Epist.

Demosthenis non ἔρηματα, sed δαύματα scribit Æschinem solum fuisse
 dicere. Antiphaten Scyllamq; &c.) Nomina sunt episodiorum in Ho-
 merico poëmata. A rebus enim ipsis & personis episodica veteres appel-
 labant. vt νῆπρα, ἀπόλλων, Ἰνδισιν, Antiphaten, Cyclopen &c. Antiphata
 & Cyclopis simul nomina eidem versu intexuit Ouid. 14. Metamorph.

Antiphata memores, immanisuetiq; Cyclopis.

Quem paulò antè versum præclare multa egregius poëta de Antiphate

& Cyclope. Nec reditum Diomedis) Hos ego versus cōferendos & cōiungendos monui cum iis Aristotelis verbis, quæ supra posui. est enim in poëmate τὸ μέγας ac μέγιστος vel imprimis habenda ratio, ne improba sit & μακρὰ ὄψασις. Apud Ciceronem in primo de Legib. Cicerones ipsi fratres de historia non nihil dissentiant, alter enim longissimè atq; altissimè repetendam putat, alter verò suorum temporum vel certè proximorum conscribendam existimat. Sed est, inquit Quintus, quædam inter nos parua dissensio, Atticus. Quæ tandem? Quint. A quibus temporibus scribendi capiatur exordium. Ego enim ab vltimis censeo, quoniã illa sic scripta sunt, vt ne legantur quidem: ipse æqualem ætatis suæ memoriã deposcit, vt ea complectatur, quibus ipse interfuit.

Et in medias res Non secus ac notas) Summa virtus, ita res ipsas nō notas scribere, vt hi tamen qui legunt non nunc primum nosse, sed agnoscere potius videantur, & poëta quasi inter agnoscentes ipse versetur.

Desperat tractata nitescere) Res eiusmodi quædam sunt, q̄ ieiunæ ipsæ p sese & aridulæ, benè narrando tamē poliantur, ornentur, & quasi colorentur. Quædam autem ita spinosæ sunt & horrentes, excoli vt nequeant, & ornari negent ipsæ. verba ipsa Horatiij translationem redolent ab iis rebus, quæ poliantur & splendent vtendo, in his ferrum. de vomere Virgilius dixit in primo Georg.

Et sulco attritus splendescere vomer.

Atq; ita mentitur) Non tam opus esse arbitror longa explicatione q̄ simillimorum Aristot. & Horatiij verborum diligenti collatione. Aristot. in Poëtica verba sunt, διελίσταχι δὲ μάλα ὁμοῦ, καὶ ὅς ἄλλος φειδῶ λέγει γὰρ, ὡς δὲ, ἴσι δὲ τῶ παραλογισμός. οἴονται γὰρ ἀνδρωποὶ ὅταν τὸ δὴ ὄντῃ ἢ γινόμενος, τοῦ γίνεσθαι, ἢ τὸ ὑπεροῦ ὄσῃ, καὶ τὸ πρότερον εἶναι, ἢ γινώσκειν. τῶ δὲ ὄσῃ φειδῶ, δὲ ὄσῃ, ἀπὸ τὸ πρῶτον φειδῶ ἄλλος δὲ τοῦτῃ ὄντῃ ἀνάγκη εἶναι ἢ γινώσκειν, ἢ προσδῆναι, δὲ γὰρ τὸ εἶδέναι τοῦτῃ ἀληθῶς ὄν, παραλογίζεται ἡμῶν ἢ ψυχὴ κατὰ τὸ πρῶτον, ὡς ὄν. Cùm sic igitur mentes hominum poëtae ipsius arte & elegantia captæ atque illuse, falsæ & confictæ pro veris habent & credunt, existit ille paralogismus: is verò qui decipitur, παραλογισμὸν ποιῆν dicitur. Aristoteles enim alibi sic loquitur, ἴσι δὲ τις καὶ σύντιδῃ ἢ παραλογισμῷ τῶ διατροῦ, οἴον ἢ ἔθῃ ὄσῃ, ἔθῃ φειδῃ ἀγγέλου. ὁ μὲν γὰρ τὸ τόσον ἴσῃ γινώσκειν, ὁ δὲ οὐκ ἰσῃ, ὁ δὲ ὡς δὲ ἐκείνου ἀναγνωρίζοντῃ δὲ τὸ τῶ του ἰσῃ παραλογισμὸν. Itaque multa sunt in poëmate vera, multa etiã & plura sæpe sunt falsa, probabilia tamen, quæq; poëtae ipsi, vt ait Aristoteles, δὲ τῷ ἰσῃ συνίστανται. Remiscendi autem verbo iterum vtitur Horatius lib. 4. Carm. in Augusti laudibus,

Lydis remisso carmine tibijs.

Primo ne medium) Ita falsæ cum veris consonent, vt probabilia & vera omnia videantur, nec secum ipsa vsquam dissentiat oratio. Mendacem enim, aiunt, memorem esse oportet. His tamen verbis Horatius Græca omnino Aristotelis illa exprimit, quibus quid totum sit, ipse de-

30 finit in Poëtica sic, ὅλων δὲ ἴσι τὸ ἔχον ἀρχῆν, καὶ μέσον, καὶ τελευτῆν. Donatus in commentariolo de Tragœdia & Comœdia hanc quoque in sum-
 31 mis Terentij laudibus numerans ait, Adde quòd argumenti ac styli ita
 32 attentè memor est, vt nusquam non cauerit aut curauerit ea, quæ ob-
 33 esse potuerunt: tum quòd media primis atque postremis ita nexuit, vt
 34 nihil additum alteri, sed aptum ex se totum & vno corpore videatur
 35 esse compositum.

Tu quid ego, & populus mecum desideret, audi.

Si plausoris eges aulea manentis, & vsque

Sessuri, donec cantor, vos plaudite, dicat:

Ætatis cuiusque notandi sunt tibi mores,

Mobilibusq; decor naturis dandus, & annis.

Hæc etiam ad mores, partem illam scilicet, quam ἰδὲ Græcè dici supra
 demonstrauius, referri debent, Decorū enim ipsum ex hac vna parte
 constat vel maximè, cuius decori studiosissimum esse poëtam oportet.
 In eòq; excelluisse Terentium scribit Donatus eius omnes ferè partes
 30 perfequens his verbis, Tum personarum leges circa habitum, ætatem,
 31 officium, partes agendi nemo diligentius Terentium custodiuit.

Desideret) postulet ac requirat in omni poëmate. Si plausoris eges)
 Erat in antiquis codicibus, Ploforis. quomodo ferè apud Catonem plo-
 strum pro plautro, & eiusmodi nonnulla alia, quæ sunt, vt opinor, ab
 alius diligenter animaduersa. Ita demum, inquit, plausum merebere, si
 mores in personis diligenter notaris atque expresseris. Quod autem
 plausoris dixit, simile hoc est illius, quod Græcè ab Aristotele κροτῶσαι
 30 commodius dicitur. Ille verò sic loquitur in Poëtica, πολλοὶ δὲ πλεῖσταντες
 31 εἰ, λύουσι κακῶς, δὴ δὲ ἄμφω εἰ κροτῶσαι.

Aulea manentis) Aulæorum mentio tribus fit apud Horatium locis.
 hoc loco. In epiit. ad Augustum, quum ait,

Quatuor aut plures aulea premantur in horas.

In secundo Sermonum Satyra. 8.

Interea suspensa graues aulea ruinas

In patinam fecere. —

Apud Virgilium verò duobus locis. in principio. 3. Georg.

Puerpurea intexti tollunt aulea Britanni.

Et in extremo. 1. Æneid.

— *Aulæis iam se regina superbis*

Aurea composuit sponda. —

Apud Cicer. verò in ora-
 30 rione pro Cælio, Mimi est iam ergo exitus, nō fabulæ, in quo cum clau-
 31 sula non inueniatur, fugit aliquis è manibus, deinde scabella concrepâr,
 32 au-

aulæum tollitur. Quibus è locis omnibus intelligimus aulæorum vsum
 in scena maximum fuisse, siue sternerentur hæc, siue etiam suspende-
 rentur. Verùm si Seruij verba diligenter attendimus, & locos omnes à
 me iam positos, intelligemus aulæa ipsa indui, sterni, suspendi consue-
 uisse. Hæc verò ornandæ scenæ causa, ab eo quem *σκηνοποιός* Græci ap-
 pellant, comparabantur, & eius opera atque arte constabant & adhi-
 bebântur omnia. Alius Donatus eruditè quid aulæum sit, interpretatur.
 Aulæa quoque, inquit, in scena in terra sternuntur, quod pictus ornas-
 tus erat ex Attalica regia Romam vsq; perlatus, p quibus siparia ætas
 posterior accepit. Est autè minutum velum, quod populo obfistit, dum
 fabularum actus cōmutantur. Aulæa manentis) dum tollantur scilicet,

Et vsque sessuri) Sedere & plaudere verba sunt scenica, à quibus etiã
 fessor & plausor ipse dicebatur spectator. Idem in, 2. Epist. ad Florum,
In vacuo letus fessor plausorq; theatro.

Vos plaudite) Quæ verba pronunciarî solent in extremo actu peracta
 iam fabula & ad exitum perducta. *Ætatis cuiusque*) Ætates vt ait Phi-
 lo, aliq; plures numerant, eas Hippocrates *ώρας*, vt idem quoq; ait, aliq; vo-
 cant *ήλικας*. Mores) τὸ ἦθος. Mobilibusq; decor naturis dandus & annis)
 Mobiles anni dicuntur commutabiles, inconstantes, vel qui facîle flecti
 aliam in partè possunt, aliosq; atque alios mores suscipere. Quibus ego
 verbis tenerorū ætatem significari existimo, eod. modo de vitulo in, 3.

Tu quos ad studium atq; vsum formabis agrestem, (Georg. Virg.

Iam vitulos hortare, viamq; insiste domandi,

Dum faciles animi iuuenum, dum mobilis ætas.

Mobilem verò dici etiam inconstantem, nec in eadem voluntate ac sen-
 tentia permanentem, indicant illa Q. Metelli verba in Epist. ad Cicer.
 Te tam mobilem esse in me meosq; animo non sperabam. Quæ repe-
 tens Cicero ac respondens, stabilem mobili opponit, Nec in te, inquit,
 animo fui mobili, sed ita stabili, vt in mea erga te voluntate etiã defert^r
 ab officiis tuis permaneam. Cæsar quoque in, 4. de Bello Gallico eodem
 modo mobiles Gallos dixit, pro leuibus atque inconstantibus. His de
 rebus, inquit, Cæsar certior factus, & infirmitatē Gallorū veritus, quod
 sunt in consiliis capiendis mobiles, & nouis plerunq; rebus student: ni-
 hil his committendum existimauit. Puerorum verò varia sunt & mutas-
 bilia ingenia, de quibus scita sunt illa Horatiij in epist. ad Augustum,

Sub nutrice puella velut si luderet infans,

Quod cupide petit, maturè plena reliquit.

Idem mobiles riuos, mobilia folia etiam vocat, in, 1. Carm. 7. & 23. Od.
 Decor autem pro decoro debet hic accipi. Quo sanè modo Quintil.
 non vno accepit loco, in, 10. de Poetis agens scribit, Namq; ab his & in
 rebus spiritus, & in verbis, & in affectibus motus omnis, & in personis
 decor petitur. Atque iterum eodem in lib. Id quoque vitandum, in quo

magna

33 magna pars errat, ne in oratione Poëtas nobis & historicos, in illorum
33 operibus oratores aut declamatores imitandos putemus. Sua cuique
33 proposita lex, sius cuique decor est.

Naturis dandus & annus) Sic annos hic & naturam simul iungit, vt
in. 2. Serm. Saty. 4. naturam & ætatem. ait enim,

33 *Piscibus atque auibus, quæ natura, & foret ætas.*

*Reddere qui voces iam scit puer, & pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere: & iram
Colligit, ac ponit temere, & mutatur in horas.*

Puerilis ætatis ingenium moresq; describit, vt in pueri moribus tra-
ctandis Poeta ne erret. Reddere qui voces) In manuscripto vno, Vocè:
vtroq; tamen modo Virg. & voces, & vocem dixit reddere in. 6. Æne.

— Datur ora tueri

33 *Nate tua, & notas audire & reddere voces?* Et in. 8.

33 *Reddidit vna boum vocem.* —

Et pede certo Signat humum) Niti iam potest. Neque verò longè rece-
dit ab ea ratione dicendi, qua Virgil. est vsus in. 3. Georgic. ipso illo in
loco quem supra posui,

33 *Et summo vestigia puluere signat.*

Ouid. lib. 15. Metamor. de infantis agens ætate, pro certo, firmum dixit,

33 *Editus in lucem iacuit sine viribus infans,
33 Mox quadrupes, rituque tulit sua membra ferarum,
33 Paulatimque tremens, & nondum poplite firmo*

33 *Constitit.* — Gestit paribus) Pares, aiunt, cum paribus facil-
limè cõgregatur. Quod aut dixit, gestit colludere, Persius similiter Sat. 1.

33 *Non hic qui in crepidas Graiorum ludere gestit*

33 *Sordidus.* — Et iram colligit, & ponit temere) Hanc ipsam
puerorum naturam comicus eleganter expressit in Hecyra,

33 *Pueri inter se quàm pro leuibus noxis iras gerunt?*

33 *Quapropter? quia enim qui eos gubernat animus, infirmum gerunt.*

33 *Itidem illæ mulieres sumi ferme, vt pueri, leui sententia:*

33 *Fortasse vnum aliquod verbum inter eos iram hanc conciuerit.*

Imberbis iuuenis tandem custode remoto

Gaudet equis, canibusque, & aprici gramine campi,

Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,

*Vtilium tardus prouisor, prodigus æris,
Sublimis, cupidusque, & amata relinquere pernix.*

Aristot. in. 2. Rhetor. tres tantum ætates numerans, ait, ἡλικίαι δὲ εἰς νεότης, καὶ ἀκμὴ, καὶ γῆρας. quas tamen, vt supra posui, Philo ab aliis non eodem numero comprehendit dixit. Est hæc igitur νεότης & descriptio, quod pueritiam quoque referri posse existimo, id eò mihi fit probabilius, quod in versibus quibusdam Solonis apud Philonem πῶς ἀνθρώπου etiam dicatur. Sed quia in describendis his ætatibus multa sunt Horatio cum Aristotele communia, conferemus suo loco, quasq; aptabimus inter se vtriusq; verba. Imberbis iuuenis) Sic ea propriè ætas describitur, quæ imberbis appellari solet. Sed contra Carisij sententiam iuuenis imberbis, aut iuuentus dicitur. Imberbum enim iuuenem ille & imberbam iuuentutem dici vult. eius verba lib. 1. sunt, Imberbi autem dicuntur non imberbes: sic enim & Varro de actionib. Scenicis. 5. Imberbi iuuenes. Sic & Cicero imberbum protulit non imberbem. Ex calendis Ianuariis de lege Agraria imberba iuuentute. Titus Histor. 18. Imberbes vulgariter.

Tandem custode remoto) Exprimit verbum ipsum, tandem, molestiam, qua puer afficiebatur, quamdiu fuerat inuitus in longa custodia, & indispicendæ libertatis summam cupiditatem, more & modo vt viueret suo. Custos aut morum magister & moderator is dicitur, quem Græci dicunt παιδαγωγόν. Idem in primo Serm. Satyr. 4.

Dum custodis eges. — Et in hoc libro post,

Aut custos famulusque Dei Syllenus alumni.

Gaudet equis canibusque) Quod pleriq; omnes faciunt adolescentuli, vt animum ad aliquod studium adiungat, aut equos alere, aut canes ad venandū. Hæc sunt Comici, quæ spectauit omnino hæc scribens Horat.

Cereus in vitium fleli) Mollis, inquit, est ea ætas, & in vitium prona & procliuis. Aristot. ἀκολυθικούς Græcè propriè eleganterq; idem exprimens appellat. verba illius sunt, καὶ τῆν περι τὸ σῶμα ἰσιδνμῶν μάλα ἀκολυθικοί εἰς τὰς περι τὰ ἀφροδίσια, καὶ ἀκρατῆς ταύτης.

Vtilium tardus prouisor) Verbum Tardus, græcè particula cuiusdam vim mihi videtur exprimere ὄψι, verbū vt vnū ex vtroque, ex tardo & prouisore fieri cōmodè possit. Prodigus æris) Ferè sunt profusi adolescententes & sui, & alieni. in Adelph. Terentij fabula improbè Æschinus à patre multa contendit, ille respondens adolescentum ingenium ac largitatem exprimens ait,

Promisti autem? de te largitor puer.

Sublimis) Sic, puto, exprimit illud Aristotelis, καὶ φιλότιμοι καὶ εἰς, μάλα ληρὴ φιλόνομοι. ὑπεροχῆς γὰρ ἐπιδνμῶν ἢ νεότης. ἢ δὲ γίνη ὑπεροχῆτις. Ac post, καὶ μεγαλοφύχοι: οὔτε γὰρ ὑπὸ τῷ εἶε οὔτω τιταπεινώνται, ἀλλὰ τῆν ἀναγκαίωμ ἄπειροί εἰσι, καὶ τὸ ἀξιοῦν αὐτὸν μεγάλων μεγαλοφυχία: τὸ δ' ἐνέλπισθαι. Itaq;

sublimis sit, vel ὑπεροχῆσ̄ ἐπιθυμιῶν, vel μεγαλόφυχος.

„ Cupidusque) Respondēt huic Aristotelia, οἱ μὲν οὖν νέοι, τὰ ἤδη εἰσὶν ἐπιθυ-
 „ μιτικοί. Ac mox deinde, ὄψαι γὰρ αἱ βελήσεις, καὶ οὐ μεγάλοι. Salustius, vt
 „ opinor, nobilium voluntates esse vehementes cūm dicat, Aristotelium
 „ verbū ὄψαι sanē exprimit. Et amata relinquere pern. x) Etenim, vt iam
 „ suprà posuit, mutatur in horas. Apud Aristot. hæc, ἐπιτέβολοι, καὶ ἀφί-
 „ κηροι πρὸς τὰς ἐπιθυμίας. Idem in Epist. ad Augustum, vtrumq; & puero-
 „ rum vehemens in appetescendo studium, & maturum præproperumq;
 „ fastidium pulcerrimis huic versibus indicat,

„ Sub nutrice puella velut si luderet infans,
 „ Quod cupide petiit, maturè plena reliquit.

Conuersis studiis ætas, animusq; virilis
 Quærit opes, & amicitias, inseruit honori:
 Comisisse cauet, quod mox mutare laboret.

Virilis ætas breuiter suis quasi pingitur coloribus, in qua tamē descri-
 benda quædam etiam ponuntur, quorum alia adolescentum, alia senio-
 rum ætati tribuit Aristoteles. Conuersis studiis) Aristotels non in hu-
 „ ius, sed senilis ætatis descriptione, cūm de adolescentū dixisset, penē eo-
 „ dem modo Græcè dixit, οἱ δὲ πρῆσβύτεροι καὶ παρρημακότες σχεδὸν ἐν τῶν
 „ ἰαντίων τοῖσι. Et post, ἰαντίας γὰρ διακίναται τοῖς νέοις. Ætas animusque
 „ virilis) Ætas hæc ἀμὴ ab Aristotele dicitur, ac id ætatis homines ἀμὰς
 „ ζοντες. Quærit opes) Senes potius ab Aristotel. φιλοχρήματοι, & πρὸς τὸ
 „ συμφέρον (ῶνπις etiam dicuntur. In virili verò ætate temperata sunt &
 „ moderata omnia, quæ in reliquis duabus summa sunt. Et amicitias) Ados-
 „ lescetes magis q̄ cæteri sunt eiusmodi. ait enim Aristotel. καὶ φιλόφιλοι,
 „ καὶ φιλείταιροι μᾶλλον τῶν ἄλλων ἡλικιῶν. Inseruit honori) Dubito an obsē-
 „ quiū cultumq; atq; obseruantiam intelligā, qua p̄sequatur honoratos vis-
 „ ros, & honore magistratūq; fungentes in Repub. an ambitionē potius,
 „ quā miserè torqueatur. Probabilius hoc alterum, quòd cūm huic ætati
 „ φιλοφιλίαν, siue πολυφιλίαν ac φιλοταιρίαν tribuerit, quæ sunt adolescentiæ
 „ ppria, hoc quoq; illius ætatis propriū videatur tribuere, φιλοτιμίαν vi-
 „ delicet. Aristotelis verba sunt, καὶ φιλότιμοι μὲν εἰσι, μᾶλλον δὲ φιλόνοιοι.

„ Comisisse cauet quod mox mutare laboret) In manuscripto quodam pro
 „ duabus vocibus, Mox mutare, vna legebatur permutare. Aut eadem
 „ omnino est, aut huic certè non aliena sententia versus illius ex Elegia
 „ Solonis, quæ est apud Philonem,

„ Τῆσ' ἐνάτην περὶ πάντα καταρτύνεται νόσ' ἀνδρὸς,
 „ Οὐ δ' ἔρσειν ἐθ' ὅμως ἔργ' ἀπάλαμνα δέλει.

„ Expressit enim Horat. illis, vt puto, verbis, Quæ mox mutare laboret.
 „ quæ dixit Solon, ἔργα ἀπάλαμνα. Matij certè verba in Epist. ad M. Tulliū
 „ eadem

eadem prorsus sententia locū hunc miris modis illustrant. Scribit enim
 22 Matius hæc, An quod adolescēs præstiti, cum etiam errare cum excusa-
 22 tione possem, id nūc ætate præcipitata cōmutem, ac me ipse reexamē
 22 Non faciam, neque quod displiceat committam.

*Multa senem circumueniunt incommoda, vel quod
 Querit, & inuentis miser abstinet, ac timet uti:
 Vel quod res omnes timidè gelidèq; ministrat,
 Dilator, spe longus, iners, auidusq; futuri,
 Difficilis, querulus, laudator temporis acti
 Se puero, censor, castigatorq; minorum.*

Id ætatis homines Aristot. πρεσβυτέρους & παρηλικούς appellat.

22 Querit) Aristot. ait, καὶ πρὸς τὸ συμφέρον (ῥῆσις, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸ καλόν, &c.
 22 ac post, ὥστε οὔτε ἐπιθυμητικοί: οὔτε πρακτικοί κατὰ τὰς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ κατὰ
 22 τὸ κέρδιον. Διὸ σωφρονικοὶ φαίνονται οἱ τιλικούτοι. αἵτε γὰρ ἐπιθυμίας ἀνείκασι,
 22 καὶ δουλεύουσι τῷ κέρδει. Et inuentis miser abstinet) Partis opibus non
 22 vtuntur perparci senes, omnes (vt ait Comicus) ætate ad rem atten-
 22 ti. Eiusmodi homines auaros ac sordidos, consuetudo loquendi nostræ
 22 hodie etiam miseros vocitat: Aristot. verò ἀναλευδιέρους.

Actimet uti) Eandem sententiã pluribus verbis idem in. 2. Serm. Sat. 3.

22 *Si quis emat citharas, emptas comportet in vnum,
 22 Nec studio citharæ, nec Musæ deditus vlli:
 22 Si scalptra, & formas non sutor: nautica vela
 22 Auersus mercaturis: delirus & amens,
 22 Vndiq; dicatur meritis. quid discrepat istis,
 22 Qui nummos, aurumq; recondit, nescius uti
 22 Compositis, metuensq; velut contingere sacrum?*

22 Vel quod res omnes timidè) Sunt enim, vt ait Aristot. καὶ μικρόψυχοι, καὶ
 22 δειλοί, καὶ πάντα προφοβητικοί. Cic. in. 2. Tusc. & si quidem nō de eadē ætas-
 22 te, similiter tamen dixit, Prouidendū est, ne quid abiectē, ne quid timidè,
 22 ne quid ignauè faciam. Gelidèq; ministrat) Sequitur apud Arist. ἐναντίως
 22 γὰρ διακίεονται τοῖς νόμοις: κατεψυγμένοι γὰρ εἰσι: οἰδὶ δειροὶ. ὥστε προωλοπι-
 22 ποίηκε τὸ ἦρας τῆ δελία: ἢ γὰρ ὁ φόβος κατὰψυξίς τις ἐστίν. Verba sunt apud Sofi-
 22 patrū Carif. M. Caton. de cons. suo, cunctationē ac tarditatem, siue po-
 22 tius attentionē in agendo senilem hanc simillimè exprimētia: Censores,
 22 inquit Caron, qui posthac fient, formidolosius, atq; segnius, atq; timidius
 22 pro repub. nitentur. Teren. in Eun. in Parmenonis persona, adolescen-
 22 tis feruidi ardentisq; ad potiendā puellam audax consiliū s̄properumq;
 22 damnātis, calidū id vocat, quod temerè adolescens & subito aggreditur.

Vide, inquit apud illum Parmeno, ne nimium calidum hoc sit modò.
 Quanquã Donatus callidum geminato l mauult legere. Iuuenis con-
 trà feruidus, vt antè dixit, & suo illo præceps feruore quiduis auder,
 ipse de sese in .i. Carminum, Ode. 16.

— *Me quoque pectoris*

*Tentauit in dulci iuuenta
 Feruor, & in celeres iambos
 Misit furentem. —*

Spe longus) Hæc si sint cum Aristotelis coniungenda verbis, aliam
 profectò sententiam habebunt, atq; interpretes ipsi volunt. Sunt autem
 illius hæc, καὶ δυσίπιδος, διὰ τὴν ἰμπερίαν. τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν πραγμάτων
 φαῦλα ἔστιν. ἀποβαίνει γὰρ τὰ πολλὰ ἐπὶ τὸ χῆρον, καὶ διὰ τὴν δαλίαν, καὶ ζῶσι
 τῆ μνήμῃ μᾶλλον ἢ τῆ ἰλιπίδι. τὸ γὰρ εἰς τὸ μὲν λοιπὸν, ὀλίγον: τὸ δὲ παρεκλυθὲς,
 πολὺ. ἔστι δὲ ἢ μὲν ἰλιπίς, τὸ μίλλοντ: ἢ δὲ μνήμη τῶν παροισχομένων. Ergo spe
 longus est senex ipse, qui vix tandem adduci potest vt bene speret, vel
 speret tantum. Idem Horat. in .i. Carm. Spem longā bis dixit eam, quæ
 bona sit, & ad multū etiā tempus pertineat. Ad Seditum enim sic scribit,

Vita summa breuis spem nos vetat inchoare longam.

Et ad Leuconen,

*Sapias, vina liques, & spatio breui
 Spem longam reseces: dum loquimur, diffugit inuida
 Ætas, carpe diem, quam minimū credula postero.*

Alibi verò in .i. Epist. spes ratas, & spem diuitiè dicit eam quā vina faci-
 unt, & fecundi calices. Iners) Dicit solet ignaua senectus. Auidusq; fu-
 turi) Aristot. verò sunt hæc, καὶ φιλόσοι καὶ μάλις ἐπὶ τῆ τελειωτῆα ἡμῶν,
 διὰ τὸ τὸ ἀπόντ: εἶναι τὴν ἐπιθυμίαν καὶ οὐδὲ ἰνδίασ, τοῦτῃ μάλις ἐπιθυμῶσι.
 Futuri aut̄ sic dixit, vt Aristot. supra τὸ μίλλοντ: . Idē in .2. Serm. Saty. 2.

— *Contentus paruo, metuensq; futuri.*

Difficilis, querulus) Aristoteles φιλαίτις appellat, quoniā sunt ipsi senes
 μικροψυχοι. Appellat etiā ὀδυρτικὸς, ἢ οὐκ εὐτραπέλης, οὐδὲ φιλογλοῖος. Ipse
 Horatius morosam canitiem, id est difficilem vocat in .i. Carm. Ode. 9.

Donec virenti canities abest Morosa. —

Se puero, censor castigatōque) In duobus manuscriptis libris summu-
 tatur hic verborū situs sic, Castigator censorq;. Se, inquit, ipsum in exem-
 plum adducens mores iuniorum reprehendit & corrigit.

*Multa ferunt anni venientes commoda secum,
 Multa recedentes adimunt. ne fortè seniles
 Mandentur iuueni partes, pueróq; viriles:
 Semper in adiunctis, æuóq; morabimur aptis.*

Ita demum cuiq; ætati suam tribuemus, si quæ apponent anni, quæq; recedentes atq; abeuntes nobis detrahant, non nesciamus. *Multa recedentes* Quos hic recedentes vocat, alibi accedentes videtur dicere in. 2 Serm. Satyra 2. — *Vbique*

*Accedent anni, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. —*

Apud Stobæum in Senect. laudibus ponitur Menandri sententia, quæ tū ea quæ anni afferūt, tum quæ adimunt quoq; vel certè firmiora reddit & quasi corroborat, breuiter exponit, εἰτ' ἀλλ' ἀφίρησιν πολλὸς εἰώδει χρόνος ἡμῶν, πολὺ φρονῆσιν ἀσφαλιστέρον ποιεῖ. Ipse in. 2. Epist. ad Florum, quæ anni & ætas iam deuexa nobis adimat enumerans, ait,

*Singula de nobis anni prædantur euntes,
Eripuere iocos, venerem, conuiuia, ludum.*

Et in. 2. Carm. eadem ferè, — *Fugit retrò*

Læuis iuuentas, & decor, arida.

Pellente lasciuos amores

Canicie, facilemq; somnum.

Neque verò solùm adimunt, sed & incommoda etiam alia inuehiunt.

Ne fortè seniles) Cùm sint hæc eò dicta omnia, vt ætatis cuiusq; propria distinguamus. Itaq; decorum vt tueamur ipsum & conseruemus in personis, videndū etiam atq; etiam, ne confundamus & cōturbemus hominū genera atq; ætatiū: sed apta cuiq; quæramus & psequamur vsque quaq;. *Semper in adiunctis*) Adiuncta & apta vocata, quæ Aristot. in Poëtica dicit ἀρμόποντα, nōnulli aliq; Græci προσηκτικὰ ἢ γίνα. Sed erat in antiquis codicibus, ἢ Morabimur, persona numeroq; aliis, Morabitur.

Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.

Segnius irritant animos demissa per aurem,

Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus: & quæ

Ipse sibi tradit spectator: non tamen intus

Digna geri, promes in scenam: multaq; tolles

Ex oculis, quæ mox narret facundia præsens.

Potest hoc totum ad eam poëtica partem referri, quæ ὄψις dicitur, quanquàm illius nomine apparatus ipsum atque ornatum scenæ ferè tantum intelligunt. Aristot. tamen simillimo in loco de rerum quoque ipsarum actione disputans vtitur eo græco verbo. quæ quia faciunt ad hæc quoque intelligenda, subiicimus, εἰσι μὲν οὖν τὸ φοβερόν, καὶ τὸ ἰλιτυνόμενον ἐκ τῆς ὄψεως γίνεσθαι, εἰσι δὲ καὶ τῆς αὐτῆς τῆς συστάσεως τῶν πραγμάτων, ὅππῃ ὄψις πρότερον καὶ ποικίτ' ἀμείνονα. Δὲ γὰρ ἀντὶ τῶ ἔραυ, οὕτω συνίσταται τὸν μύθον,

ὡς τὸν ἀκούοντα τὰ πράγματα γινόμενα, καὶ φρίπτεν, καὶ ἰλιᾶν ἰν ἧσὺ συμβαινόν-
 των, ἄπειρ ἂν πᾶσι τοῖς ἀκούουσιν τὸν τῷ οἰδιποδῶς μῦθον. τὸ δὲ διὰ τῆς ὀφθαλμο-
 παρασκινῆσιν ἀτιχνότερον, καὶ χορηγίας διόμνον. Cū metus, inquit, & mi-
 sericordia, quas sibi propositas perturbationes habet poeta, rebus ip-
 sis agendis & sub oculos subiiciendis magnopere commoueantur: maio-
 ris tamen illud est artis, ac poetæ longè præstantioris, res sic aptè ipsas
 constituisse ac perscripsisse, vt cū remoueātur ab oculis, illæ ipsa tamē
 cōmemoratione tum inhorrescamus, tum cōmiseriamur etiam audien-
 tes. Quibus sanè modis omnibus affici necesse est eos qui Oedipodis fa-
 bulam tantū audierint. At rebus ipsis admotis proprius & aspectus per-
 turbationes illas demum in animis spectatorū efficere atq; ingenerare.
 id verò est operæ & negotij minoris, egetq; apparatu & rebus in sce-
 nam comportatis. Itaq; Aristot. tum ὀφθαλμοσ, tum χορηγίας vtens verbis in
 ipsarum actione rerum, ad ὀφθαλμοσ, quæ dico, referri posse declarat. Res au-
 tem ab Horatio fabula ipsa dicitur. Diomedis Grammatici verba hoc
 ipsum explicantis sunt, Dramata autem dicuntur Tragica aut Comica,
 παρὰ τὸ δράμα, id est, agere: Latine fabulæ appellantur siue factibulæ. in
 Latinis enim fabulis plura sunt cantica quæ canuntur, vel à faciendo.
 nam & agi fabula, non referri ab actoribus dicitur. Itaq; Horatius vtra-
 que significatione interpretatur, cū ita de fabula dicit,

Aut agitur res in scenis, aut acta refertur. sicut in græco choro.

Irritant animos) In manuscriptis vnitate numero legebam, animum.

Non tamen intus) Partem illam scenæ intelligit tectam, vnde persone
 etiam in profœnium pulpituq; prodibant. qua de parte sunt intelli-
 genda sæpè apud Comicos verba, intro & intus. Terent. in Andr.

Vos istac intro auferte. —

Et in Hecyra,

Sed quid hoc negoti? modò quæ hæc narrauit mihi

Hic intus Bacchis? —

Quæ mox narret facundia præsens) Neq; verò narrabitur διὰ τὴν ἀπαγο-
 γελίαν, sed inter se colloquentium sermone personarum. Præsens autem
 non tam nōmen mihi nunc esse videtur, quàm aduerbium idem pro-
 fus quod illud alterum Coram, quo Nenuius, referente Carisio, est vsus
 in Tarantilla, Primū ad virtutem vt redeatis, abeatis ab ignauiā, do-
 mo præsens patriam vt colatis potiusquàm peregrī probro. Sin autem
 nomē esse volumus, intelligemus præsentem facundiam, quæ res ipsas
 ita narret, vt geri iam ante ora atq; oculos videātur: sic scilicet, vt præ-
 sens remedium, præsens venenum dicitur, efficacissimum vtrumque, &
 ad res omnino contrarias valentissimum. quo de facundiæ genere ver-
 ba sunt apud Aristotelem in Poëtica, hæc, δὲ διὰ τοῦς μῦθους συνίσταται καὶ
 τῆ λήξει συναπτεργάζεσθαι, ὅτι μάρισα πρὸ ὀφθαλμῶν τιδῆμινον. οὕτω γὰρ ἰναρ-
 γήσεται ὄρωσ, ὡσπερ παρ' αὐτοῖς γινόμενῳ τοῖς πραττομένοις, &c.

Nec pueros coram populo Medea trucidet:

Aut humana palàm coquat exta nefarius Atreûs:

Aut in auem Progne vertatur, Cadmus in anguem.

Quodcunque ostendis mihi sic, incredulus odi.

Exempla sunt eorum, quæ sunt intus gerenda, neque promenda in scenam, id est, præcepta ratioq; tractandi τὸ πᾶθος. Sunt enim fabulæ partes tres, περιπέτεια, ἀναγνώρισις, πᾶθος. Verba hac de re Aristot. in Poëtica sunt, ὅτι μὲν οὐ μέρη περὶ ταῦτ' ἔστι, περιπέτεια, καὶ ἀναγνώρισις, τρίτον δὲ, πᾶθος. τοῦτ' αὖτε περιπέτεια, καὶ ἀναγνώρισις ἱερκτ. πάθος δὲ ἐστὶ πράξις φθορῆς, ἢ ὀδυνηρὰ, οἷον, οὔτε ἐν θεῶ φανερῶ δάνατοι, καὶ αἱ πῶδ' ὀδυνηαὶ, καὶ τρώσεις, καὶ ὅθ' τοιαῦτα. Ex hac tertia parte misericordia & pavor ferè sequuntur, quæ duo sibi habet proposita tragicus. ea si verborum vi & ipsius artis beneficio conficit, & in animos nostros immittit poëta, longè est illo melior, qui scenæ apparatu ipsius, rebusq; aliis eodem importatis vel misereri, vel pauere tandem cogit spectatorem. Quæ omnia sic Arist. ἐστὶ μὲν οὐκ τὸ φοβερόν, καὶ τὸ ἰλιανόν ἐκ τῆς ἔφ' αἰτίας γίνεσθαι, ἐστὶ δὲ καὶ τὸ αὐτῆς τῆς συστάσεως τῆς πραγμάτων, ἢ περὶ ἔστι πρότερον, καὶ κοινῶ ἀμείνον. δὲ γὰρ ἀνευ τῶ ὄραμ, οὕτω συνίσταται τὸν μῦθον, ὥστε τὸν ἀκούοντα τὰ πράγματα γινόμενα, καὶ φρίπην, καὶ ἰλιαν ἐκ τῆς συμβάντων, ἢ περὶ αὐ πᾶθος τις ἀκούων τὸν τῶ οἰδίπιδος μῦθον. τὸ δὲ διὰ τῆς ἔφ' αἰτίας τῶ παρασκευάζει ἀπεχρόντερον, καὶ χορηγίας δεικνύον ἐστὶν. οἱ δὲ μὴ τὸ φοβερόν διὰ τῆς ἔφ' αἰτίας, ἀλλὰ τὸ τετρατάκτως μόνον παρασκευάζοντες, οὐδὲν τραγωδία κοινωνοῦσι. ὃν γὰρ πᾶσαν δὲ ζήτην ἰδόντων ἀπὸ τραγωδίας, ἀλλὰ τὴν οἰκῶν.

Nec pueros coram) In antiquis codicib. *Ne. legebatur: nec magni refert vtro modo legas.* Aristoteles id Euripidem fecisse videtur indicare, quanquā illius loci verbum ἐπιόουμ aliter interpretari possumus, ita videlicet Euripidem finxisse occisos à Medea liberos, siue intus id, siue in scena coram populo ageretur. verba quidem ipsius cum his Horatiæ consentiunt maximè: ait enim, ἐστὶ μὲν γὰρ οὕτω γίνεσθαι τὴν πρᾶξιν, ὥστε περὶ οἱ παλαιοὶ ἐπιόουμ, ἰδιότας καὶ γινώσκοντας. καὶ δὲ περὶ καὶ εὐρυπιδὸς ἐπιόουμ ἀποκτινύουσαν τοὺς παῖδας τὴν μέλαιαν. Sic enim hic πᾶθας dixit, vt Horat. pueros, id est, liberos. Quo modo idem ἢ liberis accipit in. 2. Ser. Sat. 3.

Seruius Oppidius Canusi duo prædia diues

Antiquo censu, natis diuise duobus

Fertur: & hoc moriens pueris dixisse vocatis

Ad lectum. —

Et in Bruto Cicero, Tum igitur recusans Galba pro sese & pop. Ro. fidem implorans, cum suos pueros, tum C. Galli etiam filium flens commendabat. cuius orbitas mirè miserabilis propter recentem memoriam clarissimi patris: isq; se tum eripuit flammæ propter pueros misericordia cōmora, sicut idem scriptum reliquit Cato. Atque idem Horatius alibi Semeles puerū Bac-

chum

chum, & Citherea puerum alitem Cupidinem eodem modo appellat.
 Ut in.3. Carm. quoque — Ter uxor

Capta virum puerosq̄ ploret. Et antè in.2.

— Aequa tellus

Pauperi recluditur,

Regumq̄ue pueris. —

Aut in auem Progne) Est enim

hoc, quod supra dixit Aristoteles, & τιρατώδης, & χορηγίος δεικνυμένον. Nec recipit ipsa scena μεταμορφώσεως huiusmodi. Quodcumq; ostendis mihi sic) Quæ vel palam exhibes atrocia & immania facta, vel rerum in aliud genus mutationes, nemo credit. Poëta verò cum omnino imitetur, de tribus vnum scilicet effingit necesse est, vel cuiusmodi res olim fuerit, vel sit, vel esse dicatur ac videatur, vel esse denique oporteat. Aristotel. αἰτ, ἰσὶ γὰρ ἴσι μιμηθῆσθαι οὐ ποιεῖται, ὥσπερ ἂν ἢ ζωγράφῳ, ἢ τισὶ ἄλλῳ εἰκόνοποιός, ἀνάγκη μιμᾶσθαι, τριῶν ὄντων ἢ ἀριθμῶν, ἢ τι αἰεὶ. ἢ γὰρ εἶα ἦν, ἢ εἶσιν, ἢ εἶα φασί, καὶ δολῶ, ἢ εἶα εἶναι δᾶ. Vult itaque Aristoteles illam imprimis à Poëta virtutem retineri, quam πιθανότητα Græci vocāt, abesse verò ἀλογίαν & μοχθηρίαν. Sed ego locos, quicunque sunt apud illum in Poëtica ea de re, colligo, καὶ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἡπίσι, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ τῆν πραγμάτων συστάσει αἰεὶ (ἢ τῆν ἢ τὸ ἀναγκᾶσθαι, ἢ τὸ εἶκος. καὶ τὸ το μετὰ τὸ το γίνεσθαι, ἢ ἀναγκᾶσθαι, ἢ εἶκος. Et, ἀλογον δὲ μηδὲν εἶναι ἐν τοῖς πράγμασι. εἰ δὲ μὴ, ἔξω τῆ τραγῳδίας, εἶσιν τὰ ἐν θεοῖς εἰδῆσθαι τὸ θεοκλήσιον. Atque alibi ποῖτ, προαιρέσει δαίτη ἀδύνατα, καὶ εἰκότα μᾶλλον, ἢ δυνάτα καὶ ἀπίδανα, τοῦτε λόγουσ μὴ συνίστασθαι ἐν μερῶν ἀλόγῳ, ἀλλὰ μάλινα μηδὲν ἔχειν ἀλογον. εἰδὲ μὴ, ἔξω τῶ μηδὲν ματῶ, ὥσπερ Οιδίποδος, τὸ μὴ εἰδῆσθαι πῶσ ἰώλασ ἀπίδανον. Quos inter se locos duos si diligentius contulisset Robortellus, nec errasset ipse in interpretatione verbi ἀλογον, nec Paccium interpretem tam damnasset immeritò. Deinde verò in extremis libro hæc, Διαμάρτημα δὲ τὸ πρόβλημα εἶκος ἴσιν. ὅλωσ δὲ τὸ ἀδύνατον μὴν ἢ πρὸς τὴν ποίησιν, ἢ πρὸς τὸ βέλτιον, ἢ πρὸς τὴν δόξαν εἶα ἀνάγκη. πρὸς γὰρ τὴν ποίησιν αἰριότερον πιθανόν ἀδύνατον, ἢ ἀπίθανον καὶ δυνάτον. Ac paulò ποῖτ, ὁρῶν δὲ ἐπιτίμησι, καὶ ἀλογία, καὶ μοχθηρίαν. ὅταν μὴ ἀνάγκησ οὕτωσ μηδὲν χρῆσθαι θεοῖ ἀλόγῳ. ὥσπερ εὐριπίδης θεοῖ αἰγιόκουσ πονηρίαν. Ostendendi autem verbum, quo hic vitur Horatius, est illud etiam scënicū, & ad actionem pertinens idemq̄ quod exhibere significans. Græcum par huic est δεικνύσθαι, quo Aristoteles est vsus in Poëtica, ἂν μὴ οἶν ἰχθῆρον ἀποκτείνῃ, οὐδὲν ἰλιανόν οὔτε ποιεῖν, οὔτε μίλλων δεικνύσι, πλὴν κατ' αὐτὸ τὸ πάθος. Xenophō verò in Herione ἐν δεικνύσθαι verbo eodem propè modo est vsus. sic. n. apud illum. Hieron loquitur, καὶ μὴ δία, ὃ σιμονίδη, ὀλίγατῃ τῆν πολλῶν, καὶ ταῦτα τοιαῦτα ὄντα, οὔτω τίμια πωλῶσ τῶσ τυράννοισ, ὡς οἱ ἐπιδαικνύμενοι, καὶ ὅτις, ἀξίσοσ πολλὰ πλάσια λαβόντισ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀπίαν παρὰ τῶ τυράννου, ἢ ὅσῃ ἐν παντὶ θεοῖ βίωσ παρὰ πάντων τῆν ἄλλων ἀνδρῶσ πωρ κτῶνται. Et Suidas in voce Thespis, καὶ πρῶτον μὴν χρίσοσ τὸ πρόσωπον φημιμβίω ἰτραγῳδίσιν. εἶτα ἀνδράχην ἰσέπασιν ἐν θεοῖ ἐπιδαικνύσθαι.

Eodem.

Eodem propè modo Fabius Quintilianus lib. 8. Cap. de ornatu, in his eius verbis, Redditio autem illa rem vtramque quam comparat, velut subiicit oculis, & pariter ostendit.

*Nève minor, neu sit quinto productior actu
Fabula, quæ posci vult, & spectata reponi.
Nec deus interfit, nisi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui persona laboret.*

Hæc adhuc referri possunt ad ἄλλα ὅλα omnia. Ne longa sit fabula, quæ teneat spectatorem inuitum ac oscitantem. Ne turpis etiam sit, aut impeditus eius exitus, & vt quarta persona vel nihil omnino, vel quàm parcissimè loquatur. Præceptum huius rei est apud Aristot. his verbis, καὶ μὴ ποιῶν ἰποποιικὸν ὄσκημα τραγωδία. ἰποποιικὸν δὲ λέγω, τὸ πολὺ μῦθον, ὅθον εἴ τις τὸν τῆσ ἰλιάδῃ ὄλον ποιῶ μῦθον. ἰκῶ μὴ γὰρ διὰ τὸ μῆλῃ λαμβάνει τὰ μέρη τὸ πρῆπον μέγιστον. ἰνδὲ τοῖσ δράμασι πολλὴ παρὰ τὴν ὑπόληψιν ἀποβαίνει. Et quæ sequuntur. Atq; alibi, διαφέρει δὲ κατὰ τὴσ συστάσεωσ τὸ μῆκῃ ἢ ἰσοποιία, καὶ τὸ μέτρον. τὸ μὲν μῆκος ὅρῃ ἰκανὸσ εἰρημένῃ. δύνασθαι γὰρ δᾶ συνορᾶσθαι τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸ τέλος. εἰδὲ ἂν τὸτο, εἰ τῆν μὲν ἀρχαίωμ ἰλάθουσ αἰ συστάσεω εἶν, πρὸσ τὸ πλῆθῃ τῆν τραγωδίωμ τῆν εἰσ μίασ ἀνθρώπιμ τιδμείνωμ παρήκοιμ. ἔχει δὲ πρὸσ τὸ ἐπικτινίεσθαι τὸ μέγιστον πολλοὶ ἢ ἰσοποιία ἴδιον, διὰ τὸ εἶν μὲν τῆ τραγωδία μὴ ἐνδέχασθαι ἅμα παρῆμινα πολλὰ μιμῆσθαι, ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τῆσ συνήθεσ. καὶ τῆν ὑποκριτῶμ μέτρον μόνον. ἰνδὲ τῆ ἰσοποιία, διὰ τὸ δειγνῆσιν εἶναι, εἰσ πολλὰ μέρη ἅμα ποιῶν περιαιόμενα, ὑφ' ὧμ δικαίωμ ὄντωμ ἀύξεται ὁ τὸ ποιήματῃ ὄγκῃ. Sed multo antè hæc, sunt illa eius verba, ὡσὶ δᾶ κατὰ πρῆ ἐπὶ τῆν σωματῶμ, καὶ ἐπὶ τῆν ζώωμ ἔχειμ μὲν μέγιστον, τὸτο δὲ εὐσύνουθῃ εἶναι. οὕτω καὶ ἐπὶ τῆν μῦθωμ ἔχειμ μῆκῃ. τὸτο δὲ εὐμνημόνιτωμ εἶναι τὸ μῆκος. ὅδὲ μῆκος ὅρῃ πρὸσ μὲν τοῖσ ἀγῶνασ, καὶ τὴν αἰσθησιμ ὀν τῆσ τέχνησ ἰσῆμ. εἰ γὰρ ἴδαι ἰκανὸν τραγωδίασ ἀγωνίεσθαι πρὸσ κληψύδραμ ἂν ἠγῶσ νίοντο: ὡσπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε φασίμ. ὅδὲ κατὰ αὐτῆμ τὴν φύσιμ τὸ πράγματῃ ὅρῃ, αἰὶ μὲν ὁ μῖζωμ, μίχρη τὸ σύνδικλῃ εἶναι, καλλίωμ ὅσὶ κατὰ τὸ μείγιστον. ὡσ δὲ ἀπλῶσ διωρῆσαστασ ἰπῶμ, εἶν ὅσω μείγιστε κατὰ τὸ εἰκόσ, ἢ ἀναγκῶμ, ἰφῆξισ γιγνομένωμ συμβαίνει εἰσ εὐτυχίαμ ἐν δυστυχίασ, ἢ ἐν εὐτυχίασ εἰσ δυστυχίαμ μεταβαλλειμ, ἰκανὸσ ὅρῃ ὅσὶ τὸ μείγιστον. In fine vero etiam illa, εἶτα καὶ τὸ ἵναργίσ ἔχει, καὶ εἶν τῆ ἀναγνωρίσα, καὶ ἐπὶ τῆν ἔργωμ, εἶτι ὅδ εἶν ἰλάθουμ μῆκῃ τὸ τέλος εἶναι τῆσ μιμῆσεωσ. Quod vero dixit productior, expressit id verbū quod est apud Aristot. παρατίθειμ, scribit enim, ἀγωνίσματα γὰρ ποιῶντισ καὶ παρὰ τὴν δύναμιμ παρατίθειντισ μῦθον, πολλὰ ἰσ διασρέφειμ ἀναγκῶσ ὄντῃ τὸ ἰφῆξισ.

Quinto productior actu) Quinquepartitos actus habuit tum vetus, tum noua comœdia. Id Donatus his verbis, Comœdia vetus ab initio chorus fuit, paulatimq; personarum numero in quinque actus processit. Et spectata reponi) Erat in quibusdam manuscriptis spectanda. rectum id quoque, vt iterum agatur (spectanda populo. Nec deus interfit) Præceptum hoc ipsum his ab Aristotorele verbis traditur, φανερὸν οὐμ ὅτι καὶ

23 τὰς λύσεις τῶν μύθων ἢ αὐτὸ δὲ τὸ μῦθος συμβαίνειν, καὶ μὴ ὥσπερ ἐν τῇ ποιήσει,
 24 ἀπὸ μηχανῆς, καὶ ἐν τῇ διόσει τὰ περὶ ἀπόπλεμ. ἀλλὰ μηχανῆ χρῆσιμον ἐπὶ τὰ ἔξω
 25 τῷ δράματι, ἢ ὅτε πρὸ τῷ γίγοντι, ἀ ὄχθ οἶοντι ἀνδρωπογ εἰσέναι, ἢ ὅτε ὑπερογ, ἀ
 26 δῆται προσαγορεύουσιν, καὶ ἀγγλίας. ἀπαντα γὰρ ἀποδίδουμι τοῖς θεοῖς ὄραμ. **VT**
fit hæc huius loci sententia, Deos à fabulis esse remouendos, neque nisi
necessario, quum res humana ope exitum inuenire nō potest, adluben-
dos esse, & in machinam tollendos more & instituto illorum tempo-
rum, inde vt ipsi hgerentem quodammodo fabulam atq; implicatam sol-
uerent. Nodus enim huius loci verbum id exprimit, quod est apud Aris-
tot. δῖσις. sunt autē poeticae artis verba δῖσις siue πολὺν, & λύσις, & πλί-
 27 **κειν, & λύειν. δῖσις definit Aristor. sic ἔστι δὲ πάσης τραγωδίας τὸ μὲν δῖσις,**
 28 **τὸ δὲ λύσις. τὰ μὲν ἔξωθεν, καὶ ἔνσω τῶν πολλοῦν ἢ δῖσις: τὸ δὲ λοιπὸν, ἢ**
 29 **λύσις. λέγω δὲ δῖσις μηχανῆσαι τὴν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τούτου τῷ μέρει, ὃ ἴσχατόν ἐστι.**
 30 **ἢ οὐ μεταβαίνειν ἐπιτυχίαν, λύσις τὴν ἀπὸ τ' ἀρχῆς τῆς μεταβάσεως μέχρι τέλους.**
 31 **ac aliquantō post, cæteris verbis vtens scribit, Δίκαίον δὲ καὶ τραγωδίαρ**
 32 **ἄλληρ, καὶ τὴν αὐτὴν λέγειν ἀσδῖρ ἴσως ἔσθ' μύθων. τὸ δὲ ἐν ἢ αὐτὴν πλοῦν, καὶ λύ-**
 33 **σις. πολλοὶ δὲ πλείεαντες εὐ, λύουσι κακῶς, δ' ἢ δὲ ἀμφὸν αἰ κροτᾶσθαι. Donatī**
 34 **alia mens est atque sententia de Dis è machina non fabulam soluentib.**
 35 **sed argumenta narrantibus. verba illius sunt, Deinde θεοῖς ἀπὸ μηχανῆς,**
 36 **id est, deos argumentis narrandis machinatos cæteri latini instar græ-**
corum habent: Terentius non habet. Id fortè voluit Donatus, vt in
media quidem fabula siue in ipsa solutione nonnunquam adhibeantur,
ab ipsis certè principiis omnino deos esse remouendos.

Nodus vmdice dignus) Docui nodi verbo par atque idem esse Aristo-
 telium δῖσις siue πολὺν. Verum Horatius & verbum sic ipsum Græcum
 expressit, & metaphorā suo more per occasionem verbi eiusdem Nodi
 proximam arripuit, alteram de duabus, vel à re bellica, vel à iure ciuili.
 In re enim bellica nodus is esse dicitur, qui ipso in prælio irruentes ad-
 uersas copias vnus sustinet ac moratur, quē demum aliquis dextra vin-
 dice interimat, nodumq; hunc belli quasi soluat. Virgil. in. 10. Æneid.

23 *At non cede viri tanta perterrita Lausus*

24 *Pars ingens belli finit agmina, primus Abantem*

25 *Oppositum interimit, pugnae nodumq; moramq;*

In iure verò ciuili vindex is dicitur, qui pro debitore iam neruo illigato
 domumq; abducendo spondet, eumq; ab illo vindicat. in vetusto enim
 26 iure lex illa hodie exstat, Assiduo assiduus vindex esto. Horatius igitur
 in Aristot. verbis vel hanc, vel illam metaphoram commodè quæsiuit.

Nec quarta loqui persona laboret) In diuerbiis scilicet. quæ quia ferè ta-
 ceat, à Græcis dicitur κωφὸν πρόσωπον, qua de re versus eiusmodi sunt
 apud Martialem in .6.

23 *Comædi tres sunt, sed amat tua Paula Luperce*

24 *Quattuor, & κωφὸν Paula πρόσωπον amat.*

Neque verò video cur muta persona non possit eadem esse & quarta, quod tamen Georgius Merula dissentiens à Domitio Calderino pernegat, in eorū contendit. Nam quæ Aristophanis interpretum ac Ciceronis verba ponit, ea nihil impediunt, quominus etiam quarta persona muta dicatur. Qui, vellem, de Diomedis testimonio ac verbis aliquid Domitio respondisset. Diomedis autem illa sunt, Dramate verò tres personæ solùm agunt, ideorū Horat. ait,

Nec quarta loqui persona laboret.

Quia quarta semper muta, ac Latini scriptores complures personas in fabulas introduxere, vt spatiosiores frequentia facerent. Idè paulò post, Diuerbia sunt partes comædiarum, in quibus diuersorum personæ versantur. Personæ autem diuerbiorum, aut duæ, aut tres, aut rarò quatuor esse debent, vltra augere numerū nō licet. Donatus quoq; de Terentij virtutib. atq; præstantia in re comica multa cōmemorans, ita scribit, vt videatur ostendere summā in quatuor personis adhibendis esse sīrā diffi cultatē, ne misceātur inter sese. Illud quoq; mirabile, inquit, in eo, primò quòd non ita misceat personas quatuor, vt obscura sit earum distinctio.

Auctoris partes chorus, officiumq; virile

Defendat: neu quid medios intercinat actus,

Quod non proposito conducatur, & hæreat aptè.

Ille bonis faueatq;, & concilietur amicè,

Et regat iratos, & amet peccare timentes:

Ille dapēs laudet mensæ breuis, ille salubrem

Iustitiam, legesq;, & apertis otia portis:

Ille tegat commissā, deosq; precetur, & oret

Vt redeat miseris, abeat fortuna superbis.

Chorus siue τὸ χορὸν ex illis fabulæ partibus est, quæ quantitatis esse dicuntur, κατὰ τὸ ποσόν. Eius hoc loco partes muneræque quæ sint, exponuntur. Erat autem chorus ipse cantorum cœtus, qui quia in noua comædia, vt scribit Donatus, iam nullus erat, de veteris illum comædiæ vel tragædiæ choris agere necesse est. Quod enim quidam loqui choros, non canere arbitrantur, refelli eorū potest opinio Diomedis grammatici verbis his, Latinæ autem comædiæ chorū non habent, sed duobus tantum membris constant, diuerbio & cantico. primis autem temporibus asserit Tranquillus, omnia quæ in scena versantur, in comædia agebantur. Nam & Pantomimus, & Chorales in comædia canebant, inter actores comædiarum pro facultate & arte potiores principatum sibi artificio vindicabant. Sic factum est, vt nolentibus cedere mimis, cum artificio suo, cæteris fieret separatio reliquorum. Nam dum potio-

res inferioribus qui in omni magisterio erant seruire dedignabantur, seipfos à Comædis separauerunt, ac sic factum est, vt exemplo semel sumpto vsus quisque artis suæ rem exsequi cæperit: neq; in comædiam venire, cuius rei indicia produnt nobis antiquæ comædiæ, in quibus inuenimus acta tibiis paribus, aut imparibus, aut ferranis. Sed de primæ illius vocis scriptione dubitari posse video, non consentienbus inter se libris, Actoris ne an Auctoris scribendum sit. Certè manuscripti, quos habui, omnes actoris vocem retinebant, faceréque ad eandem omnino lectionem videntur Aristotelis in Poëtica verba hæc, καὶ τὸν δὲ ἕνα δ᾿ ὑπολαβᾶν τῶν ὑπεκριτῶν, καὶ μόριον εἶναι τῶ ὅλῃ, καὶ συναγωνίζεσθαι μὴ ὡς περ παρ᾽ Εὐριπίδῃ, ἀλλ᾽ ὡς περ παρὰ σοφοῦ κλέ. Suidas de Agathonis choricis quædam scribit non alienum huic loco: nam quod ipsemet ageret, ac verius illos suos in scena pronūciaret, sic propterea choricos appellatos fuisse dicit. eius verba sunt, χορικὸς, ὁ τῶ χορῶ ἐξάρχων. τοιῦτ᾽ ἔστιν ἀγάθων ὅς ὑποκριτῶν μὲν ἰσοίῃ. καὶ αὐτὸς ὑπεκρίνετο, διὸ καὶ χορικῶ λέγεται. Sin autē hoc loco intelligimus probare factum Euripidis Horatiū, vt poëtæ verbis chorus ipse populum adloquatur, eiq; dicat aliquid, legendum omnino fit, Auctoris. sed subhiciā hoc loco Iulij Pollucis verba, quæ tum ad Euripidis hanc cognoscendam cōsuetudinem, tum ad id quod sequitur de virili officio intelligendū magnopere pertinēt, τῶν χορικῶν ἁσμάτων, τῶν κωμικῶν, ἢ τι καὶ ἢ παράβασις ὅταν ἂ ὁ ποιητὴς πρὸς τὸ διατρον βούλῃται λέγει, ὁ χορὸς παρὰ τῶν λέγει ταῦτα: ἰπιακῶς δὲ αὐτοὶ ποιῶσιν οἱ κωμικοὶ ποιηταί: τραγικῶν δὲ οὐκ ἔστι. ἀλλ᾽ Εὐριπίδης αὐτὸ πεποιήκει ἢ πολλοῖς δράμασιν. ἢ μὲν γε τῇ δανάῃ τὸν χορὸν τὰς γυναῖκας ὑπὲρ αὐτῆς τι ποιήσας παραπέμῃ ἐκλαθὸς μνηστῆρος ἀνδρῶν λέγειν ἰποικῶν τῷ σχήματι τῆς λέξεω τὰς γυναῖκας. καὶ σοφοὺς κλέσ δὲ αὐτὸ ἐκ τῆς πρὸς ἱάνον ἀμίλλης ποιῆσπαιάνις, ὡς περ ἢ ἰππῶνι. Nisi quis vtramq; ferri lectionē posse speret, si interpretemur illas esse poëtæ vices, quib; fungitur chorus, agit tamē ipse omnino sine poëtæ persona. Nec de parabasi verbum hic vllum fieri ab Aristot. dicamus. Mihi autem librorū lectio manuscriptorum ferenda & probanda propterea videbatur, quòd Horatium existimem hoc loco duplicem chorū significare voluisse, & eum qui loquatur videlicet, & eum qui cantet. Nam quòd in scena etiam chorus loquitur, idcirco actor ab eo dicitur. esse enim chorum etiam διαλεκτικόν, indicant verba Demetrii Phalerei hæc, περὶ τῶν ἢ τοῖς πράγμασι χαρίτων, οὐδ᾽ ἂν ἀρμόσαι πρὸς τὸν χορὸν, ἢ πρὸς τὴν λύραν, εἰ μὴ τις εἶναι χορὸς διαλεκτικὸς. Neu quid medios intercat actus) Hæc verò referenda sunt ad canentem chorum.

Officiūque virile Defendat) Interpretantur hæc verba nonnulli sic, vt officium virile dicatur, quo in consolandis aliis ac leuandis fungitur chorus. ego verò, quoniam idipsum mox est dicturus, intelligo chorum non muliercularum, aut virginum, aut puerorum gregem esse debere, sed virorum potius lectorum numerum. Hæc ex illis quoque Pollucis verbis sententia colligi videtur. Partes autem defendere sic dixit, vt in. i. Serm. Satyra. 10. vicem defendere,

Et sermone opus est modo tristi, sæpè iocoso
Defendente vicem modo rhetoris, atq; poetæ.

Et in. 2. Epist. ad Augustum, partes turari,
 — *Aspice Plautus*

Quo pacto partes tutetur amantis ephēbi,
Vt patris attenti, lenonis vt insidiosī.

Neu quid medios intercinat actus) Illa nimirū intelligit, quæ vocat Aristotel. *ἰμβόλιμα*. Scribit enim sic, καὶ ἂν χορὸν δι' ἕνα δὲ ὑπολαβῆν τῶν ὑποκριτῶν, καὶ μῦθον εἶναι τῷ ὄλον, καὶ συναγωνίζεσθαι. μὴ ὡς περ παρ' εὐριπίδην, ἀλλ' ὡς περ πρὸς Σφοκλῆ. τοῖς δὲ λοιποῖς τὰ διδόμενα μᾶλλον τῷ μύθου, ἢ ἄλλης τραγῳδίας ἐσὶ. δι' ὃ ἰμβόλιμα ἀδουσι, πρῶτου ἄρξαντο Ἀγάδων τῶ τοιοῦτου. καὶ τοὶ τὴ διαφέρει, ἢ ἰμβόλιμα ἀδουσι, ἢ ἕκασιν ἑξ ἄλλου εἰς ἄλλο ἀρμόσειν, ἢ ἰσοσόδιον ὄλον. Viderit verò Robertellus meritōne Paccium accuset, qui *ἰμβόλιμος* intercalare carmē siue canticū fit interpretatus, cuius est Budeus sententiam secutus, locosq; ad id è Ciceronis libris plures addidit.

Quod non proposito conducatur) Ne non fit *μῆρ' ὄλκω καὶ μῖσ' πράξιω*.

Concilietur amicis) In manuscriptis omnib. cōsilietur, verbū à me nō dum apud scriptores alios lectū, significatq; hoc loco vel consiliū dare, vel inire & capere consiliū. sic enim videtur ipsemet in 3. Car. accepisse,

Gratum elocuta consiliantibus

Iunone diuis. —

Chorus igitur, inquit, consulat etiam
 & amanter moneat. Et regat iratos) Virg. in. 1. *Æneid.*

Ille regit dictis animos, & temperat iras.

In manuscriptis summutatis temporibus, Reget. Peccare timentes) Manuscripti aliquot, Pacare, non, vt mihi quidem videtur, bene.

Mensæ breuis) parca & frugalis. Ille salubrem iustitiam) Salubre ferè appellat id quod est salutare atque vtile in commune. Idem in primo Sermonum, Satyra septima,

Solem Asiæ Brutum appellat, stellasq; salubres

Appellat comites —

Et apertis otia portis) Virgil. in. 2. *Æneid.* *Panduntur portæ. —*

Deosque precetur & oret) Idem in. 2. Epist. ad Augustum,

Poscit opem chorus, & præsentia numina sentit. Et que sequitur.

Quæ si fortè de comædiarum & tragædiarum choris intelligenda non sunt, ad hunc tamen etiam locum faciunt. Vt redeat miseris) Quæ

verba cum accusandi casu & præpositione construantur, ea quoq; datiuo iungi solent apud Poetas. Virgilius,

— Redit agricolis labor actus in orbem.

*Tibia non vt nunc orichalco vinc̄ta, tubæque
Æmula, sed tenuis, simplexque foramine pauco
Aspirare, & adesse chorus erat utilis, atque
Nondum spissa nimis complere sedilia flatu.
Quo sanè populus numerabilis, vt pote paruus,
Et frugi, castusque, verecundusque coibat.*

Hæc referenda sunt ad eam poëticæ partem, quæ dicitur ab Aristotele
μελοποιία. pertinebant autem tibiæ ad ornandos celebrandosque ludos
publicos. Quo de lex hæc erat. 12. tabularum: Ludis publicis, quod si-
ne curriculo, & sine certatione corporum fiat, popularem lætitiã in
cantu, & fidibus, & tibiis moderantò, eamq; Diuùm honore iunguntò.
Hæ tibiæ choricę dicebantur. Sed vsùm ipsum tibiarum varium, ipsosq;
tubicines artifices dictos fuisse, quemadmodum quoq; Diomedes in su-
perioribus verbis appellat, ostendunt hi versus è. 6. Fastorum Ouidij,

*Temporibus veterum tibicinis vsus auorum
Magnus, & in magno semper honore fuit.
Cantabat fanis, cantabat tibia ludis,
Cantabat mæstis tibia funeribus.
Dulcis erat mercede labor, tempusq; securum est,
Quod subito gratæ frangeret artis opes.
Adde quod ædilis pompa qui funeris irent,
Artifices solos iusserat esse decem.
Exilio mutant urbem, Tyburq; recedunt,
Exilium quodam tempore Tybur erat.
Quæritur in scena caua tibia, quæritur aris,
Ducit supremos tibia nulla choros.*

Simplexque foramine pauco) In manuscriptis aliquot, pro pauco, le-
gebatur, paruo. Quæ lectio propterea minus esse proba videtur, quod
de tibiæ quoq; foraminibus eodem modo in. 6. Fast. scribit Ouidius,

*Prima terebrato per rara foramina buxo
Vt daret effeci tibia longa sonos.*

Quibus ex illius versibus intelligimus tibiã olim buxeas, non vt nunc,
id est Horatij temporibus, orichalco vinc̄tas, ac propterea tubæ æmu-
las fuisse. Pòst autem in tibiis foramina sunt facta plura. quod indicant
versus illi in lusibus, vt putantur, Virgilianis de cantu Sirenum,

*Quòd tuba, quòd litui, quòd cornua rauca queruntur,
Quòdque foraminibus tibia mille sonat.*

Plutarchus Lasum quendam numeros in tibiis incidisse atq; auxisse nar-
rat his verbis, λάσθ' δὲ ὁ ἱερμηνεύς εἰς τὴν Λιδυραμβικὴν ἀγωγὴν μετασάσας τῶς
ἑυδμοῦς, καὶ τῆ τῆ ἄντων πολυφωνία κατακολεῖσθαι, πλείοσι φθόγγοις, καὶ
σεξήμενοις χρισάμενθ' εἰς μετάθεσιν τῆ προῦπαρχου ἤγαγε μουσικῆν. Ac pau-
lò pòst, ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐλιτικὴ ἀπὸ ἀπλευρέας εἰς ποιικλωτίραυ μεταβίβηκε μου-
σικῆν. Aspirare Ἔ adesse choris erat utilis) Aspirandi verbum vel idem
quod inflare est hoc loco, vel quod respondere. Quo verbo est vsus an-
tè Diomedes: siue etiam ὑπρητῶν, quo Plutarchus: vt vel in choris ca-
nerent tibiæ, vel responderent ipsi choro. credo hinc sumpta meta-
phora vsum fuisse Cice. in. 2. Epist. ad Atticum in his verbis,
Itaque nunc consule in carcerem incluso, sepe item seditione commota,
aspirauit nemo eorum, quorum ego concursu, itemq; Coss. qui post me
fuerunt, Remp. defendere solebant. Plutarchus in libro de musica, tibiæ
Apollinem inuentorem fuisse, constare, ait, & ex choris, & hostiis ipsis,
quas cum tibiurum cantu Apollini offerbant. verba illius sunt, ὅτι γὰρ
μαρτύρου, ἢ δόλμπτου, ἢ ὑαγίδου, ὥστιν ἐθόντ' εὐρημα ὁ αὐλός, οὐ μόνον δὲ κιδάρα
ἀπόλλωνου, ἀλλὰ καὶ αὐλιτικῆς καὶ κιδαρικῆς εὐρητῆς ὁ θεός. Λύλον δὲ ἐν τῆ
χορῶν καὶ θυσίῶν, ἄς προσῆγον μετὰ αὐτῶν θεῶν, καθάπερ ἄλλοιτε καὶ ἀλκαίος
ἐν τινὶ τῶν ἕμνων ἰσορεῖ. Quem in sacris vsum tibiurum indicant tum ver-
sus illi, quos supra posui Ouidij, tum hi aliq' è .3. Eleg.

Hic ubi personuit solenni tibia cantu,

It per velatas annua pompa vias.

Ducuntur niueæ populo plaudente iuuenæ,

Quas aluit campis herba Phaliscæ suis.

Et vituli nondum metuenda fronte minaces,

Et minor ex humili victima porcus hara.

Nondum spissa nimis complere sedilia statu) Hanc opinor διατρικὴν μουσικῆν
Plutarchus appellat, quam Græcos olim nesciuisse tradit. Spissa verò ses-
dilia dixit plena & conferta, quemadmodum pòst idem spissas coronas
frequentes appellat. & in Epist. ad Meccenatem:

— Spissis indigna theatris

Scripta pudet recitare. —

Dionys. Halycar. περὶ συνθέσεως ὀνομάτων & spissa theatra græcè elegans-
ter expressit, & complendi græco verbo eodem modo est vsus, ἥδην δ'
ἔγωγε καὶ ἐν τοῖς πολυανδρεωτάτοις διατροῖς, ὅ συμπληροὶ παντοδαπῶς καὶ
ἄμωθ' ὄχλῳ, ἔλοξα καταμαθῶν ὡς φυσικῆτις ὄσιν ἀπάντων ἡμῶν οἰκιστικῶς
πρὸς ἐμὴν ἐάντη, ἢ, εὐρυθμίαν. M. Tullius frequentia theatra vocat. Quod
ipsum Flaccus exprimens in Epist. ad August. scribit:

Hos

Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro

Spectat Roma potens. —

Complendi verbo Cicero quoque eodem modo est vsus in Bruto, Volo hoc oratori contingat, vt cum auditum sit eum esse dicturum, locus in subfelliis occupetur, cõpleatur tribunal, gratiosi scribæ sint in dando & cedendo loco. Et in .5. Æneid. Virgil.

Famaque finitimos, & clari nomen Aceste

Excierat: leto complebant littora cœtu

Visuri Æneadas. — Sedilia verò, & sedes, & subfellia in

Orchestra ipsa Viçtruuus vocat. Flatu) Idem in .3. Carm. Ode .19. Flamen idem dicit, quod hic Flatum. sic enim ait,

— *Cur Bercynthia*

Cessant flamina tibia?

Postquam cœpit agros extendere victor, & urbem

Latior amplecti murus, vinoque diurno

Placari Genius festis impune diebus,

Accessit numerisque, modisque licentia maior.

Indoctus quid enim saperet, liberque laborum,

Rusticus urbano confusus, turpis honesto?

Sic prisca motumque, & luxuriam addidit arti

Tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem.

Sic etiam fidibus voces creuere seueris,

Et tulit eloquium insolitum facundia præceps:

Vtiliumque sagax rerum, & diuina futuri

Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.

Huius loci verba omnia duas in partes easq; contrarias accipi possunt. vel hac, vt vocat Plutarch. *καινοτομία* Musica aliquid accessisse, quod ad eius artis decorem ornamentumq; pertineret, vel decessisse etiam, quo minus artis in ea ornamentiq; iam esset. Habet autem vtraq; sententia suam probabilitatem, suaq; firmamenta. vt enim Musica aliquid decessisse existimemus, facit & verbum Licentiæ, quo hic vtitur, & querela Musica ipsius, qua formiæ habitu præditam Pherocrates, vt est apud Plutarchum, conquerentem illam induxit se à poetis nimia varietate tanquam discerptam planeq; corruptam: Vt autem accessisse putemus, faciunt plerâque huius loci verba, tum illa extrema maximè, Vtiliumq;

sagax

ſagax rerum. Nam quod Licentiæ verbo eſt uſus Horatius, non id ad artis illius diminutionem aut dedecus vſo modo pertinet, ſed nouitatem rei ſic indicare voluit. Hodièq; Muſici eodem vruntur verbo Licentiæ in iſtis tonis in acceſſionis ſignificatione. Pherecratis verò muſica non aliter debuit ab deriſore comico induci, eaq; ſic queritatur, vt laudes ſuas edat potius, ſeq; oſtentet.

Victor) Vel Romulus, vel Romanus. Quale eſt illud Virgil.

Tu regere imperio populos Romane memento.

In Epift. verò ad Auguſtum.

Gracia capta ſerum victorem cepit. —

Et urbem) Codices alij vrbes, alij urbem: probabilius hoc alterum.

Vinoq; diurno Placari genius) Cui ſacra de die fierent. quibuſdam enim diſ nocturna ſacra fiebant. Vno autem & floribus Genio faciebant veteres. Idem in Epift. ad Auguſtum,

Tellurem porco, Sylvanum lacte piabant,

Floribus & vino Genium memorem breuis aui.

Acceſſit numerisq; modisq; licentia maior) Cùm illa vita impunitate ac licentia, qua dies feſtos agebant veteres, genioq; indulgebant, creuit etiam artis iſtus licentia. Numeri verò ac modi ſunt artis iſtus Muſicæ propria vocabula. Vnde in epift. ad Lollium illa tranſtulit,

Quamuis nil extra numerum feciſſe modumq;

Curas. —

Numerus à Græcis ἐνδμωσ dicitur, eſtq;

vt iidem definiunt, *ὁ ἀριθμὸς κατὰ δακτύλου, ὃν χρωῖνται οἱ ἀυλιτικοί.* Modus verò, *τρόπος*. quo verbo ſæpè Plutarchus vtitur in libro de Muſica. Quibus de numeris & modis hæc Donatus valde ad hunc locum pertinentia, Cantica temperabantur modis nō à poëta, ſed à perito artis muſicæ factis. Neque enim omnia iſdem modis in vno cætico agebantur, ſed ſæpè mutatis. vt ſignificant qui tres numeros in comædiis ponunt, qui tres continent mutatos modos cantici illius. qui huiusmodi modos faciebant, nomen in principio fabulæ & ſcriptoris & actoris ſuperponebant. huiusmodi adeò carmina ad tibias fiebant, vt his auditis, multi ex populo antè diſcerent, quàm fabulam acturi ſcenici eſſent, quam omnino ſpectatoribus iſtis antecedens titulus pronunciaretur.

Indoctus quid enim ſperet) Præcis illis temporibus iſcitia hominum factum eſt, ne tanta huius artis varietas eſſet, quanta deinde poſt exiſtitit.

Liberq; laborum, Ruſticus vrbano confuſus) Solutio animo ac relictiſ operis ruſticanis tantisper dum ludi fiebant in vrbe. Diomedes obſcure quidem, ſed quiddam tamen de togatarum comædiarum agens nomine, tradit ad hunc, vt opinor, locum intelligendum valde accomodatam. ait enim, Initio togatæ comædiæ dicebantur, quòd omnia in publico honore confuſa cernebantur: quæ togatæ poſtea in pratextatas & tabernaria diuidebantur. Ruſtici autem vrbaniq; nomina vi-

tam vtramque significant, ac duplicem hominum conditionem. Cicero in Orat. Transfatione fortasse crebrior, qua frequentissimè sermo omnibus vtitur, non modò vrbanoꝝ, sed etiam rusticorum. Tibullus se ipse rusticum vocat, id est genus illud vitæ colentem,

Ipse seram teneras maturo tempore vites Rusticus. —

Ipse Horatius in Epod. Ode. 2. sic eodem verbo est vsus,

Hæc vbi locutus scenerator Alphius,

Iam iam futurus rusticus.

Vrbanoꝝ autem, id est in vrbe viuentes, Celsus in primo, At imbecillius stomacho, quo in numero magna pars vrbanoꝝ. Et Varro de re rustica, cap. 2. recentes vrbanoꝝ vocat, id est, ciues illorum temporum. Vtrunq; genus complectens Horat. in. 1. Serm. scribit,

Ille datis vadibus qui rure extractus in urbem est,

Solos felices viuentes clamat in vrbe.

Sic prisca) τῆ πρῶταρχοῦσα, vt Plutarchus loquitur.

Motusq; luxuriam) Quo de tibicinum motu sunt intelligenda illa

Aristotelis in Poetica verba, πότερον δὲ βέλτιον ἢ ἰποποιητικὴ μίμησις, ἢ ἡ τραγῳδική, διαπορήσαν ἂν τις. κί γὰρ ἢ ἤπον φορτικὴ, βελτίων, τοιαύτη δὲ πρόσβελτίος θεατὰς ἐστὶ, ἕλλον ὅτι ἢ ἅπαντα μιμουμένη φορτικὴ. ὡς γὰρ οὐκ αἰσθανομένων ἂν μὴ αὐτὸς προσθῆ, πολλὰν κίνησιν κινεῖται. οἷον, οἱ φαῦλοι ἀυλαῖται κινεῖται, ἂν δίσκον δὲ μιμᾶσθαι, καὶ ἔλκοντες ἂν κορυφαῖον, ἂν σὺλλαν ἀυλασιν.

Facere tamen hæc videntur cum priore illa sententia, vt motum in tibicinibus reprehendat videlicet Horatius, quemadmodum Aristoteles quoque. nisi fortè intelligimus, tibicines olim solos cantasse in choris, deinde verò ad eos accessisse personarū actionem. Motus enim actionem quoque Græcis significat, vt apud Aristotel. in. 3. Rhetor. ἤρξαντο μὲν οὐκ κινῆσαι τὸ πρῶτον, ὡς αἰετὸν πέφυκε οἱ ποιηταί. Et in Solone Plutarchus, ἀρχομένων δὲ τῶν περὶ τὸν δίσκον ἢ δὲ τὴν τραγῳδίαν κινῆσαι. Latine par huic verbū habent saltare. Dicunt enim Cyclopa saltare, aut quemuis alium, id est agere. Ipsam saltationem Horat. motum vocat in. 3. Carm. Ode. 7.

Motus doceri gaudet Ionicos

Matura virgo. — Luxuriam) Quod ad ἄτην pertinet.

In manuscriptis leuis vnus literæ mutatio luxuriam. Traxitque vagus per pulpita vestem) Syrma vestem tragicam intelligendā puto. hæc enim verba nimirum intuens Donatus illa scribebat: Syrmata dicta sunt ab eo, quòd trahuntur: quæ res ab scenica luxuria instituta est. Eadem in luctuosus personis incuriam sui per negligentiam significant. Iuuenalis Saty. 8. eandem penè interpretans vocem scribit,

Ante pedes Domiti longum te pone Thyestæ

Syrma. — Ouidius in. 6. Fastor. Tibicines longis vsus vestibus fuisse significat, vt eorum hic habitus propriè fuerit,

Cur vagus incedit tota tibicen in vrbe?

Quid sibi personæ, quid roga longa volunt?

Deinde post causam reddens ait,

Admiscet que alios, & vt hunc tibicina cærum

Augeat, in longis vestibus ire iubet.

Idem Horat. in .2. Carm. Ode.8. in significando eiusmodi luxu verbo quoque trahendi est vsus. Sunt illius hi versus,

— *Nec Laconicas mihi*

Trahunt honesta purpuras clientes.

Honestas vocat, quæ longis vterentur vestibus. quocirca post hoc in libro honesta ab eo palla dicitur, quæ traheretur. Quid verò pulpitum sit alio loco dicturi sumus.

Sic etiam fidibus voces creuere seueris) Voces appellat, quod Græci φθόγγυς vocant. Plutarch. in libro de Musica, eadem de re, ὁ δὲ τιμότης, οὐτὸ γὰρ ἰπλάφθόγγυς τῆς λύρας ὑπαρχούσης ἴσως εἰς τέρπανδρον τὸν ἀντιστικτὸν, διέτριψεν εἰς πλείονας φθόγγυς. Facundia præceps) Qui priorem illam sententiam sequuntur, præcipitem facundiam interpretantur, in præceps euntem: qui alteram illam, promptam atque expeditam eloquentiam, quam αὐτοσχιδίαισιν Græci vocant. quos ad eam quoque sententiam videntur adiungere Ciceronis verba in Bruto hæc de C. Visellio, In quo fateor vulgi iudicium à iudicio meo dissensisse. Nam populo non erat satis vendibilis, & cum idcirco obscura, quia peracuta, tum rapida & celeritate cæcata oratio, sed neq; verbis aptiorem cito alium dixerim, neq; sententiis crebriorem. Erat ergo Visellius, & vt loquitur Afranius, eloquens ilicet, & creber sententiis. vtrumque hoc loco etiam coniungens Horatius, & præsentē illam ac volubilem facundiam, & sapientes etiam sententias, quæ ad augendam prudentiam ferè pertinet, accessisse dicit.

Et diuina futuri Sortilegis nō discrepuit sententia Delphis.) Sententiæ quasi quædā sunt oracula, quid vitandū, quidq; sequendū sit fanciunt, & futurorū scientiam afferunt, & prudentem reddunt. Oraculis. n. etiā sententias Cic. comparat. in.2. De finibus bonorum & malorum, his quidem verbis, In alio verò libro, in quo breuiter comprehēsis grauiſſimis sententiis, quasi oracula edidisse sapientiæ dicitur.

*Carmine qui tragico vilem certauit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudauit: & asper
Incolumi grauitate iocum tentauit, eò quòd
Illecebris erat, & grata nouitate morandus
Spectator, functusque sacris, & potus, & exlex.*

Poetae propositum est illud maximè, etiam spectatores delectare ac tenere. eà ob causam & adhibiti tibicines, & in tragædiis interiectæ quædam satyricæ actiones, quibus etiam amplissimi quique viri traducerentur. eius generis quædam ab aliis exempla ponuntur, ex quibus quæ fuerint illa *Δράματ' σατυρικά*, sciri possit. Fiebat autem ridiculis huiusmodi actionibus, vt quasi recrearetur spectator atrocissimis tristissimisque rebus spectandis fatigatus. siue fortè eò fiebat, vt, vnde tragædia primùm exstitisset, Satyræ memoriam renouarent. ex ea enim natam fuisse tragædiam scribit Aristoteles in Poëtica sic, *ἔτι δὲ τὸ μέγεθος ἐν μυκρῶν μύθῳ, καὶ λίξεως γελώσις, δία ἢ ἐν σατυρικῷ μετ' ἄλλων ὄψι ἀπιστιμνάθη*. Diomedes Grammaticus Satyricam hanc fabulam fuisse scribit, apud Græcos tragicis quoque vsitatam, quæ inter tragicas ageretur iocose ad delectandum. verba illius hunc explicantis locum sunt, Satyrica est apud Græcos fabula, in qua item tragici poëtæ non reges, aut heróes, sed satyros induxerant ludendi causa iocandique, simul vt spectator inter res tragicas seriasque, satyrarum quoque iocis & lusibus delectaretur, vt & Horatius sentit his versibus,

*Carmine qui tragico vilem certauit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudauit, & asper
Incolumi grauitate iocum tentauit, eò quòd
Illecebris erat & grata nouitate morandus
Spectator. —*

Atque ego quidem sic existimo in eadem scena in qua tragædias, has quoque satyricas actiones exhibitas fuisse, nec esse illaseadem, quarum genus ipsum scenæ est apud Vitruuiũ tertium differēs à tragico & comico. Isacius tzezes in prolegomenis in poëtas, satyros à tragædiis fecernens, & cuiusmodi sint ipsi declarat, & vt in tragædiis adhibiti fuisse videantur, ita illius verba mihi videntur esse accipienda. sic enim scribit,

*τῆν δὲ τραγωδίαν, καὶ τοὺς ἑτέρους ἐπίσκο μὲν ἔχον χορευτὰς ἢ ἀδιαφέρειν δὲ πρὸς ἀλλήλους, ὅτι ἢ μὴν τραγωδία, ἄρηνουσ μόνον ἔχει καὶ οἰμωγὰς. ἢ δὲ σατυρικῆς συγκρινῆ τῶσ δλυφύρσισιν ἰλαρότητα, καὶ ἀπὸ δεικνύων εἰς χαρὰν καταπτῆν εἰσεῖν. Harum simillimi actionum fuisse videntur hi, qui à Græcis σιλλοὶ dicuntur, quod & genus comicæ poëseos fuit, & eo interiecto sunt vsi veteres poëtæ. Qua de re verba sunt Eustathij in .2. Iliados hæc, *οἳ δὲ παλαιοὶ παρασκευεῖνται ἐν ταῦτα, ὅτι οὐ μόνον Ζηνόφανος πεποικίη συλλοὺς, ἐν οἷσ ἐυδοκίμην, ἀλλὰ καὶ τοῦτου τῷ εἶδους πρῶτον κατῆρξεν ὁμηροσ. ἐν οἷσ αὖτε τὸσ τε δειροσίτην σιλλαίην. καὶ ὁ δειροσίτησ τὸσ βασιλῆσ. εἰσὶ δὲ οἱ σιλλοὶ, ποικίσεωσ εἶδ' κωμικῆσ, καὶ οἱ ταῦτην μετιόντες, σιλλόγραφοι εἰλέγοντο. καὶ ἢ οὕτω παίζην, σιλλαίνην ἐκαλεῖτο. καὶ ἐν τῷ ποιούτου ῥήματ' καὶ οἱ σιλανοὶ δαίμονισ τινισ κομψὸν τὰ εἰσ ὄρχησιν, καὶ εἰσ διονύσου τελιτὰσ. τῶσ δὲ τοιαύταισ λίξεσ σῦσειχον παρὰ αἰλιῶ διονυσίω καὶ σιλῆν, ὅσσι βύσ ὀφθαλμοῦσ ἡρέμα παραφέρειν ἐν τῷ διαφαυλίση καὶ διασύρη. οὐκ ἐν ταῦτα δὲ μόνον ὁ ποιητῆσ τῷ ποι**

οὐτῶ ἐπὶ χρεῖται, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἱφιξίῳ, καὶ ἐν τῇ ὀδυσσίᾳ δὲ πολλαχῶς εὐρίσ-
 κεται οὕτω ποιῶν. ὀδυσσεύς μίμναι ἀσπότερον, ἢ πειρὶ ἰνδῶντα. εἰς δὲ ἃ λέγει πε-
 ρὶ τοῦ ἐπιθλιόδουσι διερσίτου ταῦτα, &c. Timonem quoque Phliasium Sillos
 scripturasse tradit Suidas. Vilem certauit ob hircum) Erat in manuscripto
 suprapositū, Vel cantauit. Sed & cæteri codices, Certauit, omnes agno-
 scebant: & Diomedes grammaticus bis versus hosce ponens, tum in illis
 verbis, quæ antè subieci, tum in his quoque, Tragœdia vt quidam di-
 cunt, ἀ τράγῳ & ὠδῶ dicta. quoniam olim auctoribus tragicis τράγῳ, id
 est hircus præmium cantus proponebatur, qui Liberalibus die festo Li-
 bero patri ob hoc ipsum immolabatur: quia, vt ait Varro, depascūt vi-
 tem, & Horatius in arte Poëtica,

Carmine qui tragico vilem certauit ob hircum,

Mox etiam agrestes Satyros nudauit. —

Quamquam verba illa Diomedis, Præmium cantus, illam alterā lectio-
 nem magis probare videntur, & Diomedis liber in describendis Horatiū
 versibus eo est loco à librariis fortè corruptus. Sin, Certauit, retinemus,
 est id quoq; verbum scenicum, idemq; quod græcum alterum ἀγωνίζεσθαι.

Et asper Incolumi grauitate) Sunt enim grauiissimi tragici, quosque mi-
 nimè omniū dicacitas deceat, lasciuia præsertim ab omni grauitate ali-
 niissima. Et quemadmodum hæc non consularia sunt, vt ad Attic. scribit
 Cic. sic neque tragica etiam. Verùm iocari quoq; tragicis licet salua gra-
 uitate, vel admista potius, vt Quintil. loquitur. ille enim in. 6. de ridicu-
 lis sic scribit, Item ridicula aut facimus, aut dicimus: factō risus concilia-
 tur interim admista grauitate, &c. Demetrius Phalereus lepōrē quen-
 dam gratiamq; tragœdiæ permittit, risum non concedit, ne Satyrus esse
 videatur. vt ex eodem quoq; intelligi illud possit, Satyrum, quod in Tra-
 gœdia etiam adhiberetur, diligēter ab eo propterea separari. est autem
 apud illum, hoc modo, τραγωδία δὲ χάριτας παραλαμβάνει ἐν πολλοῖς. ἢ δὲ
 γέλωσ ἰχθῆρος ἢ τραγωδίας. οὐδὲ γὰρ ἐπινοήσεται ἄν τις τὴν τραγωδίαν παίρου-
 σαι. ἐπὶ σάτυρον γράφει ἀντὶ τραγωδίας. Asperū verò genus etiam quod-
 dam est dicti mordax. Id porrò quod dicitur, inquit Fabius, aut est lasci-
 uum, aut hilare, qualia Galbæ pleraque: aut contumeliosum, qualia nup-
 per Iunij Bassi: aut asperum, qualia Cassij Seueri. Cic. in. 2. epist. ad Att.
 Itaque ἀνέκδοτα à nobis, quæ tibi vni legamus, Theopompino genere,
 aut etiam asperiore multò pangentur. neque aliud iam quicquam πολλοῖς
 πύθμαι, nisi odisse improbos, & id ipsum nullo cum stomacho, sed potius
 cum aliqua scribendi voluptate. Idem in Bruto, C. Frimbria temporib.
 iisdem ferè, sed longius ætate prouectus, habitus est fanè (vt ita dicam)
 luculentus patronus, asper, maledicus, genere toto paulò feruidior atq;
 commotior. Et exlex) Eodem verbo Cicero est vsus in oratione pro
 Cluentio, Non quod illi Syllam exlegē esse putarent. vel quemadmodū
 Priscia. in. 6. legit, Non quod illi aut exlegem esse syllam arbitrarentur.

*Verùm ita riores, ita commendare dicaces
 Conueniet Satyros, ita vertere seria ludo,
 Ne, quicumque deus, quicumque adhibebitur heros,
 Regali conspectus in auro nuper, & ostro,
 Migret in obscuras humili sermone tabernas:
 Aut dum vitat humum, nubeis, & inania captet
 Effutire leueis indigna tragædia versus:
 Vt festis matrona moueri iussa diebus,
 Intererit Satyris paulùm pudibunda proteruis.*

Modus, inquit, adfit in ferendis quodammodo iocis in tragædia, vt cùm Satyrus, is nimirum qui assumpta alterius persona mores eius irridet, Regiam personam quasi induerit, aut Herois alicuius ita loquentem inducat, ne turpis ea sit nimisq; plebeia, & indigna oratio Deo, rege, heroë. Ita vertere seria ludo) Et vertendi verbum, & illud alterum Nuper, id significant, inter actus ipsos tragædiæ adhibitas fuisse ridiculas hæc personas, iisq; interpolatam quodammodo tragædiam existitisse. Ludum pro ioco accipit, siquidem iocus est serio contrarius. scribit enim Quintil. Iocum verò accipimus, quod est contrarium serio. τὰ γὰρ λῶϊα, καὶ τὰ σατυρικά Græci vtrumq; dicunt. Regali conspectus in auro nuper & ostro) Ostrium propterea superbum dicitur à Virgil. in. 1. Æneid. est enim regum ornatus. Qui verò sit ornatus hic regalis, ostendit in. 2. de finibus Cic. his verbis, Iubebat eos, qui audiebant, secum ipsos cogitare pictam in tabula voluptatem pulcherrimo vestitu, & ornatu regali in solio sedentem. Atque idem Horat. lib. 4. Carm.

Non sola comptos arsit adulteri
 Crineis, & aurum vestibus illicitum
 Mirata, regalesq; cultus,
 Et comites, Helena Lacæna.

Aristoteles in Poëtica tragicas personas esse dicit τοὺς ἐν μεγάλῃ δόξῃ ὄντας, καὶ ἐπιφανῆς ἀνδρας. Migret in obscuras humili sermone tabernas) Vel omnino vetat ad irrisionem assumi Deorum, aut Heroum personas, vel in eiusmodi derisione premi adeò eorum orationem, nihil vt à populari & plebeia differat. Humilem verò sermonem ταπεινὴν λέξιν Aristoteles appellat, cui σιμνὴ λέξις, aut σιμνολογία est contraria. Atque hæc est fortè παρασμία vitium, quum à tragica grauitate disceditur, veniturq; ad humilitatem, vt ita dicam, comicam. Suidas quid παρασμία sit, his verbis exponit, παρασμία λέγεται ὅταν ἐν τραγωδίας μετῆνεχθῆ λόγος

39 *eis usque diem*. Eoque fortasse magis sit huius loci parodia, quod hæc, quemadmodum alibi docuimus, etiam ad maledicendum atq; irridendum pertinet. Quæ verò in regum oratione grauitas inesse debeat & splendor, ostendit Aristot. si quidem verus ipse est auctor, in proœmio librorum eorum, quos de Rhetorica scripsit ad Alexandrum.

Aut dum vetat humum) Neq; verò ita affurget irridens, vt multò turpius intumescat, quàm quum cōtrà deprimebatur. *Effutire leues indigna tragœdia versus*) Ouidius in. 2. de Tristib.

39 *Omne genus scripti grauiate tragœdia vincit.*

Vt festis matrona diebus) Ita nonnunquam in ridiculis personis ludet ipsa tragœdia, vt solent graues matronæ quoque festis atque hilaribus diebus, incolumi, vt suprâ dixit, & admista grauitate saltare ac moueri. Idem in Epist. ad Lollium, mediocritatem in rebus statuens, matronæ quoq; & meretricis est vsus similitudine,

39 *Vt matrona meretrici dispar erit. —*

Aristotel. in Poëtica, Saltationem non omnem ait esse reiiciendam, sed quæ turpis nimium sit & obscœna, qualis eorum, qui impudicarum mulierum mores & lasciuiam agendo imitabantur. quæ verba quia non nihil ad hæc faciunt Horatiana, propterea subiicio, *εἴτα οὐδὲ κίνησις ἀπαῖ ἀποδοιμασία, εἴπερ μὴ δ' ὄρχησις, ἀλλ' ἢ φαύλων. ὅπερ καὶ καλλιπίδης ἐπιτιμᾶτο, καὶ νῦν ἄλλοι, ὡς οὐκ ἔλευθέρως γυναικας μιμνέμεν.* Intererit Satyris)

39 Eadem syntaxi Comicus dixit, *Stulto intelligens quid interest.*

39 Proterui autem, quia petulantes & illoti dii sunt Satyri, vt ait Donatus, Satyri enim veluti Sathuni, vt ait Macrob. dicti, quòd sint in libidinem proni, appellatiq; sic sunt *παρὰ τὴν σάτυν*, quod membrū virile declarat.

Non ego inornata, & dominantia nomina solūm,

Verbaq; Pisones Satyrorum scriptor amabo:

Nec sic enitar tragico differre colori,

Vt nihil intersit, Dauis ne loquatur, an audax

Pythias, emuncto lucrata Simone talentum:

An custos famulusq; dei Silenus alumni.

Quæ ratio, quiq; modus teneri debeat in his satyricis interiectis actionibus, quod ad ipsam orationem attinet, hoc loco docet: si iocans non impudentem atq; inuerecundam illam Satyrorū dicacitatem ac licentiã prorsus imitetur, sed honestius aliquanto loquatur & verecundius, neq; tamen ita recedat à tragœdia, vt comœdiæ ridicula ac leporem sectari videatur, id est, remittet aliquando grauitatem tragœdia, ludetq; ac ridebit paulisper, sed cum sales suos habeat Satyrici obscœnissimos, ab his tamen abstinebit lusura tragœdia. suos quoq; sales habet, suatq; ridicula

comœdia (alia enim etiam in hac sunt grauiora) hæc verò sunt humiliora, quàm vt eò se tragœdia debeat demittere, vt vel Dauum ridens adhibeat, vel Pythiam, comicas ridiculas personas. sed suos quoque habeat noritq; sales tragœdia, suas personas adhibeat ad eos lusus: vt Silenum, qui ridicula quidem persona est, non satyrica, non comica, sed tragica. *Inornata*) M. Tullius in. 3. de Orat. Ornata ea esse dicit, quæ *μιτῶν μικρῶς* dicta sint, vt cum Martem pro bello, Cererem pro frugibus, Liberum pro vino appellamus. Minus autem ornata, cum aut ex parte totum, aut ex toto partem intelligimus. Ego verò tertium hoc addo, inornata, quum proprie dicimus, & appellamus rem suo quamq; nomine & proprio, & quanta sit ipsa, tantam verbo significamus. quod dum fit, nuda est ipsa, propria tamen oratio. Tegitur enim quodammodo duobus illis aliis modis res ipsa, neque tam apparet tota atque aperta est. Satyri autem lasciuu omnino & petulantes, res quoties erant pudendas nominaturi, apertissimis verbis ac suis impudenter inornateque appellabant, erantq; omnino *εὐδουρήμωνες*. Et *dominantia*) Expressit id quod Græci dicunt *κύρια*. Apertissima verò est ea oratio, vt ait Aristot. in Poëtica, quæ ex propriis constat verbis, sed eadem quoq; abiectissima. *σμενὴ* verò *λείσσο* amans *ἄξιον*, amans tropos ac metaphoras, vt idem ait, & quod proprium non est, rem magis ipsam tegit: propria atq; humilis est, at *ἄφρο*. Nec sic) In manuscripto, Non sic. Tragico differre colori) Iunxit idem dandi casu in. 1. Serm. Satyr. 4. *Differt sermone sermo merus.* —

Cum eodem casu & discrepandi, & distandi verba idem copulat libro. 2.

Epist. ad Florum,

— *Et tamen idem*

Scire volam, quantum simplex, hilarisq; nepoti

Discrepet. — *Et in. 4. Carm.*

Parum sepultæ distat inertia

Celata virtus. —

An audax Pythias) Personam fuisse

tradunt in Lucilij tragœdia. id est etiam ancillæ nomen in Eunuchi. Terentij fabula. *Emuncto lucrata Simone talentum*) Terent. in Phor. Act. 4.

Scena. 4. *Emunxi argento senes.* —

Erat in manuscriptis, Et audax. Ac ne vtrumq; pro comicis personis habeam, auctoritate Porphyrius impediatur. *An custos famulusq; dei Silemus*) Silenum quoq; Virgil. induxit vinolentum ac ridiculum in Ecloga.

Ex noto fictum carmen sequar, vt sibi quiuis

Speret idem: sudet multum, frustra q; laboret

Ausus idem, tantum series, iunctura q; pollet,

Tantum de medio sumptis accedit honoris.

Quoniam de tragicis illis lusibus dixit, nec temere, nec inornate spurcæue

scribendos esse monuit: nunc quoque iis responderet, qui superuacanea hæc præcepta putarent de re omnino facili, nec vllius artis egente. Verum, inquit, ego ita scribā ludicra hæc, quæ videntur esse non laboriosa & de medio petita, vt res ipsa, quod de orationis subtilitate scribit Cic. imitabilis illa quidem videatur esse existimanti, sed nihil sit experienti minus. Neque verò Satyrici lusus hi tantum faciles videbantur, & cuius expositi, sed & ipsa quoque Comædia, quod ex medio accessisset. Itaque versus Horatiij adscribam ea de re huic loco sanè aptissimos ex Epistola ad Augustum, quibus ille Latinos tragædiarū scriptionib. impensè delectari, Comædiam verò, vt rem leuem & nullius artis negligere, iniquo fert animo. fallitque eos iudicio atque opinione ostendit his verbis,

Creditur ex medio quia res accessit, habere

Sudoris minimum: sed habet comædia tanto

Plus oneris, quanto venia minus: aspice Plautus

Quo pacto partes tutetur amantis ephēbi,

Vt patris attenti, lenonis vt insidiosi,

Quantus sit Dorfennus edacibus in parasitis,

Quam non adstricto percurrat pulpitæ socco!

Ex noto fictum carmen sequar) Summutata posteriora verba in manus scripto, carmen fictum. Ex verbis, inquit, notis fingam & pangam carmen eiusmodi, vt idem se posse sibi quiuvis alius falso persuadeat.

Fictum carmen) expressum è Græco ποικῶν. Vt sibi quiuvis speret idem) Eiusdem planè sententiæ sunt & illa verba Cicer. de subtilitate orationis à me supra posita, & hæc alia Plutarchi in vita Lysia, *δοκῶ δὲ κατὰ λέξιν εὐκολῶ εἶναι ἀνομιματῶ ἔργα.* Sudet multum) Multi res est illa sudoris, sic enim Cic. ipse loquitur in. 1. de Orat. Ac stilus, inquit, ille tuus, quem tu verè dixisti perfectorem esse dicendi ac magistrum, multi sudoris est. Frustraque; laboret) Ouid. vana laborare. in. 4. enim Fastor. sic,

Sol aditus, quam quæris, ait, ne vana labores,

Nupta Iouis fratri tertia regna tenet.

D. Chrysof. vno id Græco verbo dicit *καταποικῶν*. Et Fab. in. 6. Nam si species omnes persequi velimus, nec modum reperiemus, & frustra laborabimus. *Tantum series iuncturaque; pollet. Tantum de medio sumptis*) Etsi in ipso ferè libri huiuscæ principio illa explanans, Notū si calida verbum reddiderit iunctura nouum, videbam cōmunia eademque; verba nonnulla & huius, & illius loci, & id quod hic & illic notū, & hic atque illic iuncturam, tamen diuersam esse vtriusque loci iuncturā & censui, & docui. ibidem autem hanc huius loci iuncturam verborum continuationem & compositionem interpretabar, cuius quæ virtus, quantumque; sit bonum, & hic Horatius, & Halicarnas. Dionysius *περὶ συνδέσιως ὀρομάτων*, his verbis docet, *ἔσι τοίνυν πᾶσι λέξις ἢ σημαίνουσα τὰς νοήσεις,*

22 ἢ μὴ ἱμετρῶ, ἢ δὲ ἀμετρῶ. ὡρῖκατέρα καλῶς μὴ ἀρμονίας τυχεῖα καλὸν οἶατ'
 23 ἴσι ποιῶν τὸ μέτρον, καὶ τὸν λόγον. ἀνεπίστωτος δὲ καὶ ὡς ἴτυχε ἔπισημὴν προφύλαξ
 24 λησι τὸ ἐν τῇ διανοίᾳ χρῆσιμον. πολλοὶ γὰρ ποικταὶ καὶ συγγραφεῖς, φιλοφροῖτε
 25 καὶ ἔπιτροπὸς λίξεις παντὶ καλῶς, καὶ πρὸς τοῖς ὑποκειμένοις ἐκλίξαντες ἰσιμῶ
 26 λως, ἀρμονίαν δὲ αὐτοῖς περιδίντες εὐκαίαν τινὰ καὶ ἀμωμῶ, οὐδ' ἐν χρῆσιν ἀπέλαμ
 27 θω ἰκίνας τῶ πόνου. ἴτεροι δὲ εὐκαταφρόντα καὶ ταπεινὰ λαβόντες ὀνόματα, συν
 28 δίντες δὲ αὐτὰ ἡλίως καὶ περιπῶς, πολλὴν τὴν ἀφροδίτην ἔχοντες περιδίνουσι.
 29 Quæ hic Horatius de medio sumpta, ille εὐκαταφρόντα καὶ ταπεινὰ, Alibi
 30 verò, κοινὰ καὶ τιτριμμένα. Scribit enim sic in eandem sententiam, περιττῶ
 31 συνδίδως αὐτῶς ἔσω ἢ διωρίξαι τῶς ἐν τοῖς κοινοῖς ὀνόμασι, καὶ τιτριμμένοις, καὶ
 32 ἡκιστὰ ποικτικοῖς τὰς ποικτικὰς χάριτας ἰσιδιανκνυμένως.

*Syluis deducti caueant me iudice Fauni,
 Ne velut innati triuiis, ac penè forenses,
 Aut nimium teneris iuuenentur versibus unquam,
 Aut immunda crepent, ignominiosaque dicta.
 Offenduntur enim, quibus est equus, & pater, & res:
 Nec si quid fracti ciceris probat, & nucis emptor,
 Aquis accipiunt animis, donantue corona.*

In inducendis eiusmodi ridiculis personis, seruiendum decore vel ma-
 ximè. Nam Satyros etsi decet ipsa lasciuia, tamè honestissimis spectato-
 rum auribus dabunt, vt quam fert eorum petulantia, minus impudica
 loquatur. Fauni verò ridiculi dñ, ne nimis ornato, elegãti & ciuili vtan-
 tur sermone, qui è syluis ipsis mediisque solitudinibus sunt arcessiti: sed
 eorū sit agrestis oratio quoque, eorūq; risum moueant. *Innati triuiis*) Quasi
 vrbani essent. Ac nescio an his verbis deos illos designare velit, qui vel
 à viis, vel à foribus, quòd iis præessent, appellati sunt, vt Apollo θερῶν
 & ἀγροῦς: & Diana, triuia: & Ianus ipse à ianuis nomen habet, vt ait Ma-
 crobius. *Nimum teneris*) Tenerum ad lasciuiam pertinet, ἐστὶν παιδικόν.
 M. Tullius in L. Pisonem, teneros saltatores dicit insigni lasciuia nota.

Iuuenentur) Græcum verbum, quod est apud Aristoph. τὸ νεανίσαν, sic
 eleganter expressit, siue illud alterum quod est apud Plutar. in Demo-
 sthene νεανισθεῖς. Non minus etiã lepide & ἄγλαυτον, inquit, collocatos,
 Perf. in. 6. Satyr. dixit, *Mox iuuenes agitare* ἰσοκρίτης. Item In-

Aut immunda crepent) Ipse verbo eodem tribus locis vtitur.

- 22 In. 1. Epist. *Sulcos & vineta crepat mera.* —
 23 Et in. 2. Serm. *Si quid Stertinius veri crepat.* —
 24 In. 2. Carm. Ode. 17. — *Cum populus frequens*
 25 *Letum theatris ter crepuit sonum.*

Aristot. in 3. Rhetor. immunda crepare vno verbo Græco dicit *ἀισχρολογία*. Quod verò de dictorum immunditia præcipit, conuenit id cum Plutarchi sententia. nam ioci salesq; & eiusmodi cætera, debent esse temperata in fabulis. Sed non sunt eius verba, quæ huic omnino loco conueniunt, prætereunda in comparatione Menandri atque Aristophanis poetarum, ὅτι κωμωδίας ὑποκριτὰς τῶ χρόνῳ τοῦτου πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς τῆς πόλεως ἐνεγκούσης, αἱ μὲν ἀνδρῶν κωμωδίαί, ἀφ' ἑδῶν ἀλῶν, καὶ ἱερῶν μετρίχουσι, ὡς περὶ τῆς ἐλευθέρου γιγνόμενῃ τῆς Πυλαγῆς, ὅτε ἐν ἀφροδίτῃ γίγνεται. οἷδι ἀριστοφάνους ἄλλοις, πικροὶ καὶ τραχῆς ὄντες ἐλευθερίῳ ἀριμύτιτα, καὶ δεικτικῆν ἔχουσι, καὶ οὐκ οἶδα ἐν οἷς δὲ ἢ δρυλλομένη διεξιότως ὑπ' αὐτῶ, ἐν λόγοις ἢ προσώποις ἀμίλει καὶ τὰ μιμητικὰ πρὸς τὸ χῆρον μιμῆται. τὸ γὰρ πανῆρον, ἐν πολιτικῶν, ἀλλὰ κακῶδες. καὶ τὸ ἀγροικὸν οὐκ ἀσφαλὲς, ἀλλ' ἐκλιπτόν. καὶ τὸ γιλοῦρον, ἐν παιγνιωδῆσι, ἀλλὰ καταγέλαστον. καὶ τὸ ἱρωτικόν, οὐκ ἱλαρόν, ἀλλ' ἀπόλαστον. οὐδέ τι γὰρ ὁ ἀνδρῶν ἔοικε μετρίως τῆν ποίησιν γιγρᾶφέναι, ἀλλὰ τὰ μὲν ἀισχρὰ καὶ ἀσιγῆ ὅτις ἀληθεύει, τὰ βλάσφημα δὲ καὶ πικρὰ ὅτις θαυμάσιος, καὶ κακοῦδισιν.

Nec si quid fracti cicero probat) Esto, amet hoc dictorum genus leuis infimaq; plebecula, at honestatis est multò maior habèda ratio, & principibus viris potius placendum, quos vel ipsa obscenitas vel acerbitas in se dictorum offendit. verba diligenter ipsa & eruditè Ianus Parrhasius est interpretatus. Mutandumq; fracti, in fricti, vel frixi, cùm Plauti & Martialis auctoritate, tum libris vetustis omnibus id poscentibus.

Æquis accipiunt animis) Vnus sic præterea Sallustius loquitur in proœmio belli Catilinarij, *Æquo animo accipit. Donant de corona*) In manuscripto quodam, mutato casu, coronam.

Syllaba longa breui subiecta, vocatur Iambus,

Pes citus. vnde etiam trimetris ad crescere iussit

Nomen lambeis, cùm fenos redderet ictus.

Primus ad extremum similis sibi: non ita pridem

Tardior vt paulò, grauior que veniret ad aureis,

Spondeos stabiles in iura paterna recepit

Commodus, et patiens: non vt de sede secunda

reut, & hinc a socialiter. hic & in Acci

s. Epist. famil. M. a socialiter. hic & in Acci

Nouius in metris apparet rarus, & Enni.

Reliquum libri consumit in reprehensione vitiorū, quæ poetis erant Latinis vel maxima. nā vt antè satyricas actiones illas castigauit, sic hoc loco pedes ipsos in pangēdo carmine, qui omnino esse, & quo situ collocari debeant, ostendit. *Syllaba longa breui subiecta*) Iambum definit numero ac situ syllabarum. Quòd verò subiectam syllabam dixit, intelligi posteriorem voluit. Sic literæ præiectiue aliæ dicuntur à grammaticis,

ticus, id est, præpositæ: aliæ subiectiua, postpositæ in ipsa vocum ac dictionum compositione. Loquuntur hoc modo vetustissimi grammatici Terentius Scaurus, & Afer Victorinus. Scari sunt hæc, O præiectiua est e litera vt d, & secundum antiquos eadem syllaba i. V litera omnibus vocalibus & præiectiua & subiecta consentit, vt, va ve vi vo, & rursus, au eu iu ou, in quibus syllabis nõ vocalis, sed consonans est v. Ac mox præiiciendi & subiiendi verbis vtitur eodem modo, I litera cum omnibus vocalibus præiiciatur, nulli subiicitur, nisi v litera: vt vidi, vir, nisi secundum antiquos eiusmodi syllabæ loi & moi, per oi scribantur, non per æ. V litera cuiusq; vocali præiici, sed tanquam consonans potest, nec minus subiiici. ex consonantibus b præiicitur in literis d e n r. Ac pluribus aliis locis, vbi & subiectandi verbo pro eo quod est subiiici ac subiungi neutro in genere est vsus. Victorini verò hæc, y quoq; & suo sono posita est, & subiecta litera h. vt est apud nos quoq;. Ac mox deinde, V similiter, & pro breui, pro longa quoties consonantibus subiecta est. Deinde alibi, In vuido enim prior v vocalis est, sesquens cui subiectum est, consonans. Loquitur eodem quoq; modo Fabius Quintil. in. 12. Quid? quòd syllabæ nostræ in b literam & d innuntur, adeò asperè, vt plerique non antiquissimorum quidem, sed tamen veterum mollire tentauerint, non solum aduersa pro aduersis dicendo, sed & in præpositione b literæ, absonam & ipsam subiiciendo? Dionysius Halicar. iambum definit, ὁ δὲ ἐν βραχυσίᾳ τὴν καὶ μακρᾷ συνημίονον, ἴσᾳ μὲν τὴν ἡγομένην λάβει βραχυσίαν, ἰσᾳ μὲν καλέται. Quintilianus breui longaq; constare dixit, Estq; iambus εὐδύμοσ duplex, nam est ex breui & longa. Pes citus) τροχαλιός καὶ ταχύς, Halicarnas. cui spondeus stabilis opponitur. Cito tardum opponit in. 3. de oratore Cic. Nam voces, inquit, vt chordæ sunt, intentæ quæ ad quemque tactum respondeant, acuta, grauis, cita, tarda, magna, parua. Ab hoc pede cito & mobili celes iambos idem in primo Carm. dicit. Cicero iambum & trochæum minuros pedes vocat. Cum senos redderet ictus) Ætiologia nominis. Ictus autem pedes ipsi dicuntur. In dimetiendis enim versibus ad pedes singulos plausus quidam & soni siue pedibus, siue manuum digitis edebantur. Plausus & percussiones vocat D. Augustinus in libris de Musica. Et idem in hoc genere sic loquitur: Sed quod ad propositum attinet, admoto plausu ista percurram, vt de hoc quoque diiudicare possis, vtrū aliquid an nihil claudicet. Item, Eisdem pedes, inquit, collōtatis; aliter atque aliter personandos mihi plaudendosq; pernite. Item, Intende ergo & aurem in sonum, & in plausum oculos: non enim audiri, sed videri opus est plaudentem manu. atq; ita sæpè. Quibus ex verbis intelligimus in plaudendo dimetiendòque, manu ac digitis vsos fuisse veteres. Ipse Horatius pòst:

Legitimumque sonum digitis callemus, & aure.

Et in. 9. Quintil. Nam rhythmī, vt dixi, neq; finem habent certum; nec vllam in cōtextu varietatem, sed qua cœperunt sublatione ac pōsitione

ad finem vsque decurrunt. Oratio non descendit ad strepitum digitorum. Idemq; paulò antè hæc ipsa, Inania quoque tempora rhythmici facilius accipiant, quanquam hæc & in metris accidunt: maior tamen illic licentia est, ubi tempora etiam animo metiuntur, & pedum, & digitorum ictu intervalla signant quibusdam notis, atq; æstimant quòd breues illud spatium habeat. inde τετρασχημον, πεντασχημον. deinceps longiores fiunt percussiones. nam σκῆπτρον tempus est vñi. Ad eandem percutiendi rationem illi Horatij versus fortè pertineant in Sermonib.

— *Pede ter percusso forte epos acer*

Vt nemo ducit Varus. — Et in Epist. ille,

Temperat Archilochi musam pede mascula Sappho.

Terentianus, ictus quoque vocis ipsius in pronunciando percussiones appellat. Trimetri ergo senum sunt pedum siue ictuum, quæ græcè dici opinor etiam κροόμετρα. Primus ad extremum similis sibi) Perpetui erant in eo versu iambi pedes, qui tamen versus, vt ait Terentianus, culpat in tragædiis, Et rarus intrat ex iambis omnibus. Non ita pridem) Receptit etiam scilicet, quod sequitur, spondeos stabiles. Sic idem quoque versus finit in secundo Sermonum, Sat. 2.

— *Haud ita pridem*

Galloni præconis erat acipensere mensa

Infamis. —

Spondeos stabiles) ἀναβιβλημίνοσ καὶ

βραδύσ. Dionys. Halicarn. Stabiles quoque pedes vocat Quint. in. 9. longis constantes syllabis. Sed quò quique sunt, inquit, temporibus pleniores, longisq; syllabis magis stabiles, hòc grauiorem faciunt orationem: breues celerem ac mobilem: vtrumq; locis vtile. Nam & illud opus est velocitate, tardum & segne, & hoc ubi pondus exigitur, præcept ac resultas meritò damnetur. Et alibi, Omnes ñ qui in breues excidunt, minus erunt stabiles. Et in Actio Iouianus Pontanus, spondæorum esse docet orationem stabilire. verba enim illius hæc sunt, Spondæi namq; continuati numeros stabiliunt, redduntq; illos subtristiores: neq; enim fluere illos sinunt. Ergo admixti sunt iambis spondei, vt iamborum celeritas, quasiq; præcipitantia, spondeorum tarditate ac pondere firmaretur, & sustineretur, essetq; celeritas tarditate temperata. M. Tullius in 5. Epist. famil. Mobile, vt supra demonstraui, opponit stabili.

In iura paterna recepit) Vel sibi quasi adoptauit, vel, quod rectius puto, ita illum recepit, vt non solum ipse sedes illas in iambo teneret, sed etiam ñ qui ex eo per resolutionem, vt loquuntur grammatici, nascuntur. Quod vt sic accipiam, faciunt Terentiani verba. quæ quia totum hunc omnino locum illustrent, adscribenda existimaui,

Vides vt ista verba raptet imperius,

Breuemq; crebra consequendo longula

Citum subinde voluat arctius sonum
 Iambus ipse: sex enim locis manet:
 Et inde nomen inditum est Senario:
 Sed ter feritur, hinc trimetrus dicitur,
 Scandendo binos quòd pedes coniungimus.
 Quæ causa cogat, non morabor edere.
 Nam mox Poëtae (ne nimis secans breuis
 Lex hæc iambi verba pauca admitteret
 Dum parua longam semper alterno gradu
 Urget, nec aptis exprimi verbis sinit
 Sensus, apertè dissidente regula)
 Spondeon, & quos iste pes ex se creat,
 Admiscuerunt, impari tamen loco.

C. Cæsaris verba in. 1. De bello Gallico, & verborum, & huius Horati-
 anæ sententiæ similitudinem quandam retinent, illa, Quibus illi agros
 dederunt, eosq; in parem iuris libertatisq; cõditionem atq; ipsi erant, res
 ceperunt. Non vt de sede secunda, Cederet aut quarta) Qui tamen
 adhuc versus Donato non satis probantur. Veteres, inquit ille, etsi ipsi
 quoque in metris negligentius egerunt, iambici versus, duntaxat in se-
 cundo & quarto loco: tamen à Terentio vincuntur resolutione huius
 metri, quantum potest, comminuti ad imaginem prosæ orationis.

Socialiter) Vel vt simul cum spondeo coniungeretur, vel vt idem re-
 petatur iambus. Carisius enim in extremo. 1. lib. sociari casus illos dicit,
 qui iidem omnino sint, vt Nominatiuus, genitiuus, & vocatiuus soci-
 antur, vt Facilis, Gracilis. Nobilibus trimetris) Qui nobiles habentur
 immeritò. Accius aut tragicus poëta fuit, vt scribit Paterculus in priore
 volumine, cuius atque aliorum illius temporis tragicorum aspera ac ru-
 dia scripta, non nisi inuenti nomine laudanda erant.

Apparet rarus) Simile hoc illi apud Virgilium in primo Æneid.
 Apparent rari nantes in gurgite vasto.

Cicero quoque penè eodem modo in Bruto, Quid igitur, inquit, causæ
 est Brutus, si tanta virtus in oratore Galba fuit, cur ea nulla in oratio-
 nibus eius apparet? Minus igitur eorū versus erant laudandi, qui eius-
 modi pedibus non frequentabantur.

In scenam missos magno cum pondere versus,
 Aut operæ celeris nimium curaque carentis,

*Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
 Non quiuis videt immodulata poemata iudex:
 Et data Romanis venia est indigna poetis.
 Idcircone vager, scribamque licenter? an omnes
 Visuros peccata putem mea tutus, & intra
 Spem veniæ cautus? vitæ denique culpam
 Non laudem merui. Vos exemplaria græca
 Nocturna versate manu, versate diurna.*

Obscurat hunc sanè locum vox illa vna, Ponderis. nec enim dum satis constitutum habeo, an ad spondeorum molem illam ac pondus referā, an ad ipsorum potius factum poetarum ac superbiam. Ad priorē namque sententiam hortantur illa me, quæ mox de iambis & spondeis dixit. Poetas enim Romanos reprehendebat, quorū erat in versibus rarus pes iambus, multus autem & frequens esset spondeus. vt id hoc loco diceret, versus eiusmodi spondeis graues rideri à perito iudice tanquā illaboratos & fufos temere, aut artis ipsius inscitia, spondeis scatenes. At vt putem quoque de poetarū hæc dici superbia, locus apud eundē me impellit vnus, in quo loco verbo hoc ipso ponderis ac de poetis quidem agens, vitur. versus illius in epistola ad Mecænatem sunt,

Non ego nobilium scriptorum auditor, & vltor,

Grammaticas ambire tribus & pulpita dignor.

Hinc illa lacryma. spissis indigna theatris

Scripta pudet recitare, & nugis addere pondus.

Sed est prior, vt mihi quidem videtur, sententia potior. Aut opera celeris nimium) Quæ videantur esse ludentis, & vt ait ille, scripta non nimium laboriosè, vt ἀσβαχῆσσις, potius illud esse censeatur. Contra verò à Cicerone multa opera quis esse dicitur, diligens & scribens accuratè. Multaq; opera, inquit ille in Bruto, multaq; industria Rutilius fuit.

Aut ignoratæ premit artis) Vel iudex, quod sequitur, vel ipsemet qui versus fecit, se ipsum, artem non adhibens, premit. Est autem premere, damnare, ac carpere. Idem in Epist. ad Lollium,

Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri.

Et ad Mecænatem,

Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector

Laudet, ametq; domi, premat extra limen iniquus.

Immodulata poemata iudex) Immodulata, ἀμλῆ, οὐ μετρον ἔχοντα. id est propter iambi suis locis negligentia. Iudex aut. κριτικός dicitur. Idē post:

In Meti descendat iudicis aures. Et iterum,

Iudicis argutum qua non formidet acumen.

Et in Epist. ad Alb. Tibullum,

Albi nostrorum sermonum candide iudex.

I. circo ne vager, scribamq; licenter) Propterea ne, inquit, hanc scribendi licentiam permittam mihi (sic enim M. Tullius loquitur) quia poetis venia hæc datur pedum ac numerorum? An omnes visuros peccata putem meq? An ego existimem tam acutos fore cæteros homines, quam est iudex ipse? Et intra Spem veniæ) Cùm tamen adhuc venia pateat numerosum carmen non facienti. In manuscripto quodã non, An omnes, sed, Vt omnes. Hac fortè sententia, Irã ne licenter scribam contemptis omnino, & disiectis numeris, vt omnes id & sentiant, & ignoscãt tamẽ?

Vitavi deniq; culpam. Non laudem merui) Effugi populi reprehensiones, & aliorum exemplo feci, etsi nullam sum ab eruditissimis hominibus laudem consecutus. Ille verò totidem penè verbis Plautinũ illud è Trinũ. huc transtulit, *Si quid amicum erga benefeci, aut consului fideliter,*

Non videor meruisse laudem, culpa caruisse arbitror.

Vos exemplaria Græca) In quibus maior iambi cura, quãq; verè sunt exemplaria, & faciendi quasi quædã regula. Nocturna versate manu, versate diurna) Pisones alloquitur suos. sed quemuis tamen poetam hortatur, vt Græcorum scripta perdius & perniox euoluat.

*At nostri proavi Plautinos & numeros, &
Laudauere saleis: nimium patienter vtrunq;
Ne dicam stultè mirati: si modo ego, & vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto:
Legitimumq; sonum digitis callemus & aure.*

Maiores, inquit, nostri præteritis Græcis, qui tum in iocis, tum numeris ipsis ponendis principem locum faciliè tenent, vnum Plautum admirabantur & adamabant, nimis id quidem patienter. Est hæc autem audiendi patientia, quo verbo sæpè M. Tullius vitur. Iisq; in rebus vti solemus, quæ indignæ sunt quæ à nobis vel fiant, vel ferantur.

Idem in prima Epist. ad Sæuam.

Si pranderet olus patienter. —

Dissentire tamen Cicero mihi quodam loco videtur ab hac Horatij sententia. In. 2. enim de Orat. sic scribit, Accedunt non Attici, sed falsiores quàm illi Atticorum Romani veteres atq; urbani sales. Quem locum pleniorẽ in meis appendicibus legas. Et ad ea quæ de Atticorum salibus ac iocis à Cicero ne dicuntur, hæc eiusdem quoq; è lib. 5. de Finib. adiungas licet, Hic er-

» go: Pomponius quidem, inquit, noſter iocari videtur, & fortaffe ſuo
 » iure. Ita enim Athenis ſe collocauit, vt fit penè vnus ex Atticis: vt etiã
 » cognomine videatur habiturus. Ne dicam ſtultè mirati) Manuscriptus
 vnus, quod in primo verſu habuit, veſtri proauit, hoc loco quemadmo-
 dum decebat ne Piſones ipſos offenderet, habebat, Non dicam.

Legittimumq; ſonum digitis callemus & aure) Hæc ex illis, quæ ſuprà
 poſuimus ſatis eſſe intellecta confidimus. ſed pro Digitis in manuſcri-
 pro quodam vnitatis numero legebatur Dignito. Impreſſam lectionem
 Quintilian. verba, quæ ſuprà poſuimus, probabiliorem faciunt. Legi-
 timus verò ſonus idem quod & legitima percuffio apud Auguſtinum in
 libris illis de Muſica. Ipſe in. 2. Epift. ad Florum,

» Atqui legitimum cupiet feciſſe poëma.

Ignotum Tragicæ genus inueniſſe Camœnæ
 Dicitur, & plauſtris vexiſſe poëmata Theſpis:
 Quæ canerent, agerentq; peruncti ſecibus ora.
 Poſt hunc perſonæ, pallaq; repertor honeſtæ
 Æſchylus, & modicis inſtrauit pulpita tignis:
 Et docuit magnumq; loqui, nitiq; Cothurno.

Discendæ ſunt à Græcis virtutes omnes atq; elegantix, ſiue tragœdias,
 ſiue comœdias ſcribere ac docere in animum inducas tuum. ſunt enim
 illi auctores & parentes elegantiarum omnium atque ornamentoꝝ,
 nihilq; ferè habet Latini noſtri quod nō ab his magiſtris didicerint atq;
 acceperint: vt Theſpis ipſe, qui tragœdiam primus, antea nemini notam
 dedit. Deinde attulit ad eandem artem quoq; Æſchylus & palla, & per-
 ſonarū vſum in ſcenis, quẽadmodū aliæ deinceps p̄ alios ad hanc artem
 factæ ſunt acceſſiones. Quod ad ipſius autẽ tragœdiæ ortum pertinet,
 etſi eius auctorem Theſpin fuiſſe propriè ſcribit Horatius hoc loco, ex
 Ariſtotelis tamen in Poëtica verbis, quis is fuerit, nō planè conſtat, niſi
 fortè aut Dores, aut Siculi ipſi fuiſſe primi repertores cenſeantur. Ver-

» ba ea de re ſunt Ariſtot. hæc, Διὸ καὶ ἀντιποιεῖνται τῶς τε τραγωδίας καὶ τῶς
 » κωμωδίας οἱ Δωρῆες. τῶς μὲν κωμωδίας οἱ Μιγαρῆες. οἷτε ἰνταῦτά αὖς ἰπὶ τῶς
 » παρ' αὐτοῖς Δημοκρατίας γενομένῃς, καὶ οἱ ἐν Σικελίᾳ. ἰκῆ γὰρ ἢ ἰπίχαρμος ἢ
 » ποικίλος, πολλῶν πρότερος ἔμ χοννίδου, καὶ μάγντος, καὶ τῶς τραγωδίας ἔνιοι
 » τῶν ἐν Πιλοποννήσῳ ποιοῦμενοι τὰ ὀνόματα Σικεῶν. Suidas eam eſſe nonnul-
 » lorum opinionem ſcribit, Theſpin ipſum πρῶτον τραγικῶν fuiſſe. Dona-
 » tus id ipſum quoque duobus confirmat locis. Quorum in altero verſus
 » etiam hoſce omnes Horatiū ponit. Peruncti ſecibus ora) Id genus car-
 » minis, inquit Donatus, quod facer chorus reddebat Libero patri, Tra-
 » gœdia dicebatur, vel ἀπὸ τοῦ τράγου, hoc eſt, ab hirco hoſte vinearum, &
 » à cantilena, eius rei apud Virgil. plena fit mentio: vel quod hirco do-

nabatur

nabatur eius carminis poeta, vel quod vter eius musti plenus solenne
 præmium cantoribus fuerat, vel quod ora sua fecibus perlinebant sce-
 nici ante vsum personarum ab Æscylo repertum. Feces enim dicuntur
 τρύγος. Diomedes cum iam eadem ferè illa alia commemorasset, hoc
 quoq; ipsum subiungens vltimum scribit, Alij putant à fece, quam Græ-
 corū quidam τρύγα appellant, tragædiam nominatā, permutatione lire-
 rarū in aduersum: quoniā olim nondū personis à Thespide repertis tales
 fabulas peruncti ora fecibus agitabant: vt rursum est Horat. testis sic,

Ignotum tragica genus inuenisse camæna

Dicitur, & plaustris vèxisse poemata Thespis,

Quæ canerent, agerentq; peruncti fecibus ora.

Suidas quoque de eodem hæc Thespide, ἄλλοι δὲ αὐτὸν πρῶτον τραγικὸν
 γενίαν φασί, καὶ πρῶτον μὲν χρίεις τὸ πρόσωπον φιμυδιῶν ἰτραγῶδικον.

Post hunc personæ pallæq; repertor honestæ Æschylus) Donat. & hæc, &
 alia scenica enumerās insignia, sic scribit, Sed primò vna persona substi-
 tuta est cantorib. quæ respōdens alternis choro locupletauit variatitē
 rem musicam, tum altera, tum tertia, & ad postremum crescente nume-
 ro, per auctores diuersos, personæ, pallæ, cothurni, focci, & cæteri ora
 natus atque insignia scenicorum reperta, & ad hoc vnicuique suos has
 bitus, & quæ sequuntur. Personam Græci & πρόσωπον & προσώπων, dis-
 cunt. Cuius repertorem tamen ignorari scribit Aristor. in Poetica, ἢ δὲ
 αὐτῷ, inquit, σχήματά τινα αὐτῷ ἰχθύος, οἱ λεγόμενοι αὐτῷ ποικίλοι μνημονεύοντες.
 τίς δὲ πρόσωπα ἀπίθωκε, ἢ προλόγους, ἢ πλῆθιν ὑποκυρτῶν, καὶ ὅς τῳ αὐτῷ, ἡγήσ-
 ηται. Vnde autem persona dicta sit, de C. Bassi sententia Gellius in .5.
 cap. 7. docet. Pallam verò tragicum id esse schema (sic enim Cecilius
 & Plautus, vt Carisius scribit, locuti sunt) versus illi quoque Ouidij è
 prima lib. 3. Elegia ostendunt:

Venit & ingenti violenta Tragædia passu,

Fronte comæ toruæ, palla iacebat humi.

Et medicis instravit pulpita tignis) In plaustris antè agebat Thespis, in
 pulpitis verò postea Æschylus, sed breuioribus atq; vt angustis adhuc
 rerum initiis, ipsis quoque pulpitis angustioribus. Nisi forte cuiusmodi
 essent Græcorum pulpita sic indicare voluit: erant enim minore latitu-
 dine quàm Latinorum. Qua de re sunt M. Vitruuij verba in .5. cap. 8.
 Item centro collocato in sinistro cornu ab interuallo dextro cicuma-
 gitur ad proscenij sinistram partem. Ita tribus centrīs hac descriptione
 ampliorem habent orchestram Græci, & scenam recessiorem, minoreq;
 latitudine pulpitem, quod λογάριον appellant. Erat autem proscenij pul-
 pitum, quemadmodum ex eiusdem Vitruuij verbis eodem libro cap. 6.
 intelligi potest, locus is, vbi agebant histriones atque actores ipsi, è sce-
 na verò exibant. id è Q. Terentij Scauri grammatici verbis illis intelligi
 potest, A scena venit, spectator è scena venit, qui egit contrā, spectator

è theatro, à theatro actor: de scena loquitur, qui de ea bene, an male ornata sit, loquitur: In scena pronunciat, qui hoc idem subtilius vult dicere, non in scena, sed pro scena dicit: pronunciare actorem in scena significanter græcè dicimus. E scena actor exit, venit in pulpitem ac vestibulum. in scena itaque actor est, cum eò venit. Confirmat idipsum quoque versus ille Ouidianus,

Mecænas tragico quatientem pulpita gestu.

Et illi eiusdem alijs in .2. De tristibus,

Scribere, si fas est, imitantes turpia Mimos,

Materia minor est debita pœna mea.

An genus hoc scripti faciunt sua pulpita tutum?

Quodq; licet mimis scena licere dedit.

Idemq; Horatius in epistola ad Augustum,

Quàm non astricto percurrat pulpita focco.

Et Donatus, planipedia autem dicta, inquit, ob humilitatem argumenti eius, ac vilitatem actorum, qui non cothurno, aut focco vtuntur in scena aut pulpito, sed plano pede. Iuuenalis quoque Satyra octaua quid id esset propriè ostendit, hoc modo,

Hæc opera, atque hæ sunt generosi principis artes,

Gaudentis sædo peregrina ad pulpita saltu

Prostitui. —

Vsus eodem est verbo cum ante, tum in epistola ad Mecænatem: quos eius versus supra posuimus.

Vsus item Martialis in .1. ad Flaccum,

Quid tibi cum cyrrha, quid cum permesidos vnda?

Romanum proprius, diuitiusq; forum est.

Illic æra sonant, & circum pulpita nostra

Et steriles cathedras basia sola crepant.

Magnumq; loqui) Ita magnum loqui dixit, quemadmodum ad Augustum idem tragicum spirare,

Nam spirat tragicum satis, & feliciter audet.

μεγαλοῦρημονας Græci vocant, quod Latini magniloquos. qua voce est vsus Mart. in Candidū. Nitiq; cothurno) Id est, eum ille primus inuenit.

Successit vetus his Comœdia, non sine multa

Laude, sed in vitium libertas excidit, & vim

Dignam lege regi: lex est accepta: chorusq;

Turpiter obtulit sublato iure nocendi.

Hoc quoque Græcorum inuentum vetus ipsa comœdia: quæ cuiusmodi fuerit, quamq; ob causam dicta fuerit vetus, declarat his verbis Donatus, Quæ tamen in ipsis ortus sui velut quibusdam incunabulis & vix-
 „ dum incipiēs *νομοδία ἰωνυμῶν καὶ ἀρχαία* dicta est. *ἀρχαία* idcirco, quia
 „ est de nobis parum cognitis vitiiis. *ἰωνυμῶν* autem, quia inest in ea ve-
 „ lut historica fides, veræ narrationi, & denominatio omnium de quibus
 „ liberè describebatur. Etenim per priscos poëtas, non vt nunc, penitus
 „ ficta argumenta, sed res gestæ à ciuibus palàm cum eorum sæpè qui ges-
 „ serant nomine decantabantur. ideo ipsa suo tempore moribus multum
 „ profuit ciuitatis, vt cum vnusquisque caueret, culpa ne spectaculo cæte-
 „ ris esset, & domestico probro. Sed cum poëtæ abuti licentius stilo &
 „ passim lædere ex libidine cœpissent plures bonos, ne quisquam in alte-
 „ rum carmen infame proponeret, lege lata, siluère. Idem Horatius poë-
 „ tas olim liberè aliorum vitia palamq; ac nominatim carpentes lege p-
 „ hibitos fuisse, ne id amplius facerent, simillimis versibus in Epistola ad
 „ Augustum vtens ait,

„ *Fescenina per hunc inuenta licentia morem*
 „ *Versibus alternis opprobria rustica fudit,*
 „ *Libertasq; recurrentes accepta per annos*
 „ *Lusit amabiliter: donec iam sæuus apertam*
 „ *In rabiem cœpit verti iocus, & per honestas*
 „ *Ire domos impunè minax, doluere cruento*
 „ *Dente laceßiti, fuit intactis quoque cura*
 „ *Conditione super communi. quin etiam lex*
 „ *Pœnaq; lata malo, quæ nollet carmine quemquam*
 „ *Describi, vertère modum formidine sustis*
 „ *Ad benedicendum, delectandumq; redacti.*

Chorus) Fuit enim olim tantum chorus ipsa tragœdia.

*Nil intentatum nostri liquère poëtæ:
 Nec minimum meruerè decus vestigia græca
 Ausi deserere, & celebrare domestica facta:
 Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.
 Nec virtute foret clarisue potentius armis,
 Quàm lingua Latium, si non offenderet vnum-
 Quemque poëtarum limæ labor, & mora. vos ò*

*Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non
Multa dies, & multa litura coërcuit, atque
Perfectum decies non castigauit ad vnguem.*

Quamquam Græcis summa omnia tribuo, non tamen Latinos non esse laudandos idem statuo, quorum vel imprimis egregij conatus fuerunt in scriptitandis fabulis, tametsi Græcorum vestigiis non institerint. Eiusdem sunt penè sententiæ, quæ M. Tullius in principio primæ Tusculanæ de vtraque gente tum Græca, tum Latina commemorat.

Celebrare domestica facta) Qui res à suis gestas carminibus conscripserunt, ab exterorum factis se abstinuere. *Vel qui prætextas vel qui docuere togatas*) Comædiam agud Græcos, inquit Donatus, dubium est quis inuenerit primus: apud Latinos certum est. Comædiam & tragædiam togatam primò Liuius Andronicus reperit. Idem paulopost, Togatæ, iuxta formam personarum, habitum togarum desiderantes. De prætextatis idem Donatus hæc, Fabula generale nomen est. Eius duæ primæ partes sunt, Tragædia & Comædia. Si Latina argumentatio sit, prætextata dicitur. Sed ad hunc locum attemperatius verba Diomedis adduci possunt illa in. 3. Initio togatæ comædiæ dicebantur, quòd oia in publico honore confusa cernebatur. quæ togatæ postea in prætextatas & tabernarias diuidebantur. Togatæ fabulæ dicuntur, quæ secundum ritus & habitus hominum togatorum, id est Romanorum. Toga namq; Romana est, sicut Græcas fabulas ab habitu æquè palliatis, Varro ait, nominari. Togatas autem, cum sit generale nomen, specialiter tamen pro tabernariis nõ modò communis error vsurpat, quia Fannius togatas appellat, sed & poetæ, vt Horatius, qui ait,

Vel qui prætextas vel qui docuere togatas.

Togatarum fabularum species tot ferè sunt quot & palliatarum. Nam prima species est togatarum, quæ prætextata dicuntur, in quibus Imperatorum negotia agebantur, & publica, & reges Romani vel duces inducuntur personarum dignitate & sublimitate tragædiis similes. Prætextatæ autem dicuntur, quia ferè regum vel magistratum qui prætextata vtuntur, in huiusmodi fabulis acta comprehenduntur. Sunt autem prætextatæ etiam togatæ fabulæ, vt & vestis, prætextata dicitur, quæ auctore Carisio, referenda sit ad togam. Docendi verbo sic quoque Cicero est vsus in Bruto, Atque hic Liuius, inquit, qui primus fabulam C. Clodio filio, & M. Tudirano Coss. docuit anno ipso anteq; natus est Ennius. Vsitatum Græcis etiam in hoc genere suum διδάσκων. Athenæus in. 9. ἀναξανδρίδης διδάσκων ποτὶ διθύραμβον ἀδίνησιν εἰσὼλδιμ ἰφ' ἵππου. Et Suidas de Thespide, ἰδιδάξει δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης κῆς ἔδουμπιά. Et qui comædias docent, ab Isocrate in oratione de Pace, κωμῶν διδάσκαλοι, qui verò tragædias ab Aristotele in Poetica, τραγῶν διδάσκαλοι dicuntur. Ac simpliciter διδασκάλους vocat Plutarchus in libro de

Μουσικα, ἀλλὰ γὰρ, inquit, καὶ ἀυλητικὴ ἀπὸ ἀπλῶν βίβρας εἰς ποικιλωτέραν μετὰ
βίβρακι μωσικῆν. ἢ γὰρ παλαιὸν εἰς εἰς μελανιπίδην, τὸν ἦν διθυράμβων ποικί-
την, συμβιβῆκει καὶ ἀυλητὰς, παρὰ ἦν ποικίλῃ λαμβάνει καὶ μισθοὺς πρῶτα γὰρ
νισούσης δηλονότι τῆς ποιήσεως. ἦν δὲ ἀυλητῆ ἵπικριτῶν ἦν καὶ διδασκαλοῖς.

Si non offenderet vnum Quemque poetarum lima labor) Eadem figura &
modo idem verbum diuidit in. 2. epist. ad Florum,

Natura Deus humana mortalis in vnum-

Quodque caput. —

Lima labor & mora) Stilo tem-

pus minimè dant, & editionem præcipitant. Qua de re idem ad August.

Sed turpem putat in scriptis metuitq; lituram.

At pertractari sæpè, & multis refici inculcaritq; locis debet opus diu vi-
cturum. Mora verò intelligi potest ea, quæ trahitur in perspicendo &
corrigendo opere: vel id etiam tempus, quo latent scripta nostra, fe-
posita non opera vt antea feruente. Nō enim dubium est, vt ait Quin-
tilianus, optimum esse emendandi genus, si scripta in aliquod tempus
reponantur, vt ad ea post interuallum velut noua, & aliena redeamus,
ne nobis scripta nostra tanquam recentes factus blandiantur.

Pompilius sanguis) Ad huius imitationem loci Perf. in prima Satyra,

Vos ò patricius sanguis, quos viuere fas est

Occipiti ceco. —

Quo sanè modo significare scriptores sobolem consueuerunt.

Virg. 6. Æn. Projice tela manu sanguis meus. —

Idem Horatius in. 2. Carm. Ode. 20.

— *Nonego pauperum Sanguis parentum. —*

In. 3. Carm. — *Nisi herile maui*

Carpere pensum

Regius sanguis. — Et ad Antonium post,

Seu deos regesq; canit deorum

Sanguinem. — Tum postremò in seculari carmine,

Clarus Anchisæ Venerisq; sanguis.

Velleius quoque Paterculus in priore volumine, de filiis Pauli Æmilij
agens, Quæ vox, inquit, veluti oraculo emissa, magna parte eum spolia-
uit sanguinis sui. Nam alterum ex suis quos in familia retinuerat liberis,
ante paucos triumphi, alterum post pauciores amisit dies. Et multa li-
tura coërcuit) Cicero in lib. de Senect. Coercendi verbo est vsus prociè
de vite, Quam serpentem, inquit, multiplici lapsu & erratico, ferro am-
putans coërcet ars agricolarū, ne syluescat sarmentis, & in omnes par-
tes nimia fundatur. Et Quintil. inde transferēs in. 10. de emendatione,
Premere verò tumentia, inquit, humilia extollere, luxuriantia adstrin-

gere, inordinata dirigere, soluta componere, exultantia coërcere, duplicis operæ. Aut interpretemur coërcere scripta, quæ lima & mora tardat ac tenet, nec in publicum finit exire. Quo verbo Maro in. 4. Georg. de cōclusis, quosq; vis aliqua inde, vbi essent prohiberet exire, sic vtitur,

Quos circum limus niger, & deformis arundo

Cocyri, tardaq; palus inamabilis vnda

Alligat, & nouies Styx interfusa coërcet.

Cice in. 2. libro de Finibus, de oratione perpetua & rapida, quæ quasi tenenda & frenanda sit, verbo eodem est vsus hoc modo, Cum enim fertur quasi torrens oratio, quamuis multa cuiusque modi rapiat, nihil tamen teneas, nihil apprehendas, nusquam orationem rapidam coërcetas. Librum quoq; suum Martialis appellans, liruras huic esse molestas ait, Quæ diutius illum tenebant, ac ne veniret in lucem & manus hominum impediabant. Sunt enim hi versus apud illum Lib. 1.

Sed tu ne roties domini patiare lituras,

Nè ue notet lusus tristis arundo tuos,

Æthereas lasciuie cupis volitare per auras:

I, fuge, sed poteras tutior esse domi.

Horatius pro eo vsus esse videtur quod est refecare ac recidere, est enim Saty. 3. lib. 2. hoc modo,

— *Tu ne maius facias id*

Quod satis esse putat pater, & natura coërcet.

Perfectum decies non castigauit ad vnguem) Erat in antiquissimis libris prioris verbi varia lectio. probiores habebant, Præfectum, non mala, vt opinor, sententia. Est enim id omnino attentè de re aliqua cogitantis, aut limantis etiam & polientis aliquid, vngues sibi mordendo præsecare ac rodere. Idem enim lib. 1. Serm. Saty. 10.

— *Et in versu faciendo*

Sapè caput scaberet, viuos & roderet vngues.

Eiusdem & illud est sententiæ apud Persium in prima Satyra,

Nec Pluteum cædit, demorsos nec sapit vngues.

Legebatur id verbum quoque in perueteri libro corruptè serspectum, quod, vt existimo, in suspectum mutari rectè potest, & labi facile sic librarij manus potuit. vt sit hæc sententia loci huius, Quodcunq; condet carmen, suspectum habeat poëta, nec statim probet atque edat. Itaq; si præfectum legimus, ad vnguem: sin autem suspectum, ad carmen ipsum referamus. Terentianus de literis ac syllabis ita loquitur,

Artium parens & alerix Græca diligentia est.

POET. HORATII CVM

*Literarum porro curam nulla gens attentius
Repperit, poliuic vsq; finem ad vnguis vltimum.*

Sed dubium, an ad vnguium morsus illos, an ad lapidum iuncturam, de qua interpretes, referri debeat.

Ingenium misera quia fortunatius arte

Credit: & excludit sanos Helicone poëtas

Democritus: bona pars non vngues ponere curat,

Non barbam: secreta petit loca, balnea vitat.

Nanciscetur enim pretium, nomenq; poëtae,

Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam

Tonsori Lycino commiserit. O ego leuius,

Qui purgor bilem sub verni temporis horam.

Non alius faceret meliora poemata, verum

Nil tanti est. ergo fungar vice cotis, acutum

Reddere quæ ferrum valet, exfors ipsa secandi.

Munus & officium nil scribens ipse docebo:

Vnde parentur opes: quid alat, formetq; poëtam:

Quid deceat, quid non: quò virtus, quò ferat error.

Peccant, inquit, etiam poëtae nostri inepta quadam religione, qui se tum demum poëtas arbitrantur fore, si omnem penitus cultum abiecerint, horridiq; & squallidi conspiciantur. *Ingenium misera quia fortunatius arte Credit*) Ferri possit & Acronis & Porphyriionis sensus, verum ego meliorem illum existimo, si misera arte sic intelligamus, propter artem ipsam pangendorum carminum. Beatos enim illi se & bonis auctos omnibus arbitrantur, quod miseram illam artem sint assecuti.

Excludit sanos Helicone poetas Democritus) Cice. in. 1. de Diuinatione, Atque etiam illa concitatio declarat vim in animis esse diuinam. Negat enim sine furore Democritus quenquam poëtam magnum esse posse. quod idem dicit Plato. quem, si placet, appellet furorem, dummodo is furor lauderetur, vt in Phædro Platonis laudatus est. Et idè in. 2. de Orat. Sæpe enim audiui poëtam bonum neminem (id quod à Democrito & Platone in scriptis relictum esse dicunt) sine inflammatione animorum existere posse, & sine quodam afflatu quasi furoris. Cur autem insanorum ars esse poetica dicatur, paulò aliter, vt opinor, Aristoteles in poetica his verbis, ὅτι δὲ δυνατὸν καὶ τοῖς σχήμασι συναπτεῖται ὁ μὲν οὖν ποιῆται. καὶ

Πανώτατοι γὰρ ἀπὸ τῆς φύσεως οἱ ἐν τοῖς παιδισμῶσι, δι' ὃ καὶ χαμαίνει ὁ χαμαί
 ζῶμι, καὶ χαλιπαίνει ὁ ὀργίζομι, ἀληθινώτατα. ἢ ὁ εὐφυῆς ἢ ποιητικὴν ἴσιν
 ἢ μαθητικὴν. τούτων γὰρ οἱ μὲν, εὐπλαστοί, οἱ δὲ ἐξεταστικοὶ ἴσιν. *Secreta petit loca*
Carmina secessum scribentis & otia quærent. ait Ouid.

Multos, inquit Cicero, in primo de Diuinat. nemora sylvarum: multos,
 annes aut maria commouent. In eandem sententiam Cornel. Tacitus
 in dialogo, Poëtis, si modò dignum aliquid elaborare & efficere velint,
 relinquenda conuersatio amicorum, & iucunditas vrbis: deserenda cæs-
 tera officia, vt ipsi dicunt, In memora & lucos, id est, in solitudinē res-
 cedendum est. Iuuen. quoque vacuum animum esse oportere eius, qui
 versus faciat, scribit, & in solo loco versari: eius hæc sunt,

*Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
 Impatiens, cupidus sylvarum, aptusque bibendis
 Fontibus Aonidum. —*

Idem Horat. in Serm. Solitudinem poëtæ aptam significans scribit,
*Ergo vbi me in montem & in arcem ex vrbe remouei,
 Quid prius illustrem Satyra Musaïque pedestri?
 Et ad Florum,
 Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
 Vis canere, & contracta sequi vestigia vatum?*

Balnea vitæ) Loca videlicet celebria, & à multis frequentata. quod
 ipsum puto à Cicer. in. 2. de Orat. verbis illis indicari, Quòd nisi pube-
 rem te, inquit, iam haberet, quartum librum composuisset, & se etiam
 in balneis locutum, cum filio scriptum reliquisset. Et ab eodem Hora-
 tio in .i. Serm. Satyra .4.

*Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus,
 Non vbiuis, coramve quibuslibet. In medio qui
 Scripta foro recitent, sunt multi quique lauantes.
 Suaue locus voci resonat conclusus, inanes
 Hoc iuuat, haud illud quærentes, num sine sensu
 Tempore num faciant alieno. —*

Nanciscetur enim precium) Vt in precio sit, atque habeatur. Si tribus
 Anticyris Caput insanabile) Hellebori ferax insula est Anticyra. quos igitur
 summæ notat insanix, eos qui in Anticyram mittantur, dignos esse
 prouerbio quodam dicit. Idem enim lib. 2. Serm. Satyr. 3.

*Danda est hellebori multo pars maxima auaris,
 Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.*

POET. HORATII CVM

Qui purgor bilem) Atram videlicet, quæ homines plerunque adigit ad insaniam. legebatur hic versiculus in manuscripto etiã sic scitissime,

Et purgo bilem sub verni temporis horam?

Vt sit hæc indignatio, cuiusmodi illud quoq; Maronianum in .i. Æneid.

— Et numen quisquam Iunonis adoret Præterea? —

Cicero quoque sic in .2. Philipp. Et tu in Cæsaris memoria diligens? Et, namque particula ei rei significandæ vel maximè conuenit.

Sub verni temporis horam) Græcorum morem & consuetudinem loquendi secutus est. Hi enim quatuor anni partes æquas vocant. Cuiusmodi credo horas intelligens ipse sic in .i. Carm. scripsit,

Qui mare, & terras, variisque mundum

Temperat horis.

Ver ipsum verò curationibus & purgationibus, vt medici docent, tempus est idoneum maximè.

Verum Nil tanti est) Vt me mentis ipsius sanitate priuem meæ.

Ergo fungar vice cotis) Huius auctorem dicti fuisse Isocratè referente Plutarcho docui antè in commentariis in libellum M. Tullij de Opt. genere orat. Quid aliat formetque Poetam) Vtitur eodem formandi verbo penè sic etiam in epist. ad August.

Mox etiam pectus præceptis format amicis.

Et in .i. Carm. Ode. 10.

Qui feros cultus hominum recentum

Voce formasti catus. — Et in .3. Ode. 24.

— Et tenera nimis

Mentes asperioribus

Formandæ studiis. —

Et Quintil. lib. 12. cap. 11. Frequentabunt eius domum optimi iuuenes, more veterum, & veram dicendi viam velut ex oraculo petent. Hos ille formabit quasi eloquentiæ parens, & vt vetus gubernator littora, & portus, & tempestatum signa, quid secundis flatibus, quid aduersis ratis poscat, docebit, non humanitatis ductus officio, sed amore quodam operis. Quid deceat, quid non) Ferè sic in epist. ad Lollium,

— Quid turpe, quid vtile, quid non.

Scribendi rectè, sapere est & principium, & fons.

Rem tibi Socratica poterunt ostendere chartæ,

Verbaque prouisam rem non inuita sequentur.

Quoniam se nihil scribentem interim, scribendi tamen præcepta traditurum dixit, hoc ergo loco primum præceptum hoc statuit, Philosophic

ac sapientiæ studium, id est, rerum diuinarum ac humanarum scientiam, quantum queas adipisci & consequi. Est enim philosophia aliarum omnium mater artium, & dux tum vitæ, tum scribendi: cuius innumera- biles penè commoditates, cum illi qui de philosophiæ laudibus aliquid scripsere, tum M. Tullius sexcentis locis, ac in primo quidem de Orat. maximè, in quo cum philosophiæ Crassum summa omnia tribuentem fecisset, Antoniū respōdentem ac repugnantē hoc sanè induxit modo, Neque verò istis tragædiis tuis, quibus vti philosophi maximè solent, Crasse perturbor, quòd ita dixisti, neminem posse eorum mentes, qui audirent, aut inflammare dicendo, aut inflammatas restringere, cum eo maximè vis oratoris, magnitudoq; cernatur, nisi qui rerum omnium naturam, mores hominum atq; rationes penitus perspexerit, in quo phi- losophia sit oratori necessariò percipienda, quo in studio hominum in- geniosissimorum, otiosissimorum, totas ætates videmus esse contritas, quorū ego copiam, magnitudinemq; cognitionis atque artis non mo- dō non contemno, sed etiam vehementer admiror. nobis tamen qui in hoc populo fororq; versamur, satis est ea de moribus hominū & scire, & dicere, quæ non abhorrent ab hominum moribus. Quis enim vn- quàm orator magnus & grauis, cum iratum aduersario iudicem facere vellet, ea dixit, quæ à philosophis dici solent? &c. Quæ ideo posui, vt quàm infirma sint ea, quæ contra philosophiæ laudem adduci possent, ex hoc Antoni sermone cognoscerentur. *Scribendi res*) Ingenio alij solaq; indole & natura contenti sunt, sine furore illo poetico. Verū enimvero is demū bonus est poeta, qui didicit, seq; diligenter ipse exer- cuit in rerum perspicienda & peruestiganda natura, & varietate. Pro- luant illi labra caballino suo fonte, vt ait ille, & in bicipiti Parnasso altū obdormiant, licet. *Rem tibi Socraticæ*) Rem tu quidem ipsam è Plato- nicis scriptis melius discas, quam verborum facilis sequetur ornatorna copia. *Verbaq; prouisam rem non inuita sequentur*) Similiter Cicero lo- quitur in . 1. de Orat. Tantumq; hominis ingeniosi ac memoris valuit exercitatio, vt cum se mente & voluntate coniecisset in versum, verba sequerentur. Simile quiddam de arborū cultu scribit Virg. in . 2. Georg.

Exuerint syluestrem animum, cultuq; frequenti

In quascunq; voces artes, non tarda sequentur.

Ipse in . 2. Epist. ad Florum verba inuita itidem dixit,

Verba mouere loco, quamuis inuita recedant.

Sed quæ verba intelligat Horat. hoc in versiculo, Quintilian. in primo

cap. 9. declarat his verbis, Hęc exigitur verbis aut singulis, aut pluribus.

Verba nunc generaliter accipi volo: nam duplex eorum intellectus est,

Alter, qui omnia per quæ sermo neçitur, significat, vt apud Horat.

Verbaq; prouisam rem non inuita sequentur:

Alter, in quo est vna pars orationis, lego, scribo.

Qui didicit patriæ quid debeat, & quid amicis:
 Quo sit amore parens, quo frater amandus, & hospes:
 Quod sit conscripti, quod iudicis officium: quæ
 Partes in bellum missi ducis: ille profectò
 Reddere personæ scit conuenientia cuique.

Est enim hæc sapientiæ pars, quæ sint in vita communi posita, ea non ignorare, omniaq; officia in omnem partem scire, leges & consuetudinem tenere, atque eius generis cætera. Quo sit amore parens, quo frater amandus) Amore amandus, sic dictum ab illo est, vt à Cicerone, laudandus laudibus. Et M. Cato dierum dictarum de Consul. suo, Laudant me maximis laudibus, tantum nauium exercitum, tantum commeatum non opinatum esse quemquam hominem maturrimè comparare potuisse. Et Cecilius, omnibus lætitiis lætum esse. Et Virgil. in. 7. Æneid.

— Patriæ, Latinus Sede sedens. —

Et hospes) Idem in. 2. Epist. ad Florum, in cæteris vitæ muniis hospitalis amabilitatem numerans, ait,

Cætera qui vitæ seruauit munia rectò
 More, bonus sanè vicinus, amabilis hospes.

Reddere personæ sit conuenientia cuique) τὰ ἰνότα, καὶ τὰ ἀρμόπιοντα.

Respicere exemplar vitæ morumq; iubebo
 Doctum imitatore, & veras hinc ducere voces.

Definiunt enim, vt ait Donatus, Comædiam sic, κωμῳδία ἰσὺ ἰδιωτικῶν καὶ πολιτικῶν πραγμάτων ἀνένδυνθ' περιόχῃ. Ac paulò post idem, Comædiam & tragediam togatâ primo Liuius Andronicus reperit: aitq; Comædiam esse quotidianæ vitæ speculum: nec iniuria. Nam vt intenti speculo veritatis lineamenta facillè per imagines colligimus, ita lectione comædiæ imitationem vitæ, consuetudinisque nò ægerrimè animaduertimus. Aristor. quoque in Poët. cùm dicat non res gestas poëtam narrare, sed quæ geri potuerunt, & credi possunt, idem nimirum sentit, hoc facultatis esse poëticæ, vitam imitari hominum atq; actiones humanas probabiliter, φανερὸν δὲ ἐκ τῆς εἰρημίνων, inquit, καὶ ὅτι οὐ τὰ γινόμενα λέγει, τὸ δὲ ποιητὸν ἔργον ἰσὺ. ἀλλ' οἷα ἄρ γένοιτο, καὶ τὰ δυνατὰ κατὰ τὸ εἰκὸς ἢ τὸ ἀναγκαῖον. ὃ γὰρ ἰσορροπῶς καὶ ὁ ποιητὴς οὐ θεὸς ἢ ἑμίτρα λέγει, ἢ ἀμίτρα διαφέρουσι. εἴη γὰρ ἄρ τὰ ἠρόλοτου εἰς μέτρα τιθέναι, καὶ οὐδὲν ἢ πῶρ ἄρ εἴη ἰσορία τῆς μετὰ μέτρα ἢ ἀνυ μέτρον. ἀλλὰ τὸ δὲ διαφέρει, θεὸς τὸ μὴ τὰ γινόμενα λέγει, τὸ δὲ εἶ, οἷα, ἄρ γένοιτο. διὸ καὶ φιλοσοφώτερον, καὶ σωφιστιώτερον ποιητικὴ ἰσορίας ἰσὺ. ἢ μὴ γὰρ ποιητικὴς μάλλον τὰ κατὰ δὲ, ἢ δ' ἰσορία τὰ κατὰ ἕκαστον λέγει. Alij verò probabiliter quoq; hunc locum sic interpretantur, vt exemplar illud

referatur ad id quod in vnoquoque genere rerum earum, quas poeta tractat, summum est & perfectissimum: ut in irato summam iram effingat: in pio summam pietatem. atque hæc huius loci cum verbis illis Aristot. in Poëtica coniungunt, ἐπὶ δὲ μίμοις ἔστιν ἡ τραγωδία βελτιόνων, ἡ μὲν δὲ μιμαὶς οὗτος ἀγαθὸς εἰκονογράφος. καὶ γὰρ ἱκίνοι ἀποδιδόντες τὴν οἰκίαν μορφὴν ὁμοίως ποιεῖντες, καλλίως γράφουσιν. οὕτω καὶ τὸν ποιητὴν μιμνέμενον, καὶ ὀργίλους, καὶ ῥαδιύμους, καὶ τὰλλα τὰ βλαῦτα, ἔχοντας ἐπὶ τῶν ἠδῶν, ἰσοικίας ποιεῖν παρὰ δειγμα, ἢ σκληρότητος δὲ, οἷον τὸν Ἀχιλλεῖα ἀγαθὸν καὶ ὀμνρὸς.

Vitæ morumque) His ille postremis duobus verbis, tertiam philosophiæ partem esse complexus, quam Cicero in primo de Oratore. teneri discipulus vult ab oratore quam diligentissimè, his quidem verbis, Sed, si me audierit, quoniam philosophia in tres partes est distributa, in naturæ obscuritatem, in disserendi subtilitatem, in vitam atque mores, duo illa relinquamus, idque largiamur inertie nostræ, tertium verò, quod semper oratoris fuit, nisi tenebimus, nihil oratori, in quo magnus esse possit, relinquemus. Quare hic locus de vita & moribus, totus est oratori perdiscendus: cætera, si non didicerit, tum poterit, si quando volet ornare dicendo, quom erunt ad eum delata & tradita.

Doctum imitatore) Est enim ut affirmat Aristot. in Poëtica, poeta omnium imitator, ac ποιήσις ipsa μίμοσις. Et veras hinc ducere voces) In membranarum omnibus manuscriptis, Viuas hinc ducere voces, legebatur, & proba est utraque & recta lectio. Atque ut hic veræ voces duci dicuntur, sic quoque à Lucretio elici. scribit enim sic,

Nam veræ voces tum demum pectore ab imo

Eliciuntur. —

Similiter etiam in Bruto Cic. sed sine epitheto, Vbi dolor? vbi ardor animi? qui etiam ex infantium ingenii elicere voces & querelas solet. Viuas autem voces si legimus, intelligamus sic exprimi quod ἐνδιδάδεται Græci vocant. Atque ut utrumque probemus, uti ad eam rem verbis Hermogenis possumus, quibus ille de morata quoque agens oratione, de qua sunt hæc intelligenda omnia, & ἀληθῆς, & ἐνδιδάδεται, utrumque idem dixit, ἠδὲ θίνων ἐν λόγῳ ποιεῖ ἰσοικίαν, καὶ ἀφίλειαν, καὶ πρὸς τοῦτο ἢ κατ' αὐτὸν ἰμφοαινόμενον ἀληθῆς, καὶ ἐνδιδάδεται.

Interdum speciosa iocis, morataque rectè

Fabula nullius veneris, sine pondere, & arte,

Valdius oblectat populum, meliusque moratur,

Quàm versus inopes rerum, nugæque canoræ.

Ostendit quanta sit vis decori & moratæ orationis, quantaque eius vnius partis laus. Speciosa iocis) Plerique manuscripti libri Locis. Ut loci dicantur, quæ ab Aristot. τὰ μέρη dicuntur, τῇ δὲ λέξει, inquit, δὴ διαπονεῖν ἐν τοῖς ἀργοῖς μέρει καὶ μῆτι ἠδικοῖς, μῆτι δλιανθητικοῖς. Et eiusmodi quidem loci videntur esse illi apud Cice. in Bruto è Curionis oratione. Atque

hæc inquã, de incæstu laudata oratio puerilis est locis multis, de amore, de tormentis, de rumore, loci sanè inanes, veruntamen nondum tritis nostrorum hominum auribus, nec erudita ciuitate tolerabiles.

Morataque rectè) Quæ cuique personæ reddidit conuenientia. Quæ de re & dictum antè, & nunc addam ad illa locum ex Hermogenis scriptis περι γοργόπηθ, qui & superiora illa Horatiî verba non parum illustrat, ἡδίκως δὲ λόγῳ γένοιτ' ἄρ, inquit, εἰ ὅτις ὑποκειμένοις προσώποις οἰκίους, καὶ πρέποντας ὅτις λόγου περιάπτοι τίς, οἷον στρατηγῶς, ἢ ἤτορσιμ, ἢ ὅτις ἰδίως ὀνομασθεῖσιν ἡδίκως, οἷον λίχνους, ἢ φιλαργύρους, ἢ ὅτις βίου ὅτις, καὶ μακροβίωτα ποῖα εἶδεν τισὶν ἀρόπῃ προσάποις ἢ ὅτις περι δεινότητῳ.

Nullius veneris) Quæ minimè iocis lasciuat, aut vt interpretes Acron & Porphyrio, venustatis & ingenij, quæ ad artem spectant. nam & veneris verbo antè similiter est vsus, & idem in. 2. epist. ad Florum, vernerem se pro splendore orationis accipere, videtur indicare iisdem penè huius loci vtens verbis. ait enim,

Audebit quacunq; parum splendoris habebunt

Et sine pondere erunt. —

Sine pondere) Et idem vt vides, dixit in illo versu, & Fab. Quintil. in .12. de Rhodiorū genere dicendi, Lenti ergo quidem, inquit, ac remissi non sine pondere tamen. Et idem ante hæc, de Polycleti statuis. Diligentia ac decor in Polycleto supra cæteros, cui quanquam à plerisque tribuitur palma, tamen ne nihil detrahatur, deesse pondus putant.

Valdius oblectat populum) Valdius verbo, vtitur iterum in .1. Epist. ad Claud. Neronem, *Quid possim vider, ac nouit me Valdius ipso.*

Meliusque moratur) Tenet. quæ laus est oratoris maxima.

Nugæque canoræ) Nihil præter inanem illum strepitum continentes. Idem in secunda Epist. ad Florum,

I nunc, & versus tecum meditare canoros.

*Graijs ingenium, Graijs dedit ore rotundo
Musa loqui, præter laudem nullius auaris.*

His ille nunc verbis videtur indicare, quorum canoras illas & streperas nugas rerum inanes esset dicat. Romanorum scilicet, qui nulla sunt opera atque industria, sed laboris fugitantissimi. quos tenet atq; impedit auaritia & pecuniæ cupiditas, quæ quorumq; animos peruasertit semel, atque occuparit, præclarissimis literarum studiis ineptos reddit. Græci verò nullius rei minus quàm pecuniæ sunt auari ac cupidi. Id enim vnū student, vt in quauis excellent arte, quæ sit homine libero digna, idq; quò assequantur, neque labori parcunt, neq; se pecuniæ aut vllius quaesitus auaritate teneri ac præpediri sinunt. *Graius ingenium*) Græcos homines, ait Cicero in. 1. de Oratore, non solum ingenio & doctrina, sed etiam otio, studioq; abundare. *Ore rotundo*) Sic eam virtutem

ac venerem orationis expressit, quæ à Græcis & ἰσομία, & ἑρμηνεύσθαι dicitur. Græci, inquit, quæ volunt aptè & rotundè loquuntur. Sic enim loquitur Cicero lib. 4. de finib. & in Bruto rotundam verborum constructionem dicit, quæ est apta ex sese, totaq; composita, & verbis & sententiis conformata. Idem in Oratore Thucydidem non satis adhuc rotundum dicit, nō ita numerosa politaq; & confecta oratione vtentem.

Romani pueri longis rationibus affem

Discunt in partes centum diducere. Dicat

Filius Albini, Si de quincunce remota est

Vncia, quid superat? poteris dixisse, triens. Oe,

Rem poteris seruare tuam. redit vncia. quid fit?

Semis. ad hæc animos ærugo & cura peculi

Cùm semel imbuerit, speramus carmina fingi

Posse linenda cedro, & leui seruanda cupresso?

Non vt Græci pueri statim à paruulis optimis artibus instituuntur.

Est apud me liber manuscriptus nunquam antè quòd sciam editus, isq; vetus, quem de ratione numerorum, quisquis fuit ille (nec enim nomē edidit suum, tantum se Victoriæ calculum professus explanare) totum scripsit. In eo libro versus omnes hi Horatiani de numeris explicantur. Ego scriptoris ipsius verba, non nimis illa quidem polita & culta, sed quò institutum retineam meum, qualiacunque sunt illa, adscribam. Proportio est, inquit, duorum quorumlibet numerorum ad seinuicem collatio, vt .II. ad .IIII. Proportionalitas verò trium vel etiam plurium, vt .II. III. IIII. nunquamq; proportio constat plus terminis duobus, nec proportionalitas minus tribus. Vnde hoc loco dictum est partes assis insignitas esse vocabulis iuxta proportionalitatē suam. Quoniam partes singulæ quæ ad totam summā, quæ, vt dictum est, in .XII. æquas portiones distribuitur, cōparatæ denominantur. siquidem .XII. proportionaliter ad .II. sextuplus, ad .III. quadruplus, ad .IIII. triplus est. Ex qua proportionalitate finguntur nomina, vt duæ vnciæ sextans, tres quadrans, quatuor triens vel treas dicantur. Quod Horatius Flaccus in sua poëtria exsequens ait,

Romani pueri longis rationibus affem

Discunt in partes centum diducere. dicat

Filius Albini, si de quincunce remota est

Vncia, quid superat? poteris dixisse triens est.

Rem poteris seruare tuam. redit vncia, quid fit?

Semis. — Quo loco sumptum est argumentum à for-

ma generis, dum ad fidem faciendam maledoctos esse Romanos, pue-
ros introducit filium Albini, innectens figuram quæ dicitur apud Rhe-
tores pŷma. id quæsitum, quoniam duobus quæsitis duplex est respon-
ſio. Nam quærenti quid superat? quid fit? Respondetur, Triens, semis.
Aliàs cum interrogationi redditur vna reſponſio, erothema dicitur ex
rhetorum edicto. Quandoquidem dialectica interrogatio affirmatio-
nis aut negationis est petitio, vt, Putasne anima Deus est? Responde-
tur, aut est, aut non. Quanquam id non conueniat, si quis ita exponat,
Furne esse desisti? vtrumque enim seu affirmes, seu neges, captus tenebe-
ris. nisi mauiſ vti pluribus verbis. Est præterea hic conditionalis ſyllo-
giſmus ita, Si de quincunce remora vncia poteras dixiſſe, quid superat,
id est, superſit, rem poteris ſeruare tuam. Qui Lyricus nõ vituperat hu-
iuſmodi ſcientiam philoſophis neceſſariam, ſed notat Romanorũ auar-
ritiam, qui filios ſuos poſthabitis reliquis diſciplinis bene nummatis im-
buunt ſecularibus curis, vt melius ſint docti nummos ſupputare, quàm
verſum cõponere atate puerili maximas argumento vires miniſtrante.
Ait enim, Ad quincuncem redit vncia, quid fit? reſpondet puer, Semis,
id est, .VI. vnciæ. Hæc ſcriptor ille omnia. *Longi rationibus*) Pro-
lixis & operoſis. *Filius Albini*) In quibuſdam codicibus Albani, ſed prauè.
Albinorum Cicer. mentionem facit in Bruto ſæpè, & in oratione pro
Seſtiao. *Oe*) Et ſcriptor cuius verba ſuprà poſui, & manuſcripta ex-
empla pleraque non *Oe*, ſed *Est*. Erat etiam liber qui *Eu* habebat, fortè
de græco factum. Ipſe interiecta tantum aſpiratione eadem uſus eſt
voce in .i. Serm. Sat. 5. & poſt illum Valerius Martialis. Iuuenalis Sat.
ſeptima verbum id eſſe indicans Horatianum, ait,

Satur eſt, cum dicit Horatius ohe.

Ad hæc animos ærugo & cura peculi) Ad hæc edificenda & conſectan-
da, vel vt in quodam etiam erat manuſcripto, At hæc, vt hæc ærugo ſit.
Aut vt coniectura ducor, An hæc? Eruginem verò pro vitio & morbo
animi, qui quò minus recta mens ſit & ſana, ſeque optimis ſtudiis dedat,
impedit. Qua translatione quaſi quodam prouerbio in .i. Serm. Sat. 4.
Sic idem vtitur,

— *Hic nigrae ſuccus loliginis, hæc eſt*

Ærugo mera. — *Peculi*) Sic dictum, vt à Virgilio in Tityr.

— *Nec cura peculi.* *Poſſe linenda cedro*) Ouid. l. de triſtibus.

Nec titulus minio, nec cedro charta notetur.

Et in prima Satyra Perſius,

— *An erit, qui velle recuſet*

Os populi meruiſſe, & cedro digna locutus

Linguere, nec ſcombros metuentia carmina, nec thus?

Leui ſeruanda cupreſſo) Qua libri tegebantur. Leui autem, quia fron-

tes librorum atque ipsa inuolucra pumice poliebantur.

Aut prodesse volunt, aut delectare poetæ:

Aut simul & iucunda, & idonea dicere vitæ.

Quicquid præcipies, esto brevis: ut cito dicta

Percipiant animi dociles, teneantque fideles.

Omne superuacuum pleno de pectore manat.

Persequitur Horatius propositū, & quæ iuuare aut formare poetam possint, præcepta tradit. Aut, inquit, mores poeta bonos faciet, proderitque Reipub. aut delectabit, aut vtrumque delectans proderit. Sed idem cum intelligeret, quanta inter summos viros esset de ea re dissensio, vtilitatemne Reipub. an delectationem duntaxat animis hominum afferret Poëtica, nihil ausus est ipse statuere. Vtrumque verò præstare Poëticam, cum Plutarchus ac multi alij, tum verò maximè cōtra Eratosthenem differens Strabo in primo plurimis verbis affirmat. Ciceronis quæ fuerit ea de re sententia, ipse his verbis in primo de Legibus ostendit,

” Q. Intelligo te frater alias in historia leges obseruandas putare, alias
 ” in poemate. M. Quippe cum in illa ad veritatem Quinte referantur, in
 ” hac ad delectationem pleraque: quanquam & apud Herodotum patrem
 ” hystoriae & apud Theopompum sunt innumerabiles fabulae. Seruius
 ” Maurus in .6. Æneid. versum Virgil. explanans illum,

Hic manus ob patriam pugnando vulnera passi.

” Sanè, inquit, animaduertendum, quod ait Horat. in arte poetica,

Et simul & iocunda & idonea dicere vitæ.

” Nullam enim maiores nostri artem esse voluerunt, quæ non aliquid
 ” Reipub. cōmodaret. Vnde Virgil. hoc per transitum facit. Nam dicendo
 ” puniri patriæ venditores, contra præmia defensoribus solui, nihil aliud
 ” nisi fugienda vitia, & sectandas docet esse virtutes. In antiqua mem-
 ” brana, in qua scripti Seruij commentarij fuerant, Et particula in Hora-
 ” tiani carminis principio legebatur, vt in impressis quoque. quò fit, vt
 ” suspicer & priorem versum sic scriptum fuisse,

Et prodesse volunt, & delectare poetæ.

” Quod si ita est, censuit Horatius omnino poetam & prodesse simul &
 ” delectare, addiditque hoc alterum, Et simul & iocunda, & cætera, illa ipsa
 ” magis magisque explanans & confirmans. Delectare) Ab Aristotele id
 ” dicitur in Poëtica *ἡδοναίαν*, à Plutarcho *τίπτερον*. Quicquid præcipies
 ” esto brevis) Vel sibi ipse eam dicit legem, qui mira quadam breuitate in
 ” his ipsis vtitur præceptis, vel poetas quoque quid facere oporteat, tra-
 ” dit. nam & poetæ cum morum, tum rerum aliarum præcepta carmi-
 ” nibus dedere. Ut cito dicta) Sit hoc quod à Grammaticis *ἰσχυρὸν* dici-
 ” tur, vox è duabus vna. Sic apud Græcos quoque cum *ταχὺ* voce alia

quæ.

quædam compositæ idem omnino valent, τὰ χυπιδίαι βουλὴ apud No-
nium poëtam. Aristot. in Poëtica de longitudine agens fabulæ, eam esse
oportere ait, εὐμνημόνιτον. Pleno de pectore manat) Effluit, labiturq; de
pectore. Plenum enim pectus cum sit, quod infundis insuper, respuit:
præcepta verò sic ad pectus hoc loco refert, vt in epistola quoque ad
Augustum illis verbis de poete officio & laudibus agens,

22 Mox etiam pectus præceptis format amicis.

*Ficta voluptatis causa, sint proxima veris.
Nec quodcunque volet, poscat sibi fabula credi:
Nec pransæ Lamiæ viuum puerum extrahat aluo.
Centuriæ seniorum agitant expertia frugis.
Celsi prætereunt austeræ poëmata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miscuit vtile dulci.
Lectorem delectando, pariterq; monendo,
Hic meret æra liber Sosis, hic & mare transit,
Et longum noto scriptori prorogat æuam.*

De rerum ipsarum probabilitate, quas tractat poëta, & ipse antea quæ-
dam dixit, & ego quos ex Aristot. Poëtica necessarios locos duxi, tum
protuli. Sed cum id esset magni momenti præceptum, repetendum duxit
hoc loco. Voluptatis causa) τῆς ἡδονῆς, quam & comædiæ & tragædiæ
propriam vult esse Aristotel. ac suam. Sint proxima veris) Sint eiusmodi
poëta, qui de se ipsis verè illud possint Hesiodium dicere è Thegonia,

22 ἰθαμὴν φεύσῃα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα.

22 M. Tullius probabilitatis rationem imprimis Homerum habuisse decla-
rat in .5. de Finib. vbi postquam Homeri versus aliquot de Sirenibus à
se versos posuit, sic deinde scribit, Vidit Homerus probari fabulam non
22 posse, si cantianculis tantus vir irretitus teneretur. Quodcunque volet)
22 In manuscriptis, Velit. Centuriæ seniorum) Numerabantur enim Romæ
ætates duæ seniorum & iuniorum. Nisi si fit à re bellica translatio: sunt
enim hæc castrensia etiam verba, quòd in legionibus seniores & iunio-
res erant, & in auxiliis sagittarij seniores & iuniores, & cornuti senio-
res & iuniores. quod probabilius fit propter Centuriæ verbum ipsum
quoque militare & castrense. Expertia frugis) Quæ Græcè φαῦλα καὶ
μῶχθῆρα dicuntur. Celsi prætereunt) Celsi dici videtur quos idem sublimes
dixit antè, quòd de iuuenis moribus differeret. est hic verò supbi & fastosi
hominis habitus. Ælius Donat. illa Terentij verba explanās, quæ sunt
in Phorm. Scena. 2. Act. 2. Tène a symbolum venire, Ennij verba quæ-
dam profert, in quibus modo prorsus eodè Ennius Celsi verbo videtur

„ vti, qui est huiusmodi, Quippe sine cura, latus, lautus cum aduenis, in-
 „ fertis malis, & expedito brachio, alacer, celsus, lupino impetu, expectās
 „ mox dum alterius obligurias bona. Alij celsos dici putant, quod in sub-
 „ sellis altioribus spectantes federent. *Austerā poemata*) Quę tantum-
 „ modo sunt vtilia & medicinam faciunt, verum dulcia non sunt. Quo
 „ de genere orationis agens Dionys. Halicarnas. περι συνδέσεως ὀνομάτων
 „ nihil in ea esse affirmat θιατρικόν, plausibile videlicet, ac populo gratum,
 „ cuius περι ἀσυκρᾶς ἀρμονίας verba de multis hæc pauca posui, ἰδίῳ ποτε ἀν-
 „ τομάτως ἐπὶ τῷ ἑκατηχιδίῳ, τὸ ἀντιπρόθετον ἐμφαίνον ἰδίῳ, καὶ ἀφελὲς,
 „ οὔτε προσδῆκας τισὶν ὀνομάτων, ἵνα ὁ κύκλος ἐκπληρωθῆ, μηδὲν ὠφελούσαις
 „ ἢ γὰρ χρωμένῃ, οὐδὲ ὅπως αἱ βάσεις αὐτῶν γίνοντο θιατρικαὶ ἢ γλαφυραὶ, αὐου-
 „ δὲν ἔχουσι. οὐδὲ ἵνα ἑλθὲ πνεύματι τὸ λέγοντο ὅσιν αὐτᾶρ κες συμμειτρούμεναι μὰ
 „ δία, οὐδὲ ἄλλῃ τινὰ πραγματείᾳ θιάυτην ἐπιτηδεύου, οὐδὲ ἐπὶ τῷ θιάυτης ἀρμο-
 „ νίας, κατὰ ταύτας διὰ πῶσαις, ποιήκη περι ἑὸς σχηματισμοῦς, ὀλιγοσύνδισμοῦ,
 „ ἀναρδρῶ, ἐν πολλοῖς ὑποκριτικῇ τῷ ἀκολυθίας, ἕκιστα ἀνδρα, μεγαλόφρων,
 „ αὐτίκας, ἀκόμψυτος τὸν ἀρχαϊσμόν καὶ τὸ πίνον ἔχουσα κάλλος. Deinde
 „ postquam eius generis versus Pindaricos posuit, hæc subiungit, ταῦτ'
 „ ὅτι μὴν ἰσὶν ἰσχυρὰ, καὶ σιβαρὰ, καὶ ἀξιωματικὰ, καὶ πολὺ τὸ ἀσυκρόν ἔχει. τραχύνει
 „ τε ἀλύτως, καὶ πικραίνει τὰς ἀκοὰς ἀμιτρίως, ἀνακύκλιται τε ὅτι χρόνοις ἢ δια-
 „ βίβηκεν ἐπὶ τὸ πολὺ τᾶς ἀρμονίας, καὶ οὔτε θιατρικόν δὲ τῷ καὶ γλαφυρόν ἐπι-
 „ δύνονται κάλλος, ἀλλὰ τὸ ἀρχαϊκόν ἱκᾶνο, καὶ τὸ ἀσυκρόν, ἀπαντες ἄν οἶδ' ὅτι
 „ μαρτυρήσαν ὁ μετρίως αἰσθησὶν ἔχοντες περι λόγος. *Omne tulit punctum*)
 „ Apertior nunc Flacci sententia, indicantq; hæc eius verba legendum sic
 „ esse versum illum, vt suspicabar, Et prodesse voluit, & delectare poetra.
 „ Punctum verò ferre, translatum id est à suffragiis. idem enim alibi,
 „ *Suffragiorum puncta non tulit decem.*
 „ Et M. Tullius pro Murena, Etsi hoc factum omnino Iudices nō est, ab
 „ eius amicis autem more & modo factum est: tamen admonitus re ipsa
 „ recordor, quantū hæc quæstiones in senatu habite punctoꝝ nobis Serui
 „ detraxerint. Ira verò ferre punctum aliquis dicebatur, vt tribum quoꝝ
 „ ferre. quo modo Cicero in primo Epistolar. ad Atticū loquitur. Idem
 „ in. 2. Tuscu. Quid de nostris ambitionibus, quid de cupiditate honorum
 „ loquar? quę flamma est. per quam nō cucurrerint hi, qui hæc olim puñ-
 „ ctis singulis colligebant? Neq; nūc Iouiani Pontani verba prætermittā,
 „ in quibus hoc quasi prouerbio quodā Horatiano eruditissimus vir vti-
 „ tur. Sic enim apud illū in Actio Pudericus loquitur, Quamobrē redeat
 „ iam Pardus ad insomnia, quo Horatianū illud punctum, dum iocis mi-
 „ scemus seria, è dictionibus his nostris, ab iis qui audiendi nobiscum hic
 „ gratia confederint, referamus. *Hic meret æra liber Sosis*) Sosisorum, vt
 „ opinor, librarioꝝ idem meminit in. 1. Epist. ad librum suum,
 „ *Vertumnus, Ianusque liber spectare videris,*
 „ *Scilicet vt prostes Sosisorum pumice mundus.*
 „ *Et mare transit*) In populi Romani proiuncias mittitur transmarinas,
 „

in quibus sit vsus Latinæ linguæ. Simillimū huic illud apud Theognidē,

22 Σοὶ μὲν ἐγὼ πῆρ' ἔδλωκα, σὺν οἷς ἐπ' ἀπίρονα πόντον
 22 Πρωτίστῃ, κατὰ γῆρ' ὅσασιν ἀερόμυθον
 22 φησίδως, θοίνους δὲ καὶ εἰλαπίνουσι παρέρων
 22 ἐν πάσαις, πολλῶν κείμυθον γν' εὐμασι.
 22 Καί σε σὺν ἀλίσκοισι λιγυφθόγγοις νέοι ἀνδρες
 22 ἐν κόσμῳ ἔρατοὶ καλᾶτε, καὶ λιγέα
 22 ἄβονται, καὶ ὅταν δινοφεροῖς ἐπὶ κένθμασι γαίης
 22 Βῆς, πολυκωκύτους εἰς αἴθλα δόμουσιν,
 22 Οὐδέποτε' οὐδέ θανάων ἀπολῆς κλέθον, οὐδέ γε λήσεις,
 22 Αφθιτορ ἀνδρῶσιν αἰὲρ ἔχωρ' ὄνομα.
 22 Κύρνε, καθ' ἑλλάδα γῆρ' εὐρωφώμυθον, ἢ δ' ἀνὰ νήσους
 22 ἰχθυόοντα περὶ πόντον ἐπ' ἀτρυγέτορ,
 22 Οὐχ' ἴππων ἰπποισιν ἐφάμυθον, ἀλλὰ σε πέμψει
 22 Ἀγλαα μουσάων δῶρα ἰσοεφάνων.
 22 Πᾶσι γὰρ, οἷσι μέμηλε, καὶ ἑταρομένοισι ἀοιδῆ,
 22 ἔων ὅμως, ὄφρ' ἄρ' γῆτε καὶ ἠέλιθον.

Mare tamé transire apud Ciceronem ferè est in Græciam transmittere.
 22 Quid enim, inquit, in Oratore possem? cū abfuissem adolescens, &
 22 horum studiorum causa mare transissem? Et in .8. Epist. ad Atticum,
 22 Nec verò hæc extrema quisquam potest iure reprehendere, quòd mare
 22 non transierim. Et in .9. Pompeius mare transit cum omnibus militi-
 22 bus, quos secum habuit. Noto) Fama nominis.

Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus.
 Nam neq; chorda sonum reddit quæ vult manus, & mens:
 Poscentique grauem per sepe remittit acutum:
 Nec semper feriet, quodcunque minabitur arcus.
 Verùm ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
 Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
 Aut humana parum cavit natura. quid ergo?
 Vt scriptor si peccat idem librarius vsque,
 Quamuis est monitus, venia caret: & citharædus
 Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem.

*Sic mihi qui multum cessat, fit Cherilus ille,
Quem bis, terque bonum cum risu miror, & idem
Indignor. quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum opere in longo fas est obrepere somnum.*

Ego verò, inquit, etsi edico vt & delectent, & prosint poætæ, & eorum summam in scribendo diligentiam requiro, idem tamen dari veniam oportere censeo poëtis, si quando vel humanitus, vel incuria labuntur, & peccant leuiter: obscurantur enim minora & rara vitia, plurimis maioribusq; virtutibus. Sunt delicta) ἀμαρτήματα vel ὀλιμημέληματα. sunt itaque, inquit, delicta quædam leuiora, quorum nonnulla cōnumerans Aristot. in Poet. scribit, ἃ γὰρ εἰ ἐνδέχεται ὅλως μηδαμῶ ἡμαρτήσθαι. ἴτι ποτέρων ἴσι τὸ ἀμαρτήματα, ἢ κατὰ τὴν τέχνην, ἢ κατ' ἄλλο συμβεβηκός. ἢ λατρίων γὰρ, εἰ μὴ ἡδ' αἰ, ὅτι ἴλασθαι. ἢ δὲ λιλία κίρατα οὐκ ἔχει, ἢ κακομιμήτως ἔγραφε. & quæ sequuntur. Nam neque chorda sonum reddit) Similitudine id probat, dignos esse venia nonnunquam poëtis, sicubi non fœdissimè cessauerint. Musicis enim non respondent semper ad tactum fides ex eorum animi sententia, & peccant non tam inscitia, quàm vitio chordarum. Sonum verò reddere chordæ dicuntur, sic vt à Cicerone eadè intentæ respondent ad tactum. Loquitur eodem modo Fab. Quintil. in. II. Nam vt tibiæ, inquit, eodem spiritu accepto, alium clausis, alium apertis foraminibus, alium non satis purgatæ, alium quassæ sonum reddunt. Et in primo spiritum reddere, Sic appellatur, inquit, cantus tibiariū, quæ præclusis, quibus clarescunt, foraminibus, recto modo exitu grauiorem spiritum reddunt, par huic Græcum ἀποσίδοσθαι, quo verbo Clemens vtitur Alexand. in posteriore pædagogici libro, ἐν ἡχῆντι τῷ δὲ δίσματι: ἐν χορδῶν καὶ ὄργανων αἰνῶνται αὐτῶν, ὄργανον τὸ σῶμα λέγει τὸ ἡμίτερον, καὶ χορδῶν τὰ νύτρα αὐτῶν, ἀπὸ ἰσχυρῶν ἰσχυρῶν ἐπιληφῆ τὴν τάσιν καὶ κροσόμνον τῷ πνύματι εὐς φθόγγος ἀποσίδοσθαι τοὺς ἀνθρώπους. Nec semper feriet quodcumq; minabitur arcus) Erat in manuscriptis, Quæcumque minabitur, quo sanè modo idem loquitur in. I. Epist. ad Cels. Albinouanum,

Si quæret quid agam, dic multa & pulchra minantem,

Viuere, nec rectè, nec suauiter. —

Et in secundo Serm. Sat. 3. totidem penè verbis,

Atqui vultus erat multa & præclara minantis.

Probus Grammaticus in institutis artium, sic vt est impressus, versum hunc adducit, Tempore futuro, inquit Probus, prima & secunda coniugatio persona prima numero singulari penultimam longam habet, vt amabor & docebor. Secunda & tertia breuem, vt Hor. in arte poëtica,

Nec semper feriet quodcumque minabitur arcus.

Atque idem Horat. in primo Carminum similiter,

— Sic quodcunque minabitur arcus,

Aut incuria) Ipsa nõ curantia. Quid ergo) In manuscriptis, qd ergo est? Quamuis est monitus) In manuscriptis, Sit monitus.

Chorda qui semper oberrat eadē) vel in ea ferienda & pulsanda moratur, vel errat, impingit, fallit. quo verbo Persius ter vsus est, pro eo qd est vagari & obire, in .4. 5. & .6. Satyris. Qui multum cessat) Ordo in manuscriptis summutatus, Qui cessat multum. Cherilus ille) Malus poëta, cuius iterum in epist. ad August. idem mentionem facit: & Arist. in .3. Rhetor. & .8. Topicor. Eum interpres Græcus Rhetoricorum librorū Arist. tragicum fuisse poëtam scribit. Quod Cherili nomen duobus modis scriptum græcè reperio, χοιρίλλος, & χοιρίλος, latinè verò si scribitur, prima syllaba diphthongo constare possit. ac si illo modo scribendum sit, alteram de geminis literis Horatius sustulit. In manuscriptis quibusdam, Cherulus. Quandoque bonus dormitat Homerus) Petrus Victorius in iis castigationibus quas in rei rusticæ scriptores edidit, huius loci verbum, Quandoq; idem esse ait quod illud alterū, quandoq; Horatiumq; id significare, indignari se ac moleste ferre, quotiescunque dormitat Homerus. idq; Gabrielem quendam Triphonem eruditum hominem sensisse. Quod etsi me minimè fugit, alibi quoque eundem Flaccum quandoque sic accipere, vt in .4. Carm. Ode. 1.

Et quandoque potentior

Largis muneribus riserit æmuli,

Albanos prope te lacus

Ponet marmoream sub trabe Cypria.

Et Ode ad Antonium,

Concines maiore poëta plectro

Cæsarem, quandoque trahet feroces

Per sacrum cliuum merita decorus

Fronde Sicambros,

tamen non videntur hæc satis conuenire cum iis quæ de danda poëtis venia supra posuit. multò enim id esse planius aptiusq; videtur se Cherilum paucis aliquot locis meliorè ridere, & indignari, quòd etiam non illic obdormierit securus: Homerū autem nonnunq̄ errare sic vt venia dignus esse videatur. Nam si summus poëta nonnunq̄ dormitat, quid facient ij, qui tam longè ab illo absunt, tamq; faciliè vincuntur? Quintilianus in .10. huius loci verbum, Quandoque, interim & aliquando interpretari videtur, in hanc, vt quidem puto, sententiam magis. Neq; id statim legenti, inquit, persuasum sit, omnia quæ magni auctores dixerint, utique esse perfectæ. Nam & labuntur aliquando, & oneri cedunt, & indulgent ingeniorum suorū voluptati: nec semper intendunt ani-

num, & nonnunquam fatigantur. quum Ciceroni dormire interim Demosthenes, Horatio etiã Homerus ipse videatur. Cessare verò nonnunquam Homerum idem in .1. Serm. Sat. 10. his verbis indicat,

— *Age quæso*

Tu nihil in magno doctus reprehendis Homero?

Quod autem indignari se simul & ridere dixit, quum Cherilus pulcrum aliquid & laudabile rarumq; posuit, mirari nemo debet, res illum cõtrarias ita coniunxisse, vt Cicero quoque in primo de Oratore, Potes oratores putare eos, quos multas horas expectauit, cum in campũ properauit & ridens & stomachans Sceuola? *Verũ opere in longo*) Dormitat, inquit, sed nõ sæpe in longissimo poemate. In manuscriptis vt in impressis quoq; duobus modis, & hoc videlicet modo, & illo altero, Verum operi longo. Opus verò longũ id vocat, quod in septimo epistolar. Plinius ad Fulcum, carmẽ continuum & longũ, Fas est inquit & carmine remitti, non dico continuo & longo (id enim perfici nisi in otio non potest) sed hoc arguto & breui, quod apte quantalibet occupationes, curasq; distinguit. Lusus vocantur. &c. Idem fortẽ carmẽ perpetuum Horatius quod Plinius continuum dixit. Est enim apud illum in primo Carminum Ode septima,

Sunt quibus vnũ opus est intacta Palladis urbem

Carmine perpetuo celebrare. — Ipse potest,

— Ludusq; repertus

Et longorum operum finis. —

Eam nos ab Aristotele *μακρὰν σύνθεσιν* appellari diximus.

Fas est obrepere somnum) Loquitur eodem modo Plinius in .7. epist. ad Pontium, Dein, inquit, cum meridie (erat enim æstas) dormiturus me recepissem, nec obreperet somnus.

Vt pictura poësis erit: quæ si propius stes,

Te capiet magis, & quædam si longius abstes.

Hæc amat obscurum, volet hæc sub luce videri,

Iudicis argutum quæ non formidat acumen.

Hæc placuit semel: hæc decies repetita placebit.

Sunt, inquit, in poemate idem gradus qui in pictura, & vtriusque rei par est ratio. In pictura præstantissimum censetur id opus, quod media in luce placet, ac decies identidemq; ab audissimis spectatoribus repetitur. Elaboret ergo poeta, vt eiusmodi opus illud suum existat, audeatq; & sine fine legatur ab omnibus. Sed quod antè dicturum me sum pollicitus de Picturæ Poeticæq; similitudine & coniunctione, faciam hoc certè loco. Aristoteles quidem sæpe vtriusque artem, & facultates inter

se confert in Poetica in illo loco, αἱ γὰρ τῶν νέων τῶν πλείων ἀήδεις τραγῳ-
 δίαί τιςί καὶ ὅλως ποιεῖται πολλοὶ βίβλι. οἶον καὶ τῶν γραφίωμ (εὐφείς πρὸς πο-
 λύγλωσσον ἰσπανίην, ὃ μὲν γὰρ πολύγλωσσον ἀγαπᾷν ἠδὲ σιγράφει. ἡ δὲ (εὐφείδ-
 γραφὴ οὐδὲν ἔχει ἠδὲ. Deinde post, ἀρχὴ μὲν οὖν καὶ οἶον τύχη ὃ μὲν τῆς
 τραγῳδίας, δεύτερον δὲ τὰ ἠδὲ. παραπλήσιον γὰρ ὅστι καὶ ἰσὶ τῆ γραφικῆς. εἰ γὰρ
 τις ἰναλίφει βίβλι καλλίστοις φαρμάκοις χύδην, οὐκ ἂν ὁμοίως ἰσφρανεῖν, καὶ
 λινογραφίῃσας εἰκόνα. Ac postremo illo loco, ἐπι δὲ μίμησις ὅστι ἢ τραγω-
 δία βελτιόνων, ἡμᾶς δὲ μιμᾶσθαι τοὺς ἀγαθοὺς εἰκονογράφους. καὶ γὰρ ἰσφρα-
 ἀποδιδόντες τῆν δικίαν μορφήν ὁμοίους ποιοῦντες, καλλίονος γράφουσι.

Idem Horat. in Epist. ad August.

*Nec magis expressi vultus, per abenea signa,
 Quam per vatis opus mores, animiq; virorum
 Clarorum apparent. —*

Cui penè par eademq; Plutarchi sententia, εἰ δὲ καὶ (γραφήσας, inquit, ἀ-
 λᾶσκαλον ὁμοίον φαίη τις, οὐκ ἂν ἀμαρτάνοι, καὶ γὰρ εἰσὶ τις τῶν βιβλίω, ὅτι ὅστι
 ἢ ποιητικὴ (γραφήσας λαλᾷ, ἢ δὲ (γραφήσας ποιητικὴ σιωπᾷ. Te capiet ma-
 gis) In manuscriptis, vt in impressis quibusdā, capiat, potèntiali, vt gram-
 matici loquuntur, modo. Iudicis argutum quæ non formidet acumen) Ar-
 gutum & acumen simul illa iunxit, quæ tamen eadem videntur. Qua
 de re dixi, vt opinor, satis in commentaris in libellum M. Tullij De opt.
 gen. Orat. illa eius verba explanans de sententiarum genere, Sunt enim
 docendi, acuta: delectandi quasi arguta. Habet aut Argutum in se plus
 elegantie & venustatis, q̄ Acutum ipsum, quod dicitur. Hæc placuit
 semel, hæc decies repetita placebit) ἄλλ, αἰνυτ Γραεὶ, καὶ τρις τὰ καλὰ. Hæc,
 inquit, semel tantum, hæc verò altera sæpius repetita placet.

*O maior iuuenum, quamuis & voce paterna
 Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum
 Tolle memor, certis medium & tolerabile rebus
 Rectè concedi, Consultus iuris & actor
 Caussarum mediocris, abest virtute disertis
 Messale, nescit quantum Casellius Aulus:
 Sed tamen in pretio est. mediocribus esse poetis
 Non di, non homines, non concessere columnæ.*

In picturis, inquit, & iuris ciuilibus scientia, siue in eloquentie studiis ferri
 possit mediocritas & laudari. Tu verò Piso natus maxime sic habeto, nō
 nisi egregium atque omnibus numeris absolutum poetam, aut poetam
 haberi, aut tolerari posse. alioqui enim relinquendū illi omnino poetæ
 nomē. O maior iuuenum) Eodem modo in. 4. Carm. Ode. 14. loquitur,

Maiores Neronum mox graue praelium Commisit. —
 Et per te sapi) Similiter in 1. Epist. ad Sæuam,
 Quamuis Sæua satis per te tibi consulis. —

Tolle memor) Hanc tu vocem arripe in posterum memor ac seruans animo. Hoc ipso penè modo Cicero in. 2. epist. ad Q. Frat. tollendi verbo vitur, Non me Hercule quisquã, inquit, *μὲν πᾶσι* & libentius sua recentia poemata legit, quàm ego te audio quacunq; de re, publica, priuata, rustica, vrbana, sed mea factum est insulsa verecundia, vt te proficiscens non tollerem. Et tolerabile) Vt Orator tolerabilis sit, quales multos fuisse narrat in Bruto Cicero. Tolerabilia Græcè dicit Aristot. *ἀνεκτά*. Et actor Caussarum mediocris) Mediocres oratores multi apud Ciceronem in Bruto. Messalæ) Hic ille est Tibulli patronus & fautor.

Casellius Aulus) Hic est ille Casellius Iureconf. cuius iocos & Quintil. in. 6. de risu, & Macrobi. in. 2. Saturn. cap. 6. commemorant. In manuscripto, Nec scit quantum Casellius Aulus. & nomen ipsum Casellius sic scriptum legebatur, Cascellius. Itaque in vtroque genere, in pictoribus & oratoribus locum habeat mediocritas, in poetis nequaquam. Fecit autè Flaccus idem profus, quod M. Tullius in lib. De opt. genere Orat. qui pictores quoque, & oratores facultatibus & gradu differre dixit, & vtrunque simul posuit. Qui locus, quoniam est huic aptissimus, adscribendus omnino fuit, Ea igitur omnia, in quo summa, erit orator petissimus: in quo media, mediocris: in quo minima, deterrimus. Et appellabuntur omnes oratores, vt pictores appellantur, etiam mali, nec generibus inter sese, sed facultatibus differrent. Itaq; nemo est orator, qui se Demosthenis similem esse nolit, at Menander Homeri noluit. genus enim erat aliud. id non est in oratoribus. aut etiam si est, vt alius grauitatem sequens, subtiliterem fugiat, contra alius acutiorem se, quàm ornatorem velit, etiam si est in genere tolerabili certè non est in optimo. *Mediocribus esse poetis Non dij, non homines*) Aristot. in Poetica paulò hoc ipsum parcius, sed tamen satis amplè ad poetæ dignitatem atque excellentiam, *μάλις μὲν οὖν*, inquit, *ἅπαντα δὲ περὶ αὐτῶν ἔχειν, ἵ δὲ μὲν τὰ μέγιστα καὶ πλεῖστα, ἄλλως τε καὶ ὡς τῶν σικκοφαντῶν τοῦ ποικίτου*. Cic. quoq; in. 1. de Oratore, in poeticis rebus, ipsisq; actionibus exquisita vult esse omnia. Itaq; in iis artibus, inquit, in quibus non vtilitas quæritur necessaria, sed animi libera quædã oblectatio, quàm diligenter, & quàm propè fastidiosè iudicamus? Nullæ enim lites, neq; controuersæ sunt, quæ cogāt homines, sicut in foro nō bonos oratores, item in theatro actores malos perpeti. Iouianus Pontanus in Actio sentire videtur, velle Aristot. quoq; mediocres esse poetas, & laudabiles, Est tamen hæc ipsa res, inquit, maioris otij, curæq; vigilantioris, differere de poetica excellentia, quo vtar autem hoc verbo, senis nostri auctoritas efficit, quem finientem sæpius audiui, poetæ suæ officium suæ finem esse, dicere appositè ad admirationem. Quòd nisi tanta illa moueret Aristotelis me-

maiestas, vel aulim abdicare à mediocritate poetam, quæ tamen in hoc ipso alio quodam modo & requirenda est, & laudanda. Sed ipse Pontanus in eodem dialogo post accuratius de poetæ ac oratoris facultate disputas, hæc quoque Flacci verba interpretas, ait, Principio, inquit, quod Cicero ait, finitimū esse oratori poetam: duo, vt mihi quidem viderur, cur in eam sententiam venerit, omnino illum mouere, & quod vterque versatur in dicendo, & quod vtriusque communes sunt laudationes, quod demonstratiuum genus dicitur, tamen & deliberationes quoque: apud poetas enim tot deorum concilia, consultationesque, nonne hoc nobis palam faciunt? Habent igitur tum laudationes, tum deliberationes inter se communes, bene item & consummatæ dicere, suo vterque in genere dicendi, cum alter solutus incedat atque promissus, alter astrictus numeris, ac pedibus certa lege coercitis. Quin verba quoque & ipsa sunt inter eos communia. Verum alterius digna foro ac senatu, quæque grauitatem satis est, vt sequantur, retineantque dignitatem: alterius, quæ magnificentiam, altitudinem, excellentiamque quasi quandam ostentent. Neque enim grauitas comparandæ admirationi satis est sola, nisi magnificentia accesserit, excellentiamque & verborum & rerum: utque ego arbitror, hoc illud est, quod ait Horat.

— *Mediocribus esse poetis*

Non homines, non dij, non concessere columnæ.

Cum oporteat eos suo in genere excellere, neque aliter digni eo nomine videantur. Hoc est etiam & illud quod à Cicerone dicitur, Singulis vix seculis bonum poetam inuentum. Perrara namque omnis est excellentia, quodque oratori satis est benedicere, atque appositè, id oportet in poeta sit vt excellenter. Ipse verò verborum situs Horatianorum talis in plerisque manuscriptis, qualem Pontanus ipse posuit. Non modò ergo non vitiosos esse poetas oportet, sed ne mediocres quidem. Mediocres poetas, ait in dialogo Tacitus, nemo nouit, bonos pauci. Hæc verò dicendi ratio, Nō concessum poetis esse mediocribus, à Grammaticis annotata similis illius est, qua Martialis vtitur,

Nobis non licet esse tam disertis.

*Vt gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum vnguentum, & Sardo cum melle papauer
Offendunt: poterat duci quia cæna sine istis:
Sic animis natum, inuentumque poema iuuandis,
Si paulum summo discessit, vergit ad imum.*

In poetæ carmine, nihil quemquam vt offendant volo, sed ita limatè politum atque omni ratione perfectū esto, vt in eo ne minimi quidem erroris mica cernatur. Nullum est enim vitium conspectius & insignius, quod-

quoduis in carmine, quod vno alteroue se loco rectè nō habet, cætera fit præstantissimū: vt in apparatissimo & lautissimo conuiuio, quò sunt illa quæ cōuiuas offendunt pauciora & rariora, eò feruntur minus, peritq; totius conuiuij lautitia atque elegantia, si neque musicorum ars & facultas conuiuiarum aures suauiter delinit ac mulcet, & odor vnctorū grauior nares offendit, & in sapidissimis conditissimisq; cibis subamarum aliquid quod offendat palatum, admiscetur. At idem antè delicta quædam dixit esse ignoscenda. Verum id quidem, sed ea venia non à vulgo, sed à doctis hominibus expectanda. Vulgus enim, Poëtæ, vt ait Cicero, non ignoscit. Aut ita interpretemur, si rigidos nos poëmatum alicuius censores præbere velimus, ne minima quidē vitia ferenda esse, adeò periculose plenum opus hoc est alex.

Symphonia discors) Ad hunc sanè locum pertinent illæ quas in .3. de Orat. Cicero commemorat, epularum solemnium fides, ac tibia, Saliorumq; versus. & Horat. illa in.1. Carm. ad Barbiton suam,

O decus Phœbi, & dapibus supremi.

Grata testudo Iouis. —

Et crassum vnguentum) Putidum vel furdum, & vt ait in.13. Plin. quòd minus nares feriat. Itaq; Crassum vnguentum, & ab Horatio, & à Plinio sic dicitur, vt ab A. Persio Crassum amomum, (genus id quoq; vnguenti est) eandem ob causam dicitur. eius enim versus hi sunt, Sat.3.

Compositus lecto, crassisq; lutatus amomis

In portam rigidos calces extendit. —

Vncti verò discumbebant olim conuiuæ. Idem pōst,

Si verò est vnctum, &c. quanq̄ vnctum illic alij aliter accipiūt.

Et sardo cum melle papauer) Amarum mel & insuauæ sardoum. Vergil.

Imò ego Sardois videar tibi amarior herbis.

Papauer autem adhibitū in conuiujs fortè ad inducendam obliuionem & conciliandum somnum bene acceptis atq; epulatis hominibus. Apud Ouid. in.4. Fast. Ceres cum lacte Triptolemo papauer bibendū dedit,

Mox epulas ponunt lequefacta coagula lacte,

Pomaq; & in ceris aurea mala suis,

Abstinet alma Ceres, somniq; papauera causam.

Dat tibi cum tepido lacte bibenda puer.

Plinius in.16. cap.8. Candidi papaueris semen tostum cum melle veteres in secundis mensis esse soliros scribit. Sunt enim hæc eius verba.

Papaueris satiuu tria genera, candidum, cuius semen tostum in secunda mensa cum melle apud antiquos dabatur.

Poterat duci quia cœna sine istis) Potuit cœna protrahi etiã si hæc adhibita non fuissent. Cœna ducitur, vt à Cæsare bellum quoque duci dicitur. *Inuentumque poëma iuuandis*) Poësis enim tum docet, tum delectat

23 docendo, id Aristor. his verbis in Poëtica, καὶ τὰς μαθήσεις ποιῆται διὰ μι-
 23 κήσεως, τὰς πρώτας, καὶ τὸ χαίρειν ὅτις μιμήμασι πάντας. Si paulum summo dis-
 23 cessit) Quoduis minimū peccatum, est in poeta maximum: nec ignoscit
 23 poetę vulgus. Verūm, vt in versu (inquit in. 3. de Orat. Cice.) si est pec-
 23 catū, videt: sic si quid in nostra oratione claudicat, sentit: sed poetę nō
 23 ignoscit, nobis cōcedit. Erat in manuscriptis non Discessit, sed Decessit.

*Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis,
 Indoctusque pilę, discive, trochive quiescit:
 Ne spissę risum tollant impune coronę.*

*Qui nescit, versus tamen audet fingere. quid ni?
 Liber & ingenuus, præsertim census equestrem
 Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.*

Quam quisq; norit artem, vt veteri proverbio dicitur, in ea se exercent.
 id cūm in cæteris artib. fiat, in hac faciendi versus mirum quā sibi ne-
 mo temperat: cūm tamen in cæteris mediocritas ferri possit, in hac nō
 possit. Idem hoc ipsum aliarum quoq; artium exemplis vtens in Epi-
 stola ad Augustum sic,

23 *Mutavit mentem populus leuis, & calet vno*
 23 *Scribendi studio: pueri, patresque seueri*
 23 *Fronde comas vincti cenant, & carmina dictant.*
 23 *Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,*
 23 *Inuenior Parthis mendacior, & prius orto*
 23 *Sole, vigil calamum, & chartas, & scrinia posco.*
 23 *Nauem agere ignarus nauis timet, abrotanum agro*
 23 *Non audet, nisi qui didicit, dare. quod medicorum est,*
 23 *Promittunt medici, tractant fabrilia fabri:*
 23 *Scribimus indocti, doctique poemata passim.*

Hanc ipsam quoque scribendi libidinem Iuuenalis exagitant in diui-
 tibus, Satyr. 7. sic scribit,

23 *— Laqueo tenet ambitiosi*
 23 *Consuetudo mali, tenet insanabile multos*
 23 *Scribendi cacoëthes, & ægro in corde senescit.*

Ludere qui nescit) Ludus cōmune verbum, nonnunquam etiam pro-
 prię armorum dicitur. idem alibi,

23 *Ludus enim genuit trepidum certamen, & iras.*

Campestribus, abstinet armis) Ipse in. 1. epis. ad Loll. prælia vocat campestria.

— Scis quo clamore corona

Praelia sustineas campestria. — Quo de genere ar-morum sunt exercitationes illæ iuuenum apud Virgil. in. 7. *Æneid.**Ante urbem pueri, & primæuo flore iuuentus**Exercentur equis, domitantque in puluere currus,**Aut acres tendunt arcus, aut lenta lacertis**Spicula contorquent, cursuque ictuque laceffunt.*

Indoctusq; pilæ, discive, trochive) Quorum ars omnium tradebatur.

Ouidius in .2. De tristib.

*Ecce canit formas alius, iactusque pilarum,**Hic artem nandi precipit, ille trochi.*

Idem Ouid. in carmine ad Pisonem de pilæ ludo,

*Nec tibi mobilitas minor est, si forte volantem**Aut geminare pilam iuuat, aut reuocare cadentem,**Et non sperato fugientem reddere gestu.*

Idem in .10. Metam. disci certamen artemq; demonstrat, vbi cum Hyacintho puero fingitur Apollo ludere,

*Corpora veste leuant, & succo pinguis oliuæ**Splendescunt, letiq; ineunt certamina disci.**Quem prius aërias libratum Phæbus in auras**Misit, & oppositas disiecit pondere nubes.**Decidit in solidam longo post tempore terram**Pondus, & exhibuit iunctam cum viribus artem.**Protinus imprudens, actusq; cupidine lusus**Tollere Tenarides orbem properabat.* —

Aulædos ait Aristotel. discum nonnunquam etiam imitari se in gyrum

versantes, & in orbem voluentes, οἷον οἱ φαῦλοι αὐληταὶ κυλιόμενοι, ἄρ' ἴσως

καὶ ἄλλοι μιᾶσθεῖν. Trochive) Græcum hunc fuisse ludum idem videtur

indicare in. 3. Carm. illis versibus,

*Venariq; timer, ludere doctior,**Seu Græco iubeas trocho,**Seu malis vetita legibus alea.*

Versus tamen audet fingere) Sic idem ad Augustum loquitur,

— *Vt simulatq; Carmina rescieris nos fingere.* —

Census equestrem Summam nummorum) Censeri summam, insolens sanè constructio, nisi synecdochen hanc esse velis participij, qui censum ha-

R ij

beat

beat equestrem. Quo eius dicto peti ac figi Laberiu mimorū scriptorē quidam putant, quem quingentis sestertiis atq; annulo equestris ordinis insigni Cæsar donarat. ipsum illum idem alibi notans ait,

— Nam sic Et Laberi mimos, vt pulcra poemata, mirer.

*Tu nihil inuita dices, faciesq; Minerua,
Id tibi iudicium est, ea mens: si quid tamen olim
Scripseris, in Metij descendat iudicis aures,
Et patris, & nostras, nonumq; prematur in annum.
Membranis intus positis, delere licebit
Quod non edideris: nescit vox missa reuerti.*

Qui sapit & si quidem natura valet & peringeniosus est, sua tamē scripta domi diu seruat, & multorum de iisdem iudicium exquirat. Sed hæc ille appellans maiorem Pisonem. In *Metij descendat iudicis aures*) Erat in manuscriptis libris, in aliis quidem *Matij*, in aliis verò *Mecij*. Cuius siue *Matij*, siue *Mecij* qui meminerit, neminem scio. Fuitq; *Metius* hic in illis fortè doctis & amicis viris, quos suorum scriptorum iudices habebat, & quorum alios cū nominasset lib. 1. Serm. Satyr. 10. alios prudens præterierat. In aures verò aliorum descendere quod quis scripserit, id est quod ait in *Bruto* Cicero in existimantiū arbitriū scripta venire. Alios, inquit, nō laborare vt meliores fiant: nulla enim res tantum ad dicendum proficit, quantum scriptio: memoriam autem in posterum ingenij sui non desiderant, cū se putant satis magnam adeptos esse dicendi gloriam, eamq; etiam maiorem visum iri, si in existimantium arbitrium sua scripta non venerint. Dices, faciesq;) In manuscriptis, faciesue. Notum hoc prouerbiū. *Nonumq; prematur in annum*) Quoad videlicet refrigeretur, vt ait *Fabius*, ille inuentionis amor. Vtitur enim hoc *Fabius* hemistichio in epist. ad *Triphonem Bibliopolam*, non præcipitandam esse editionem indicans. Quod cur ab *Horatio* præceptum sit, explicat his verbis in *Actio Pontanus*, Nec verò is sum, qui negare ausim, huiusmodi multa faciendis versibus sponte sua ac penè fortuito occurrere, multò etiam plura ex habitu exercitationeq;. Verum tempus ipsum, & artifex rerum harum est omnium, & iudex. Itaque nec temere ab *Horatio* præcipitur, nonum premi in annum opus debere. Sed longissimi temporis est correctio, quam vt edendi libidinem reprimeret, poetis ad id ardentibus præscripsit. etenim breuioris ea esse temporis debet. Dicitq; id etiam potest, illum ad *Cinnæ Smyrnæ*, quæ ab illo nouem annis scripta fuisse dicitur, & *Panegyricum* *Isocratis*, quem qui parcissimè decem annis dicunt elaboratum fuisse, numerum hunc annorum retulisse. Quæ sunt omnia apud *Quintilianum* in. 10. cap. De emendatione. & apud *Catullum* de *Cinna* hæc,

33 *Smyrna mei Cinna nonam post denique messem*

32 *Quam cœpta est, nonamque edita post hyemem.*

Membranis intus positis) In scriniis scilicet.

Nescit vox missa reuerti) Idem alibi,

33 *Et semel emissum volat irreuocabile verbum.*

*Syluestreis homines sacer interpresque deorum
Cædibus, & victu fædo deterruit Orpheus,
Dictus ob hoc lenire tigreis, rapidosque leones:
Dictus & Amphion Thebanae conditor arcis
Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda
Ducere quod vellet. fuit hæc sapientia quondam,
Publica priuatis secernere, sacra profanis:
Concubitu prohibere vago, dare iura maritis:
Oppida moliri, leges incidere ligno.
Sic honor, & nomen diuinis vatibus, atque
Carminibus venit. post hos insignis Homerus,
Tyrthæusque, mares animos in Martia bella
Versibus exacuit. dictæ per carmine sortes,
Et vitæ monstrata via est, & gratia Regum
Pieriis tentata modis, ludusque, repertus,
Et longorum operum finis: ne forte pudori
Sit tibi Musa lyrae solers, & cantor Apollo.*

Voluptatis plurimum, sed multo plus boni humano generi poetica facultas attulit. Nam fuit quoddam tempus (inquit Cicero in proœmio prioris libri De inuentione: quod ad hunc locum maximè pertinet) quum in agris homines passim bestiarum more vagabantur, & sibi victu feris non vitam propagabant, nec ratione animi quicquam, sed pleraque viribus corporis administrabant. Nondum diuinæ religionis, non humani officij ratio colebatur: nemo legitimas viderat nuptias, non certos quibusquam inspexerat liberos: non ius æquabile, quid vtilitatis haberet, acceperat. ita propter errorem atque inscitiam cæca & temeraria dominatrix animi cupiditas ad se explendam viribus corporis abutebatur pnciosissimis satellitibus. Quo tempore quidam magnus videlicet vir & sapiens cognouit, quæ materia esset, & quæta ad maximas res oportu-

” nitas in animis inesset hominum, si quis eam posset elicere & præcipi-
 ” endo meliore reddere. Quæ dispersos homines in agris, & in tectis syl-
 ” uestribus abditos ratione quadam compulsi in vnum locum & congrè-
 ” gavit: vt eos in vnamquamque rem inducens vtilem atque honestam,
 ” primò propter insolentiam reclamantes, deinde propter rationem at-
 ” que orationem studiosius audientes, ex feris & immanibus mites reddi-
 ” dit & mansuetos. Ac mihi quidem videtur hoc, nec tacita, nec inops
 ” dicendi sapientia perficere potuisse, vt homines à consuetudine subitò
 ” conuerteret, & ad diuersas vitæ rationes traduceret.

Sacer interpretèsq; deorum) Plato in. 2. de Republica, Poetas deorum fi-
 ” lios & interpretes vocat, καὶ οἱ θεῶν παῖδες, inquit, καὶ προφῦται τῶν θεῶν
 ” γινόμενοι. Sacros igitur vocat Horatius, quòd essent deorum filij.

Victu sacro) Ferino. Dictus ob hoc) In manuscripto Dictus in hoc.
 Est verò hæc μυθολογία: vt Seruius Maurus loquitur, Veritas: id est qd'
 ” Isacius Lycophronis interpres, ἡ ἀληθὺς. ἥ quo etiam ἐκκορικὸν nōnunq̃
 ” dicit. Ab illo enim quæuis fabula tribus ferè modis exponitur, μυθικῶς,
 ” ἐκκορικῶς, φυσικῶς. Lenire tigres) Ouidius in .10. Metamorph. etiam
 ” saxa & montes ipsos solitum mouere, secumq; trahere canentem Or-
 ” pheæ. hæc enim post multa scribens ait,

” *Tale nemus vates attraxerat, inque ferarum*
 ” *Concilio, medius turba, volucrumque sedebat.*

Qua de re quoq; sunt hi versus elegantiss. apud Euripidè in Iphigenia,

” Εἰ μὲν τὸν ὀρφείως εἶχον ὦ πάτερ λόγον
 ” Πείθειν ἐξέλοισ' ὅσθ' ἀμαρτῆρ μοι πείτρας
 ” Κηλεῖντε ρῖς λόγοισιν οὐ βεβλόμην ἐνθάδ' ἄρ ἡλθον.

Martial. de Eodem Orpheo,

” *Repperunt scopuli, mirandaque sylua cucurrit,*
 ” *Et supra vatem multa pendit auis.*

Dictus & Amphyon) Statius in. 8. Thebaidos,

” — *Alij Tyriam reptantia saxa*
 ” *Ad chelyn, & duras animantem Amphiona cautes.*

Fuit hæc sapientia quondam) οὗτοι γὰρ ἡμῶν, de poëtis agens Plato scribit,
 ” ὡσπερ πατέρες τῆ θεφίας εἰσι, καὶ ἡγιμόνες. Et Strabo auctor grauissimus in pri-
 ” mo, solos poëtas sapiètes habitos olim fuisse scriptū reliquit his verbis,
 ” οἱ παλαιοὶ φιλοθεφίαν τινὰ λέγουσι πρώτην τῆν ποιητικὴν, ἡσάγεθμ ἦς ἕρ βίον ἡμᾶς
 ” ἐκ νέων, καὶ διδάσκεθμ ἡπῆν, καὶ πᾶν, καὶ πράξαις μετ' ἡδονῆς. οἱ δὲ ἡμίτεροι καὶ
 ” μόνον ποιητὴν ἔφαθμ εἶναι ἕρ θεφόν, διὰ τὸ καὶ οὗς παῖδας αἱ τῶν ἑλλήνων πό-
 ” λεις πρώτιστα διὰ τῆς ποιητικῆς παιδιῶσιν, οὐ ψυχγωγίας χάριν δῆποθεν φιλῆς,
 ” ἀλλὰ καὶ σωφροσύνης. Idem sensit & scripsit Maximus Tyrius his verbis,
 ” καὶ γὰρ ποιητικὴ τὴ ἄλλο ἢ φιλοθεφία, ἔθ' ἡμῶν χροῶν παλαιά, τῷ δὲ ἀρμονία τῆς

» μιτρα, τῆ δὲ γνώμῃ μυθολογικῆ; καὶ φιλοθεφία, τί ἄλλο ἢ ποιητικὴ θε μὴ χρόνος
 » νιότερα τῆ δὲ γνώμῃ θεφίερα; Δύο εἶναι πραγμάτων, χρόνος μόνον καὶ σχήματα
 » ἀλλήλοις διαφερομένων, πῶς ἂν τις διαίτησεν διαφορᾶν; In eandem penē sen-
 » tentiam scriptū ab Aristotele fuisse antea monui ad philosophiam ma-
 » gis poëticam, quàm historicam facultatem pertinere. Sed his plura alia
 » de Plutarchi libello, qui inscribitur, πῶς δὲ ἂν νόμ ποιημάτων ἀκούειν, liceat
 » discere. Concubitu prohibere vago) Promiscuo, cum certi liberi non
 » essent. Thebanæ conditor arcis) In manuscripto quodam, Urbis.

» Oppida moliri) Moliendi verbum ad ingentia pertinet & augusta
 » ædificia. Virgil. in.5.Æneid.

» — *Molimur mœnibus urbem.*

» Et in quarto. — *Moliturque aggere fossas.*

» Eodem modo optimi quique scriptores Moliri porticus. *Leges incidere*
 » *ligno)* Nondum enim in æs incidēbantur. Atque his quidem verbis no-
 » tantur. 12. tabularū leges à Solone conscripte, dictæ propterea ab Athe-
 » niensibus, ἄξονες, quod erant ligno incisæ. Nam κύρβας lapides non ta-
 » bulas fuisse dixit Apollodorus, quibus de vocibus adeundus & confu-
 » lendus Suidas. Tyrthæusque) Fab. Quintil. lib. 10. cap. 1. Quid? Hora-
 » tius, inquit, frustra Tyrthæum Homero subiungit? Hunc Atheniensem
 » alij. Strabo vel ipso Tyrthæo de se in elegis confitente, Erineatem fuisse
 » tradit. Suidas aut Lacedæmonium, aut Milesium fuisse dicit. Plutar-
 » chus in libello de Musica Tyrthæi cuiusdam Mantinenfis mentionē fa-
 » cit. Paulus Orosius libr. 2. cap. 1. Tyrthæum Lacedæmoniorum ducem
 » Atheniensem fuisse scribit. *Mares animos)* Lacedæmoniorū, quos forte
 » ciebat & accendebat pulsus ad carmina neruis. Id enim spectans Persius
 » mihi videtur in. 6. Satyr. sic scribere,

» *Lam ne lyra, & tetrico viuunt tibi pectine chordæ?*

» *Mire opifex numeris veterum primordia vocum*

» *Atque marem strepitum fidis intendisse Latine*

» *Fortis. —*

» *Versibus exacuit)* Veteres enim virili quadā, & vt ita dicam, mascula
 » utebantur musica, non hac theatri & molliore. ea ἀνδρώδης à Plutar-
 » cho in commentario de Musica dicitur. scribit ille sic, ἰχρήσαντο δὲ αὐτῷ
 » οἱ παλαιοὶ κατὰ τὴν ἀξίαν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοις ἐπιτηδύμασι πᾶσι. οἱ δὲ νῦν
 » τὰ σιμνὰ αὐτῶσ παραιτησάμενοι, ἀντὶ τῆσ ἀνδρώδης ἐκίνησ, καὶ δικασίας, καὶ
 » διωτὸσ φίλης, κατιαγῶν, καὶ κωτίλην εἰσ τὰ διάτρα εἰσάγουσι. Sumptis ex Ho-
 » ratiano hoc loco verbis, aut huc certè alludens Prudentius in. 2. contra
 » Symmachum sic scribit,

» *Orator catus instigat, ceu classica belli*

» *Clangeret, exacuitque animos & talia iactat.*

» Id quod ab utroque dicitur animos exacuere, Clemens Alexandrinus in
 » poste

posteriore libro paedagogi ἔξαχρῖαινεῖν τοὺς Διμοῦς . cuius verba pietatis
 & elegantiae plenissima subiectio, ἱερηνικὸν ὡς ἀληθῶς ὄργανον ὁ ἀνδρῶν
 ὄβριμ : τὰ δὲ ἄλλα, ἢν πολυπραγμονῆ τις ὄργανα εὐράσει πολιμικά εἰς τὰς ἐπιθυ-
 μίας ἐκφλίγοντα, ἢ τοὺς ἔρωτας, ἢ ἔξαχρῖαινοντα τοὺς Διμοῦς. Χρῶνται γὰρ πα-
 ρὰ τοῖς πολέμοις ἀνδρῶν, τὴν ἐξέχοντι μῦθον, τὴν ἄλπιγγι : σύριγγι δὲ, Ἀρκαδίῳ : σικελοὶ δὲ,
 πῆκτισιμ : καὶ κρήτις, λύρα : καὶ λακιδαιμόνιοι, ἀυλῶ : καὶ κίρατι δρᾶκτις : καὶ
 ἀγυπῖοι, τυμπάνω : καὶ ἀραβισ, κυμβάλω . Hunc eundem vsum Musicæ in
 libellica olim fuisse narrat in libello de Musica Plutarchus, eadem penè
 iisdemq; gentibus instrumenta tribuens . Sic honor) Hic, inquit, rei
 Musicæ & Poëticæ progressus fuit . Diuinis vatibus) Τοῖς Δείοις .

Et vitæ monstrata via est) Præcepta vitæ intelligit . sic enim Latine à
 Quint.lib.12.cap.11. quæ à Græcis ὑποθήκαι, dicuntur. quas primus He-
 siod. scripsit, vt idem ait in.1.cap.2. Suidas quoq; idem fecisse Tyrthæum
 narrat his verbis, ἔγραφε πολιτείαν λακιδαιμόνιοις καὶ ὑποθήκας δὲ ἱλγιάσ.
 in eodē genere versantur Theognis, Pythagoras, Phocylides. Marcus
 Tullius in.2.Epist.ad Atticū, qui se in eo genere exercet, pragmaticos
 homines appellare viderur, quorum alij præcepta scribant historica, id
 est profa oratione: alij verò versibus. eius verba sunt, Credis? inquires,
 prorsus mihi persuadet, sed quia, vt video, pragmatici homines omni-
 bus historicis præceptis, versibus deniq; cauere iubent, & vetant crede-
 re, alterū facio, vt caueam, alterum vt non credam, facere non possum.

Et gratia regum Pierijs tentata modis) Anacreon Polycrati tyranno:
 Euripides Achelao regi, ac plures alij poëtæ regibus cari fuerunt, &
 principibus viris placuere : ipse in Epist.ad August.

Dilecti tibi Virgilius, Varusq; poëtæ.

Messala Tibullus, Mallio Catullus placuit. Ludusq; repertus Et longo-
 rum operum finis) Quid ludus siue lusus, & longum opus dicerentur, su-
 præ docui. Ne fortè pudori) Ne tu, inquit, rem contemnendam putes
 poëticam, & homine libero indignam . Perinde ac si eò hæc dicta sint,
 quòd hanc artem quosdam puderet factitare. Et cantor Apollo) Quem
 Callimachus ἀοιδόν in hymno vocat . sic enim scribit,

— οὗτις τόβρον ὄαρον Ἀπόλλωμ
 Κείνος οἷσευήμη ἔλαχ' ἀνέρα, κείνος ἀοιδόν.

Ira verò nunc illum cantorem vocat, vt in .1. Carm. Augurem quoque
 est enim apud illum hoc modo,

Nube candentes humeros amictus Augur Apollo.

Orpheum Lyrici carminis inuentorem fuisse docui alibi Plutarchi ver-
 bis. quamobrem neminem tanto ac tali auctore eius carminis, vt scri-
 bat sæpius, pœnitere aut pudere debet. Neq; verò etiam totius rei mus-
 ficæ, cuius patronus atque auctor est magnus Apollo. id Plutarchus his
 verbis in lib.de Musica, ἡμᾶς δὲ οὐκ ἀνδρῶν πῶν τινα περιλάβομεν εὐριτέρη τῶν
 τῆς μουσικῆς ἀγαθῶν, ἀλλὰ τὸν πάσαις ταῖς ἀριταῖς κινησομηνίον Διόν, ἀπόλλωνα.

*Natura fieret laudabile carmen, an arte,
 Quæsitum est. ego nec studium sine diuite vena,
 Nec rude quid proffit video ingenium: alterius sic
 Altera postulat opem res, & coniurat amicè.*

Quosdam odisse artem supra, solatq; natura & suoapte ingenio contentos esse dixit. Nunc sic ea de re tota statuit, nec ingenium sine arte, nec artem sine ingenio & natura multum valere. *Quæsitum est*) Loquitur eodem modo Cicero quoq; ἀποσώπας in. i. de Orat. Sin autem, inquit, quæreretur, quisnā Iurifconsultus verè nominaretur, &c. Et Carif. lib. 1. Ad æquas, inquit, an ad aquas vocari, dici debeat, quæsitum est. Et Terentius Scaurus de orthographia, *Quæsitum est*, inquit, extrinsecus & intrinsecus, vtrum h litera an sine ea scribendum esset. Hic verò locus de natura atq; arte cum ab ipso Cicerone aliis locis sæpius, tum ab aliis scriptoribus est variè tractatus. Alij enim plusquã arti, naturæ tribuunt: contra alij, verum nemo eorum ferè est, qui non vtrumq; requirat. & verò sunt, quibus nihil, nec ab arte, nec à natura desunt, miri, vt idem ait, vtroq; eius enim versiculus hic est in. 2. Serm. Saty. 4.

Sive hoc nature, sive artis, mirus vtroq;.

Ego nec studium) In manu quibusdam scriptis, Ego nec studium.

Alterius sic Altera postulat opem res) Loquitur isto modo idem in Epist.

ad Augustum, *Postulat opem chorus.* —

Et Cornelius Celsus in proœmio libri primi de medicina. Crispus Salust. in belli Catilinarj proœmio, de re alia eodem penè modo loquitur, Ita vtrumq; per se indigens, alterū alterius auxilio eget. *Et coniurat amicè*) Amicitiam & societatem coeunt, ac iunguntur alteri alterum.

*Qui studet optatam cursu contingere metam,
 Multa tulit, fecitq; puer, sudavit, & alsit,
 Abstiniuit Venere & vino. qui Pythia cantat
 Tibicen, didicit prius, extimuitq; magistrum.
 Nunc satis est dixisse, ego mira poemata pango:
 Occupet extremum scabies. mihi turpe relinqui est,
 Et quod non didici, sanè nescire fateri.*

Cum sit igitur ars ipsa necessaria, discenda est non segniter: sed incumbendum in studia literarum, & à turpissimis voluptatibus abstinendum, quæ cursum studiorum ac diligentia nostræ impedire possunt.

Abstiniuit Venere & vino) In manuscriptis hoc posterius, & Baccho.

Quod esse probabilius videtur, cum Veneris quoq; metonymia sit vsus.

Qui Pythia cantat) ὁ τὰ πύθια ἀπαγγέλλων, quemadmodum in Poëtica loquitur Aristotel. Ego mira poemata pango) Loquuntur eodem modo Lucretius & M. Tullius. Occupet extremum scabies) Idem penè verbū habent hodie pueri Lusitanorum, quo in certamine vtuntur & cursu.

Vt præco ad merceis turbam qui cogit emendas,

Adsentatores iubet ad lucrum ire poëta

Diues agris, diues positus in sænore nummis.

Si verò est vnctum qui rectè ponere possit,

Et spondere leui pro paupere, & eripere atris

Litibus implicitum: mirabor si sciet inter-

Noscere mendacem, verumq; beatus amicum.

Et studio opus est industriaq; in pangendis fingendisq; versibus, & vero etiam iudicio & censura doctorum hominum. Quare poëta diues & beatus, qui venientes ad se bene acceperit, paucissimos reperiet ac nansificetur iudices veros & candidos suorum carminum. sed ad gratiam pleriq; loquentur, & laudabunt, quicquid ille liberalis & opulentus scriptor panget. *Vt præco ad merceis turbam qui cogit* In auctionibus scilicet. Coactores & præcones distinguit ipse in primo Serm. Saty. 6.

” *Nec timuit sibi ne vitio quis verteret olim,*

” *Si præco paruas, aut vt fuit ipse coactor,*

” *Mercedes sequeretur. —* Etsi coactorem aliter accipiunt interpretes. Si verò est vnctum) Vncti atq; vnguentis delibuti accumbant veteres. non vncti, siccī dicebantur. Idem in. 1. Epist. ad Sæuam,

” *Si prandere voles, pauloq; benignius ipsum*

” *Te tractare voles, accedes siccus ad vnctum.*

Terentius in Phormione,

” *Tene a symbolum venire vnctum atq; lautum è balneis?*

Qui vngebat, vnctor is dicebatur, quo verbo Cic. in. 7. Gallo Fab. scribens vtitur. Eius initium epistolæ, Amoris quidem tui. *Leui pro paupere* Leuem vocat egentem, contemptum ac nullius precij hominem.

Idem in. 1. Carm. Ode. 25.

” *Inuicem mæchos anus arrogantes*

” *Flebis, in solo leuis angiportu,*

” *Thracio bacchante magis sub inter-*

” *Lumia vento.*

Et Ode. 31. Leues maluas dicit, inemptas, quas nulla impensa pares, vulgò contemptas. Sed Persij tamen versus è Satyra . I. quem interpres Acron adducit, etiam vt de ferculo & conuiuio intelligi possit, videtur annuere. Ponendi enim verbo, eodem modo vtitur, & eodem in genere. Quòd autem vncti nomine, vnctum idem pulmentarium intelligit, id est quoque Persianum. ille enim Satyra. 3. sic,

Vncta cadunt laxis tum pulmentaria labris.

Laudat ergo conuiuia regis illius ac beati versus, quicunq; sunt illi, dum modò ob audiendi patientiam & fictas illas mentitasq; laudes cœna fruatur, sæpiusq; sic ab illo bene accipiatur. Facetè Martialis de Pomponio quodam scripsit,

Non tu Pomponi, cœna diserta tua est.

Atris litibus) Atras lites, vt idem alibi atras curas dixit. In. 3. enim Carm. in Augusti laudibus sic scribit,

Hic dies verè mihi festus atras

Eximet curas. —

Si sciet inter Noscere mendacem) Quo de discrimine, liber exstat elegantissimus Plutarchi. M. Tullius in Topicis, amico assentatorem opponit. In manuscripto, *Si sciat. Beatus*) Diues atque opulentus.

Tu seu donaris, seu quid donare voles cui,

Nolito ad versus tibi factos ducere plenum

Lætitie: clamabit enim pulcrè, benè, rectè:

Pallefcet super his, etiam stillabit amicis

Ex oculis rorem: saliet, tundet pede terram.

Vt qui conducti plorant in funere, dicunt,

Et faciunt propè plura dolentibus ex animo: sic

Derisor vero plus laudatore mouetur.

Seu quid donare voles cui) In manuscriptis, *Velis. Nolito ad versus*) Hilaris & bene acceptis conuiujs ne legito. quod Cicero ad Atticum scribens de syntagmate quodam suo, vt faciat, monet. *Clamabit enim*) Elegantissimus ille locus est apud Persium Saty. 1. de diuitem ineptiis atq; assentatione conuiuiarum, illorum poemata laudantium. Scribit enim,

Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina læna est,

Rancidulum quiddam balba de nare locutus,

Phyllidas, Hypsipylas, vacum & plorabile si quid

Eliquat, & tenero supplantat verba palato,

Assensere viri: nunc non cinis ille poeta
 Felix? nunc leuior cippus non imprimit ossa?
 Laudant conuiuia: nunc non è manibus illis,
 Nunc non è tumulo, fortunataq; fauilla
 Nascentur viola? —

Et apud Horat. in. 2. Ser. Sat. 5. Tyresias Vlysses ad assentandū instruēs,
 — Scribet mala carmina vecors Laudato. —

Pulchrè, benè, rectè, Pallefcet super bis) In manuscriptis aliquot Pallefcit, non æquè bene. Euge hoc & bellè est illud Persianum. Quæ tamen omnia, vt mereatur, orator operam enixè dabit auctore Cicerone. Is enim in .2. de Orat. sic scribit, Eloquens verò qui non approbationes solùm, sed admirationes, clamores, plausus, scilicet mouere debet, omnibus oportet ita rebus excellat, vt ei turpe sit quicquam aut spectari, aut audiri libentius. A. Gellius in. 5. cap. 1. scribit de Musonij sententia, eum qui de Philosophia differentem audit, non obuias vulgarasq; laudes esse futire debere, non clamitare, non gestire, non vocum festiuitatibus, non modulis verborum, & quibusdam quasi frequentamentis orationis moueri, exagitari, gestire. Simillimæ sunt Horatianis assentatoricæ voces illæ Gnatonis apud Terent. in Eunuch. Act. 3. Scæ. 1.

Facetè, lepidè, lautè, nihil supra.

Stillabit amicis Ex oculis rorem) Falsam lacrymulã, quam oculos terendo miserè vix vi expresserit. Exstillandi verbo Plaut. vtitur, ac de oculis quidem in Pseudolo, his verbis, quæ à Carisio referuntur in. 1. Teritur sinapis scelerata, quom illi qui terit priusquã cõtriuuit, oculi vt exstillent facit. Tundet pede terram) Vel intelligendum hoc de oratorio gestu, quem Cicero in Bruto pedis suppllosionem vocat, & de quo plura sunt à nobis in libello Appendicularum atque obseruationum dicta, vel de saltatione: vt pro carminis materia, vel dum cantat ille, saliat assentator. sic enim propè loquitur idem quoque in. 1. Carm. Ode. 4.

Iunctæque Nymphis Gratia decentes

Alterno terram quatiant pede.

Et in. 3. Od. 18

Gaudet inuisam pepulisse fossor

Ter pede terram.

Vt qui conducti) Eadè hodie in Sardis consuetudo, ac nõnullis aliis locis. Reges dicuntur multis vrgere culullis,
 Et torquere mero, quem per spexisse laborent,
 An sit amicitia dignus. si carmina condēs,
 Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Et animo ad te veniunt assentatores, ut se cibo & potu expleant, tua scripta interim ad cælum ferant laudibus. Quare non temerè quosuis in amicitiam recipito, sed eos demum, quos perspexeris & probaris.

Culullis) Verbo eodem utitur in primo Carm. in his versibus,

” *Premant Calena falce, quibus dedit*

” *Fortuna vitem: dives & aureis*

” *Mercator exsiccat culullis*

” *Vina, Syra reparata merce.*

Et torquere mero) Etenim ferè aperit præcordia Liber, & apparet veritas animiq; fides prodiga perlucidior vitro. qui locus est alibi à me pluribus verbis explicatus, & similibus aliorum scriptorum locis illustratus. Quem perspexisse laborent) Laboro verbum sic sæpe cum infinitis iungit. in .1. Epist. ad Florum,

” *Iuli Flore, quibus terrarum militet oris*

” *Claudius Angusti priuignus, scire laboro.*

Et in. 2. Serm. Nolle laboro, & laboro reddere. Et Pers. Saty. 2.

— *Minimum est quod scire laboro.*

Nunquam te fallant) Sic quoque mihi legendum videbatur. verùm nonnulli manuscripti codices reclamabant, & legebant, Fallent. Persius mutata paululùm ratione dicendi, Saty. 5. dixit,

” *Pelliculam veterem retines, & fronte polita*

” *Astutam rapido seruas sub pectore vulpem.*

Ne te, inquit, assentatoris lateat simulatio. sic enim sæpè alibi fallendi verbo est vsus, pro eo quod est latere. quanquam vtrunq; simul nonnunq; iungit, ut in Epodo in Canidiam,

” *Atqui nec herba, nec latens asperis*

” *Radix fefellit me locis.*

” *Quintilio si quid recitares, corrige sodes*

” *Hoc aiebat, & hoc. melius te posse negares,*

” *Bis terque expertum frustra, delere iubebat,*

” *Et male tornatos incudi reddere versus.*

” *Si defendere delictum, quàm vertere malles:*

” *Nullum vltra verbum, aut operam sumebat inanem,*

” *Quin sine rivali teque & tua solus amares.*

Hic est ille Quintilius Varus, quem in suorū numero censorum reposuit in primo Ser. Sat. 10. quemq; liberi candidiq; iudicis exemplo esse vult.

eius obitum deflet ipse in .i. Car. Ode. 24. in quo virtutes illas fitas fuisse dicit, pudorem, iustitiam, fidem, & nudam veritatē. quā scilicet in iudicandis aliorū scriptis præstabat. *Melius te posse negares* (Existimo hæc verba sic esse dispungēda, *Melius te posse negares Bis terq; expertū frustra*.) Tum verò ille, quoniam nulla omnino via succederet, delere iubebat. *Et male tortos*) Dicuntur hi quoque ab eodem in .i. Sat. 7. malefacti,

— *Qui malefactos*

Emendare parat versus. — Et aliquatò etiā pôst,

— *Num rerum dura negarit*

Versiculos natura magis factos, & euntes.

Quid. in iis versibus, quos ad Pisonem scripsit, de illius eloquentia multa prædicans, inter cætera id etiā scribit, sentētias illum loqui ornatissimas, easq; crebras & celeres, quasi excusso torno saliētes. Versus illius hi sunt,

Qualis io superi, qualis nitor oris amœnis

Vocibus: hinc solido fulgore micantia verba

Impleuère locos, hinc exornata figuris

Aduolat excusso velox sententia torno.

Aut operam sumebat inanem) Eodem modo Catullus,

Hunc video mihi nunc frustra sumptum esse laborem.

Quin sine riuali) In manuscripto quodam, Qui. Tritum hoc illi verbum, & M. Tullio rotidem penè verbis in Epist. ad Q. Fratrem, Hircius, inquit, auctor fore viderur. O di quā inepus, quā se ipse amans sine riuali. Ipse Horat. in .i. Serm. Sat. 2.

— *Verùm hoc se amplectitur vno,*

Hoc amat. — Et in .i. Epist. posteriore ad Meccenatem,

Si dixi, rides ait, & Iouis auribus ista

Seruas. fidis enim manare poetica mella

Te solum, tibi pulcer. —

Ac iterum Cic. in .i. de natura Deor. At mehercle ego (dicam enim vt sentio) quamuis amem ipse me, tamen nō audeo dicere pulcriorem esse me, quā ille fuit Taurus, qui vexit Europam. Hunc stultum improbumq; poetarum amorem suarum lucubrationū, eleganter idem in .i. 4. epist. ad Atticum describens ait, Quod me hortaris, vt scriptam cōcionem mittam, accipe à me mi Attice, καὶ δολικὸν θύορμα earum rerum, in quibus exercitati sumus: satis nemo vnquā neque poeta neque orator fuit, qui quemquam meliorem quā se arbitraretur. Hoc etiam malis contigit. Quid Bruto putas & ingenioso & erudito: de quo etiam experti sumus. nuper in edicto scripseram rogatu meo: meum mihi placebat, illi suum. quin etiam cum ipsius precibus pene adductus, scripisssem

ad eum De optimo genere dicendi, non modò mihi, sed etiam tibi scripsit sibi illud quod mihi placeret, non probari. Quare sine quæso quæq; sibi scribere. Suam cuique sponsam, mihi meam: suum cuique amorem, mihi meum. non scitè. hoc enim Attilius poëta durissimus. Idem in .2. epist. ad Q. Fratrem, Tu verò, vt me & appelles, & interpelles, & obloquere, & colloquere, velim. Quid enim mihi suauius? Non meltercle quisquam $\mu\epsilon\theta\pi\acute{\alpha}\theta\epsilon\iota\tau$ & libentius sua recentia poëmata legit, quàm ego te audio quacunque de re, publica, priuata, rustica, vrbana. Catulli quoque horum omnium illud simillimum ad Varum de Suffeno,

— Neque idem vnquam

Æquè est beatus, ac poëma cùm scribit

Tam gaudet in se, tamq; se ipse miratur.

Is verò qui se amat, $\phi\iota\lambda\alpha\upsilon\sigma$ à Græcis dicitur.

Vir bonus & prudens versus reprendet inerteis,

Culpabit duros, incomptis allinet atrum

Transuerso calamo signum, ambitiosa recidet

Ornamenta, parum claris lucem dare coget,

Arguet ambigüe dictum, mutanda notabit:

Fiet Aristarchus. nec dicet, cur ego amicum

Offendam in nugis? hæ nugæ seria ducent

In mala, derisum semel, exceptumq; sinistrè.

Quem se præbere iudex debeat, in cognoscendis & perspicendis amicorum scriptis docet. rectum videlicet, & candidum. Estq; locus hic totus de emendatione, parte, vt Quint. ait, studiorum longè vtilissima.

Vir bonus & prudens) Idem penè initium est Viri boni apud Virgil.

Vir bonus & sapiens. —

Et apud ipsum Horatium in .1. epist. ad Quintium,

Vir bonus, & sapiens audebit dicere. —

Versus reprendet inerteis) Inertes versus mihi videtur dicere, virtute arteq; carentes, vel à rebus, vel à verbis ipsis ornatis, elegantibus, iunctisq; destitutos atq; inopes. Arist. in poëmate continuo & longo, quasdam partes esse dicit otiosas penèq; frigentes, in quib⁹ adhiberi postulat orationis lumina: eas ille partes græcè $\alpha\rho\gamma\acute{\alpha}$ $\mu\acute{\epsilon}\rho\eta$ vocat. verba illius hæc sunt, $\tau\acute{\omega}\delta\iota$ $\lambda\acute{\iota}\xi\eta$ $\delta\iota\alpha\pi\epsilon\nu\theta\acute{\epsilon}\rho$ $\epsilon\upsilon$ $\tau\acute{\omega}\sigma$ $\alpha\rho\gamma\acute{\omega}\sigma\iota$ $\mu\acute{\epsilon}\rho\eta\sigma\iota$, $\chi\theta\acute{\rho}$ $\mu\acute{\eta}\tau\epsilon$ $\eta\theta\iota\mu\acute{\omega}\sigma\iota$, $\mu\acute{\eta}\tau\epsilon$ $\delta\iota\alpha\kappa\omicron\upsilon\tau\iota\kappa\acute{\omega}\sigma\iota$. $\alpha\pi\omicron\kappa\rho\acute{\upsilon}\pi\tau\epsilon\iota$ $\gamma\acute{\alpha}\rho$ $\pi\acute{\alpha}\lambda\iota\mu$ η $\lambda\acute{\iota}\alpha\mu$ $\lambda\alpha\mu\pi\rho\acute{\alpha}$ $\lambda\acute{\iota}\xi\iota\sigma$ $\tau\acute{\alpha}$ $\eta\theta\eta$, $\chi\theta\acute{\rho}$ $\tau\acute{\alpha}\sigma$ $\delta\iota\alpha\kappa\omicron\upsilon\tau\iota\alpha\sigma$. Quo eodem verbo græco Dionys. Halicarnas. vtitur, austeræ compositionis rationem tradens. In qua verba ipsa, quæadmodum in ædificiis lapides nonnunq; aliqui, sunt otiosa nullius omnino vsus. vtar verò ea de re verbis illius, $\omicron\upsilon\delta\iota\epsilon\upsilon$ $\alpha\upsilon\tau\acute{\eta}$ $\delta\iota\alpha\phi\acute{\epsilon}\rho\eta$, $\omicron\iota\sigma\eta$ $\gamma\acute{\iota}\nu\omicron\upsilon\tau\alpha\iota$ $\tau\acute{\omega}\nu$ $\lambda\omicron\gamma\acute{\alpha}\delta\eta\mu$ $\sigma\upsilon\upsilon\tau\iota\theta\epsilon\mu\acute{\iota}\nu\omicron\mu$ $\epsilon\upsilon$ $\omicron\iota\kappa\omicron\lambda\omicron\sigma\iota$

20 μίαισι λίθωρ, αὶ μήτε τῶν ἄνθ' αἰ, μήτε συνξεσμέναι βάσας, ἀργαὶ δὲ τινος καὶ αὐτῶν
 21 σχήδιστοι, μεγάλοι τε, καὶ διαβιβηκότες εἰς πλάτ' ὀνόμασι ὡς τὰ πολλὰ μικρύνεσθαι
 φιλοῦ. M. Tullius in extrema secundi libri epist. ad Q. Fratrem Iulij
 Cæsaris græco verbo de suis versibus vtitur eodem profus, quo Latini
 huius verbi vis exprimitur. itaq; Ciceronis verba subiicio, Sed heus tu,
 22 celari videor à te. quomodonam mi frater de nostris versibus Cæsar:
 23 primum librum se legisse scripsit ad me antè, & prima sic, vt neget se
 24 ne Græca quidem meliora legisse. reliqua ad quendam locum ῥαδιώμα
 25 τισι. Hoc enim vtitur verbo. Idem Horatius in Epist. ad August. vete
 res poëtas ait ignauè multa dicere,

26 *Si quedam nimis antiquè, si pleraque durè*
 27 *Dicere credat eos: ignauè multa fatetur,*
 28 *Et sapit, & mecum facit, & Ioue iudicat æquo.*

Verbo & sententia iisdem Cornel. Tacitus vtitur in dialogo, summa o
 29 mnia in oratoris oratione requires. Nullum, inquit, fit verbum vel rus
 30 bigine infestum, nulli sensus tarda & inerti structura in morè annalium,
 31 componantur. Fugiat fædam & insulsam scurrilitatem, variet compo
 32 sitionem, nec omnes clausulas vno & eodem modo determinet.

Culpabit duros) Idem in .i. Serm. Satyr. 4. de Lucilio,

— *Durus componere versus.*

33 & à Cicerone duri eiusmodi poëtæ dicuntur. Artilius enim in .14. epist.
 ad Atticum, cuius initium epistolæ est, E Pompeiano, durissimum poë
 34 tam appellat. *Transuerso calamo* Id ille alibi dixit, Stilum vertere. vt
 in .i. Serm. Satyr. 10.

35 *Sæpe stilum vertas, iterum, quæ digna legi sint*
 36 *Scripturus.* —

37 *Ambitiosa recidet Ornamenta*) Superuacanea videlicet, luxuriosa, &
 ad ostentationem accersita. Quæ enim nimia sunt & redundantia, re
 38 ciduntur. Ambitiosi verbo Quintil. in. 12. de naturali agens eloquentia,
 39 sic vtitur, Nihilq; accersiti & elaborati requirentes: quicquid huc sit ad
 40 iectum, id esse affectionis, & ambitiosæ in loquendo iactantiæ, remotum
 41 à veritate, fictumq; ipsorum gratia verborum, quibus solùm à natura
 42 fit officium attributum seruire sensibus. Ipse Horatius in. 1. Carminum
 43 ambitiosam ederam vocat multis se ac nimis flexibus innectentem re
 bus aliis. scribit enim,

— *Nec damalis nouo*

44 *Diuelletur adultero*

45 *Lasciuus ederis ambitiosior.*

46 Quò mihi verisimilius fit, ad hanc herbarum luxuriam ambitionemq;
 spectasse Horatium, quòd recidendi verbo huius quoque generis pro
 prio nunc simul vtitur in ambitiosis verbis se auctore recidendis.

Recidendi autē verbo hoc ipso in genere ipse in primo Serm. Saty. 10.
de Lucilio agens utitur,

— Sed ille

*Si foret hoc nostrum fato delapsus in ævum,
Detereret sibi multa, recideret omne quod ultra
Perfectum traheretur. —*

Et Quintil. in. 10. cap. 5. Sed (quod dixi primo, ut arbitror, libro) nec ille
se bonus præceptor maiore numero, quàm sustinere possit, onerabit:
& nimiam loquacitatem recidet, ut omnia quæ sunt in controuersia,
non, ut quidam volunt, quæ in rerū natura dicantur. Idem in. 12. cap. 10.
Quod si mihi des consilium iudicum sapientum, perquam multa reci-
dam ex orationibus, non Ciceronis modò, sed etiã eius qui est strictior
multò, Demosthenis. Ac paulò post idem, Quod si impediunt breuitate
tempora à iudice data, multum ex eo quod potuit dici, recidetur. Ipse
idem Horat. in. 2. Epist. ad Florum, *Luxuriantia compefcit. —*

Quod ipsum verbis penè iisdem dicit Quintil. in. 10. cap. 4. Luxuriantia
adstringere. Cicer. in. 2. de Orat. vnde hæc pulcherrima translatio fieret
de Sulpitiū differens oratione ostendit, Quod si hic, inquit, noster Sulpi-
tius faceret, multò eius oratio esset pressior, in qua nunc interdum, ut
in herbis rustici solent dicere, in summa vbertate inest luxuries quædã,
quæ stilo depascenda est. *Ambiguè dictum*) Amphiboliã, quam vitiosa
verborum collocatione fieri docet Quintilian. *Mutanda notabit*) Sunt
enim hæc emendationis, ut scribit Quintil. adiicere, detrahere, mutare.
Mutandi verbo etiam in hoc correctionis genere utitur A. Cecinna in
epist. ad Ciceronem. *Nec dicit*) In manuscripto quodam, Non dicit.

Hæc nugæ seria ducent In mala) Mendum enim scripturæ, ut idem ait
Cecinna, litura tollitur, stultitia fama multatur. Contraria quadam sen-
tentia, sed verbis tamen similibus Plinius in. 7. epist. ad Fulcum, Lusus,
inquit, vocantur: sed hi lusus non minorem interdum gloriam, quàm se-
ria consequuntur. Ita verò ducendi verbo hoc loco utitur Horat. ut
idem antè in hoc libro, *In vitium, culpæ ducit fuga. —*

*Vt mala quem scabies, aut morbus regius vrget,
Aut fanaticus error, & iracunda Diana,
Vesantum tetigisse timent, fuguantq; poetam,
Qui sapiunt: agitant pueri, incautiq; sequuntur.*

Nec verò temerè apud quemlibet ita de alicuius scriptis iudicare liceat,
ut hac libertate & candore uti possis. Etenim sunt nonnulli ita repre-
hensionis impatientes ita irritabiles, ut lædant etiam reprehendentem
se, in eosq; sic impetum faciant, ut n̄, quos vel morbus aliquis, vel grauis

vexat infania. *Ut mala quem scabies*) Quam, ut opinor, Celsus in .5. à Græcis dicit *ἀγρία* vocari. mala verò etiam propterea dicitur, quòd ad infaniam adigat, quod facit ipsa vis effera morbi. *Aut morbus regius vrget*) Arquatus, is alio nomine dicitur. Vrgendi verbo Celsus in hoc genere est vsus: de febricitante enim sic loquitur, Timeri potest, ne ille magis etiam, quam ex consuetudine vrgeatur. Atq; alibi fastidio vrgeri. Virgilius in 6. pœnis vrgeri sic dicit,

Quæ scelerum facies, ò virgo, effare, quibusue

Vrgentur pœnis? — Horatius in. 2. Serm. Saty. 3.

— *Pudor, inquit, te malus vrget,*

Insanos qui inter vereare insanus haberi.

Deinde quoque libro eodem, Saty. 7.

Vrget enim dominus mentem non leuis, & acres

Subiectat lasso stimulos, versatq; negantem.

Aut fanaticus error) Errorem pro infania & furore posuit. quo verbo idem in Epist. ad Florum vtens ait,

— *Pol, me occidistis amici,*

Non seruastis, ait, cui sic extorta voluptas,

Et demptus per vim mentis gratissimus error.

Vnde verò translatio hæc facta sit erroris, ipse in. 2. Serm. Saty. 3. ostendens, ait,

— *Velut syluis, vbi passim*

Palanteis error certo de tramite pellit,

Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit, vnus vtrique

Error, sed variis illudit partibus: hoc te

Crede modo insanum, nihilo vt sapientior ille

Qui te deridet, caudam trahat. —

Hic error à diis vltoribus immitti dicitur. qua de re sunt hæc Ciceronis verba in Orat. in L. Pisonem, Illud etiam accidit, præter optatum meum, sed valde ex voluntate: mihi enim non venerat in mentem, furorem & infaniam optare vobis, in quam incidistis: atqui fuit optandum. me tamen fugerat deorum immortalium has esse in impios & consceleratos pœnas certissimas constitutas. Nolite. n. putare. P. C. vt in scena videtis, homines consceleratos impulsu deorum terri furiarum rædis ardentibus, sua quemq; fraus, suum facinus, suum scelus, sua audacia de sanitate & mente deturbat. Hæ sunt impiorum furia, hæ flamma, hæ faces. Ego te non verecordem, non furiosum, non mente captum, nõ tragico illo Oreste, aut Athamante dementioré putem? Vesanium quem dicit Horatius, eundem Cicero vecordem nominat. Qui verò fanatici gestus

erroris & species sit, ostendit Quintil. in. 11. cap. de Pronunciacione, quo loco de capitis gestu ipsius differit. Solo tamen eo, inquit, facere gestum scenici quoque doctores vitiosum putauerunt. Etiam freques eius natus non caret vitio: adeo, iactare id & comas excutientem rotare, fanaticum est. *Vesaniun tetigisse*) Vel ut leuiter feriant, vel ut ludant. utroque enim modo tangendi attingendiq; verbis Terent. vtitur. In Andr. enim Act. 4. Scena. 5. Mysis ait, *Ne me attingas scelestè.*

Et in Eunuchò. Thais, ei qui manum iniiceret interminans,

Atqui si illam digito attigerit vno, oculi illico effodientur.

Tangendi verò, id est ludendi verbo, sic idem est vsus in eadem fabula Act. 3. Scena. 1.

— *Quid illud Gnato?*

Quopactò Rhodium tetigerim in conuiuio.

Simile huic illud A. Persij Satyra. 1.

Omne vaser vitium ridenti Flaccus amico

Tangit. — Et in Heaut. Act. 4. Sce. 6. lasciuusculè accepit,

— *Mihi, inquit, Clitipho,*

Amicam adduxti, quam non liceat tangere.

Hoc ergo poëtarum genus est irritabile, nec inultum sinit, quod quis candidè reprehenderit.

Hic dum sublimeis versus ructatur, & errat,

Si veluti merulis intentus decidit auceps

In puteum, foueamue, licet succurrite longùm

Clamet iò ciues, non sit qui tollere curet.

Infanientis poëtae habitum incessumq; demonstrat, atque exprimit, ac tentè, ut videtur, de suis versibus cogitantis in eorq; desixi. *Sublimes versus*) Impressi quidam libri, Sublimis etiam, ut nominandi casus hic sit, sicq; ructantis habitus significetur. sublato enim vultu extentoq; ructus emitti solet. quo verbo eodè antè superbi hominis atq; arrogantis mores habitumq; demonstrauit. quod eò etiam probabilius fit, quòd ad venantis gestum, quem exprimit, magis accedit. In manuscriptis exemplis omnibus, Sublimes erat. Ut versus illi sublimes dicerentur, quippe quos sublimes & ructans poëta quasi eiectaret: vel quibus ille ita gauderet, ut nihil nec alius, nec præstantius esse posse iudicaret. Nam & eadem hac ipsa sententia. Iuuenalis sublimia vocat carmina Saty. 7.

Frangè miser calamos, vigilatq; prælia dele,

Qui facis in parua sublimia carmina cella,

Ut dignus venias hederis & imagine macra.

Sublimes itaq; versus illo altero etiam modo dici posse videntur, quomodo

POET. HORATII CVM

admodū anhelitus quoq; sublimis ab eodem dicitur, quod nō nisi subli-
mes & erecto vultu anhelemus. sic enim est apud illū in. 1. Car. Ode. 15.

Quem tu, ceruus vti, vallis in altera
Visum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu.

Ructatur) Locus est similis, vt opinor, poëtæ cuiusdam in eum, qui se
versus ructari iactabat, ille in eodem verbo facetiā quærens, indidemq;
petēs, idipsum affirmat irridens, eumq; omnino ructari dicit, quos malè
concoquit versus. Celsus actiua voce dixit, Crudus ructat. in primo
cap. 2. Si veluti merulis) Manuscripti & impressi nonnulli, Sic veluti.
Hanc autem venantis speciem securi, ac lapsum minimè timentis, ex-
primit quoque Persius Saty. 3. his versibus,

Est aliquid, quò tendis & in quo dirigis arcum,
An passim sequeris coruos testa que luto que
Securus quò pes ferat? —

Vetus verbum id quoque, Quæ ante pedes. In puteum foueamque)
Extrema hæc & certa est infania, eiusmodi pericula non vitare. Idem
enim in Epist. ad Florum de quodam non prorsus insaniente,

Possset qui rupem, & puteum vitare patientem.

Licet succurrite longū Clamet io ciues) Sic idem in. 2. Ser. Sat. 3. insanien-
tem, qui sibi fossas & rupes videre videbatur, clamantē facit his versib.

— Est genus vnum

Stultitiæ, nihilum metuenda timentis: vt igneis,
Vt rupes, fluuiosque in campo obstare queratur.
Alterum, & huic varium, & nihilo sapientius, igneis
Per medios fluuiosque ruentis. clamet amica
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, vxor,
Hic fossa est ingens, hic rupes maxima, serua.

Sospater Carisius in. 2. Longū in aduerbiis numerans, locum hunc
profert ex Horatiū, vt ipse ait, Epistolis. verba illius hæc sunt, Longū
clamet Horatius Epistolarum,

— Licet succurrite longum Clamet. — vt Maro quoq;

Et longū formose vale, vale, inquit, Iola. Et

— Toruumque repente Clamat. —

Non fit qui tollere curet) Tollendi verbo sic vtitur quoque Fabius
Quintilia. in. 6. cap. de risu, & huic loco aptissimum prouerbium memo-
rans ait, Simile est illud, quod ταραχία dicitur, & prouerbia op-

portune aptata, vt de homine in aquam lapso, & vt alleuaretur, roganti, Tollat te qui non nouit. Hoc, vt opinor, ipsum spectans Flaccus in .i. Epist. ad Scauam. ita scribit,

*Nec semel irrisus triuuis attollere curat
Fracto crure planum: licet illi plurima manet
Lacryma, per sanctum iuratus dicat Osirim
Credite, non ludo: Crudeles tollite claudum.
Quare peregrinum uicinia tota reclamat.*

*Si quis curet opem ferre, & demittere funem:
Qui scis, an prudens huc se deiecerit, atque
Seruari nolit? dicam, Siculoque poetæ
Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam
Insiluit: sit ius, liceatque perire poetis.
Inuitum qui seruat, idem facit occidenti.*

Si quis curet opem) Impressi aliqui, vt & manuscripti nonnulli, Si curet quis opem, summutatis verborum sedibus. Alij verò manuscripti rectè quoque, Nec curet quis opem. Qui scis) In manuscripto, Quid scis, vna amplius litera. Dicam) Probabo, & exemplo addicam simillimum, eos voluntate & de industria facere. constat enim Empedoclem poetam ipsum quoque videntem, scientem, & volentem, simile quiddam fecisse ausum. Siculoque poetæ Narrabo interitum) Quo de sunt epigrammata Græcorum nonnulla. Poetam tamen esse hunc negat Aristot. in Poëtica, qui non imitetur, etsi de rerum natura versibus scripserit. Sic enim ait, οὐδὲν δὲ κοινὸν ὄσιν ὁμῆρων, καὶ ἐμπεδοκλῆ, πλὴν τὸ μέτρον. διὸ καὶ μὴ ποιητὴν δίκαιον καλῶν, καὶ δὲ φυσιολογὸν μᾶλλον, ἢ ποιητὴν. Dionysius Halicarn. poetam illum numerat, versarij affirmat ἐν ποιήσῃ ἱπικῆ. Nisi & Aldi Manutij, & Roberti Stephani libri fefellerit, ac pro ἱπικῆ illud alterum fecerunt. quod erratum illorum fuisse vehementer suspicor. Etenim singula penè carminum genera percurrans Dionysius scribit, ἐν μὲν ἱπικῆ ποιήσει, ὅ, τε κολοφώνι & ἀντίμαχ, καὶ ἐμπεδοκλῆς ὁ φυσικός, ἐν δὲ μελοποιίᾳ πίνδαρον, ἐν δὲ τραγῳδίᾳ ἄισχυλον. Inuitum qui seruat) Simillimum illud eiusdem in Epist. ad librum suum de asello parere recusante,

— *Vt ille*

*Qui male parentem in rupes proerudit asellum
Iratius. Quis enim inuitum seruare labore?*

Idem

Idem facit occidenti) Græca omnino constructio, eademq; etiam Latina. ταυτον enim cum dandi casu iungitur à Græcis, vt ab Euripide in iis versibus qui sunt apud Gellium in. 13. cap. 24.

” Δις ταυτόν ἡμῖν εἴπερ ὁ σοφὸς αἰσχυλοῦ
 ” ἦκω γὰρ εἰς γῆν φησὶ, καὶ κατέρχομαι,
 ” ἦκω δὲ ταυτόν ὄβρι τῶδ' κατέρχομαι.

Lucretius eodem quo Horatius modo in. 3. idem cum dandi casu copulauit. Sic enim ait,

” *Sceptra potitus, eadem aliis sopitus quiete est.*

Ipsemet Horatius sic vt Græci quoque τὸ ἴμοιον, simile cum datiuo coniungens in. 1. Serm. Saty. 4.

” — Nunquid ego illi,
 ” *Imprudens olim faciam simile?* —

*Nec semel hoc fecit: nec si retractus erit, iam
 Fiet homo, & ponet famosæ mortis amorem.
 Nec satis apparet, cur versus factitet: vtrum
 Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
 Mouerit incestus: certè furi, ac velut versus
 Obiectos caueæ valuit si frangere clathros,
 Indoctum, doctumq; fugat recitator acerbus.
 Quem verò arripuit, tenet, occiditq; legendo:
 Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.*

Ita misera illa ambitione tenetur & laborat, vt deus quidam sit atq; habeatur, vt seruatus cauere nolit, ne vel iterum ac sæpius periclitetur. Credit scilicet se tum demum vatem fore atque habitū iri ab aliis simulato illo suo lapsū. Et famosæ mortis amorem) In manuscriptis, Formosæ. ea sententia, velle Poëtam pulcra laudem pro morte pacisci.

Nec satis apparet cur versus factitet) Ridiculè dictum: id est, cur insaniar. In manuscriptis, Versus dictitet. Versus, inquit, facit, id est, insanit qui versus isto modo facit magno suo periculo. insanix namq; quodam genus esse putatur, versus facere. Idem in. 2. Sat. 7.

” *Aut insanit homo, aut versus facit.* —

Apparendi verbo, pro eo quod est liquere, etiam Cicero vtitur, p. Milone. Si hæc, inquit, non gesta audieritis sed picta videretis, tamē appa-

reret vter esset infidiator. Atq; idē aliis locis plurib. Et in Eunuch. Terē.

Apparet seruum hunc domini esse pauperis.

Vtrum minxerit in patrios cineres) Quamobrem error illum corripiat fanaticus. id enim facere olim religioni fuit. Persius Satyr. 1.

Pinge duos angues: pueri, sacer est locus, extra

Meite. —

An triste bidental) In antiquo libro, Aut triste bidental.

Persius quoque Satyr. 2. triste bidental dixit,

T'riste iaces lucis, euitandumq; bidental.

Certē furit) Non illo sanē poetico furore diuino & glorioso, quem

ἰνδυσιασμός Græci vocant. Recitator acerbus) Qui quā fuerint, & sint hodie molesti, multis locis Satyrici omnes mōnent, & cauent. tenēt enim, neque dimittunt, nisi pessimē mulctatis auribus. Clathros) Sic, ut opinor, melius, in manuscriptis libris, & Claustros, & Clauos.

Hæc habui PRINCEPS AVGVSTISSIME, quæ ad Horatij diuinam lucubrationem hanc explicandam afferrem. Reliquæ erant commentationes aliæ quædam meæ in Aristotelis poëticam, quas, quemadmodum antè in obseruationum mearum libello me-mini me promittere, nunc etiam simul edidissim, si doctorum hominum illa, quæ optabam & sperabam, hac ipsa de re scripta iam nactus fuissim. Quæ tamen, si quidem tibi gratæ futuræ sunt, has olim etiam consequentur.

F I N I S.

HORVM BIBLIOTHECA
COMMENTARIOR.

	Cicero	
Plato	Iulius Cæsar	
Aristoteles	Sallustius	
Xenophon	Liuius	
Maximus Tyrius	Paterculus	
Isocrates	Cornelius Tacitus	
Dionysius Halicarnaseus	Paulus Orofius	
Pausanias	Quintilianus	
Demetrius Phalereus	Chirius Fortunatianus	
Hermogenes	Cornelius Celsus	
Philo Iudæus	A. Gellius	
Clemens Alexandrinus	Lactantius Firmianus	
Achilles Staius Alexandrinus	Macrobius	
Theodoretus	Diomedes	
D. Chrysofostomus	D. Augustinus	
Ammonius	Donatus	
Strabo	Carifius	
Plutarchus	Probus	
Porphyrius	Terentianus	
Lucianus	Terentius Scaurus	
Athenæus	Terentius Afer	
Stobæus	Priscianus	
Eustathius	Seruius Maurus	
Suidas	Porphyrio	
Iulius Pollux	Ianus Parrasius	
Isacius Tzezes.	Iouianus Pontanus	
	Budæus	
	P. Bembus.	
Homerus	Plautus	Terentius
Hesiodus	Lucretius	Catullus
Theognis	Virgilius	Horatius
Simonides	Tibullus	Ouidius
Callimachus	Persius	Staius
Euripides	Iuuenalis	Martialis
Nonnus	Prudentius	Aufonius.

CASTIGATIO QVORVNDAM
ERRATORVM.

Fol. 7. versu .28. Petimusque damusque.)

8. b. 32. μικρόν.

10. 16. posterioris

Ibidem b. 3. Phalereus

12. 14. Lenibus

13. b. 2. amiserit

16. b. 29. plusquam oratori

22. 15. μιμήσεις

25. b. 9. collocationis

30. 7. lenones

Ibidem. 36. παρηλεμμένες

33. 23. αὐτόν

36. b. 14. commisisse

38. 9. πολὺς

39. b. 13. μιμητῆς

Ibidem. 27. extremo

43. 37. πολυανδρωποτάτοις

44. 23. δάκτυλον. ἃ χρωῶνται οἱ ἀνλητικοί

45. b. 9. μικρῶν

47. 6. vitat humum

52. 23. ὑπεκρίτων

54. b. 13. scripta nostra seposita,

57. b. 17. seruaret

65. 12. periculose

71. b. 34. θεώρημα

Ibidem b. 36. Damalis

75. 28. ἑπικῆ

9. 18. προσαναγράφουσι

11. 44. Phalereus

Et. 36. Phalerei

Ibidem b. 5. presso

15. 26. τὸν

18. 11. alienis verbis

23. b. 15. Cothurnos

29. 24. συντιθέναι

Ibidem. 12. Similum

32. 1. fortè

Ibidem b. 40. ἀπόπλην

Ibidem. 33. commisisse

Ibidem b. 7. ab oculis illæ,

39. 22. ζητῆν

Ibidem. 36. Hierone

Ibidem b. 35. cùm pleraque

46. 1. τοιούτω

49. 13. οὐχ ἰλαρόν

59. 2. eloquuntur

67. 25. ἐρταῦθ'

72. 4. συντιθέμενων

73. b. 13. lenis

Reponendus in Latinorum scriptorum numero, M. Vitruuius.

